

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GAZİANTEP'TE KÜLTÜREL AMAÇLI KULLANILAN ESKİ EVLERİN
ENGELSİZ ULAŞILABİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUĞBA ÇİNPOLAT

OCAK 2019

**GAZİANTEP'TE KÜLTÜREL AMAÇLI KULLANILAN ESKİ EVLERİN ENGELSİZ
ULAŞILABİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ**

**HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
PROF. DR. ZEHRA KAYA DİNÇER**

TUĞBA ÇİNPOLAT

OCAK 2019

©2019[Tuğba ÇİNPOLAT]

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU

Mimarlık Anabilim Dalı **Mimarlık** Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Tuğba ÇİNPOLAT** tarafından hazırlanan “**Gaziantep’te Kültürel Amaçlı Kullanılan Eski Evlerin Engelsiz Ulaşılabilirliğinin İncelenmesi**” başlıklı tez, **04/01/2019** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Kaya Dinçer
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Mimarlık Bölümü

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Görün ARUN
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Mimarlık Bölümü

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Üyesi Timur KAPROL
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Mimarlık Bölümü

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KARPUZCU
Enstitü Müdürü

İlgili tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazdığımı ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin referans gösterilerek ilgili tezde yer aldığını beyan ederim.

Tuğba ÇİNPOLAT

GAZİANTEP'TE KÜLTÜREL AMAÇLI KULLANILAN ESKİ EVLERİN ENGELSİZ ULAŞILABİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

ÇİNPOLAT, Tuğba

Yüksek Lisans Tezi/ Mimarlık Fakültesi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zehra Kaya DİNÇER

Ocak, 2019

175 sayfa

ÖZET

Gaziantep'te eski Antep evlerinin müze, dernek, kültür merkezi, kütüphane gibi birçok amaca hizmet etmek için dönüştürülmesi son yıllarda giderek artış göstermektedir. Özellikle kamu kuruluşları, dernekler, özel koleksiyoncular ve üniversiteler farklı alanlarda eski Antep evlerinde kültürel yapılar oluşturmaktadır. Bu yapıların bir kısmı kamu alanı olarak faaliyet göstermektedir ancak bu yapıların engelliler için kolay erişilebilir mekânlar olup olmadığı tartışılmaya değerdir. Bu çalışma ile yeni işlev kazanmak üzere dönüştürülen eski Antep evlerinin ulaşılabilirlik sorunlarının tespiti ile engelli bireylerin Türkiye'de sahip oldukları yasal haklar incelenerek, kültürel yapıların içinde engelsiz hareket edebilmeleri için gerekli farkındalığın oluşturulması amaçlanmaktadır. Dönüştürülmüş kültürel yapılarda seçilen örnek yapılar üzerinden eksiklikler belirlenip önermeler yapılarak, ulaşılabilirlik engelleri ortaya konulmuştur. Engellilerin saklanan, unutilan, yalnızlaştırılan bireyler değil de hayatın içinde aktif bir şekilde yaşam sürdürebilmeleri, toplum içinde bağımsız kalabilmeleri ulaşılabilirlik kültürünün yaygınlaştırılması ile mümkün olabilir.

Anahtar kelimeler: Engellilik, Kültürel Yapılar, Müze, Tarihi yapı, Erişebilirlik, Kullanılabilirlik.

THE INVESTIGATION OF BARRIER- FREE ACCESSIBILITY OF OLD HOUSES USED FOR CULTURAL PURPOSES IN GAZİANTEP

ÇİNPOLAT, Tuğba

M. Sc. in Architecture Department

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zehra Kaya DİNÇER

January, 2019

175 pages

ABSTRACT

The conversion of the old Antep houses in Gaziantep to serve many purposes such as museums, associations, cultural centers and libraries has been increasing in recent years. In particular, public institutions, associations, private collectors and universities form cultural structures in old Antep houses in different areas. Some of these buildings operate as public areas, but it is worth discussing whether these structures are easily accessible spaces for people with disabilities. This study of the old Antep houses converted by determining the accessibility issues for people with disabilities gain new functions examining the legal rights they have in Turkey, aims at creating awareness of the cultural structure needed to be able to move barrier-free. Deficiencies in accessing cultural structures were determined by defining the deficiencies. It is possible to enable people with disabilities to survive in an active way rather than to keep them alive, forgotten and isolated individuals, and to be independent in society and to expand the culture of accessibility.

Keywords: Accessibility, Barrier- Free, Culture Centers, Museum,

TEŞEKKÜR

Engelliler için gösterilen en ufak çaba bile onlar için çok Őey ifade etmektedir. Bu konuda asıl görev topluma ve özellikle biz mimarlara dűŐmektedir. DönüŐtürülen yapılarda, restorasyonlarda toplumun çoğunluğunu değil, tümünü düşünerek tasarım yapmak ve tam ulaŐılabilirlięi sağlamak esastır.

Bu çalıŐmayı yürütmemde, Gaziantep'teki kültürel yapıların engelsiz ulaşılabilirliğinin incelenmesi ile ilgili çalışma yapmam konusunda beni yönlendiren ve görüşleri ile katkıda bulunan değerli hocam Prof. Dr. Zehra Kaya Dinçer'e Őükranlarımı sunarım.

Her zaman destekleri ve yardımları ile yanımda olan aileme ve çalışma boyunca benden manevi desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma çok teşekkür ederim. Bu çalışmanın tüm ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Gaziantep, 2019

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xvii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Araştırmanın Varsayımları	3
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6 Araştırmanın Yöntemi	4
1.7 Araştırmanın Süre ve Olanakları	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
2. ENGELLİ TANIMLARI	5
2.1.Engelli Amerikalılar Yasası (Americans with Disabilities Act –ADA 1990)	5
2.2. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme	7
2.3. Dünya Sağlık Örgütü'ne(WHO) Göre Engelli Tanımları.....	7
2.4. Türkiye Cumhuriyeti'nde Engelli Tanımı	8
2.4.1. Engelliler Hakkında Kanun	8
2.4.2. Türk Standartları Enstitüsüne Göre Engelli Tanımı (TSE)	8

2.4.3. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na Göre Engelli Tanımı.....	9
2.5 Restorasyonda Ulaşılabilirliğin Akreditasyon İhtiyacı.....	9
2.5.1. Akreditasyon.....	9
2.5.2. Ulaşılabilirlik Kültürü.....	11
2.5.3. Restorasyon ve Ulaşılabilirlik	12
2.5.4.Kültür Varlıklarının Ulaşılabilirliği.....	14
2.6. Engellilik Türleri.....	17
2.6.1. Fiziksel (Ortopedik) Engelliler.....	17
2.6.2 Görme Engelliler	18
2.6.3 İşitme Engelliler	18
2.6.4 Zihinsel Engelliler	18
2.6.5. Geçici Engelliler.....	19
2.6.6.Konuşma Engelliler	19
2.7 Engel Türleri.....	19
2.8. Ergonomi.....	20
2.9. Antropometri	20
2.10. Yürüme Engellilerin Hayatını Kolaylaştıracak Aletler (Tekerlekli Sandalye)	26
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
3. TÜRKİYE'DE ULAŞILABİLİRLİK MEVZUATI	31
3.1 İmar Mevzuatı	31
3.1.1 Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği.....	32
3.1.2 Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği	32
3.1.3. Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik.....	32
3.1.5. Otopark Yönetmeliği	32
3.1.6. Sığınaklar ile İlgili Ek Yönetmelik.....	32
3.2 Engelliler Hakkında Kanun	33

3.3 Yerel Yönetimler Mevzuatı	34
--	-----------

3.4 Türk Standartları Enstitüsü Bina İçi, Bina Yakın Çevresi ve Açık Alanları Kapsayan Standartlar 34	
--	--

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	36
-----------------------------	-----------

4. ULAŞILABİLİRLİK AÇISINDAN YAPILARDA ALINACAK ÖNLEMLER.....	36
--	-----------

4.1. Binaya Ulaşım.....	37
--------------------------------	-----------

4.1.1. Yaya Yolları ve Kaldırımlar	37
--	----

4.1.2.Rampalar.....	39
---------------------	----

4.1.3. Engelliler için Park Yerleri.....	42
--	----

4.2. Bina girişleri.....	46
---------------------------------	-----------

4.2.1. Girişlerde Olması Gereken Elemanların Düzenlenmesi.....	48
--	----

4.2.2. Giriş Kapısı.....	51
--------------------------	----

4.2.3. İç Kapılar ve Özellikleri	52
--	----

4.4.Bina İçi Dolaşım	54
-----------------------------------	-----------

4.4.1. Bina İçi Yatay Dolaşım	54
-------------------------------------	----

4.4.2. Dolaşım Alanları-Koridorlar, Holler	54
--	----

4.4.3.Bina İçi Düşey Dolaşım.....	62
-----------------------------------	----

4.4.4. Asansörler.....	62
------------------------	----

4.4.5. Portatif Engelli Rampası.....	67
--------------------------------------	----

4.4.6.Akülü Portatif Merdiven Tırmanıcıları İle Engelli Erişimi	68
---	----

4.4.7. Merdivenler	69
--------------------------	----

4.4.8. Bilgilendirme ve İşaretleme	71
--	----

4.5. Islak Hacim Engelli Tuvalet Yerleşimi.....	73
--	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM	77
----------------------------	-----------

5. ALAN ÇALIŞMASI.....	77
-------------------------------	-----------

5.1.Seçilen Örnek Projeler.....	77
--	-----------

5.1.1. Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi	77
5.1.2. Emine Göğüş Mutfak Müzesi.....	87
5.1.3. Hasan Süzer Etnografya Müzesi	96
5.1.4. Atatürk Anı Evi Müzesi.....	106
5.2. Diğer Kültürel Yapılar.....	115
5.2.1. Cenani Konağı Kültür Sanat Merkezi	115
5.2.2. Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırmaları Merkezi	122
5.2.3. Gorgo Medusa Cam Eserleri Arkeoloji Müzesi	129
5.2.4. Milli Mücadele ve Savunma Müzesi	135
5.2.5. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Merkezi	143
ALTINCI BÖLÜM.....	148
SONUÇ.....	148
KAYNAKÇA	152

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Bina,Cadde,Sokak ve Yollarda Engeline Uygun Düzenlemeler Bulunanlar(ÖZİDA)	14
Tablo 2. Tekerlekli Sandalye Standart Ölçüleri(TS 9111)	21
Tablo 3. Ulusal Engelliler Veri Tabanına Kayıtlı Olan Engelli Bireylerin Yaşadıkları Yerdeki Fiziksel Çevre Düzenlemelerinin, Engelli Bireylerin Kullanımına Uygun Olup Olmadığı Hakkındaki Düşünceleri(%)	36
Tablo 4. .Bina Giriş Rampalarının Eğim Değerleri(TS9111)	48
Tablo 5. Tek Girişli veya Çift Yönlü Asansör Kabinleri İçin Asgari Serbest Giriş Açıklığı ve Kabin Boyutları (TS 81-70)	63
Tablo 6. Oyun Oyuncak Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı	86
Tablo 7. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı	95
Tablo 8. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı	105
Tablo 9. Atatürk Anı Evi Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı	114
Tablo 10. Cenani Konağı Ulaşılabilirlik Tespit Abağı	121
Tablo 11. Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırma Merkezi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı	128
Tablo 12. Gorgo Medusa Cam Eserleri Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı	134
Tablo 13. Şahinbey Milli Mücadele Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı	142
Tablo 14. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Merkezi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı	147

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Hatalı Bir Uygulama Örneği(Arkitara,2014,Erişilebilirlik mi Dediniz? http://www.arkitera.com/haber/19622/2)	11
Şekil 2. Engelliler için tasarım konusunda kurumsal ve uygulamalı dersler(E.D. Mishchenko, Türkiye'de Mimarlık ve Planlama Eğitiminde Evrensel Tasarım, “Herkes İçinTasarım” Müfredatı Geliştirme Çalıştayı, Eskişehir, (2011) 50-59	12
Şekil 3. Tekerlekli Sandalyeli Engellinin Erişebilirlik Uzaklıkları(ADA)	22
Şekil 4. Tekerlekli Sandalye Görüş Açısı(TS 9111).....	22
Şekil 5. Tekerlekli Sandalyenin Plan Görünüşü ve Boyutları(ADA)	22
Şekil 6. Tekerlekli Sandalye Yandan Görünüşü ve Boyutları(ADA)	22
Şekil 7. Önde Engelsiz Erişebilme Uzaklığı(ADA).....	23
Şekil 8. Kapı İçin Gerekli Manevra Alanı (ADA)	24
Şekil 9. Dönüş İçin Manevra Alanları(ADA)	24
Şekil 10. 360 Derece veya 180 Derece İçin Gerekli Manevra Alanları(ADA)	24
Şekil 11. Tekerlekli Sandalye İçin Çeşitli Ölçüler(TS9111)	25
Şekil 12. Yana Erişebilme Uzaklığı(TS9111).....	25
Şekil 14. Türk Nüfusunda Tekerlekli Sandalye Kullanan Kısa Kadına İlişkin Ölçüler (Demirkan, 1991)	26
Şekil 13. Türk Nüfusunda Tekerlekli Sandalye Kullanan Uzun Erkeğe İlişkin Ölçüler (Demirkan, 1991)	26
Şekil 15. Standart Bir Tekerlekli Sandalyenin Boyutları(Harvis, 1998)	28
Şekil 16. Standart Tekerlekli Sandalye	28
Şekil 17. Standart Bir Tekerlekli Sandalye(TS9111).....	28
Şekil 18. Büyük Tekerlek Önde Sandalye	29
Şekil 19. Kollu Tekerlekli Sandalye	29
Şekil 20. Elektrikli Tekerlekli Sandalye	30
Şekil 21. Spor Yapmak İçin Kullanılan Tekerlekli Sandalyeler	30
Şekil 22. Farklı Fonsiyonlu Koltuklar.....	30
Şekil 23. Herkesin Erişim ve Kullanımına Uygun Yaya Yolu Düzenlemesi (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü)	39
Şekil 24. Yaya Kaldırımlarında Izgaraların doğru yönde Konumlandırılması (BM,2004)	39
Şekil 25. 'a-Düz, b-90, c-180 Dönüslü Rampa (Engelliler için Evrensel Standartlar Klavuzu)	40

Şekil 26. Sahanlıkta Rampanın Yön Değiştirilmesi. Ölçüler cm dir.(El Kitabı).....	40
Şekil 27. Rampa Eğim ve Dinlenme Alanı (El Kitabı). Ölçüler cm dir.	41
Şekil 28. Rampalarda Güvenli Eğim Aralıkları (BM, 2004)	41
Şekil 29. Yaya Geçitlerinde Rampa Örnekleri (ADA,1994)	42
Şekil 30. Cadde Kenarındaki Park alanları İle İlgili Ölçüler (El Kitabı). Ölçüler cm dir.....	43
Şekil 31. Kapalı Otopark Engelli Park Yeri (El Kitabı).....	45
Şekil 32. Açık Otopark Engelli Park Alanı (El Kitabı).....	45
Şekil 33. Bina Girişi (TS 9111)	46
Şekil 34. Ulaşılabilir Giriş Alternatifleri (http://www.ada.gov/business/accessiblemtg.htm). 47	47
Şekil 35. Ulaşılabilir Giriş Alternatifleri (Engelliler İçin Evrensel Standatları Klavuzu)(ADA)	47
Şekil 36. Ulaşılabilir ana giriş alternatifleri . (ada.gov/business/accessiblemtg.htm)	48
Şekil 37. Ulaşılabilir Girişte Rampa (TS 9111).....	49
Şekil 38. Küpeşte Kavrama Yüzeyi Uygulaması (TS 9111)	50
Şekil 39. Küpeşte Örnekleri ve Tutunma Çubuğu (TS9111).....	50
Şekil 40. Rampada Kenar Bordürü Örneği (TS 9111).....	51
Şekil 41. Kapı Geçiş Genişliği ve Derinliği (TS 9111)	52
Şekil 42. Kapı Kolu Yerden Yükseklikleri (TS 9111).....	53
Şekil 43. Kapı Önlerinde Uygun Manevra Alanı Ölçüleri (TS 9111)	54
Şekil 44. İki Tekerlekli Sandalye için En Az Net Genişlik(TS9111)	55
Şekil 45. Tekerlekli Sandalye ve Bir Yürüyen Birey için En Az Net Genişlik(TS9111).....	55
Şekil 46. Tekerlekli Sandalyenin ‘U’ Dönüşü Yapabilmesi İçin Gerekli Manevra Alanı(TS9111).....	55
Şekil 47. Bir Tekerlekli Sandalye için En Az Net Genişlik(TS9111)	55
Şekil 48. Tekerlekli Sandalyenin ‘U’ ve 90 derece Dönüşü Yapabilmesi İçin Gerekli Manevra Alanı(TS9111).....	56
Şekil 49. Tekerlekli Sandalyenin ‘U’ ve 90 derece Dönüşü Yapabilmesi İçin Gerekli Alanı(TS9111).....	56
Şekil 50. Niş İçi Yaklaşma Mesafeleri Ölçüleri(ADA)	57
Şekil 51. Tekerlekli Sandalyenin Net Zemin veya Döşeme Alanı(ADA)	57
Şekil 52. Önden Yanaşma Mesafeleri(ADA) .Ölçüler cm cinsindedir.	58
Şekil 53. Yapı İçerisindeki Engelsiz Koridora Ölçüler(ADA)i. Ölçüler cm cinsindedir.	59
Şekil 54. Asansörlere ait çeşitli ölçüler .Ölçüler cm cinsindedir(ADA önerisi).	63
Şekil 56. Asansörlerle İlgili Özellikler (TS 9111)	64

Şekil 55. Kabin İçi Ölçüler (El Kitabı)	64
Şekil 57. Platform Tip Merdiven Asansörü(http://www.engelsizurunler.com.tr)	65
Şekil 58. Koltuk Tip Merdiven Asansörü Çeşitleri(http://www.engelsizurunler.com.tr).....	65
Şekil 59. Dikey Tip Engelli(http://www.engelsizurunler.com.tr).....	66
Şekil 60. Katlanabilir Modüler Rampa(http://www.engelsizurunler.com.tr)	67
Şekil 61. Rulo Katlanır Rampa(http://www.engelsizurunler.com.tr)	67
Şekil 62. Akülü portatif Merdiven Tımarcısının Uygulama Örneği(http://www.engelsizurunler.com.tr).....	68
Şekil 63. Akülü portatif Merdiven (A-Düz Merdiven İçin Paletli Sistem, B-Dar ve Spiral Merdivenler İçin Tekerlekli Sistem) (http://www.engelsizurunler.com.tr)	69
Şekil 64. Merdivenlerle ilgili özellikler(TS 9111). Ölçüler cm'dir.	70
Şekil 65. Basamaklarla ilgili özellikler(TS 9111). Ölçüler cm'dir.	70
Şekil 66. Merdivenler ile ilgili özellikler (TS 9111).....	71
Şekil 67. Engellilere ait işaretler (TS 12576)	72
Şekil 68. Görüş Hattı (TS 12576)	72
Şekil 69. Görme Uzaklıklarında İstenen Yazı Büyüklüğü (TS 12576).Ölçüler cm dir.	73
Şekil 70. Tuvalet örneği (TS 9111).....	75
Şekil 72. Tuvalet Ölçüleri (TS 9111).....	75
Şekil 71. Klozete her iki taraftan yatay transfer örneği (TS 9111)	75
Şekil 73. Lavabo Ölçüleri (TS 9111)	76
Şekil 74 Çok Kabinli Umumi Tuvalet Planı ve Ölçüleri (TS 9111).....	76
Şekil 75. Klozetlere tek taraftan yatay transfer ölçüleri (Dar Tuvaletler İçin) (TS 9111).....	76
Şekil 76. Seçilen Yapıların Bölgesel Gösterimi Uydu Görüntüsü(Orijinal 2018).....	77
Şekil 77. Oyun Oyuncak Müzesi Birinci Kat	79
Şekil 79. Oyun Oyuncak Müzesi Zemin Kat(Orijinal 2018)	78
Şekil 78. Avludan Görünüş(Orijinal 2018).....	79
Şekil 80. Oyun Oyuncak Müzesi Gidiş Güzergâhı(Orijinal 2018).....	80
Şekil 82 .Oyun Oyuncak Müzesi Güzergâhında Kot Farkı Engeli(Orijinal 2018).....	81
Şekil 81. Oyun Oyuncak Müzesi Avlu Girişi(Orijinal 2018)	81
Şekil 83. Oyun Oyuncak Müzesi Avludaki Ek Alanlar(Orijinal 2018).....	82
Şekil 85. Oda Bir'den oda ikiye Geçiş Sorunu(Orijinal 2018)	82
Şekil 84 .Oyun Oyuncak Müzesi Zemin kat Girişi Kapı Eşik Sorunu(Orijinal 2018)	82
Şekil 86. Oyun Oyuncak Müzesi Avludan Birinci Kata Çıkış Merdiveni(Orijinal 2018).....	83

Şekil 88. 1.Kat Soldan Sağa Avlu Merdiveni Sahanlık Eşiği, Oda Beş ve Altı Eşik Sorunu(Orijinal 2018)	83
Şekil 87. Oyun Oyuncak Müzesi Birinci Kat Oda Eşik Detayı(Orijinal 2018).....	84
Şekil 89. Oyun Oyuncak Müzesi Çatı Katına Çıkış Merdiveni(Orijinal 2018).....	84
Şekil 90. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Dış Cephe Görünüşü(Orijinal 2018)	87
Şekil 91. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Birinci Kat Plan(Orijinal 2018)88	
Şekil 92. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Zemin Kat Planı(Orijinal 2018)	88
Şekil 93. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Otopark Mesafesi(Orijinal 2018)	89
Şekil 94. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Gidiş Güzergâhında Zemin(Orijinal 2018)	89
Şekil 95. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Avlu Gezi Alanları Giriş Kapıları(Orijinal 2018)	90
Şekil 96. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Girişi(Orijinal 2018).....	90
Şekil 97. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Zemin Kat Eşik Problemleri Olan Alanlar(Orijinal 2018).....	91
Şekil 99. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Oda Bir Girişi(Orijinal 2018)	91
Şekil 98. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Oda Beşten oda Dörde geçerken eşik problemi(Orijinal 2018).....	91
Şekil 100. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Birinci Kata Çıkan Avlu Merdiveni(Orijinal 2018)92	
Şekil 101. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Birinci Kata çıkarken avlu merdiveni sahanlığındaki eşik ve İç Merdiven(Orijinal 2018)	92
Şekil 102. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Zemin Kat Bir,İki,Üç ve Dört Numaralı Odalar Arasında Geçişler(Orijinal 2018)	93
Şekil 103. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Birinci Kat Ulaşılabilirlikde Karşılaşılan Sorunlar(Orijinal 2018)	93
Şekil 104. 1. Kat Sırasıyla İkinci Oda, Birinci Oda ve Üçüncü Oda Girişleri(Orijinal 2018). 94	
Şekil 105. Birinci Kat Sofa ve Dördüncü Odaya Geçiş(Orijinal 2018).....	94
Şekil 106. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Restorasyon Öncesi(http://gazianteproloveveanitlar.gov.tr).....	96
Şekil 108. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Birinci Kat Planı(Orijinal 2018).....	97
Şekil 107. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Zemin Kat Planı(Orijinal 2018)	97
Şekil 109. Hasan Süzer Etnografya Müzesi 2. Kat Planı(Orijinal 2018).....	98
Şekil 110. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Otopark Güzergâhı(Orijinal 2018).....	99
Şekil 111. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Cephesi ve Giriş Kapısı(Orijinal 2018).....	99
Şekil 112. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Girişinde Karşılaşılan Eşik Sorunu(Orijinal 2018)	100

Şekil 113. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Zemin Kat Eşik Problemleri(Orijinal 2018)	100
Şekil 115. Hasan Süzer Etnografya Müzesi İş Odası (http://gazianteploveveanitlar.gov.tr)	101
Şekil 114. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Zemin Kat Mutfak, Tandır Odası ve İş Odası Girişleri(Orijinal 2018)	101
Şekil 116. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Elti Odasına Çıkış(Orijinal 2018)	102
Şekil 117. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Avludan Bakış(Orijinal 2018).....	102
Şekil 118. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Birinci Kat Engeller(Orijinal 2018)	103
Şekil 119. Zemin Kat Soldan sağa Tuvalet girişi ve Mağaraya İniş Merdiveni(Orijinal 2018)	103
Şekil 120. Birinci Kat soldan sağa Kayınvalide odası ve Gelin Odası(http://gazianteploveveanitlar.gov.tr)	104
Şekil 121. Atatürk Anı Evi Müzesi Zemin Kat Planı(Orijinal 2018)	106
Şekil 122. Atatürk Anı Evi Müzesi Birinci Kat Planı(Orijinal 2018).....	107
Şekil 123. Atatürk Anı Evi Müzesi İkinci Kat Planı(Orijinal 2018)	108
Şekil 124. Atatürk Anı Evi Müzesi Otopark Güzergâhı(Orijinal 2018).....	109
Şekil 125. Atatürk Anı Evi Müzesi Avlu Giriş Kapısı(Orijinal 2018)	109
Şekil 126. Atatürk Anı Evi Müzesi Zemin Kat Oda Bir(Orijinal 2018).....	110
Şekil 127. Atatürk Anı Evi Müzesi Zemin Kat Oda Bir (Orijinal 2018).....	110
Şekil 128. Atatürk Anı Evi Müzesi İkinci Bina Birinci Kat Kütüphane Bölümü(Orijinal 2018)	110
Şekil 130. Atatürk Anı Evi Müzesi Birinci Bina Birinci Kat Çıkışı ve Oda Girişi(Orijinal 2018)	111
Şekil 129. Atatürk Anı Evi Müzesi Zemin Kat Ulaşılabilirlikte Problemler(Orijinal 2018). 111	
Şekil 131. Atatürk Anı Evi Müzesi Birinci Bina Birinci Kat ve İkinci kata Çıkış Merdiveni(Orijinal 2018)	112
Şekil 132. . Atatürk Anı Evi Müzesi Birinci Bina Birinci Kat ve İkinci kat (Orijinal 2018) 113	
Şekil 133. Cenani Konağı Otoparktan Ulaşım Güzergâhı(Orijinal 2018).....	115
Şekil 134. Cenani Konağı Ana Girişi(Orijinal 2018)	116
Şekil 135. Cenani Konağı Giriş Sofa(Orijinal 2018).....	116
Şekil 136. Birinci Kat Sofa ve Odalara Giriş(Orijinal 2018).....	117
Şekil 137. Cenani Konağı Birinci Kat Çıkış(Orijinal 2018).....	117
Şekil 138. Cenani Konağı Birinci Yapı Avlu (Cenani Konağı Arşiv).....	118
Şekil 139. Birinci Yapıdan İkinci Yapıya Geçiş(Orijinal 2018).....	118

Şekil 141. İkinci Yapı Avlu(Orijinal 2018)	119
Şekil 140. İkinci Yapı Kullanılmayan Ana Girişi(Orijinal 2018).....	119
Şekil 142. Ali İhsan Göğüş Müzesi Otoparktan Ulaşım Güzergâhı(Orijinal 2018)	123
Şekil 143. Ali İhsan Göğüş Müzesi(Orijinal 2018)	123
Şekil 145. Ali İhsan Göğüş Müzesi Zemin Kat Oda 3(Orijinal 2018)	124
Şekil 144. Ali İhsan Göğüş Müzesi Avlu Girişi ve Avlusu(Orijinal 2018).....	124
Şekil 146. Ali İhsan Göğüş Müzesi Zemin Kat Oda İki (Orijinal 2018).....	125
Şekil 147. Ali İhsan Göğüş Müzesi Zemin Kat Oda Üç(Orijinal 2018).....	125
Şekil 150. Kütüphanenin Hol Kapısı(Orijinal 2018)	126
Şekil 149. Terasa Çıkılan Merdiven Holü Holden Girilen Kütüphane(Orijinal 2018).....	126
Şekil 148. Ali İhsan Göğüş Müzesi 1. Kata Çıkan Ahşap Merdiven(Orijinal 2018)	126
Şekil 151. Müzenin Teras Katına Çıkan Merdiven ve Teras Katı(Orijinal 2018).....	127
Şekil 152. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Otopark Güzergâhı(Orijinal 2018).....	129
Şekil 153. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Ana Girişi(Orijinal 2018).....	130
Şekil 154. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Zemin Kat Birinci Oda(Orijinal 2018).....	130
Şekil 155. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi 1. Kata Çıkış(Orijinal 2018).....	131
Şekil 157. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Çatı Katı(Orijinal 2018)	132
Şekil 156. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Birinci Kat(Orijinal 2018).....	132
Şekil 158. Çatı Kat Eserleri İçin Önerilen Alan(Orijinal 2018)	132
Şekil 159. Müzede Etkinliklerin Yapıldığı Odanın Girişi(Orijinal 2018)	133
Şekil 160. Şahinbey Milli Mücadele Müzesi Girişi (Orijinal 2018).....	136
Şekil 161. Milli Mücadele Müzesi Birinci Yapı Birinci Kat(Orijinal 2018)	137
Şekil 162. Milli Mücadele Müzesi Birinci Yapı Birinci Kata çıkış merdiveni ve Eşik(Orijinal 2018).....	137
Şekil 163. Milli Mücadele Müzesi Birinci Yapı Çatı Katına Çıkan Merdiven(Orijinal 2018)	138
Şekil 165. Milli Mücadele Müzesi Birinci Yapıdan İkinci Yapıya Geçiş(Orijinal 2018)	139
Şekil 166. İkinci Yapı Sofa Etrafı Oda Eşik Problemi (Orijinal 2018)	139
Şekil 167. İkinci Yapı Zemin Kata İniş (Orijinal 2018)	139
Şekil 168. İkinci Yapı Zemin Kat Odalar ve Mağaraya İniş Bölümü(Orijinal 2018).....	140
Şekil 169. Mağaraya İniş Merdiveni(Orijinal 2018).....	140
Şekil 170. Milli Mücadele Müzesi Mağara Bölümü (Orijinal 2018).....	141
Şekil 171. Metin Sözen Eğitim Ve Kültür Vakfı Binası(Orijinal 2018).....	143
Şekil 172. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Vakfı Ana Girişi(Orijinal 2018)	144

Şekil 173. Toplantı Odasına Çıkış(Orijinal 2018)	144
Şekil 174. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Vakfı Kütüphane Odası Giriş(Orijinal 2018).....	145
Şekil 175. Metin Sözen Kültür ve Eğitim Vakfı Şark Odası ve Girişi(Orijinal 2018)	145
Şekil 176. Metin Sözen Eğitim Ve Kültür Vakfı Tuvalet Girişi(Orijinal 2018).....	146
Şekil 177. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Vakfı Avlu Genel Görüntüsü(Orijinal 2018)	146

KISALTMALAR

ADAAG : Americans With Disabilities Accessibility Guidelines

ADA : Americans With Disabilities

BM : Birleşmiş Milletler

TDK : Türk Dil Kurumu

TSE : Türk Standartları Enstitüsü

SHPO : State Historic Preservation Organization

WHO: : Dünya Sağlık Örgütü

ILO :Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization)

ÖZİDA :Özürlüler İdaresi Başkanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Ulaşılabilirlik; ulaşılabilir olarak tasarlanmış çevrelerin ve ulaşımın tüm insanlar için erişilebilir ve kullanılabilir olmaları gerektiğini kabul eden akılcı ve insan odaklı bir yaklaşımdır. Çocuklar, yaşlılar ve engelli kişiler için ulaşılabilirlik, bu yönüyle toplumsal yaşamın içinde yer alabilmeyi sağlayan temel bir ögedir. Toplumsal yaşamın bilgiye erişim ve hizmet düzeyinde herkes için aynı oranda ulaşılabilir ve kullanılabilir olması, toplumsal gelişmişlik düzeyi açısından önemli bir göstergedir (ÖZİDA:3). Engelli bireylerin toplum yaşamının tüm alanlarına tam katılımının sağlanması sosyal devlet anlayışının temelini oluşturmaktadır. Dünyadaki son gelişmeler insan hakları temelinde her bireyin hiçbir ayrımcılığa uğramadan tüm hizmetlerden aynı ölçüde yararlanabilmesini öngörmektedir.

Toplumsal ve kamusal alanları toplumun çoğunluk kısmına değil de herkese göre tasarım yapıldığı zaman bu alanlar engelli kişilerin tam haklarını kullanmalarına olanak tanınmalıdır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2011 yılında yayınladığı Dünya Engellilik Raporu'na göre, engellilerin oranı 1970'de dünya nüfusunun %10'nunu oluştururken, 2010'da %15'e yükselmiştir. Buna rağmen dünyada birçok ülkenin kamusal alanı ve ulaşımını engellilerin erişimine uygun değildir (Çağlar, 2012:543).

Bu çalışma, engellilerin Türkiye'de sahip oldukları yasal hakların ve standartların incelenerek, kültürel yapılar içinde ulaşılabilirliğe olanak sağlayan düzenlemelerin ya da bu konudaki engelleri meydana çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, engelliler ve hareket kısıtlılığı olan kişiler binalarda ulaşılabilirliklerini sağlamak için gerekli standartlarının incelenmesiyle yapı içlerinde engelli bireylerin fiziksel ulaşılabilirliğine imkân sağlayan minimum gereklilikler belirlenmiş ve bu gereklilikler Gaziantep'te belirlenen örnek projeler üzerinden analiz edilmiştir. Analizler sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesiyle Gaziantep'te ki eski yapıların işlev değişikliği ile kültür yapılarına dönüştürülen projelerin ulaşılabilirliği denetlenecek ve eksiklikler belirlenerek nasıl tasarım yapılması gerektiği konusunda çıkarımlar yapılması planlanmıştır.

1.1 Problem Durumu

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi (2004) başta olmak üzere, Uluslararası İnsan Hakları düzeninde kamu yapıları, sağlık yapıları, kültür yapıları ve diğer ortak alanlarda

engelli bireylerin temel özgürlüklerden yararlanmasının öneminden bahsetmektedir. Türkiye’de ise engellilerin sahip olduğu haklar bilinmekle birlikte, engelliler için erişebilir mekânlar düzenlenebilmesi konusunda çalışmalar yok denecek kadar azdır. Kültürel amaçlı düzenlenen kamu yapılarında bireylerin eşit şartlarda ve özgürce dolaşması herkes için önemli bir haktır.

Erişebilir mekânlar olması, engelliler ve geçici engelliğe sahip olanlar¹ için toplumsal yaşamın içinde yer alabilmek, kültürel çevrede, çeşitli hizmetlere, bilgiye ve aktivitelere rahatlıkla erişebilmek anlamına gelir. Ayrıca hayatın içinde yer almak bilgi ve hizmet alanını herkes için aynı oranda ulaşabilir olması, toplumsal ilerleyiş açısından da önemli bir göstergedir.

Son yıllarda Türkiye’de mimarlık alanında önemli açılımlara konu olan restorasyon, ulaşılabilirlik ve akreditasyon kavramları beraber incelenmektedir. Ulaşılabilirlik standartlarının koruma bağlamında son derece ciddi ve disiplinli bir platformda, tarihi yaşam kalıplarıyla şekillenmiş yapılarda uygulanabilmesi ve ulaşılabilirliğin yenileme uygulamalarında da sağlanabilmesi zorlu ve dikkatli bir süreç gerektirmektedir (Ünver, 2014:297). Dolayısıyla erişebilir mekânlar tasarlarırken karşılaşılan problemlerden biri de taşınmaz kültür yapılarının yeniden restore ederken kent tarihini ve kültürel dokuyu korumak amacıyla yapılara çok fazla müdahale edilememesidir.

Bir diğer problem ise, kamusal kullanıma sunulan taşınmaz kültür varlıklarının işlev değişikliği geçiş süreçlerinin özellikle fiziki uygulamalara dair gerek izin ve denetim yetkilisi yerel yönetimler, gerek koruma bölge kurulları ve gerekse de uygulamacıların takip edecekleri bir düzenleme ve yaptırım henüz mevcut değildir. Çoğu uygulamanın bilinçsiz, düzensiz çalışmalar olmaları taşınmaz kültür varlıklarının önemlerine dair ciddi tehditler içermektedir (Ünver, 2016:115).

Ulaşılabilirlik standartlarına göre engelsiz yapılar fiziki erişimi sağlayan çözüm elemanlarını barındırmalı ve çeşitli düzeylerde, teknolojik, görsel, işitsel, duygusal vb. ihtiyaçları içermelidir. Karşılanması gereken bu ihtiyaçlar geleneksel yapıli çevreye çok ciddi müdahalede bulunmak demektir. Koruma disiplininin böyle ciddi uygulamalara ne derece izin verdiği ve onayladığı ise başka bir problemdir (Ünver, 2016:115).

Yapılı çevreyi tasarlayan mimarlarda ulaşılabilir alanlar kurgulama konusunda detaylı olarak düşünmeli ve bu konularda yeterli önlemler almalıdırlar. Çalışmamızda da bu

¹ Yaşlılar, hamileler, bebek arabası kullananlar, obezite, çok uzun ve turner hastalığı olan kişiler, yük ve eşya taşıyanlar gibi hareket kısıtlılığı yaşayan bireyler.

konular esas alınarak incelenecek ve eski yapıların işlev değişikliği ile engelli ulaşılabilirliği bakımından eksiklikler belirlenecektir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada engelli bireylerin Türkiye de mevcut sistem içinde sahip oldukları yasal haklar incelenerek kültürel yapı içinde engelsiz bir şekilde hareket edebilmelerine olanak sağlamak için farkındalık oluşturmak amaçlanmaktadır. Gaziantep'teki kültürel yapıya dönüştürülen eski evlerin engelli bireyler için minimum gereklilikler göz önüne alınarak nasıl tasarım yapılması gerektiği konusunda çıkarımlar yapılacaktır. Bu yapılarda ulaşılabilirliğin sağlanması için seçilen örnek yapılar üzerinden eksiklikleri belirleyip önermeler yapılarak kültürel yapıların ulaşılabilirlikte engelleri ortaya koyma ve ne kadar ulaşılabilir olduklarının tespiti amaçlanmaktadır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Birleşmiş Milletler verilerine göre bugün dünyada 500 milyondan fazla insan fiziki ya da zihinsel bir engel ile yaşamaktadır. Engelli insanların saklanan, unutulmuş bireyler değil de aktif bir şekilde yaşam sürebilmeleri için engelsiz bir alan oluşturmak, toplumun özellikle mimarların önemli bir görevidir. Engelli insanların, yaşamın tüm kesimlerine adapte olması çağdaş toplumun önemli bir göstergesidir. İnsan Hakları Bildirgesine göre bu bireylerinde herkes gibi seyahat etme, müze ve turistik alanlar içerisinde dolaşma hakları vardır. Bu araştırmanın önemi engelli bireyler için farkındalık yaratmak, bu dönüşümleri sağlayan mimarları daha da bilinçlendirmek ve mevzuatlarda ki açıklıkları ve eksiklikleri bularak işlev değişikliğine uğramış eski evlerden kültürel binalara dönüştürülmüş kamusal alanlarda ulaşılabilirlik sorununu meydana çıkarmaktır.

1.4 Araştırmanın Varsayımları

Bu tez çalışmasında aşağıdaki varsayımlardan hareket edilecektir. Türkiye'deki mevzuata göre oluşturulmuş mevcut yapılanmayı etkili biçimde kullanmayı hedef alarak minimal müdahalelere dayanması, sistemin eksikliklerini giderme bağlamında sisteme en uygun biçimde önermeler yapmak planlanmıştır. Çalışmanın bir diğer aşaması ise korumaya dair tüm süreçlerin ulaşılabilirlik bağlamında irdelenmesini içermektedir. Bu doğrultuda

uluslararası ulaşılabilirlik tanımları incelenerek Türkiye'de ki tanımlarla birlikte bir bütün halinde eksikliklerin ve açıklıkların giderilebilmesi hedeflenmiştir.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Engelli bireylerin yapı içinde rahat dolaşımı, engellilik tiplerine göre değişiklik göstermektedir. Bu araştırma kapsamında yalnızca tekerlekli sandalye kullanıcısı olan engelli bireylerin yapı içi ulaşılabilirliği ele alınmış ve geçici kullanıcılar(ziyaretçi) temel alınarak, doğru proje analizleri ile engelsiz bir yaşam hedeflenmiştir. Ayrıca Gaziantep'teki kültürel yapılar içerisinden özellikle Gaziantep Kalesi civarındaki eski evlerden dönüştürülen yapıların inceleme altına alınacak olması bir diğer sınırlılıktır.

1.6 Araştırmanın Yöntemi

Çalışmaya başlarken yapılan literatür incelenmesi şu aşamalardan oluşmaktadır:

- Dünyada ve ülkemizde engelli tanımlarının incelenmesi;
- Türkiye'de ulaşılabilirlik mevzuatlarının incelenmesi;
- Tarihi yapının girişinde ve içinde ulaşılabilirliği sağlayan düzenlemelerin Türkiye standartları bağlamında incelenmesi ve minimum gerekliliklerin tespit edilmesi.

Ardından kültürel amaçlı düzenlenen eski evlerin tespiti yapılmış ve yapıların minimum gereklilikleri sağlayıp sağlamadığı analiz edilmiştir.

1.7 Araştırmanın Süre ve Olanakları

Çalışma süresi dokuz ay olarak planlanmıştır. .Bu süre planı şu şekildedir:

- İlk üç ay geçici içeriğe göre kaynak tarama yapılmış,
- İkinci üç ayda bilgi toplanmış,
- Son üç ayda ise topladığımız bilgileri kullanma aşamasına geçilmiştir.

Olanaklarda ise sekiz kültürel yapıdan dört tanesinin planlarına ulaşılmıştır. Planına ulaşılmış olan Hasan Süzer Etnografya Müzesine ise bu çalışmanın hazırlanması süresince yapılan restorasyondan dolayı girilememiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ENGELLİ TANIMLARI

Ulusal ve uluslararası engelli politikaları ve belirlenen standartlarında engellilerin sağlık, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda iyileştirilmeleri sayesinde önemli bir yol katledilmiştir. Bu tanımlamaların engelli bireylerin yasalara göre nasıl tanımlandırıldıklarının, hangi nitelikleri taşıdığına engelli kapsamına girebildiklerini ve bazı haklardan yararlanabildikleri anlatılmaya çalışılmıştır.

2.1.Engelli Amerikalılar Yasası (Americans with Disabilities Act –ADA 1990)

Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulamada olan ADA, engelliler için bir yasa olup, engellilerin hayatını kolaylaştıracak, sosyal hayatta daha aktif olabilmeleri için belirli standartlar ve uygulamalar belirlemiştir. Amerikan yasalarında engelli kavramı net bir şekilde tanımlanmıştır. Engelli olmamasına rağmen engelliymiş gibi davranılan kişiler² de bu kanundan faydalanmaktadır.

ADA'nın engellilere göre belirlediği “erişimi kolaylaştırıcı düzenlemeler”, engelli olmayan bireyler için de kolaylıklar sağlamaktadır. Örneğin tekerlekli sandalye kullanan kişiler için yapılan rampalardan bebek arabası taşıyan ebeveynler, özel düzenlenmiş alçak asansör düğmeleri ve su içme yerlerinden ise kısa boylu insanların faydalanabilmektedir (Weber, 1999:338-339).

ADA'ya göre engellilik kavramı;

“– bireyin bir veya daha fazla ana yaşamsal aktivitesini büyük

ölçüde sınırlayan fiziksel veya zihinsel bozukluğu;

– bu tarz bir bozukluğun kaydını³ ; veya

– bu tarz bir bozukluğu olduğu kabul edilenleri”

karşılacaktır.

“Fiziksel veya zihinsel bozukluk”, “büyük ölçüde sınırlayan” ve “ana yaşamsal aktiviteler” kavramları. EEOC tarafından ile anlam kazanmaktadır.16 Ayrıca Adalet Bakanlığı da Yasanın II. ve III. Başlıkları altında yer alan bölümlerle ilgili yönetmelikler ve bazı kılavuzlar çıkarmıştır.

² Obezite veya aşırı kilolu olmak bu konuya tipik ve güzel bir örnektir(Befort, 1999: 34).

³ Geçmişte yaşanmış engel durumları.

“Bireyin bir veya daha fazla ana yaşamsal aktivitesini büyük ölçüde sınırlayan fiziksel veya zihinsel bozukluk” ölçütü ile ilgili olarak söz konusu düzenlemenin ilgili hükümlerinde şu ifadelere yer verilmektedir;

1) Fiziksel veya zihinsel bozukluk:

- a) Herhangi bir fizyolojik düzensizlik veya durum, kozmetik şekilsizlik veya aşağıda sayılanlardan bir veya daha fazlasını etkileyen anatomik kayıplar: nörolojik, musculoskeletal, özel duyu organları, solunum (konuşma organlarını da içermektedir), kardiyovasküler, üreme, sindirim, genital-idrar yolları, kan ve lenf, deri ve endokrin veya
- b) Herhangi bir ruhsal veya fizyolojik düzensizlik, zeka geriliği, organik beyin sendromu, duygusal veya ruhsal hastalık, ve spesifik öğrenme engelleri gibi.

2) Ana Yaşamsal Aktiviteler:

Kendine bakabilme, el becerisini kullanabilme, yürüme, görme, duyma, konuşma, nefes alma, öğrenme ve çalışma gibi fonksiyonlar anlamına gelmektedir.

Büyük ölçüde sınırlayan:

Büyük ölçüde sınırlama şu anlama gelmektedir:

Genel nüfus içinde ortalama bir insanın yerine getirebildiği bir ana yaşamsal aktiviteyi yerine getirememek veya

Ortalama bir insanın durum, hal ve zamana göre gerçekleştirdiği temel yaşamsal aktivitelerle kıyaslandığında; bir kimsenin temel yaşamsal aktivitelerinin önemli ölçüde sınırlanmasıdır.

3) Bir bireyin ana yaşamsal aktivitelerinin sınırlanıp sınırlanmadığının belirlenmesinde aşağıdaki faktörler dikkate alınır:

Bozukluğun doğası ve şiddeti;

Bozukluğun süresi veya tahmini süresi ve

Sürekli veya uzun dönem tesir veya beklenen süreklilik veya uzun dönem etki.

2.2. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme

Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 13.5.2009 tarihli ve HUMŞ/619 sayılı yazısı üzerine, 31.5.1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 27.5.2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları için hazırlanan sözleşmenin giriş kısmının içeriğinde m maddesinde:

Engellilerin toplumun refah ve çeşitliliğine yaptıkları ve yapabilecekleri olumlu katkıları ve engellileri insan haklarını ve temel özgürlükleri tam kullanmaya ve topluma tam katılmaya teşvik etmenin onların toplumsal aidiyetlerine, toplumun insani, sosyal ve ekonomik yönden kalkınmasına ve yoksulluğun azalmasına katkıda bulunacağı gibi yerlere değinmekte ve birinci maddesinde bulunan amaç kısmının içeriğinde

Bu Sözleşme'nin amacı, engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik ve temin etmek ve insanlık onurlarına saygıyı güçlendirmektir.

Engelli kavramı diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri içermektedir.

gibi engelli tanımından bahsetmektedir.

2.3. Dünya Sağlık Örgütü'ne(WHO) Göre Engelli Tanımları

Engellilik kavramına DSÖ, BM ve ILO tarafından farklı bir bakış açısından yaklaşılmaktadır. DSÖ, engellilik kavramlarına sağlık açısından ağırlık veren bir tanımlama yapmıştır:

- Noksanlık (Impairment): “Sağlık bakımından “noksanlık” bir kişinin psikolojik, anatomik veya fiziksel yapısındaki bir noksanlığı veya dengesizliği ifade etmektedir.”
- Engellilik (Disability): “Sağlık alanında „sakatlık ve normal sayılabilecek bir insana oranla bir işi yapabilme yeteneğinin kaybedilmesi ve kısıtlanması durumunu ifade etmektedir.”

• Maluliyet (Handicap): “Sağlık alanında “maluliyet” bir noksanlık veya sakatlık sonucunda, belirli bir kişide meydana gelen ve o kişinin yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel durumuna göre normal sayılabilecek faaliyette bulunma yeteneğini önleyen ve sınırlayan bir durumu ifade eder.”

2.4. Türkiye Cumhuriyeti'nde Engelli Tanımı

2.4.1. Engelliler Hakkında Kanun

Engelliler hakkında kanunu 1.7.2005 yılında kabul edilmiştir. Bu kanunun amacı;

Engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek ve doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır.

Madde 3 c bölümünde engelli tanımı şu şekilde yapılmıştır;

Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen bireyi ifade eder.

ve yine aynı maddenin I bölümünde umuma açık hizmet veren yapılar için;

Kamu hizmeti için kullanılan resmî binalar,
“ibadet yerleri, özel eğitim ve özel sağlık tesisleri; sinema, tiyatro, opera, müze, kütüphane, konferans salonu gibi kültürel binalar ile gazino, düğün salonu gibi eğlence yapıları; otel, özel yurt, iş hanı, büro, pasaj, çarşı gibi ticari yapılar; spor tesisleri, genel otopark ve buna benzer umuma ait binaları ifade eder”

ibareleri yer almaktadır.

2.4.2. Türk Standartları Enstitüsüne Göre Engelli Tanımı (TSE)

TSE'nin erişilebilirlik tanımı ise (TSE TS 9111, 2011: 3) her bireyin, istediği her alana ve her hizmete rahatlıkla ulaşabilmesini ve bunları kullanabilmesidir.

Herhangi bir engeli olan kişiler, tekerlekli sandalye kullanıcılarının tüm yapılı çevreye ve etrafının kullanıcılarının, normal kullanım şartları altında yardımsız ve rahatlıkla giriş-çıkışına, içeride dolaşmasına ve burada sunulan tüm hizmetlerden yararlanmasına imkân tanıyan her çeşit bina ulaşılabilir nitelikte olarak kabul edilir (TSE TS 9111, 2011: 3).

2.4.3. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na Göre Engelli Tanımı

3194 Sayılı Kanun da Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na göre engelli tanımı; engellilik, doğuştan veya sonradan bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi için yapılarda ve açık alanlarda özel fiziki düzenlemelere gereksinim duyan kişidir .

2.4.4. Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Yer Alan Engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

2013 yılında bakanlar kurulunca kabul edilen 6462 nolu kanun gereğince, "sakatlanma" ibaresi "engelli hale gelenlerin", "çürüklerin" ve "çürük" ibareleri "askerliğe elverişli olmadıkları" ve "özürlüler" ibaresi "engelliler" şeklinde değiştirilmiştir.

2.5 Restorasyonda Ulaşılabilirliğin Akreditasyon İhtiyacı

2.5.1. Akreditasyon

Akreditasyon; bir ürünün veya bir hizmetin talep ettiği şartlara, standartlara ve yönetmeliklere uygunluğunu göstermek için o ürün ve hizmete yapılan analiz ve belgelendirme işlemlerini üstlenen kuruluşların resmi bir otorite tarafından uluslararası kriterlere göre denetlenerek teknik, idari ve uluslar arası belirlenen standartlar üzerinden yeterliliklerinin belirlenmesi ve belli aralıklarla düzenli bir şekilde denetlenmesidir (TÜRKAK, 2018). Engelsiz tasarımın tüm insanlar için her mekânda eşit bir şekilde geçerli duruma getirilmesi için "evrensel tasarım" adı altında yedi ilke geliştirilmiştir: kullanımda eşdeğerlik, kullanımda esneklik, basitlik ve anlaşılabilirlik, algılanabilir bilgilendirme, hatanın telafi edilmesi, fiziksel gücün az kullanımı ve yaklaşım ve kullanım ölçü ve mekân(WHO). Evrensel tasarımın ilk koşulu kullanımda eşdeğerlik, yani akreditasyondur (Ünver vd.,2014:301).Akreditasyon terimi İktisat Terimleri Sözlüğü tarafından "kuruluşların, üçüncü bir tarafça belirlenen teknik ölçütlere göre çalıştığının bağımsız ve tarafsız bir kuruluş tarafından onaylanması ve düzenli aralıklarla denetlenmesi" olarak, eşdeğerlik ise Uygulayım Terimleri Sözlüğünde "birbirine eşit değerde olan kavramların niteliği ve nesnelerin yapı bakımından benzerlik özelliği" olarak tanımlanmıştır (TDK,"Büyük Türkçe Sözlük").

Ülkenin her tarafına yapılacak olan restorasyon uygulamalarının ulaşılabilirlik açısından kalite değerlendirmesine tabi tutulması ve tüm uygulamalarda ortak bir dile olanak veren bir akreditasyon modeli oluşturmak önem arz etmektedir (Ünver vd,2014:301).

"Akreditasyonun yaptığı; kurumun ne yapmak istediğini bilmesi, nasıl yapılacağını bilmesi, söylediği ile yaptığının örtüşmesi ve öngörülebilir gelecekte bu şekilde devam edebilmesi için neler beklemesi gerektiğini bilmesini sağlamaktır" (Ünver vd.,2014:302).

Engelsiz tasarım ile mekânın engelsiz hale getirilmesinde ki temel amaçta antropometrik ve ergonomik anlamda genel kuralların yer almasıdır. Bu kurallar tasarım değerlerine yada belirlenen standartlara bağlı olarak belirlenebilir. Tüm engel türlerinin belirlenmiş ve hepsine uygun düzenleme yapılmış olmalıdır.

Dünyada, hemen her konuda olduğu gibi taşınmaz kültür varlıklarının ulaşılabilirliği bağlamında da tüm ülke çapında akreditasyona yönelik en çok çalışma Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılmaktadır. 1990 yılında hayata geçirilen ADA (Americans With Disabilities Act - Engelli Amerikalılar Kanunu), engelli vatandaşlarına, istihdam ve tüm yapılı çevreye ve hizmetlere ulaşımında karşı karşıya kalabilecekleri ayrımcılığı yasaklama bağlamında çok geniş medeni haklar tanımaktadır.

ADA'ya göre tüm yeni ve mevcut binaların fiziksel engelli kişilerin asgari ulaşılabilirlik gereksinmelerini sağlamasını zorunlu kılmaktadır. Kanun, mevcut binalardaki tüm ulaşım düzeylerini tanımlayarak tadilat, yeni yapı ve özellikle de tarihi yapılar bağlamında taşınmazları, önem arz eden malzeme, özellik ve hacimlerini yok etmeden ulaşılabilir yapmayı temel amaç edinmektedir. Bu bağlamda, Mimari ve Ulaşım Engelleri Uyum Kurulu (Architectural and Transportation Barriers Compliance Board) kurulmuş ve bu kuruldan ulaşılabilirlik standartlarını geliştirmesi kanunen zorunlu kılınmıştır. ADA Ulaşılabilirlik Rehberi (ADA Accessibility Guidelines - ADAAG) ADA'nın bu hükümleri doğrultusunda yürürlüğe girmiştir. Bunun dışında taşınmaz kültür varlıklarının korunması konusunda sorumlu federal kurum olan NPS'nin (National Parks Service - Ulusal Park Hizmetleri) Ulaşılabilirlik ve Koruma Kaynak Rehberi (Accessibility & Preservation Resource Guide) bulunmaktadır.

ADA'nın bu faaliyetlerinde Eyalet tarihî Koruma Ofislerine (State Historic Preservation Offices -SHPO), mülk sahiplerinin Ulusal Kayıt 'ta listelenmiş ya da yerel tescilli taşınmazlarını en düşük etkiyle en yüksek düzeyde ulaşılabilir hale getirmelerine yardımcı olmada önemli görev düşmektedir. ADA uyumluluğundan sorumlu herkes SHPO'ların, müdahalelerin yapının tarihi karakterine etkisiyle ilgili yapacağı yorumlarda ADAAG'ın Bölüm 4.1.7.'sine yönlendirilmektedir.

Türkiye'de ise kanun ve yönetmeliklerin yerele indirgenmesi bağlamında ulaşılabilirliğe yönelik "TS 9111: Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları", "TS 12576: Şehir İçi Yollar- Engelli ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve

Yollarda Yapısal Önlemlerin Tasarım Kuralları" ve "TS 12460: Şehir İçi Yollar- Raylı Taşıma Sistemleri Bölüm5: Engelli ve Yaşlılar İçin Tesislerde Tasarım Kuralları" gibi standartlar mevcut olmakla birlikte, bu belgelerin hiçbirinde taşınmaz kültür varlıklarına yönelik yaklaşım ve ifadeler yer almamaktadır.

2.5.2. Ulaşılabilirlik Kültürü

Ulaşılabilirlik, mümkün olduğunca çok kişinin bir ürüne(örneğin; bir cihaz veya hizmet, çevre) erişilebilirliğini tanımlamak için kullanılan genel bir terim olarak tanımlanabilir. Ulaşılabilirlik genellikle, engellilerin yardımcı teknoloji araçları ile erişim hakkını tarif eder. Mimari Ulaşılabilirlik, İmar Kanunu'na göre 1997 yılında yapılan ek maddedeki "Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uyulması zorunludur " ibaresi ile sağlanmaya çalışıldıysa da, denetlenmesi anlamında henüz yeterince gelişme sağlanmamıştır (Belir,2009:5).

Ulaşılabilirlik kültürü, ilköğretimden itibaren bilinçli ve – kültürlü- eğitimciler tarafından verilmesi gereken çok detayı ve önemli bir –adı üstünde- kültüre eğitimidir. İnsan Merkezli Tasarım Enstitüsüne (The Institute for Human Cented Design) göre, herkes için tasarım yaklaşımı yasaların öngördüğünün ötesinde de bir anlam taşımaktadır (Özkul,2011:19).

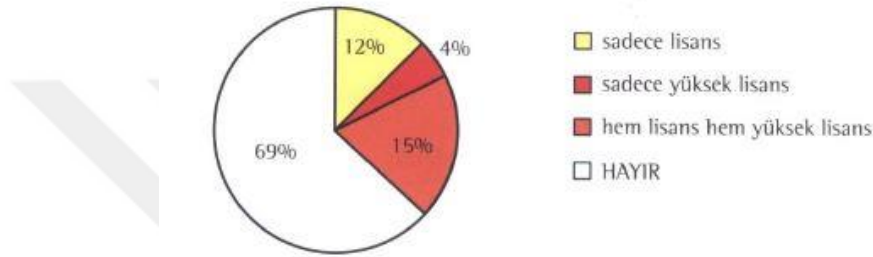
Ancak bu konuda eğitilmiş ve ulaşılabilirliği sadece yasalara uymak için değil de gerçekten yardımcı olmak isteyen kişiler tarafında uygulamalar yapılırsa, standartlara uygun olmasına rağmen hemen önünde bulunan elektrik direği yüzünden hiçbir şekilde kullanılmayan tekerlekli sandalye rampaları vb olmaz (Şekil 1).

Şekil 1.Hatalı Bir Uygulama Örneği(Arkitera,2014,Erişilebilirlik mi Dediniz?
<http://www.arkitera.com/haber/19622/2>)

Sadece ilköğretim değil, üniversitelerin mimarlık, iç mimarlık, şehir bölge planlama, endüstri ürünleri tasarımı gibi bölümlerinde de ulaşılabilirliği salt teknik yönleriyle değil, bir kültür olarak adapte etmek zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Ünver ve Yamaçlı, 2014).

Yapılan araştırmalar, ulaşılabilirlik kültürüne yönelik ilköğretim seviyesindeki eğitimler bir yana, akademik eğitim kurumlarında bile ne kadar zayıf kaldığını göstermektedir. Örneğin üniversitelerin mimarlık, iç mimarlık, peyzaj mimarlığı ve şehir ve bölge planlama bölümlerinin %69'unda engelliler için tasarım konusunda kuramsal ya da uygulamalı herhangi bir ders olmadığı belirtilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Engelliler için tasarım konusunda kuramsal ve uygulamalı dersler (E.D. Mishchenko, Türkiye'de Mimarlık ve Planlama Eğitiminde Evrensel Tasarım, "Herkes İçin Tasarım" Müfredatı Geliştirme Çalıştayı, Eskişehir, (2011) 50-59)

2.5.3. Restorasyon ve Ulaşılabilirlik

Mimarlar için koruma, tarihi dokunun korunmasını amaçladığı kadar, onun değerlendirilmesini 'şehir organizmasının' sürekli gelişmesine uyarlanmasını da içerir (Dinçer, 1988: 20). Tarihi çevre ve tarihi yapıların korunması temelde çağdaş bir kültürel istektir ve toplum kültürünün çağdaşlaşmasına paralel olarak gelişir (Kuban, 2000: 14). Tarihsel koruma, bir yandan yapılı çevrelerin sağlıklı kılınması sonucunu yaratırken, diğer yandan da tarihsel-kültürel çevrelerin yeniden yaşatılıp, bir bakıma konut stokunun geri dönüşünü sağlamaktadır (Fitch, 1998: 39).

Restorasyon eski, tarihi, ve özgünlük değeri olan, önemli bir eserin, aslına uygun olarak, orijinal malzemelerden, orijinal yapım tekniklerinden ve özgünlüğünden faydalanarak, mümkün olduğu kadar minimum müdahale ile koruyarak onarılmasıdır.

Restorasyon projelendirmesi ve uygulamalarına konu olan yapılarda sıklıkla fonksiyon değişikliği tercih edilmektedir. Bir yapı ya da yapı grubuna yeni bir işlev verilerek yeniden kullanılması, yani çağdaş yaşama etkin olarak katılması, etkin koruma olarak adlandırılmıştır. (Dinçer, 1988: 38) Özellikle işlev değişikliğine uğrayan bu tip yapıların, sahip oldukları değerleri de göz önüne alınarak dernek, restoran, kafe, kamu binası, müze ve benzeri

kamusal fonksiyonların yüklendiği görülmektedir. Ayrıca bu yapıların özgün fonksiyonlarının genellikle konut olduğu da göz önüne alındığında, bir yenilemenin gerek ulaşılabilirlik ve gerekse de restorasyonun bir payda altına alınması anlamına geleceği açıktır.

Ulaşılabilirlik kısaca; “Kişinin, istediği yere, konuma ve bilgiye tek başına ulaşabilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır. Bireylerin, toplumun bir üyesi olarak her türlü ihtiyacını karşılayabilecek şekilde, bulunduğu mekândan, istediği mekâna ve bilgiye engelsiz bir şekilde ulaşabilmesi önemli bir meseledir. Bu şekilde, kişinin yaşadığı mekândan çıkarak ulaşmak istediği yere sorunsuz bir şekilde varıp tekrar yaşadığı mekâna dönmesi kesintisiz ulaşım (seamless travel) olarak ifade edilmektedir (ÖZİDA:98).

Ulaşılabilirlik iki temel alanı içermektedir. Bunlar;

- a) Fiziksel çevreye ulaşım,
- b) Bilgiye ulaşımıdır.

Her iki alan da aslında, kişinin haklarına rahatlıkla ulaşabilmesiyle ilgilidir. Fiziki çevreye ulaşım, yaşlılar, hamileler, aşırı kilolu kişiler, çok uzun ve çok kısa boylu kişiler ve bebek arabalıları gibi engelliler dışındaki bazı gruplar açısından da önemli bir sorundur ancak bu gruplar arasında en fazla sıkıntı yaşayan ve temel hak ve özgürlüklerinden faydalanamayan engellilerdir (ÖZİDA:98).

Ulaşılabilirlik de korumada olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile devletin sorumluluğu altındadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 23.7.1995 tarihli değişik Başlangıç bölümünde “...Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu...” ifadesi yer almaktadır. Ayrıca Anayasa'nın “Kanun Önünde Eşitlik” hükümlerinin yer aldığı 10. Maddesinde ise “çocuklar, yaşlılar, özürllüer, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz” denilerek çeşitli dezavantajlara sahip olabilecek tüm kesimler açıkça belirtilmiştir. Bu hükümleri amir kabul eden ve ulaşılabilirlik bağlamında ana kanun 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'dur. Kanunun amacı “...engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek ve doğuştan sahip oldukları onura saygıyı 299 güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır” .

	Bedensel Engelli	Görme Engelli	İşitme Engelli	Konuşma Engelli	Zihinsel Engelli
Evet	3,0%	2,6%	2,3%	3,1%	1,8%
Hayır	68,7%	65,0%	66,8%	67,6%	66,4%
Bilmiyor	18,0%	22,0%	21,9%	19,6%	21,5%
9	10,3%	10,3%	9,1%	9,6%	10,3%
Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Bedensel Engelli	Görme Engelli	İşitme Engelli	Konuşma Engelli	Zihinsel Engelli
Evet	25433	10906	5717	8223	6101
Hayır	589516	268174	168779	177860	219994
Bilmiyor	154547	90912	55373	51564	71119
9	88134	42320	22941	25360	34028
Toplam	857630	412312	252810	263007	331242

Tablo 1. Bina,Cadde,Sokak ve Yollarda Engeline Uygun Düzenlemeler Bulunanlar(ÖZİDA)

"Kısacası, uluslararası kabul gören ve uzun yıllar süren deneyimlerle sabitlenmiş birçok norm ve standarda sahip engelli erişimi ilkeleri; diğer yanda ise yüzyıllar önce, o zamanın beğeni ve imkânlarına göre inşa edilmiş yapıları tekrar hayata döndürebilmek adına Kültür Varlıklarını Koruma Kurullarınca çok ciddi bir izlek ile korunması amaçlanan kültür varlıkları söz konusudur. Her iki husus da son derece net çizgilerle sınırlanmıştır ve bir arada ele alınmaları durumunda beraberinde birçok tasarımsal sıkıntıyı da getirecektir"(Atıcı, 2007:117)

2.5.4.Kültür Varlıklarının Ulaşılabilirliği

Son zamanlarda engellilerle ilgili toplumsal ve yasal bilinçlenmenin artmasının yanı sıra, taşınmaz kültür varlıklarının da korunması ciddi önem kazanmıştır. Özellikle kamu kuruluşları, dernekler oluşturdukları kültür merkezleri, müzeler vb. seçiminde taşınmaz kültür varlıklarını tercih edilmektedir. Bu tür yapıların özgün işleviden farklı bir işlev değişikliğine uğradığı için bu yapıların 5378 s. K.' un gerektirdiği ulaşılabilirlik ölçütlerinden taşınmaz kültür yapılarının hiçbir şekilde bahsinin geçilmemesi bir açıklık meydana getirmektedir.

Kamusal kullanıma sunulan taşınmaz kültür varlıklarının fonksiyon değişikliği bağlamındaki geçiş süreçlerinin özellikle fiziki uygulamalara dair gerek izin ve denetim yetkilisi yerel yönetimler, gerek koruma bölge kurulları ve gerekse de uygulama profesyonellerinin takip edecekleri prosedürlere yönelik bir düzenleme ve yaptırım henüz mevcut değildir. Mevcut çoğu uygulama engelliler açısından ulaşılamaz olmaları doğrultusunda hem taşınmaz kültür varlıklarının önemlerine, hem de topluma sağlanan bilgi ve hizmetlere ulaşılabilirliğe dair ciddi tehditler içermektedir (Ünver ve Yamaçlı, 2016:115).

Korunması gereken taşınmaz kültür varlıkları fonksiyon değişikliğine uğrayıp kamusal alan olmasından dolayı 5378 s.K.' un Geçici 2 maddesi gereğince “kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir” hükmü kapsamında ulaşılabilir olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla pek çok açıdan esnek olmayan koruma ve ulaşılabilirlik kavramları aynı payda altına alınması gerekmektedir (Ünver ve Yamaçlı, 2016:115).

Kısacası koruma disiplini, ulaşılabilirlik ve akreditasyon dünyada olduğu gibi Türkiye’de de mimari tasarım ile yapıyı çevreye yönelik izlekler de sık sık bir arada irdelenmektedir. Ulaşılabilirlik standartlarının ve geleneksel yaşam kalıplarıyla şekillenmiş taşınmaz kültür yapılarının aynı projede uygulanması bir problem durumundadır (Ünver ve Yamaçlı, 2016:115).

Bu bağlamdaki sıkıntılar;

- Mantık,
- Fiziksel müdahale ve yeterlilik

olmak üzere iki ana grupta değerlendirilmelidir (Ünver ve Yamaçlı, 2016:115).

Mantık ile ifade edilen, güncel ulaşılabilirlik ve koruma yaklaşımlarının aynı payda altına ele alınabilmesindeki zorluk, hatta imkânsızlıkları ifade etmektedir. Fiziksel yeterlilikle ifade edilen ise ulaşılabilirlik mevzuat ve standartları ile öngörülüp zorunlu tutulan uygulamaların, müdahale edilecek binanın üretildiği dönemin mütevazı ihtiyaç, olanak ve teknik imkânlarının bir bütünü olan nicel ve nitel yapısına ne kadar adapte olabileceği sorundur (Ünver ve Yamaçlı, 2016:116).

Bu iki sıkıntı bağlamında sosyal yaşamın her noktasında olduğu gibi mimari ulaşılabilirlikte de sağlanması gereken standartlaşmaya ek olarak, standartlaşmanın ilgili her kurum ve kuruluşun ve tüm akademik ortamlarda disiplinlerle birlikte ayrı ayrı araştırma yaparak ve çalışılarak geliştirilmesi son derece önemlidir (Belir,2009:5). Dolayısıyla, herkesin eşit oranda yararlanması gereken kamusal hizmet ve bilgilerin kültür varlığı özelliği taşıyan taşınmazlarda sağlanabilmesine yönelik tüm uygulamaların da bir akreditasyon modeli

bağlamında eşdeğerleştirilmesi, üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir zorunluluktur (Ünver ve Yamaçlı, 2016:116).

Konularda sorumlu devlet kurumlarının iş akış şemalarının ve çalışma düzenlerinin incelenmesi sonucunda taşınmaz kültür varlıklarının ulaşılabilirliklerinin yasal düzlemde sağlanamamış olmasının sebepleri olarak şunlar belirlenmiştir:

- *Problem henüz tanımlı değildir;*
- *Hiçbir yasal düzenlemede kültür varlıklarının ulaşılabilirliğine yönelik belirleyici ve/veya yönlendirici hüküm bulunmamaktadır;*
- *Konu hakkında yetkili devlet kurumu konusunda belirsizlik mevcuttur;*
- *Koordinasyon gereken şartlar ve bu şartların oluştuğuna dair karar verme mekanizması konusunda bir hüküm bulunmamaktadır;*
- *Birden fazla devlet kurumunun koordine edilmesi söz konusu olan durumlarda, gerek koordinasyon sistemi ve gerekse de koordinasyon sorumlusu kurum konusunda herhangi bir çalışma bulunmamaktadır;*
- *İlgili yasa, yönetmelik, norm ve standartlara dayanılarak projelendirme ve benzeri işleri yürütme yetkilisi teknik insanlar hakkında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır;*
- *Yapılı çevre konusunda ruhsatlandırma yetkilisi devlet kurumlarının, kültür varlıklarının ulaşılabilirliklerine yönelik nasıl bir süreç takip edeceklerine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır;*
- *Dolayısıyla mevzuata aykırılıkta izlenecek süreç hakkında rehberlik edecek bir kaynak bulunmamaktadır; Teknik bağlamda yetkilendirmenin, nasıl bir eğitim süreciyle gerçekleştirileceğine dair bir çalışma bulunmamaktadır;*
- *Konu ile ilgili teorik ve pratik bilgi edinilecek danışman (özel ya da tüzel kişilik) bulunmamaktadır (Ünver ve Yamaçlı, 2016:116).*

11.06.2005 tarihinde yayınlanan Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yapı Esasları ve Denetimine dair Yönetmelikte, kamu kurumlarının kullanımındaki taşınmaz kültür varlıklarının ulaşılabilirliklerine yönelik tüm projelendirme faaliyetleri, ancak ilgili kurumun Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları koruma bölge kurullarına, bu kapsamda hazırlanan ve gerek veri ve gerekse de teknik yeterliliği tartışılır projeler iletmeleri ile yürütülmektedir. Mevzuatta ulaşılabilirliğe yönelik nitelendirilebilecek herhangi bir proje

kalemi olmamasından dolayı, bu ihtiyaca ilişkin teknik çalışmalar koruma bölge kuruluna mimari, restitüsyon, restorasyon ve/veya rekonstrüksiyon projelerine işlenmiş halde sunulmaktadır. Koruma bölge kurulunca onaylanan her ölçek ve nitelikteki plan ve proje uygulamalarının uygulama sorumluluğu, serbest meslek hizmet yetki ve koşullarını taşıdığı ilgili meslek odası tarafından belirlenen kişiler tarafından üstlenilir. Çoğu zaman yapının taşınmaz kültür varlığında ulaşılabilirlik konusu dikkate alınmadan yapılan projelerin uygulanması, hazırlayan mimarlar kadar, ön onaydan geçirenler, raportörler ve kurul üyeleri gibi onay ve/veya ruhsat yetkilisi diğer teknik insanların da konu hakkında yeterliliğe sahip olmamasından dolayı çok ciddi eksiklik ve sıkıntıları beraberinde getirmektedir.

2.6. Engellilik Türleri

2.6.1. Fiziksel (Ortopedik) Engelliler

Fiziksel engelliler ile ilgili ilk resmi tanım 1962 yılında Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliği'nde yer almaktadır. Bu tanımda fiziksel engelli kişilerin "Kemik ve mafsalların şekil ve yapısında özür bulunan veya adale gücü gelişim koordinasyonu ve kontrolünde inhiraf gösteren kimselerdir" şeklinde bahsedilmektedir. DSÖ ye göre fiziksel engelli tanımı ise şu şekilde ifade edilmektedir. "Ortopedik engelli çocuk; iskelet, sinir sistemi, kas ve eklemlerindeki bozukluk ve sakatlık nedeniyle eğitim ve öğretim çalışmalarından yeterli ölçüde yararlanamayan çocuktur". Daha geniş tanımlama yapılacak olursa; doğuştan veya herhangi bir hastalık ya da kaza sonucu, iskelet, kas ve sinir sisteminde bozukluk meydana gelmesi ve buna bağlı olarak normal yaşam aktivitelerini tek başına gerçekleştiremeyecek derecede fiziksel yetersizliğe sahip olan kişilere fiziksel engelli denilmektedir (Çağlar, 1982).

Fiziksel engelli kişiler kendi arasında da ikiye ayrılmaktadır. "Yürüeyebilen engelliler" ve "Tekerlekli sandalyeye bağlı engelliler" şeklinde sınıflandırılmaktadır (Mutluer, 1997).

2.6.1.1 Yürüeyebilen Engelliler

Bu kimseler ya büyük güçlükler çekerek, zor bir şekilde hareket edebilirler yada yürümelerine yardımcı olan kol değneği, baston gibi araçlara bağımlıdırlar. Tek başlarına yaya olarak uzun mesafeler kat edemezler ve seviye farklarını aşarken büyük zorluk çekerler.

2.6.1.2 Tekerlekli Sandalyeye Bağımlı Engelliler

Bu kimseler sadece manuel veya elektrikle hareket eden tekerlekli bir sandalye yardımıyla hareket edebilirler.

2.6.2 Görme Engelliler

Görme zorluğu çeken kişiler, ya çok zayıf bir görme yeteneğine sahiptir ya da görüş alanları çok sınırlıdır. Sadece büyük zıtlık farklılıklarını ya da nesnelerin dış hatlarını bulanık bir şekilde algılayabilirler. Yapılan tüm müdahalelere rağmen, en iyi gören gözünde görme gücünün en çok 1/20' si bulunan ve görüş açısı 20 dereceyi geçmeyenlere görme engelli (kör) denir (Tipi 1998).

Fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakta kısmen yardıma ihtiyaç duyarlar. (Ulaşım, beslenme, giyinme, temizlik vb.) Körler, işitme ve dokunma yeteneklerini geliştirip bu sezgileriyle hareket ederler.

2.6.3 İşitme Engelliler

İşitme engelliler; özel eğitim görerek işaret dili aracılığıyla iletişime geçen kişilerdir. Tedavi gerektirecek derecede işitme yetersizliği olan kişiye işitme engelli denilmektedir. İşitme özürlüler sağır ve ağır işiten olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Ulaşım, beslenme, giyinme, temizlik gibi fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakta kısmen yardıma ihtiyaç duyarlar.

2.6.4 Zihinsel Engelliler

Doğumdan önce doğum sırasında bazı olaylardan dolayı ve sonraki gelişim sürecindeki farklı nedenlerle fonksiyonlarında oluşan sürekli yaşlanma, duraklama ve gerileme gösteren ve etkili uyumsuz davranışlarda gerilik ve yetersizlik gösteren sürekli bir durumdur. Ulaşım, beslenme, giyinme, temizlik gibi fiziksel ihtiyaçlarını kendileri karşılamakta zorlanabilmektedirler.

2.6.5. Geçici Engelliler

Tam fiziksel yeterliliğin bir kaza sonucu kaybedilmesi ve kısa süre içerisinde eski fiziksel hallerine dönebildiği engellilik halidir. Ayrıca herkesin yaşamlarının bir bölümünü çeşitli engellilik halleriyle geçirebildikleri bilinen bir gerçektir.

2.6.6. Konuşma Engelliler

Konuşma akışında, titizliğinde, vurgulamada, sesin çıkarılışında, artikülasyon bozukluğu bulunan kişiye konuşma engelli denir. Kendilerini ifade etmek konusunda ve iletişim problemleriyle karşılaşmaktadırlar.

2.7 Engel Türleri

Dört çeşit engel türü bulunmaktadır.

Fiziksel engeller: Ulaşılabilirlikte fiziksel engellere takılmaktır. Kaldırımın yüksekliği, rampa olmaması,, merdiven yada asansör bulunmaması gibi engelleri içermektedir. Ulaşılabilirlikte sadece fiziksel düzenlemelerle erişilebilirliğin çözülemeyeceği açıktır. Diğer engel türlerinin bir bütün haline hale gelmesiyle sorun çözülecektir.

Davranışsal Engeller: Engelli kişilerin sosyal hayatlarında karşılaştıkları psikolojik engellerdir. Bunun sonucunda engelli kişilerin sosyal hayata katılamama, diğer bireylerle iletişim kuramama gibi sıkıntılar ile karşılaşmaktadır.

Maddi Engeller: Engelli kişilerin iş hayatına katılamamaları nedeni ile oluşan, kendilerine ait kararları dışa bağımlı olarak verebilmeleri ve hayatlarını sürdürebilecek aletleri maddi sıkıntılar yüzünden alamamaları nedeniyle sosyal hayata karışamamaktadırlar.

Sistemik Engeller: Hukuksal açıdan hak ve özgürlüklerinin kısıtlandığı, standartlar ve mevzuat açıklıklarından dolayı hayata tam katılım gösteremedikleri engel türüdür. Dışardan engellenen ve engelli kişinin dışlanmasına neden olan engel türüdür.

2.8. Ergonomi

Mimari tasarımlarda, tasarım ölçütleri içinde öncelikli ve en önemli konulardan birisi kullanıcı vücut ölçüleridir. Ergonomi bilimi kullanıcı ile etkileşimde bulunduğu çevreyi inceler ve kullanıcı ile çevre arasındaki iletişimin en iyi olması için çalışır.

İnsanların anatomik özelliklerini, antropometrik karakteristiklerini, fizyolojik kapasite ve toleranslarını göz önünde tutarak, endüstriyel iş ortamındaki tüm faktörlerin etkisi ile oluşabilecek, organik ve psikososyal stresler karşısında, sistem verimliliği ve insan-makine-çevre uyumunun temel yasalarını ortaya koymaya çalışan çok disiplinli bir araştırma ve geliştirme alanıdır (Oral, A. 2008:7).

2.9. Antropometri

Antropometri, insan vücut ölçüleri ve vücudun hareketlerini ve bu hareketlerin sınırları gibi vücut özelliklerini inceleyen alandır. “Vücut ölçüleri bilimi” olarak da bilinen antropometri, çalışma (veya dinlenme) yeri tasarım ölçülerinin temelini oluşturmaktadır. Yani antropometri, insanların günlük yaşantısına yardım ve hizmet etmesi için düşünülmüş bütün eşya ve araç tasarımının ölçüsü için değerli bir bilimdir.

Antropometri aslında ergonominin temellerini oluşturmaktadır. Ergonomi bilimi antropometriden yararlanır. İnsan vücut ölçüleri, beslenme şekli, çevresel etkenleri gibi birçok etmene bağlı olarak değişebilir.

Engelli kişilerin vücut oranları ile engelli olmayan kişilerinkiler farklı olabilir. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının yana erişebilme uzaklıkları, sandalye genişliklerinden dolayı kapladıkları alan, öne doğru uzanabilme uzaklıkları, tekerlekli sandalyede oturur durumdayken boyları gibi ölçüler engelli olmayan kişilere göre ciddi farklılıklar göstermektedir.

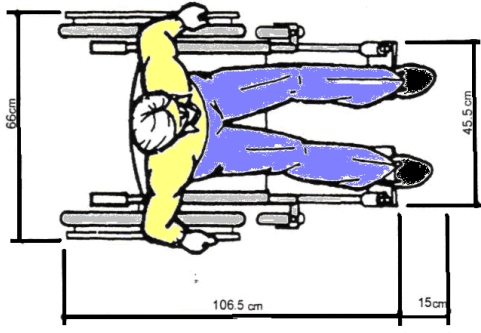
Fiziksel engelli kişileri hayata bağlayan en önemli yardımcı gereçlerden bir tekerlekli sandalyedir. Tekerlekli sandalye ihtiyacı fiziksel engelli bireyin hayatında olduğu gibi hayatın normal seyri sırasında da, geçici ve sürekli olarak ortaya çıkabilir. Yetersiz tasarlanan ve engellilerin ergonomisine göre tasarlanmayan sandalyeler engellilere büyük problemler çıkarmaktadır. Bu tarz ölçüsüz tasarlanan modeller engelli kişilerde rahatsızlığa bile yol açabilir ve acılar yaşatabilir. Tekerlekli sandalyeler daha rahat, daha geniş ve ergonomik ölçülere dayalı bir şekilde tasarlanarak manevrayı kolaylaştıracak biçimde kişiye uygun olmaları gerekmektedir.

Elle kumanda tekerleği dahil dıştan dışa ölçüsü	65-70cm
Önden dıştan dışa ölçüsü	45.5cm
İki tutamak arası açıklık	45cm
Uzunluğu	110-120cm,
Ayak taşma boyutu	15cm
Ayaklığın yerden yüksekliği	7cm
Ayakla birlikte yüksekliği	20.5cm
Oturma yeri yüksekliği	52cm
Kucak yüksekliği	68.5cm
Oturma yeri derinliği	44cm
Kolçak yüksekliği (Ayarlanabilir koltuklar için)	72-76cm
Toplam yerden yüksekliği	90-95cm
Göz seviyesi yüksekliği	109-129.5cm
Ön tekerlek çapı	20cm
Arka tekerlek çapı	65cm
Ayakla-diz arası yükseklik	30-70cm
Ayakla-diz arası derinlik	20-60cm

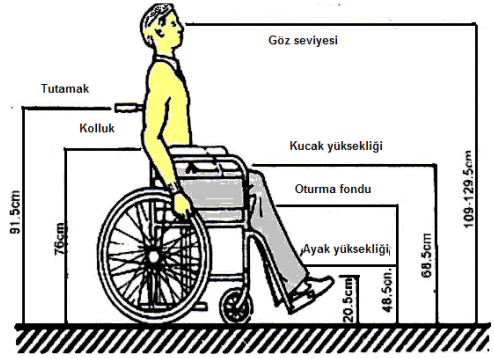
Tablo 2.Tekerlekli Sandalye Standart Ölçüleri(TS 9111)

Fiziksel engelliler için hareket olanağı sağlayan ve farklı aktiviteler katılımın sağlayan tekerlekli sandalyelerin kullanım yerlerine göre oldukça farklı modelleri ve boyutları bulunmaktadır. Kullanıcının ihtiyaçlarını yerine getirebilmesi için tekerlekli sandalyenin boyutu, modeli ve diğer bazı özellikleri oldukça önem kazanmaktadır. Tekerlekli sandalyelerin temel bazı tipleri şunlardır (Işıker, 1997)

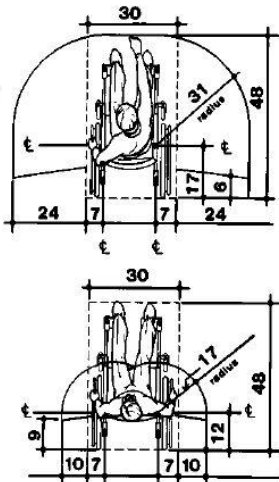
- Standart Tip (Kumanda tekerleği önde veya arkada ya da kolçaklı veya kolçaksız olmak üzere kendi içlerinde ayrılırlar)
 - Büyük Tip
 - Elektrikle Kumanda Edilen
- olarak kendi içlerinde ayrılırlar.

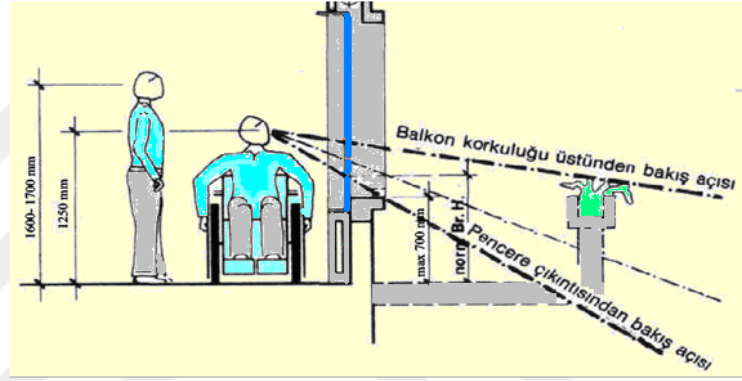
Şekil 5. Tekerlekli Sandalyenin Plan Görünüşü ve Boyutları(ADA)

Şekil 6. Tekerlekli Sandalye Yandan Görünüşü ve Boyutları(ADA)

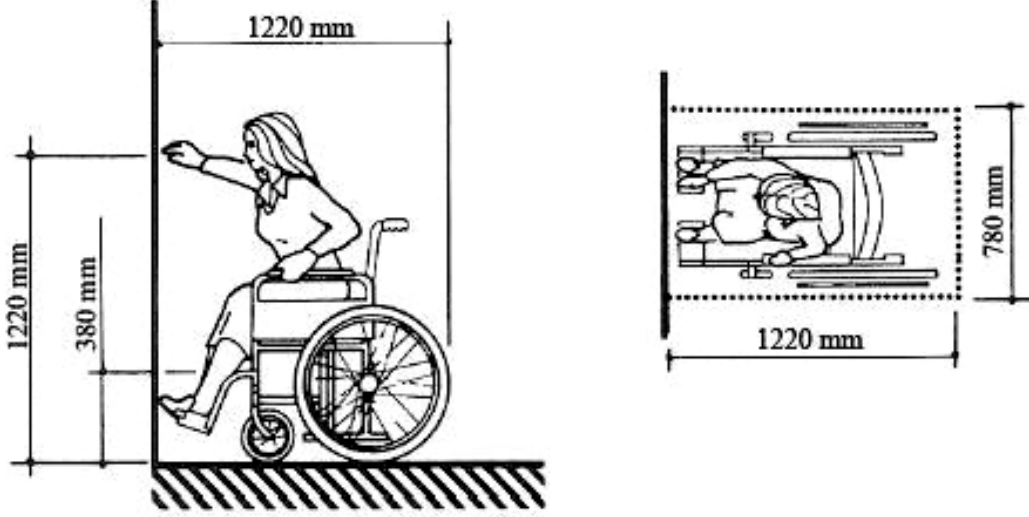

Şekil 3. Tekerlekli Sandalyeli Engellinin Erişebilirlik Uzaklıkları(ADA)

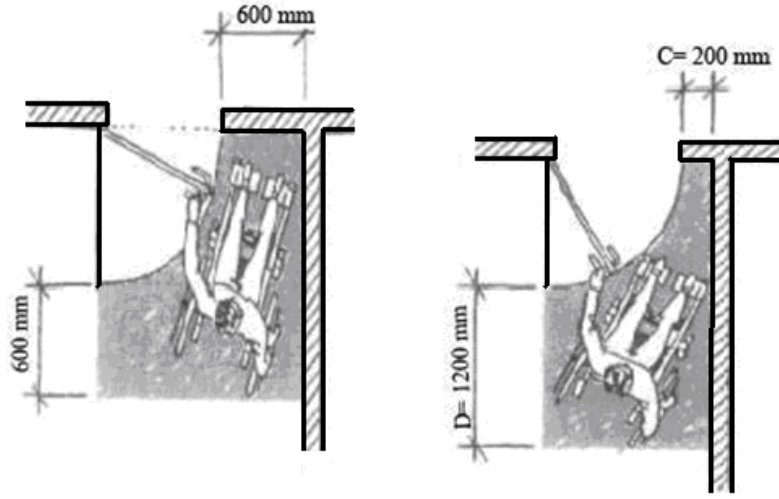
Şekil 4. Tekerlekli Sandalye Görüş Açısı(TS 9111)

Tekerlekli sandalyeye bağlı engellilerin kapalı alanlarda dışarıyla bağlantısını sağlayan en önemli yapı elemanı pencerelerdir. Bu sebeple pencerelerin konumu ve yüksekliği oldukça önemlidir. Normal boydaki insanlarda göz yüksekliği 160-170cm arasındayken tekerlekli sandalyeye bağlı engellilerin göz yüksekliği yaklaşık 125cm'dir. Bu durumda dışarısının rahatça görülebilmesi için, pencerelerin yüksekliği maksimum 70cm olmalıdır. Aynı şekilde balkon korkuluğu da pencere ile aynı yükseklikte yapılmalıdır. Ayrıca birçok bölümde eşyalar konumlandırılırken pencereye paralel gelmesi, dışarısının daha rahat görünmesi için tercih edilir. Aynı zamanda kamusal alanlarda da bu ölçülere dikkat etmeli müzelerde sergi tezgahlarının boyutların bu ölçüler hesaplanmalıdır.

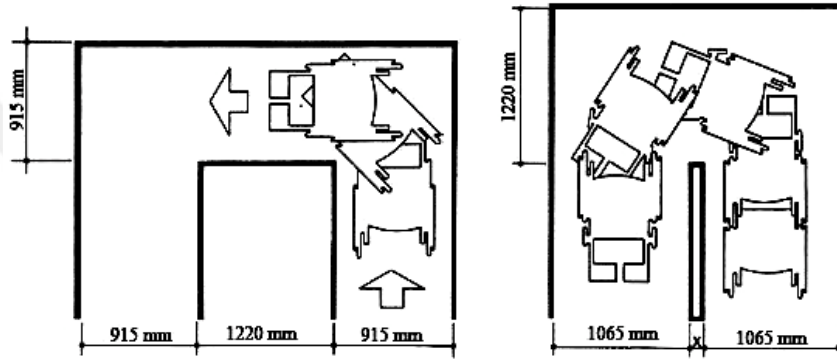

Şekil 7.Önde Engelsiz Erişebilme Uzaklığı(ADA)

Çalışma alanı düzleminde ve bu düzlem 63.5cm veya daha az olmalıdır. Tekerlekli sandalyenin çalışma masasının altına rahatça girebilmesi için, minimum 63,5 cm kadar veya daha büyük olmalıdır. Eğer çalışma alanı düzlemi, 51cm'den küçük olursa çalışma masasının yüksekliği maksimum 122cm olmalıdır. Çalışma alanı düzlemi, 51cm ile 63,5cm arasında olursa yükseklik maksimum 112cm olmalıdır. (ADA: 22)

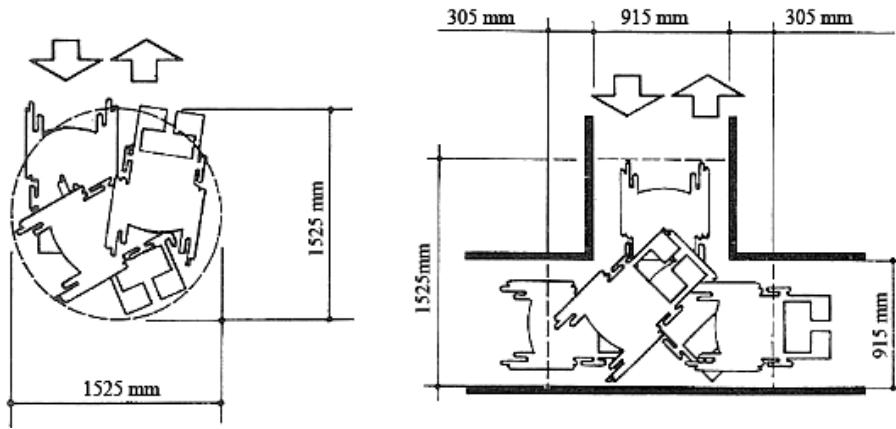

Şekil 8. Kapı İçin Gerekli Manevra Alanı (ADA)

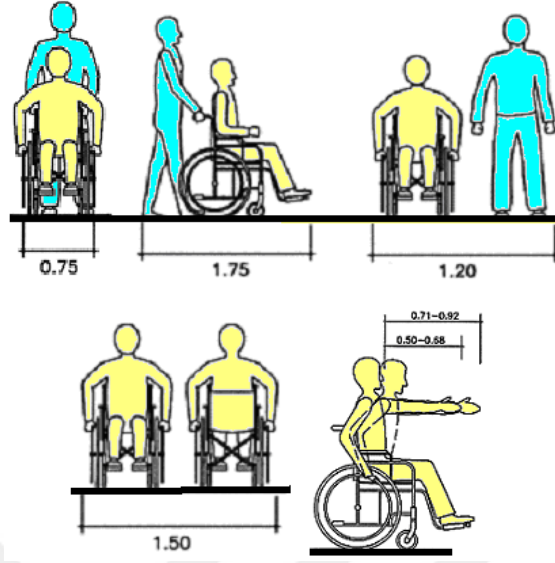

Şekil 9. Dönüş İçin Manevra Alanları (ADA)

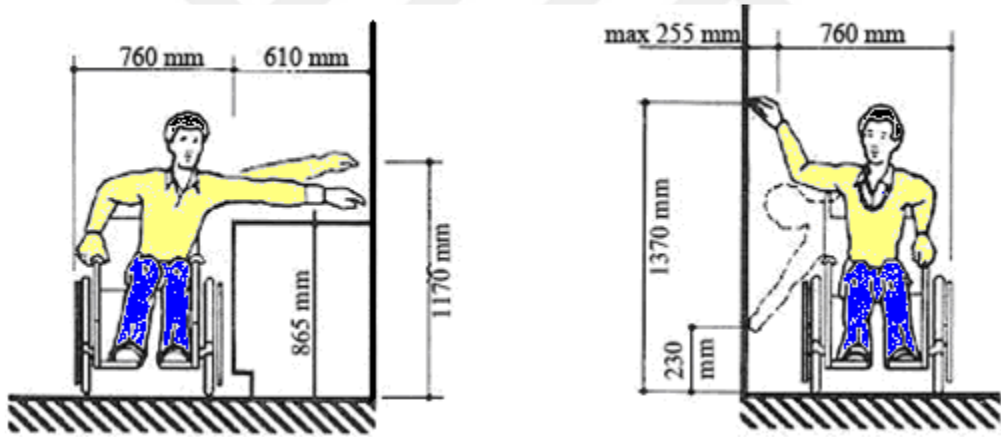
Koridor boyunca dönüş varsa koridor genişliği 915mm den az bırakılmamalıdır. Eğer koridorlar 915mm genişliğinde ise dönülecek alan 1220mm den az olmamalıdır. Tekirleki sandalyenin 360 derece tam manevra yapabilmesi için 1525mm X 1525mm bir alan gereklidir (1525mm Çapında Bir Daire).

Şekil 10. 360 Derece veya 180 Derece İçin Gerekli Manevra Alanları (ADA)

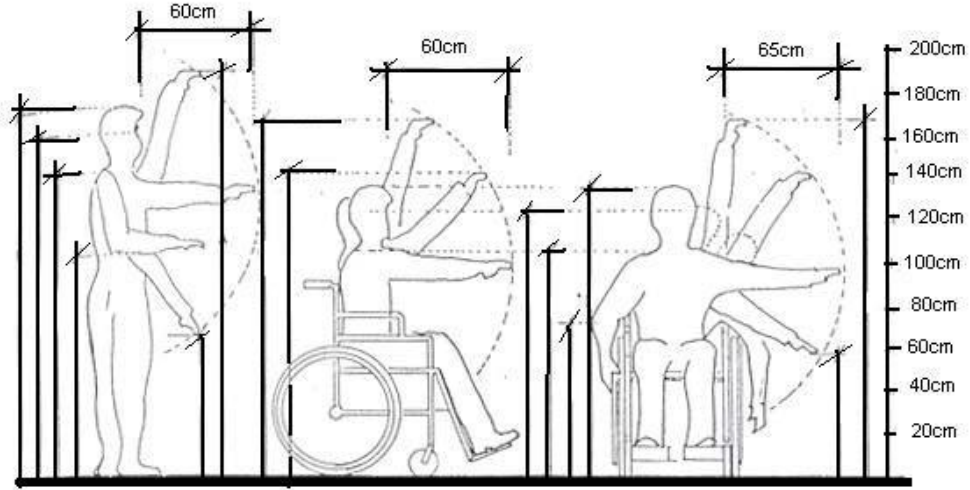
Şekil 11. Tekerlekli Sandalye İçin Çeşitli Ölçüler(TS9111)

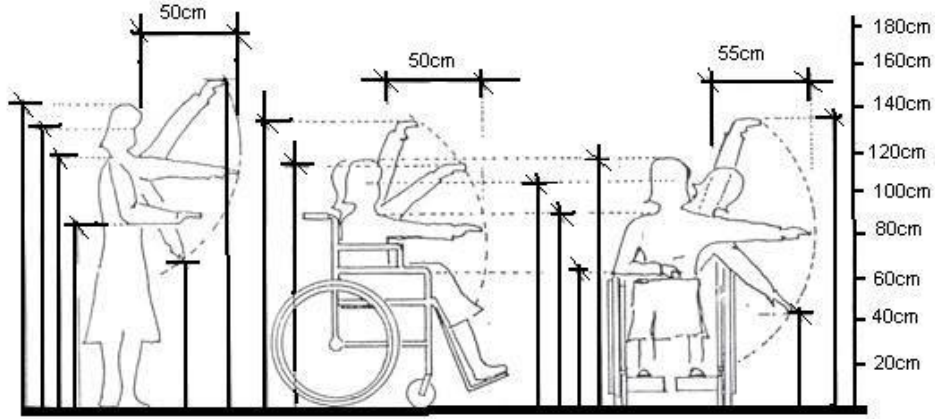
Şekil 12. Yana Erişibilme Uzaklığı(TS9111)

Bir tekerlekli sandalyenin temiz genişliği 75cm'dir. Eğer yan yana iki tekerlekli sandalye geçmesi gerekiyorsa bu genişlik minimum 150cm'dir. Tekerlekli sandalye kullanıcısı eğilmeden öne doğru erişibilme uzaklığı 50–68cm arasındayken, eğilerek bu uzaklık 71-92cm aralığındadır.

Yandaki raftan bir kitap almak isteyen tekerlekli sandalye kullanıcısının erişebileceği uzaklık 61cm'dir. Aynı pozisyonda iken yukarı doğru erişibilme uzaklığı 137cm'dir. Ancak yukarı doğru uzanma arttıkça yana erişebileceği uzaklık azalmaktadır. (61cm'den 25cm'e düşer) Yere doğru erişibilme uzaklığı ise yerden en az 23cm'dir. Yerden yüksekliği 23cm'den az raf yapılmamalıdır.

Şekil 13. Türk Nüfusunda Tekerlekli Sandalye Kullanan Kısa Kadına İlişkin Ölçüler (Demirkan, 1991)

Şekil 14. Türk Nüfusunda Tekerlekli Sandalye Kullanan Uzun Erkeğe İlişkin Ölçüler (Demirkan, 1991)

2.10. Yürüme Engellilerin Hayatını Kolaylaştıracak Aletler (Tekerlekli Sandalye)

Tekerlekli sandalye kolayca hareket etmek amacıyla fiziksel engelli bireyler ve geçici engelliliği bulunan hastalar için kullanılabilecek tıbbi bir cihazdır. Tekerlekli sandalyeler genellikle daha iyi bir duruş sağlamak için destekleyici oturma ile, tekerlek monte edilmiş bir sandalye gibi görünür. Tekerlekli sandalyeler manuel, otomatik (akülü) veya elektrikli olabilir.

"Engelli insanlarımız için engelsiz bir dünya" diyerek tekerlekli sandalyeyle engelli insanlar için daha erişilebilir kılmaya yönelik genel bir görüş yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Günümüzde gerek devlet gerekse vakıflar ve çeşitli kuruluşlar tarafından

gerçekleştirilen “engelleri aşalım” sloganı ile toplumsal olarak daha da bilinçlendirmek için yapılan çalışmalar ve araştırmalar büyük bir önem kazanmaktadır.

Tekerlekli sandalyeler engelli ya da engelsiz bir birey için farklı anlamlar taşıyabilmektedir. Fiziksel engeli olan kişiler için eğitim, istihdam, sosyalleşme gibi hayatını idame ettirebilmek için gerekli olan yapı taşlarından biri iken geçici sakatlığı bulunan ve kısa süreliğine yürüme uzuvlarını kullanamayan kişiler için ise medikal bir eşyadır. Tekerlekli sandalyeler yürüme engeli olan kişiler için hareket kabiliyeti, sağlık, özgürlük, özgüven ve toplum hayatına erişim gibi birçok anlamda yaşamlarına destek olmaktadır. Tekerlekli sandalyenin çeşitli kullanım alanlarından dolayı birçok seçenek sunulmaktadır.

Uygun tekerlekli sandalye, kullanıcının ihtiyaçlarını karşılayan, çevresine uyum (ortamlara göre takılıp çıkarılan parçaları olması) ,kullanıcıya uygun olan, kullanıcının sandalyede dik oturmasını sağlayan, tamiri ve bakımı yerel olarak yapılabilir. Daha geniş maddelere yayacak olursak hafiflik, sağlamlık, manevra kabiliyeti, katlanabilirlik ve olabildiğince az yer işgal etme, rahatlık, dengeli olma, düzgün olmayan zemine uyabilecek gibi ölçütler çeşitliliğin artmasına sebep olmaktadır. Deformasyon yeteneği, bir başkasının sürmesi halinde bu kişiyi en az yoracak tasarım tarzı; kaldırımlardan çıkarılıp, indirilebilme kolaylığı, omurgaya en uygun oturma şeklini verebilme, bakıma az ihtiyaç göstermesi, oturma yüksekliğinin minder konacağına göre düşünülmüş olması, bazı yüksekliklerin ayarlanabilmesi, kullanıcıların ihtiyaçlarının farklı olmasına neden olmaktadır.

Çocuklar için tekerlekli sandalye, fazla kilolular için tekerlekli sandalye, spastikler için tekerlekli sandalye, sporcular için tekerlekli sandalye gibi farklı modellerde, ihtiyaçlara yönelik tekerlekli sandalyeler üretilmektedir. Yaşadığımız ortamı ve evin dışarısındaki kullanım amaçlarımıza göre katlanabilir tekerlekli sandalyeler, kolçakları çıkan tekerlekli sandalyeler, ayaklıkları çıkabilen ya da yatar pozisyona gelen tekerlekli sandalyeler, refakatçi tarafından kullanılabilen tekerlekli akülü sandalyeler, engellilere ya da geçici süreliğine sakatlık yaşayan kişilere hareket imkânı sağlamaktadır.

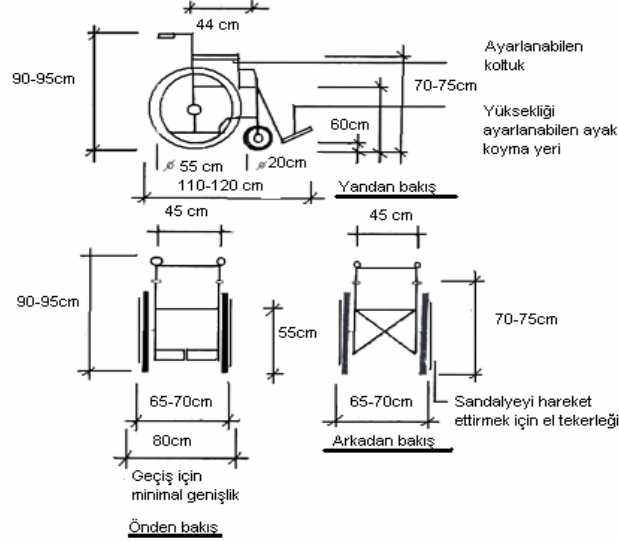
Tekerlekli sandalyenin büyüklüğü hakkında karar verirken en önemli boyutlar şunlardır;

- Oturma yerinin genişliği ve derinliği
- Oturma yerinin yerden yüksekliği
- Arkalık ve kol desteği yüksekliği

Tekerlekli sandalye genelde üç boyda imal edilmektedir;

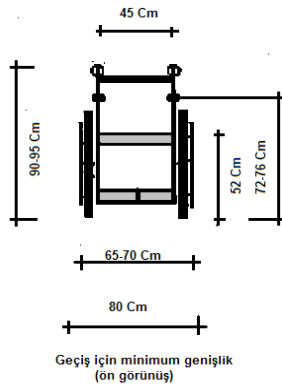
- Çoğu erişkin hastaların kullandığı standart erişkin modeli; eni 60-73 cm boyu 100-103 cm (Paul ve Ellwood 1982).

- Zayıf erişkin yada büyük çocuklar için orta tip; eni 55-68 cm boyu 100-103 cm (Paul ve Ellwood 1982),
- 6 yaşına kadar olan çocuklar için ideal çocuk tipi. Ayrıca 6-12 yaş arasındaki hızlı büyüme döneminde olan çocuklar için büyütülebilen sandalyeler de vardır (Paul ve Ellwood 1982).

Şekil 15. Standart Bir Tekerlekli Sandalyenin Boyutları(Harvis, 1998)

Standart Tekerlekli Sandalye, büyük tekerleğe bağlı tutma çemberinden elle çevrilerek yürütülmektedir. Normal olarak büyük tekerlek arkada küçük tekerlek öndedir. Tekerlek çapları arka tekerlek için 24-26 inç (61-66cm) ve ön tekerlek için 4-12 inç (10-30cm) arasında değişir. Bu tekerler havalı ya da dolgulu lastikten olabilir. Evin dışında kullanılacak tekerlekli sandalyelerde havalı lastikler daha rahat olacaktır. Evin içerisinde ise, mesela bir halının üzerinde sürtünme yüzeylerinin fazlalığından pratik olmayabilir; tekerlek halıyı toplar ve tekerlekli sandalye yürüyemez olur. O zaman dolgu lastik tercih edilir. Bakım da istemez.

Şekil 17. Standart Bir Tekerlekli Sandalye(TS9111)

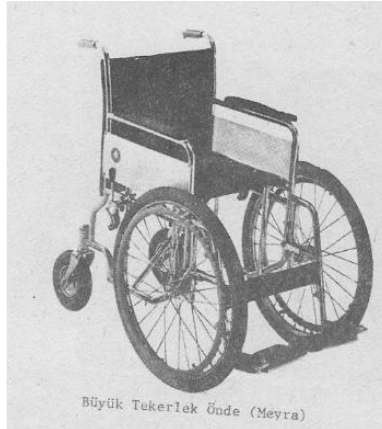
Şekil 16. Standart Tekerlekli Sandalye

Büyük Tekerleri Önde Olan Tekerlekli Sandalyeler: Kullanıcının alışkanlık ve gücüne bağlı bir şeydir. Büyük tekerlekler önde olunca araba küçük engellerden ve alçak kaldırımlardan daha rahat iner, çıkar; ayrıca daha kolay döner. Ne var ki, büyük tekerleğin arkada olması daha doğrudur; basit standart sandalye içinde bu tip kullanılmaktadır. Kullanıcı sandalyesindeki şahıs bir başkası tarafından sürülüyorsa yine büyük tekerlerin arkada olması daha uygundur kaldırım, rampa veya merdivenlerden daha kolay indirilebilir. Bir diğer fayda da gidiş çizgisinden daha az sapma yapan dengeli bir gidişe imkân vermesidir. Büyük tekerlek önde olunca sandalye sağa sola daha fazla sapma yapar.

Şekil 18. Büyük Tekerlek Önde Sandalye

Kollu Tekerlekli Sandalye, elle götürülen tekerlekli sandalyenin daha gelişmiş bir tipidir. Büyük tekerleğe bir çelik çubuk vasıtasıyla moment tatbik edilmesi prensibiyle yürütülen tekerlekli koltuklardır. Kullanıcı bu sandalye ile hem açık havada hayli uzun mesafeleri daha az yorularak gider, hem de elektrikli olanlarda olduğunun aksine, bir hareket yapmış olur. Tekerlerin elle çevrilmemesinden ve kullanıma yardımcı olan çubukların büyük olmasından dolayı bu tipler evlerin içinde kullanmak için pek uygun değildir.

Şekil 19.Kollu Tekerlekli Sandalye

Elektrikli Tekerlekli Sandalye : Son yıllarda yaygınlaşmakta olan elektrikli tekerlekli sandalyeler ise rahatlık ve güven bakımından kullanımı kolay araçlardır. Bunlar güçlü akümülatörler tarafından hareket ettirilirler. Aküler zaman zaman evde şarj edilebilirler. Elektrikli sandalyeler evde ve açık havada kullanılabilirler; hatta merdiven inip çıkabilmeleri bile mevcuttur. Evde kullanılanlarda ön tekerlekler küçük, dış kullanımlarda genellikle büyüktür.

Şekil 20. Elektrikli Tekerlekli Sandalye

Spor Yapmak İçin Kullanılan Tekerlekli Koltuklar: Kullanıcıların spor yapması için kullanılan koltuklardır.

Şekil 21. Spor Yapmak İçin Kullanılan Tekerlekli Sandalyeler

Farklı Fonksiyonlu Tekerlekli Koltuklar: Teknolojinin daha çok kullanılması ile kollarını hareket ettiremeyen tekerlekli koltuk kullanıcılarının da nefesle, çene hareketiyle koltuklarını kumanda etmeleri mümkündür. Ayağa kaldırıp dik pozisyonda tutan modeller, merdiven çıkmaya yarayan modeller, yumuşak zeminlerde gidebilen modeller günümüzde kullanıcılara rahatlık sağlamaktadır.

Şekil 22. Farklı Fonsiyonlu Koltuklar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DE ULAŞILABİLİRLİK MEVZUATI

Türkiye’de engelliler için ulaşılabilirliğin sağlanmasına için ilk yasal süreç 8.12.1996 tarihinde Özürlüler İdaresi Başkanlığının (ÖZİDA) kurulmasıyla başlamıştır. ÖZİDA’nın kurulmasına ve engellilerin durumlarına yönelik çeşitli kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılmasına dair yetki kanunun amacı şu şekildedir: “Başbakanlığa bağlı ÖZİDA kurulması ile engellilerin ve ailelerinin korunması, engellilerin eğitim, istihdam, tedavi ve rehabilitasyon gibi konulardaki hak ve sorunlarına ilişkin yürürlükteki kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklikler veya yeni düzenlemeler yapılması amacıyla Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararnameler çıkarma yetkisi vermektir.” (5378 sayılı Kanun) Bakanlar Kurulu bu Kanunla verilen yetkiyi kullanırken, her türlü engelli kişiler için uluslararası anlaşma ve sözleşmelerde yer alan ilkeleri ve standartları, engellilere yönelik hizmetlerin düzenli, etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesini, engellilerle ilgili kurum ve kuruluşların koordinasyon ve işbirliği içinde çalışmalarını ve engellilerin sorunlarına kalıcı çözümler üretilmesini, göz önünde bulundurulması belirtilmiştir. Ayrıca engellilerin her ortamda haklarını savunabilecekleri olanaklar sağlayacaklardır.

3.1 İmar Mevzuatı

Türkiye’de engelli kişiler için mevzuat oldukça yetersizken , 9/5/1985 tarihinde yayımlanan imar kanununda 30/5/1997 tarihinde Ek Madde ile, fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uyulması zorunluluğu getirilmiştir ve yapılacak altyapı alanlarında ve yapılarda ulaşılabilirlik ilkelerinin yapılı çevreyle ilgili planlama, projelendirme, uygulama, ruhsatlandırma ve denetleme gibi görev ve sorumlulukları olan ilgili kurum ve kuruluşlarca uygulanması hüküm altına alınmıştır.

İmar Kanunu’nda yapılan bu ekten dolayı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından ilgili altı yönetmelikte engelliler için yapılı çevre faaliyetlerinde ulaşılabilirliğin sağlanmasına yönelik gerekli düzenlemeler yapılarak 1999 tarihli 23804 sayılı resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikler ve yapılan düzenlemeler aşağıda yer almaktadır.

3.1.1 Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği

3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliğinde ilk kez tanımı da verilerek özürlü kavramından, ulaşılabilirlikten ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) 'nün engellilerle ilgili standartlarından bahsedilerek, belediyelere engellilerle ilgili mevzuat ve standartlara uyma, bunları uygulama ve diğer gerekli önemleri alma yükümlülükleri getirilmiştir. Yönetmelik ile yapılarda, açık alanlarda (yol, otopark, park, yay bölgesi, meydan ve kaldırımlarda), bunlar üzerindeki ulaşım ve haberleşme noktalarında ve peyzaj elemanlarında engellilerin ulaşılabilirliğinin sağlanması için TSE standartlarına uygun düzenleme yapılması koşulu getirilmiştir.

3.1.2 Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği

Belediye ve Mücavir Alan Sınırları İçinde ve Dışında Planı Bulunmayan Alanlarda Uygulanacak İmar Yönetmeliğinde de ulaşılabilirliğin sağlanması için TSE standartlarına uyulması yükümlülüğü getirilerek bazı ölçülerde ve ticari kullanımlara ilişkin maddelerde düzenlemeler yapılmıştır.

3.1.3. Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik

İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikte “ Planlarda engellilerin kentsel kullanımlar, sosyal ve teknik alt yapı alanlarında ulaşılabilirliğini sağlayıcı tedbirlerin alınması amacıyla özürülere yönelik her türlü mevzuat ve TSE standartları dikkate alınır “ hükmü ile kentsel, sosyal ve teknik alt yapı standardını belirleyen tabloya, sosyal tesis alanlarının “ iyileştirme merkezleri” ni kapsamaları hususu eklenmiştir.

3.1.5. Otopark Yönetmeliği

Otoparkların yapımında TSE standartlarına uyulması, umumi bina, bölge otoparkları ve genel otoparklarda, birden az olmamak şartıyla park yerlerinin yüzde beşinin engelli işareti koyularak engellilere ayrılması şartları getirilmiştir.

3.1.6. Sığınaklar ile İlgili Ek Yönetmelik

Sığınakların yapımı esnasında TSE standartlarına uyulması hükmü getirilmiş ve bu yönetmelik düzenlemelerinden sonra, bir çok Büyükşehir Belediyesi kendi imar yönetmeliklerinde gerekli uyumlulaştırma düzenlemelerini yaparak, engelliler için ulaşılabilirliğin sağlanmasını öngörmüştür.

Diğer yandan 2007 tarihli (09. 09. 2009 tarihinde değişiklik yapılan) ve 26735 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan “ Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelikte “ de engellilerle ilgili hükümlere yer verilir.

İmar mevzuatında adı geçen TSE standartlarının, engellilerin ulaşılabilirliği ile doğrudan ilgili olan üçü; “ TS 9111: engellilerin İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları “ , “ TS 12576: Şehir İçi Yollar-Engelli ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemlerin Tasarım Kuralları “ , ve TS 12460: Şehir İçi Yollar -Raylı Taşıma Sistemleri Bölüm: 5 Engelli ve Yaşlılar İçin Tesislerde Tasarım Kuralları “ dır.

3.2 Engelliler Hakkında Kanun

1.7.2005 tarihinde yayımlanan 5378 sayılı bu kanunun amacı, “Engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek ve doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır.”(5378 sayılı kanun, 2005)

Engelliler Hakkında Kanunu'nun engellilerin mekânsal erişimlerini kolaylaştırmak için bir diğer katkısı, on dokuzuncu madde ile 23. 06. 1965 tarihli ve 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nu bu yönde değiştirmiş olmasıdır. Değiştirilen kanun uyarınca, engellilerin yaşamını sürdürdüğü toplu yaşam konutlarına erişimleri ve kullanım kolaylığını sağlamak için diğer kat maliklerine bazı sorumluluklar yüklenmiştir. Buna ilişkin yönetmeliğe göre, “Engellilerin yaşamı için zorunluluk göstermesi halinde, proje tadili kat maliklerinin en geç üç ay içerisinde yapacağı toplantıda görüşülerek sayı ve arsa payı çoğunluğu ile karara bağlanır. Toplantının bu süre içerisinde yapılamaması veya tadilat talebinin çoğunlukla kabul edilmemesi durumunda; ilgili kat malikinin talebi üzerine bina güvenliğinin tehlikeye sokulmadığını bildirir komisyon raporuna istinaden ilgili mercilerden alınacak tasdikli proje değişikliği veya krokiye göre inşaat, onarım ve tesis yapılır. İlgili merciler, tasdikli proje değişikliği veya kroki taleplerini en geç altı ay içinde sonuçlandırır. Komisyonun teşkili, çalışma usulü ile özürünün kullanımından sonraki süreç ile ilgili usul ve esaslar Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Özürsüzler İdaresi Başkanlığı tarafından müştereken hazırlanarak yönetmelikle belirlenir” fıkrası eklenir. Bu maddeye göre yaşadıkları konut engellilerin kullanımına uygun değilse, bina ve çevresinde değişiklik yapılması hakkındaki taleplerinin diğer maliklerce belli koşullarda kabul edilmesi gerekmektedir.

5378 sayılı Kanun geçici ikinci maddesi ise yerel yönetimlere çok açık yükümlülükler getiren bir düzenlemedir. Bu maddede “ Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir” hükmü yer almaktadır.

Toplu taşımacılık hizmetlerinin ele alındığı kanunun geçici üçüncü maddesinin ise, “Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerinin engellilerin erişebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde engelliler için erişilebilir duruma getirilir” hükmü ile 2012 yılına kadar Büyükşehir Belediyeleri ve Belediyelerin denetim görevleri olan sistemler dâhil olmak üzere, toplu taşıma taşıtlarında ve sistemlerinde engelliler için ulaşabilirlik önlemlerini tamamlamaları gerekir.

3.3 Yerel Yönetimler Mevzuatı

2008 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanun’unun on dördüncü maddesinde; “ Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır” hükmü belediyenin görev ve sorumlulukları arasında yer almaktadır. Belediye başkanının görev ve yetkilerinin sıralandığı otuzuncu maddenin (n) bendinde ise “ Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürllülere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürllüler merkezini oluşturmak” hükmü ile Belediyenin giderlerinin belirlediği altmışıncı maddenin (İ) bendinde de ise “ Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürllülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” hükmü yer almaktadır.

3.4 Türk Standartları Enstitüsü Bina İçi, Bina Yakın Çevresi ve Açık Alanları Kapsayan Standartlar

İlgili standartlar TS 9111, TS 12576, TS 12460, TS ISO 23599, TS 13536, TS 23600 ve diğer standartlardan oluşmaktadır.

• *TS 12576 Şehir İçi Yollar-Özürllü ve Yaşlılar İçin Sokak, cadde, meydan ve yollarda yapısal önlemler ve işaretlemenin tasarım kuralları; fiziksel çevrenin erişilebilir olması yönünde kapsamlı önerilere sahiptir.*

• *T. TS 12460 Şehir İçi Yollar-Raylı Taşıma Sistemleri-Bölüm 5: Özürlü ve Yaşlılar İçin Tesislerde Tasarım Kuralları*

• *TS 12574 Şehir İçi Yollar-Raylı Taşıma Sistemleri-Bölüm 10: İstasyon içi işaret ve grafik tasarım kuralları*

• *TS 12575 Şehir İçi Yollar-Raylı Taşıma Sistemleri-Bölüm 14: İstasyon platformu oturma elemanları*

Konut dışı çevrenin yapısal düzenlemesinde başvuru standartlarıdır.

Özürlü ve Yaşlılara uygun Konut düzenlemesinde tek referans;

• *TS 9111 Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere, standardıdır.*

Özürlülerin ulaşımını sağlayan toplu taşıma veya binek araçlara ilişkin belirlenmiş standart bulunmamaktadır.

Bu standartlar arasında yer alan TS 9111 nolu Engelliler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler için Yapılarda Ulaşılabilirlik Gereklere isimli standart “engelliler ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler için ulaşılabilirlikle ilgili yapıların ve yakın çevresinin düzenlenmesi kurallarına dairdir ve tüm yapılar ve yakın çevresinde engelliler ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler için ulaşılabilirliği sağlayacak fiziki düzenlemelere ait kural ve esasları kapsar” (TS9111).

Mevcut yapı ve açık alanların erişilebilirliğine yönelik 20 Temmuz 2013 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği çıkarılmıştır. Yönetmelik, 2005 tarihli 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un geçici 2. ve 3. Maddelerinde yer alan umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarını kapsamaktadır. Umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının standartlara uygunluk durumunun belirlenmesi ve erişilebilirlik düzeyinin tespiti bu yönetmelik ve eklerinde yer alan kontrol listeleri ile belirlenmektedir (EK1: Yapılar için, EK 2: A Yaya kaldırımları B Yaya geçitleri C Duraklar D1-2 Otoparklar E Halka açık telefon kulübeleri F Halka açık tuvaletler ve G Kent parkları, EK 3: Toplu taşıma araçları- Otobüs, Minibüs, Raylı sistem, Vapurlar).

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği Ekleri içinde yer alan ve EK 1 Yapılar için Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu içinde Yapının Özellikleri başlığı altında A12 “Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmeliğe göre yapı tescilli midir?” sorusu yer almaktadır. Eğer yapı tescilli ise, yapının erişilebilirliği ile ilgili bir işlem yapılmamaktadır

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ULAŞILABİLİRLİK AÇISINDAN YAPILARDA ALINACAK ÖNLEMLER

Herkesin istediği yere, istediği hizmete rahatça ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi ulaşılabilirliklerdir. Ulaşılabilir çevre herkesin hayatın tüm hak ve hizmetlerden yararlanabilmesidir. Binalar engelliler ve hareket kısıtlılığı olan kişiler de dâhil olmak üzere herkesin rahat dolaşabilme, çalışma, dinlenme, ibadet etme, ikamet etmelerine yarayan üstü örtülü içine girilebilen yapılardır. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının, hareket kısıtlanması olan tüm bireylerin bina ve yakın çevresine yardımsız ve rahatlıkla dolaşmasına ve tüm hizmetlerinden yararlanmasına imkân tanıyan düzenlemeler mevcuttur. Engellilerle ilgili yapısal düzenlemeler “ TS 9111 Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklileri ” açıklanmıştır. Bu standarda göre tüm yapılar ve yakın çevresinde engelliler ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler için ulaşılabilirliği sağlayacak fiziki düzenlemelere ait kural ve esasları uygulamak bu standartta yerinde uygulanabilmesi gerekmektedir. Bu standartlar oluşturulurken yabancı ülkelerin standartlarındaki esaslar da göz önünde bulundurularak ülkemiz şartları ile bağdaştırılmasına çalışılmıştır. Uluslararası standartlarda da TS 9111 standardına uygun ölçü ve kurallar benimsenmiş ve bazı çalışmalarda bu standartlar yayınlanmıştır. Bu çalışmada ADA (Americans with Disabilities Act Standard for Accessible Design, 1994) tarafından önerilen düzenlemelerde bir yapının ulaşılabilir olması için gerekliliklerden de yararlanılmıştır.

Fiziksel çevre düzenlemeleri	Evet, uygun	Hayır, uygun değil	Fikri Yok
Oturduğu bina (katlara ulaşma, bina içinde hareketlilik)	28,8	66,3	4,9
Kaldırım, yaya yolu ve yaya geçidi	23,4	66,9	9,8
Kamu binaları	21,9	58,4	19,8
Postane ve bankalar vb.	19,7	55,4	24,9
Dükkan, market, mağaza ve lokantalar	21,0	59,5	19,5
Spor tesisleri	9,7	38,4	51,9
Sinema, tiyatro vb. yerler	8,2	33,4	58,4
Park ve yeşil alanlar	22,3	43,3	34,4
Tatil yerleri ve oteller	7,3	28,1	64,6

Tablo 3. Ulusal Engelliler Veri Tabanına Kayıtlı Olan Engelli Bireylerin Yaşadıkları Yerdeki Fiziksel Çevre Düzenlemelerinin, Engelli Bireylerin Kullanımına Uygun Olup Olmadığı Hakkındaki Düşünceleri(%)

TS 9111 standardına göre;

Yapılara girme, kullanma ve tahliye etme; içinde engellilerin de bulunduğu kişiler, aileleri ve içinde gruplar için güvenli ve rahat olmalıdır. Bu şartların sağlanması için gerekli hususlar aşağıda verilmiştir;

- *Ana girişe yakın otopark yeri,*
- *Girişe bağlanan ulaşılabilir bir yol,*
- *Kısa mesafeler,*
- *Dışarıdaki kullanımlar için düzayak giriş ve çıkışlar,*
- *Yalın ve kullanışlı planlar,*
- *Katlarda basamaksız ve engelsiz, düzayak yürüme alanı,*
- *Danışma masasına, asansörlere ve özürlü tuvaletine rahat ulaşım,*
- *Acil durumlarda kullanmak için algulanabilir ve belirgin yangın tahliye yolları,*
- *Acil durumlar için de kullanılabilen güvenli ve ferah asansörler,*
- *Kullanımı rahat, acil durumlarda tahliyeye/kurtarmaya yardımcı olan ve kolaylık sağlayan Güvenli merdivenler ve merdiven kızaklı özel tahliye sandalyesi,*
- *Kaymayı önleyici (ıslak/kuru), sürtünme katsayısı yüksek malzeme ile döşenmiş yürüyüş yüzeyleri,*
- *Islanması muhtemel yerlerin yüzey kaplamasının sürtünme katsayısı yüksek malzeme ile döşenmesi,*
- *Gerekli kapı açıklıkları ve kolay kapı kullanımı, kapıları tekerlekli sandalye ile açma ve kapatmayı olanaklı kılan yeterli alan,*
- *Yeterli manevra alanı,*

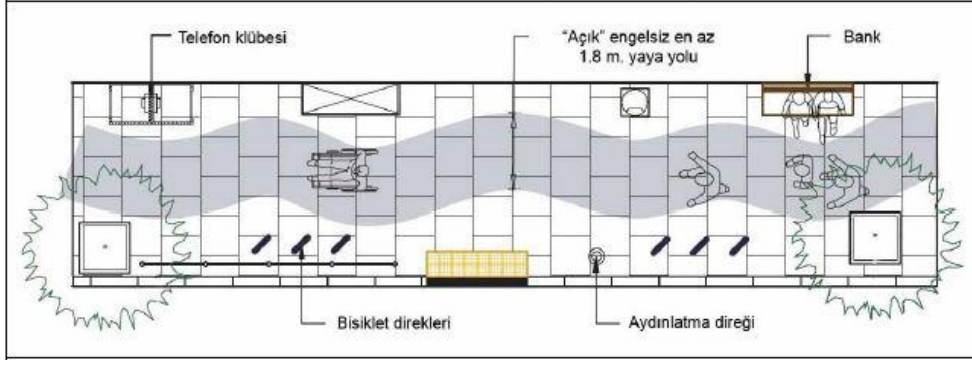
olması hükmünü taşımaktadır.(TS 9111)

4.1. Binaya Ulaşım

4.1.1. Yaya Yolları ve Kaldırımlar

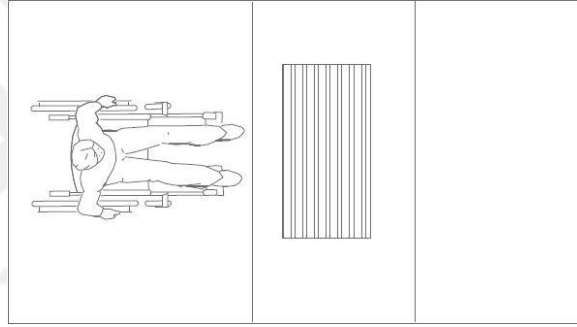
Engellilerin sosyalleşmesini sağlayan en büyük mekânlar sokaklardır. Bir tekerlekli sandalye kullanıcısının kaldırımlarda, parklarda, meydanlarda rahatça dolaşabilmesi için çevre düzenlemelerinin verilen ölçülere ve standartlara uygun bir şekilde tasarlanmış olması gerekmektedir. Engelliler için kaldırım genişliğinin verilen ölçülerden dar yapılması demek kısıtlanması demektir, ya da kaldırımda ilerlerken karşısına çıkan bir ağaç veya elektrik direği onlar için çok büyük engel demektir. Dolayısıyla yapılan bu standartlar sadece standart olarak kalmamalı uygulama bağlamında da düzgün kurallara uygun bir şekilde yapılmalıdır. TS 12576 Şehir İçi Yollar-Özrürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemlerin Tasarım Kuralları'na göre;

- *Yaya kaldırımının yüksekliği 3 cm -15 cm arasında ve yürüme alanı genişliği en az 180 cm olmalıdır.*
- *Kaldırımın boyuna eğimi yalnız hareket eden tekerlekli sandalye kullanıcıları düşünülerek azami % 5 olmalıdır.*
- *Kaldırım ve yaya yollarının yüzeyi kaymaz nitelikte, kaldırım döşemeleri bitişik ve boşluksuz olması, yüzey kaplaması uygulanacak yüzeyin, iklim koşulları, kaldırımın kullanım yoğunluğu ve şekline göre en uygun malzemeden seçilmesi ve derz aralıklarının 0.5 cm'den küçük olması gerekmektedir.*
- *Kaldırım üzerinde, ızgara, rögar kapağı gibi altyapı elemanları var ise, bunlar çukur ve çukıntı oluşturmayacak şekilde kaldırım yüzeyi ile eş düzey yapılmalıdır.*
- *220 cm'den az yükseklikte sarkan dal, dikenli bitki veya tabelalar vb. bulunmamalıdır.*
- *Elektrik, aydınlatma, trafik işaret direkleri ile süs bitkileri, çiçeklik/saksılar, yaya korkulukları vb. donatılar, yaya kaldırımı boyunca düzenlenecek asgari 50 cm genişliğindeki emniyet şeridi içinde düzgün olarak yerleştirilmelidir ve görme engelliler için hissedilebilir uyarıcı ve yönlendirici yüzey uygulamasının bulunması gerekmektedir.*
- *Tekerlekli sandalye kullananlar için yaya yollarındaki en büyük engel, kot farklılıkları veya basamak biçimindeki düzey değişiklikleridir. Bu nedenle kot farklılığı olan yerlerde basamak yerine uygun eğim ve genişlikte rampa tercih edilmelidir. Kaldırım rampaları tek veya üç düzlemli yapılabilir. Kaldırım rampalarının genişliği yaya geçitlerinde en az 180 cm, diğer yerlerde 90 cm olacaktır. Yaya yollarının yürüme istikametindeki eğimleri % 6'yu aşmamalıdır.(TS 12576)*

Şekil 23. Herkesin Erişim ve Kullanımına Uygun Yaya Yolu Düzenlemesi (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü)

Kaldırım üzerinde bulunan ızgara, rögar kapağı gibi altyapı elemanları, kot farkı oluşturmayacak şekilde kaldırım yüzeyi ile eşdüzey olmalıdır ve yürüme yolunda düz olacak şekilde konulmalıdır.

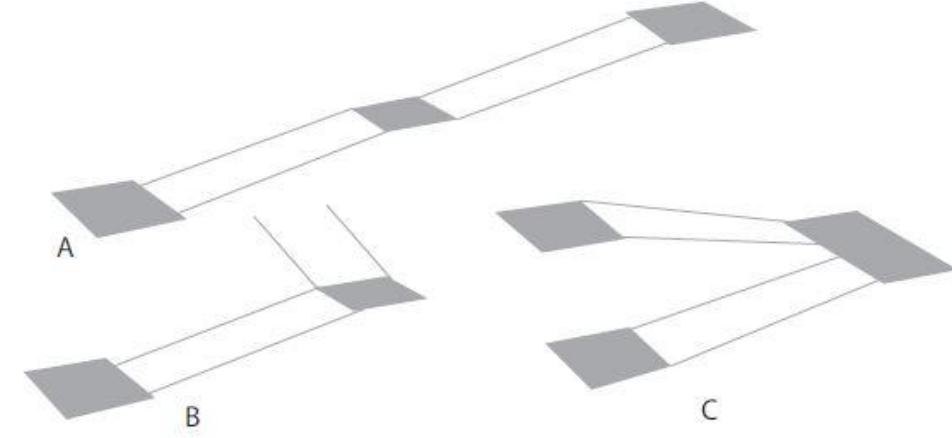

Şekil 24. Yaya Kaldırımlarında Izgaraların doğru yönde Konumlandırılması (BM,2004)

4.1.2.Rampalar

Engellilerin karşılaştıkları en büyük problemlerden biri de çoğu rampa uygulamasının standartlara uymamasıdır. Yapılan çoğu uygulama bazen sadece yapılmış olmak için yapılmış, hiçbir ölçüye ve standartlara uymadan bilinçsizce tasarlanmış, tekerlekli sandalye kullanıcısının yardım almadan çıkmasının mümkün olmayacağı ya da hiçbir şekilde çıkamayacağı şekildedir. Rampalar tasarlanırken temel hedef, tekerlekli sandalye kullanıcıları, bebek arabalıları, görme engelliler açısından yükseklik farkını aşarken ergonomik açıdan gerekli koşulları sağlamak olmalıdır. Engellilerin yaya kaldırımında bulunan yükseklik farklılıklarını aşmaları için uygun eğimler verilmelidir(TS 12576). Rampaların boyutları kullanım yoğunluğuna, aşılması gereken yükseklik farkına ve seçilen rampa tipine göre değişmektedir. Ancak BM(2004) minimum rampa genişliğini;

Düz rampalarda 90cm, 90°(A),
Dönüşlü rampalarda 1,4 m, 180°(C),
Dönüşlü rampalarda 90 cm(B) ,

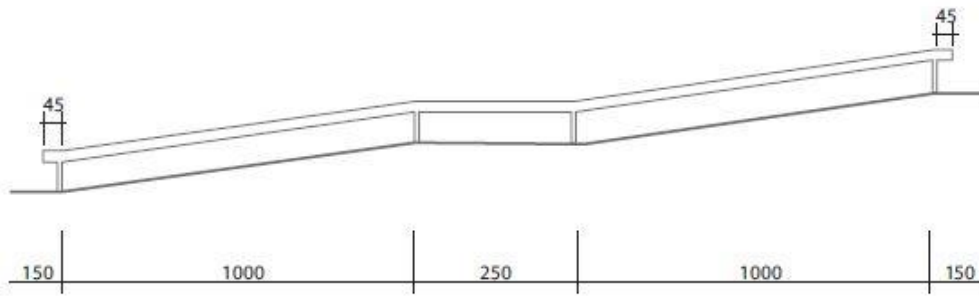

Şekil 25. 'a-Düz, b-90, c-180 Dönüşlü Rampa (Engelliler için Evrensel Standartlar Klavuzu)

olarak belirlenmiştir. ADA tarafından ise rampa genişliği rampanın tipi belirtilmeden 91.5 cm olarak önerilmektedir.

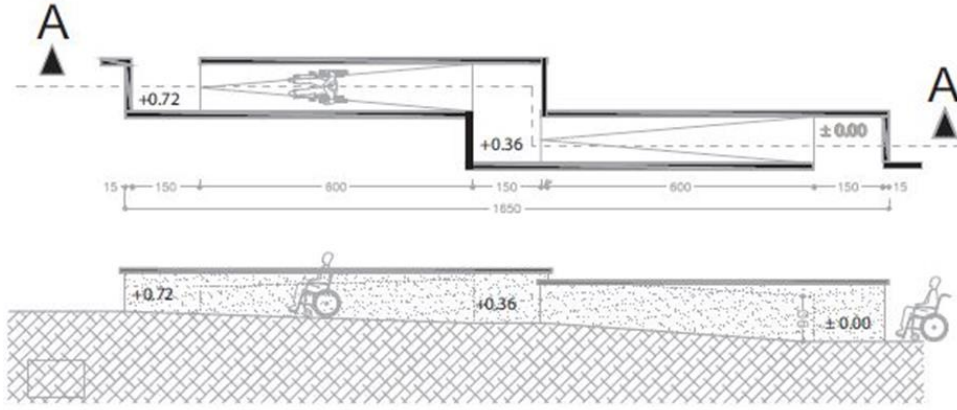
TS 12576’da rampaların tasarımına ilişkin standartlar ise şu şekildedir.

- Rampalar tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçicinin gerekli olduğu durumlarda minimum net genişlik 1,8 m olmalıdır.
- 10 m’den uzun rampalarda veya bir rampadan ikinci bir rampaya geçiş varsa en az 2,5 m’lik düz dinlenme alanları yapılmalıdır

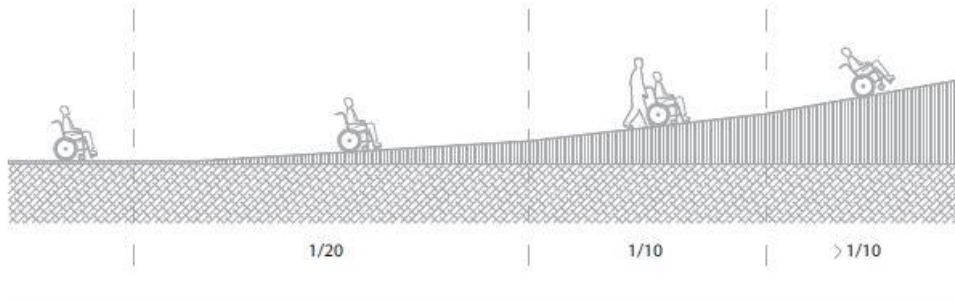
Şekil 26. Sahanlıkta Rampanın Yön Değiştirilmesi. Ölçüler cm dir.(El Kitabı)

Rampa sahanlıkta yön değiştiriyorsa, tekerlekli sandalyeli engellinin manevrası için gerekli sahanlık alanı en az 1,5 m x 1,5 m olmalıdır

Şekil 27. Rampa Eğim ve Dinlenme Alanı (El Kitabı). Ölçüler cm dir.

TS 12576 standartlarına göre eğimler, tekerlekli sandalye kullanıcıları ve bastonlu kişilerin rahat ve güvenli geçişini sağlamaktadır. Döşeme seviyesinden 2 cm'den daha fazla bir kot farkı varsa rampa düşünülmelidir. Rampa uzunlukları 10 m'ye kadar olan rampaların en fazla eğimi %8 olmalıdır. 10 m'den daha uzun rampalarda en fazla eğim %6 olmalıdır. BM standartlarına göre rampa eğimi ölçüleri şekil 27'teki gibi olmalıdır.

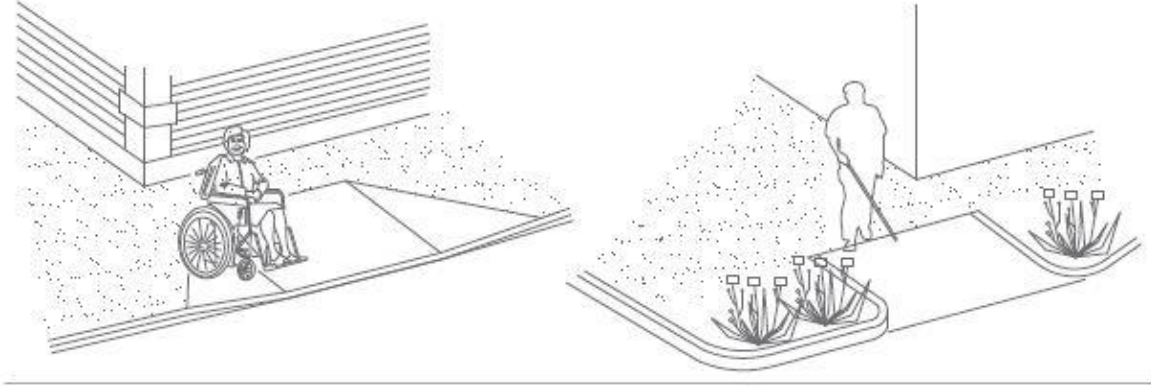

Şekil 28. Rampalarda Güvenli Eğim Aralıkları (BM, 2004)

TS 12576 standartlarına göre rampa yüzeyinde kullanılan malzeme özellikleri şu ölçülere göre belirtilmiştir;

- Rampaların yüzey malzemeleri sert olan, sabit ve pürüzlü bir malzeme ile kaplanmalıdır. Yüzeydeki pürüzlülük seviyeleri 2 cm'den büyük olmamalıdır.

TS 12576 standardında yaya geçitlerinin olduğu yerlerde, kaldırımlarda yapılacak rampalar şekil 29'daki gibi olmalıdır.

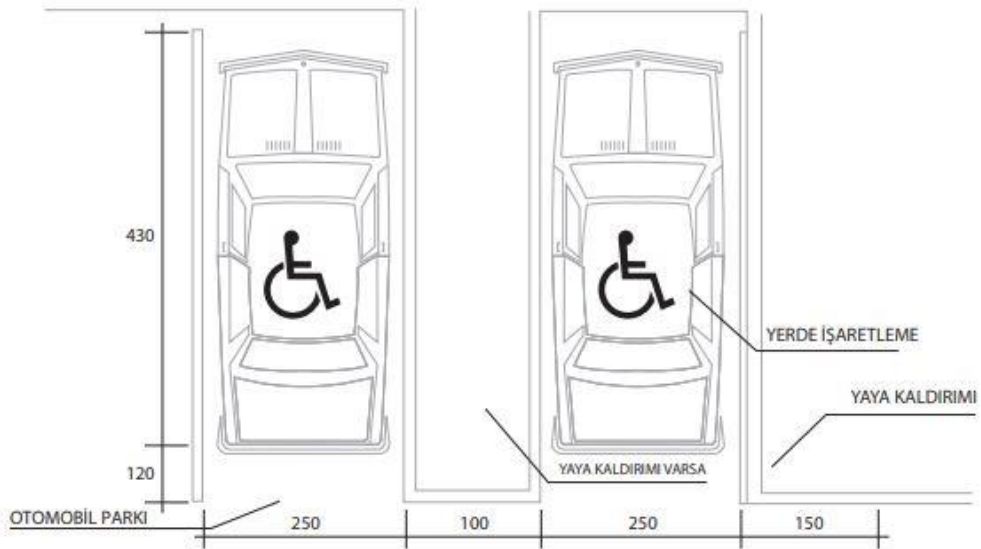
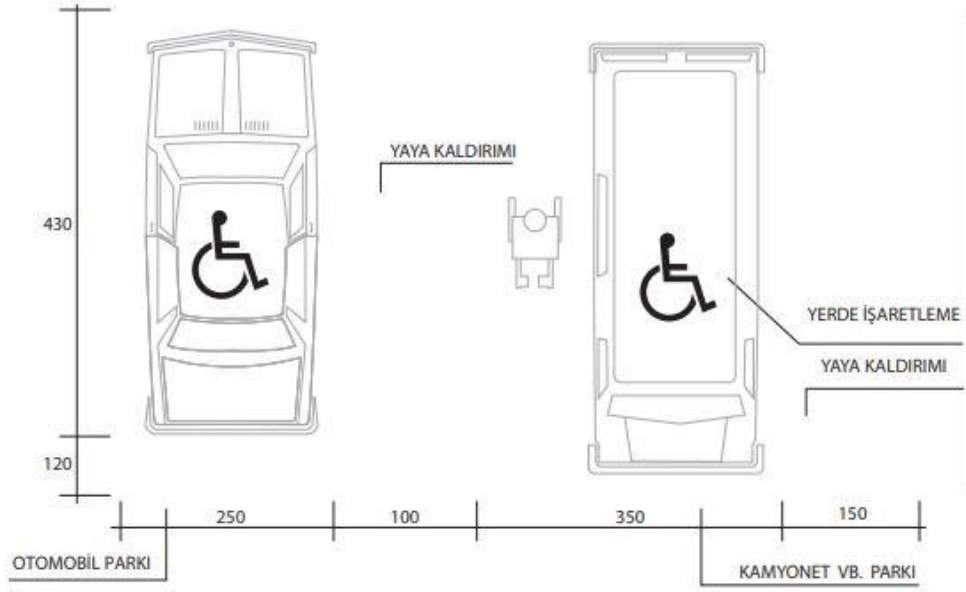
Şekil 29. Yaya Geçitlerinde Rampa Örnekleri (ADA,1994)

4.1.3. Engelliler için Park Yerleri

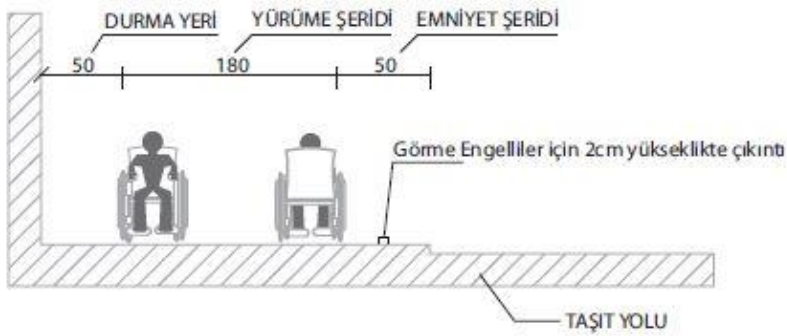
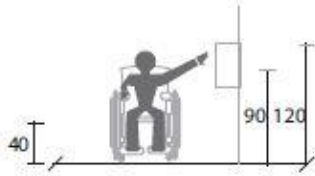
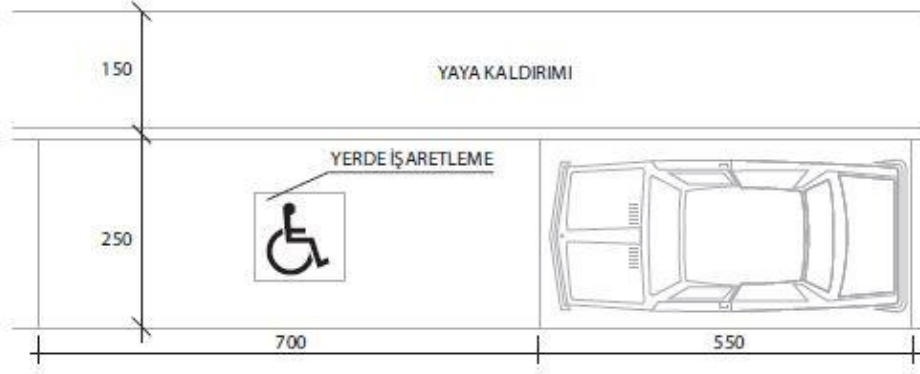
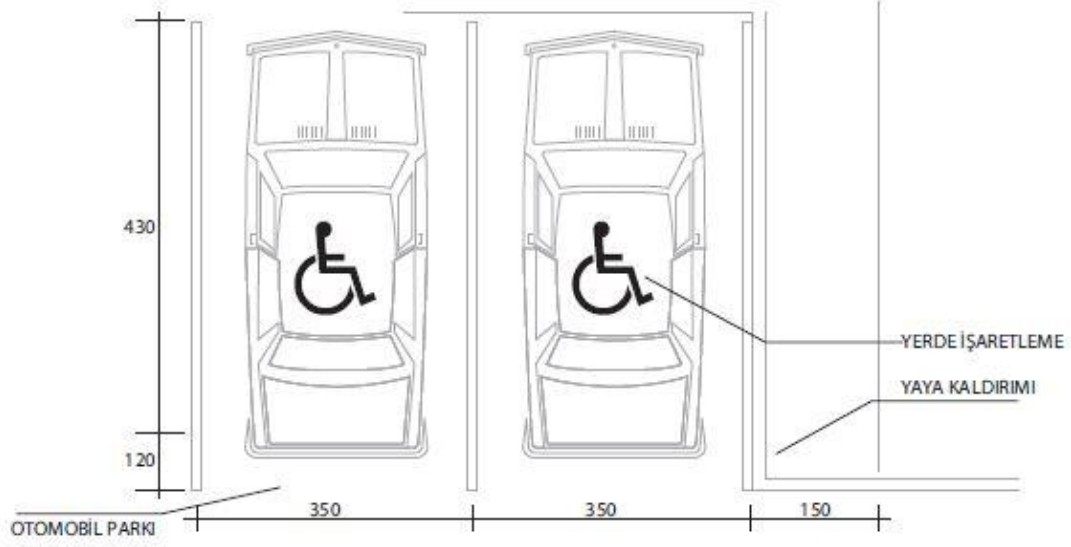
Engelliler için en önemli problemlerden birisi de kendilerine ait park yeri bulma sıkıntısıdır. Birçok engelli, engelli park yeri olsa bile yetersiz olmasından ya da var olan park alanlarının normal plakalı otomobillerin bu yerleri doldurmasından dolayı birçok sıkıntı yaşamaktadır. Otopark Yönetmeliğinin dördüncü maddesinde, özel bina ve bölge otoparkları ile herkese açık otopark alanlarında birden az olmamak şartıyla, engelliler için tüm alandaki park yeri sayısının yüzde beşi kadar otopark yeri ayrılması zorunludur.

TS 12576 standardına göre;

- Yol kenarına park edilen yollarda engelliler içinde yeterli park alanları yapılmalıdır
- Park yeri engelli işareti ile belirlenmelidir.
- Kaymayı önleyen bir malzeme ile yol seviyesinde kot farkı olmadan engelsiz inme/binme alanları olmalıdır.
- Kaldırım rampası muhakkak yapılmalı ve bordür taşı yüksekliği maksimum üç cm olmalıdır.
- Park yerlerindeki bilet makinesinin ve parkmetrelerin ölçüsü engellinin kullanacağı yükseklikte maksimum 90 cm ile 1,2 m mesafesi arasında olmalıdır.

Şekil 30. Cadde Kenarındaki Park alanları İle İlgili Ölçüler (El Kitabı). Ölçüler cm dir.

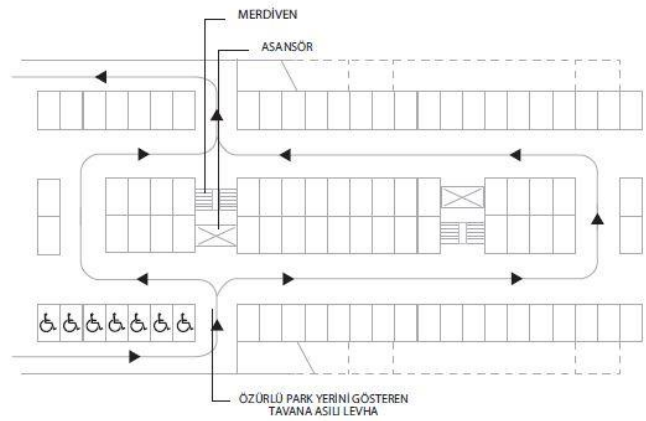
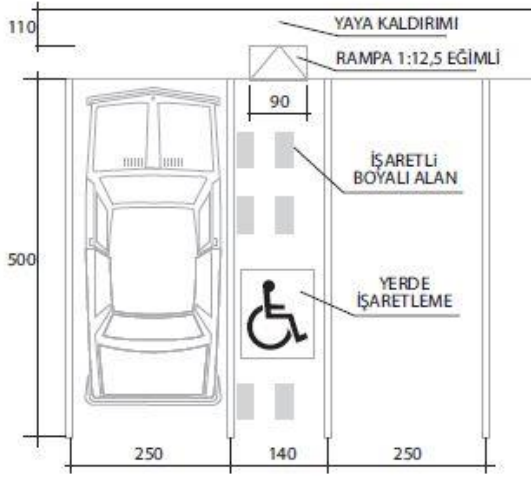

Şekil 29- Devamı. Cadde kenarındaki park alanları ile ilgili ölçüler(El kitabı). Ölçüler cm dir.

Ayrıca 2004’de yayımlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca, kapasitesi 50 taşıt olan küçük park yerlerinde minimum bir taşıtlık engelli park alanının , 50-400 arası taşıtlık park alanlarında her 50 taşıt için bir engelli park yerinin, kapasitesi 400 den fazla park alanlarında ise en az 8 engelli park yeri ve her 100 taşıt için bir park alanının bulunması önerilmektedir.

Araç park alanları aşağıda belirtilen özelliklere sahip olmalıdır (TS 12576):

- Park yeri ile park etiketten sonra gidilecek yol arasındaki mesafe en fazla 25 m, doğru ölçü ise 10 metre olmalıdır.
- Açık ve kapalı park alanlarında engelli park alanı , asansörlere , giriş/çıkışa veya bina girişine en yakın şekilde konumlandırılmalıdır.
- Kamu alanlarının ya da özel binaların engelliler için ayrılan park alanı girişleri; otopark giriş ve çıkışına yakın olmalıdır. Kapalı otoparklarda engelliler için ayrılan park yerine kadar kolon, duvar ve tavana asılı engelli yönlendirme okları bulunmalıdır.
- Kapalı otoparklarda kolonlar keskin kenarlı olmamalı ve fosforlu boyalarla gidiş yönünde beyaz, yasak yönü de sarıya boyanarak yönler belirtilmelidir.
- Engelliler için ayrılmış park yerlerinde ait park yeri işareti konulmalıdır.

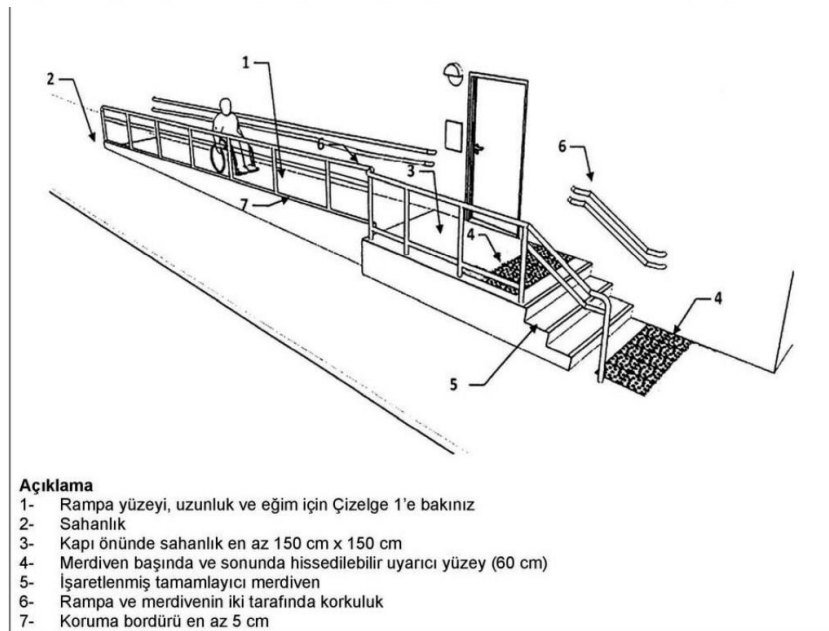
Şekil 32. Açık Otopark Engelli Park Alanı (El Kitabı)

Şekil 31. Kapalı Otopark Engelli Park Yeri (El Kitabı)

4.2. Bina girişleri

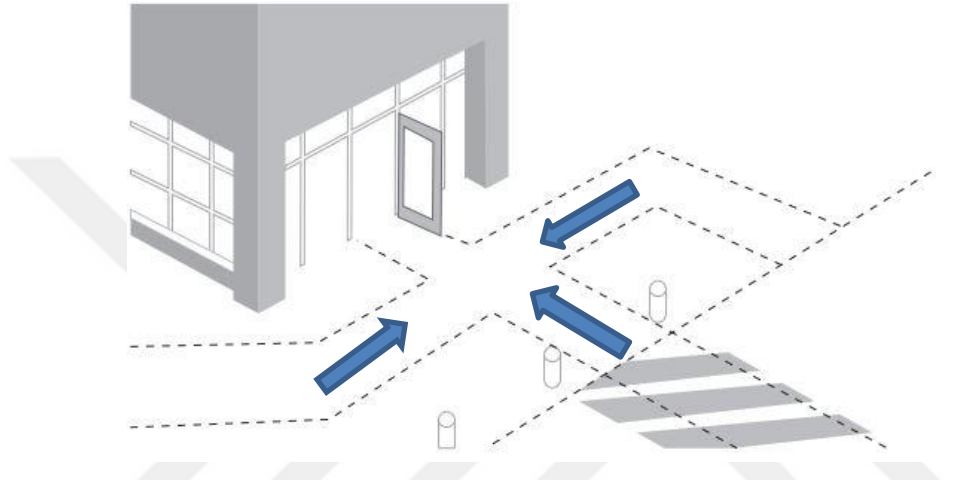
Bina girişlerinin kolay ulaşılabilirliği tekerlekli sandalye kullanıcıları, yaşlılar, bebek arabaları, hareket kısıtlılığı yaşayan her birey için büyük önem arz etmektedir. Tekerlekli sandalye kullanıcısının girişe en yakın yere kadar ulaşım aracıyla gelebilmesi, en yakın mesafe ile yapıya ulaşabilmesi, kot farkı, kapı ölçülerinde sıkıntı yaşamadan rahatça binaya giriş yapabilmesi, merdivenler, varsa uygun rampa, tasarlanmış olması gibi daha birçok gerekliliklerden sıkıntı yaşamadan yapıya girilebilmesi için yapının tasarım aşamasında bütün bu olması gereken sistemlerin hepsinin düşünülmüş olması gerekmektedir. Tüm bu gerekliliklerden ve ölçülerden TS 9111 şu şekilde bahsetmiştir:

- Yapı girişlerinde malzeme, renk veya ışıklandırma farklılığı oluşturulmalıdır.
- Girişte hava şartlarından korunmuş sahanlık düzenlenmelidir ve sert malzeme kullanılmalı, kaymayan ve mat malzeme kullanılmalıdır.
- Bina girişi aydınlatması girişe uygun yapılmalıdır. Kapı önündeki sahanlık tekerlekli sandalyenin rahat bir şekilde manevra yapmasına izin veren en az 150 cm x 150 cm ölçülerinde yapılmalıdır. Girişlerde bulunan seviye farkları için uygun rampa veya uygun platform asansörü veya normal asansör düzenlenmeli

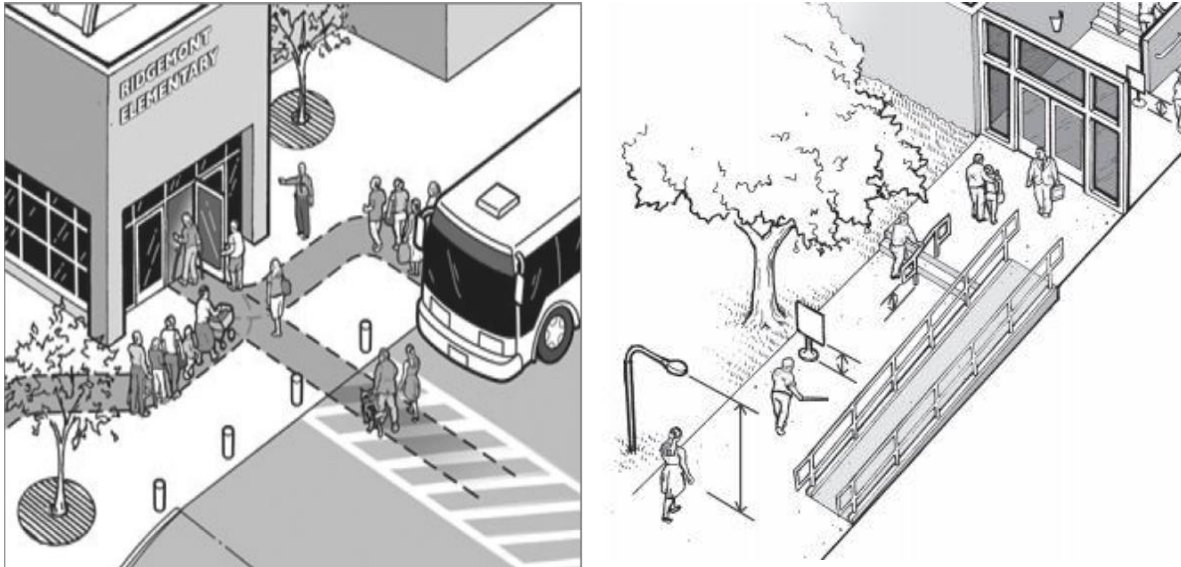

Şekil 33. Bina Girişi (TS 9111)

Her bina girişinde duraklardan, yolcu indirme bölgelerinden, otopark bölgelerinden ve yakın çevreye köprü oluşturacak şekilde kaldırımlar, yaya yolları, yaya geçitleri ve ulaşılabilir rotalardan, binalar grubu içindeki yapıların ulaşılabilir girişlerinden, yapıların en az bir girişine engelsiz ulaşım ve beraberinde giriş olanağı sağlanmalıdır. Ulaşılabilir tüm güzergâh noktaları asgari 90 cm eninde olmalı, rampaların eğimi ise 1:12 (%8)den fazla olmamalıdır. 15 cm'den yükseğe çıkan rampaların her iki yanında korkuluk olmalıdır. Korkuluklar rampa yüzeyinden 90 cm yükseklikte olmalıdır. Rampaların kenar korumaları en az 5 cm yüksekliğinde tasarlanmalıdır. (ADA)

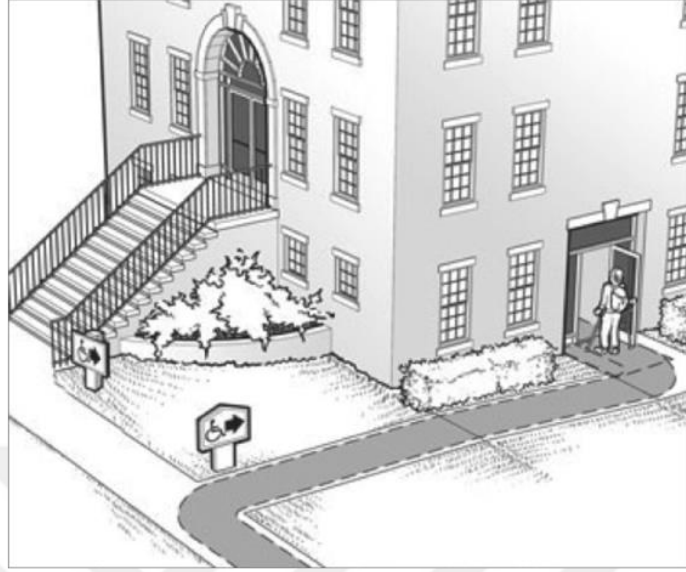

Şekil 35. Ulaşılabilir Giriş Alternatifleri (Engelliler İçin Evrensel Standartları Klavuzu)(ADA)

Şekil 34. Ulaşılabilir Giriş Alternatifleri (<http://www.ada.gov/business/accessiblemtg.htm>)

Binalarda alternatif girişler kullanılacak ise, bu girişlerin tabelalar ile ulaşılabilir alan üzerinde işaretlemesi yapılmalıdır. Ulaşılabilir giriş kapısı önünde yeterli manevra alanı olmalı ve kapı tekerlekli sandalye kullanıcısının ölçülerine göre uygun olmalıdır (ADA,1994) .

Şekil 36. Ulaşılabilir ana giriş alternatifleri . (ada.gov/business/accessiblemtg.htm)

4.2.1. Girişlerde Olması Gereken Elemanların Düzenlenmesi

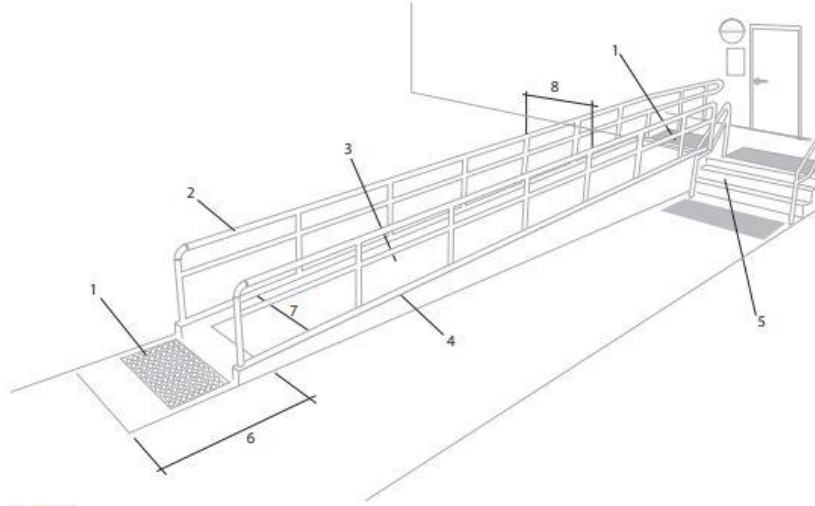
4.2.1.1. Rampa

Giriş rampalarında ölçüler TS 9111 standardında şu şekilde verilmiştir:

- Bina girişlerinde ki rampalarının net genişliği minimum 90 cm, tercihen 100 cm olmalıdır. Kamusal binalarda bu genişlik en az 100 cm olmalıdır;
- Rampa uzunluğu 200 cm'den fazla ise ya da rampanın yüksekliği 15 cm'den fazla ise rampanın her iki tarafında tırabzan bulunmalıdır;
- Rampaların başlangıç ve bitişinde drenaj ızgarası bulunmamalıdır;
- Rampa başlangıcında ve sonunda uygun hissedilebilir yüzeyler bulunmalıdır.

En Fazla Yükseklik	En Fazla Eğim
15 cm ve daha az	1:12 yani %8
16 cm-50 cm arası	1:14 yani %7
51 cm-100 cm arası	1:16 yani %6
100 cm üzeri	1:20 yani %5

Tablo 4. .Bina Giriş Rampalarının Eğim Değerleri(TS9111)

Açıklama

- 1 - Hissedilebilir uyarıcı yüzey bulunan rampa
- 2 - Her iki tarafa korkuluklar
- 3 - 1:20 eğim (her metrede 5 mm), en fazla uzunluk 9 m
- 4 - Koruma bordürü en az 5 cm
- 5 - Basamaklar
- 6 - Sahanlık en az 1,5 m
- 7 - Rampa genişliği en az 90 cm
- 8 - Korkuluklar arası mesafe en az 1 m

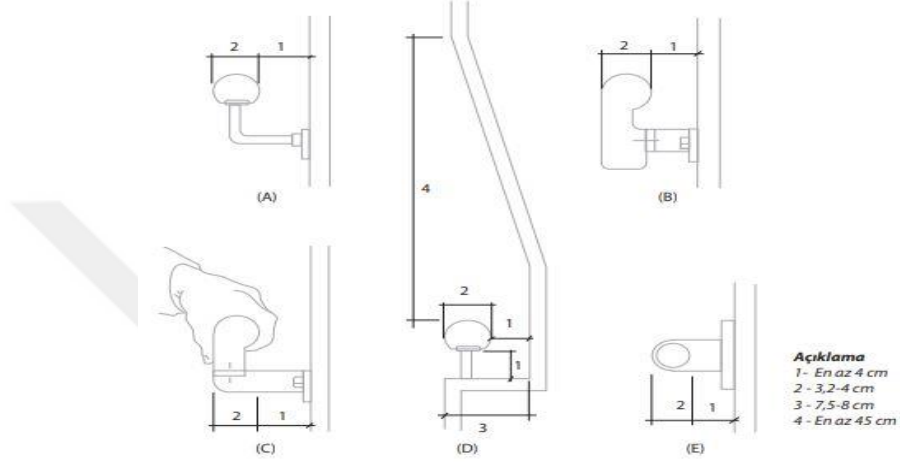
Şekil 37. Ulaşılabilir Girişte Rampa (TS 9111)

4.2.1.2. Tırabzanlar (Korkuluklar)

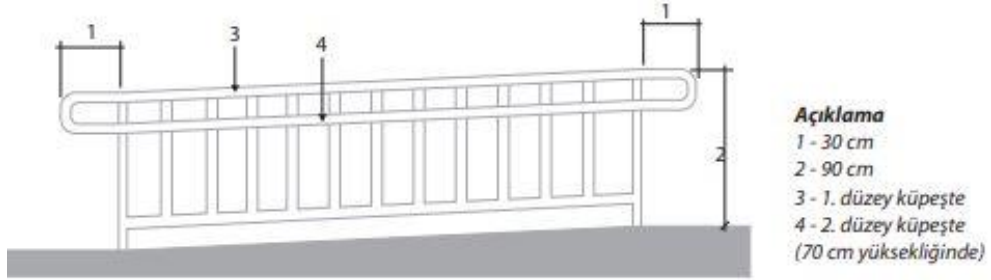
Tırabzanlar merdiven veya rampaların etrafında boşluk olan kısma hem rampayı ya da merdiveni kullanan kişi için korumak amaçlı hemde rampalarda tekerlekli sandalye kullanıcısının veya yaşlıların tırabzanlardan destek alarak daha rahat ilerlemek amaçlı olduğundan yapılması zorunlu elemanlardan biridir. Tırabzan ölçülerinin özellikleri aşağıdaki gibi belirtilmiştir (TS 9111):

- İki tarafı da boşluk olan rampaların her iki tarafına gelecek şekilde , boşluk tek tarafta ise boşluk olan tarafa tırabzan yapılmalıdır. Rampaların duvar taraflarına ise küpeşte konulmalıdır;
- Genişliği 3 metre 'den çok olan rampaların orta kısmına da ek olarak tırabzan konumlandırılmalıdır;
- Küpeşteler kolayca tutabilecek formda yapılmalıdır. Korkuluklar rampanın başlangıcından minimum 30 cm önce başlamalı ve bitiminden başlayarak minimum 30 cm devam etmelidir;

- Duvar ile küpeşte arası mesafesi net 4 cm'den az yapılmamalıdır. Küpeşter kolayca tutulabilecek özellikte farklı şekillerde biçimlendirilebilir.
- Daire şeklindeki küpeşter daha kolay kavrandığı için önerilir;
- Küpeşterin çapı veya genişliği maksimumum 3,2 cm ve 4,0 cm arasında olmalıdır .

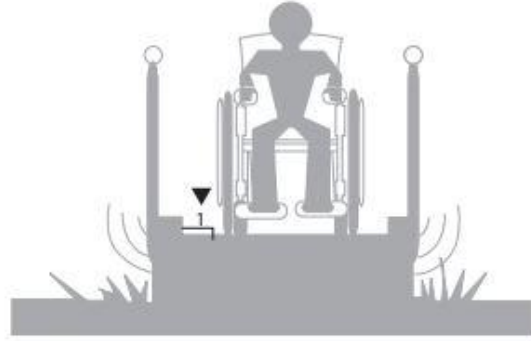
Şekil 38. Küpeşte Kavrama Yüzeyi Uygulaması (TS 9111)

Şekil 39. Küpeşte Örnekleri ve Tutunma Çubuğu (TS9111)

4.2.1.3. Koruma Bordürü

Tekerlekli sandalye kullanıcılarının ve bebek arabalarının araçları kullanırken kenarlara çarpmamaları ve herhangi bir zarar durumu olmaması için rampaların korunmasız tarafına minimum 5 cm yüksekliğinde koruma bordürü yapılmalıdır.

Açıklama
1 En az 5 cm

Sekil 40. Rampada Kenar Bordürü Örneği (TS 9111)

4.2.1.4. Seviye Farklılıkları

Seviye farklılıkları için 0.6 cm' ye kadar olan yükseklikler için özel bir kenar düzenlenmesine ihtiyaç gerekmemektedir. 0.6 cm-1,3 cm arasındaki seviye farklılıkları 1:2'den daha fazla olmayan bir eğimle düzenlenebilmektedir. 1,3 cm'den daha fazla olan seviye farklılıkları için uygun bir rampa yapılmalıdır.

Zemin veya döşeme yüzeyinde halı veya halı türü bir kaplama varsa tekerlekli sandalye kullanıcılarının takılmaması için bunlar yere sabitlenmelidir. Halı tüyleri yine üzerinde tekerlekli sandalyelerin gidişatını engelleyebileceği için tüylerin yüksekliği 1.3 cm'yi aşmamalıdır.

Giriş kısmında paspas varsa sert ve zemin kotuyla aynı seviyede ve girintiye oturtturulacak şekilde tasarlanmalıdır.

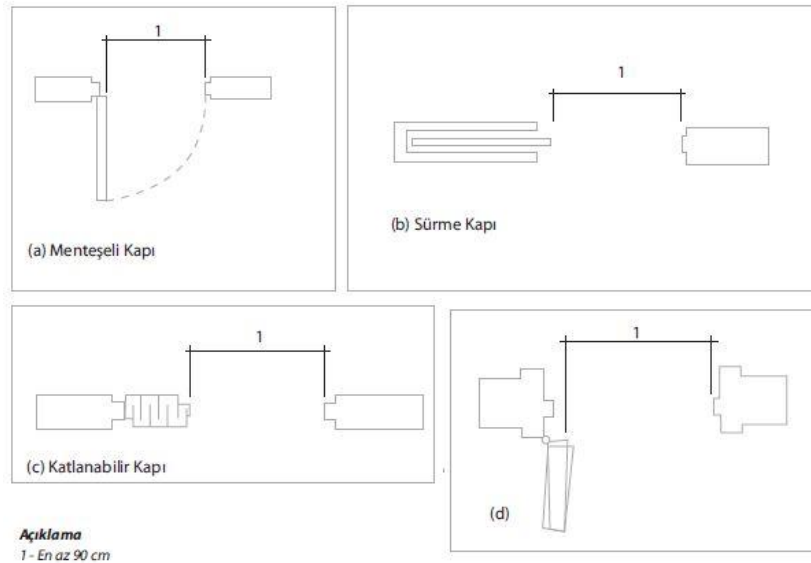
4.2.2. Giriş Kapısı

Giriş kapıları özellikle tekerlekli sandalye kullanıcıları için büyük önem taşımaktadır. Giriş kapılarının ölçüleri tekerlekli sandalye ölçülerine göre yapılmalı ve yapı girişi herkes için ulaşılabilir hale getirilmelidir. Giriş kapısındaki diyafon ve kapı zilleri tekerlekli sandalye kullanıcıları da düşünülerek onların ölçülerine göre tasarlanmalıdır. Eşikler de aynı şekilde onların en rahat geçebileceği şekilde tasarlanmalıdır. Tüm bu düzenlemelerden TS 9111 standardında bahsedilmiş ve gerekli ölçüler verilmiştir.

- Giriş kapısı, fark edilebilecek şekilde yapılmalı ve duvarla aynı hizada konumlandırılmamalıdır.
- Ana giriş kapılarının genişlikleri, çift kanatlı kapıların kanatlardan birinin genişliği en az 1 metre olmak üzere toplam 1,5 m'den daha az yapılmamalıdır. Giriş kapılarında eşik kesinlikle yapılmamalıdır. Eşik yapma zorunluluğu olduğu durumlarda ise yüksekliği maksimum 1,3 cm olmalıdır.
- Dış ve iç giriş kapısına konulan zil panosu 90 cm ile 1,4 m yükseklik sınırları içerisinde yerleştirilmelidir.
- Dış kapılar zorlanmadan açılacak şekilde kapı kulpları tekerlekli sandalye kullanıcıları ölçülerine göre yapılmalı, açmak için uygulanacak kuvvet maksimum 37,8 N olmalıdır.
- Döner kapılar mümkün olduğunca yapılmamalıdır ve eğer yapılacak olursa muhakkak tekerlekli sandalye kullanıcıları için alternatif giriş kapısı yapılmalıdır.

4.2.3. İç Kapılar ve Özellikleri

İç kapıların tekerlekli sandalye kullanıcıları için rahat açılabilir olması gerekmektedir. Kapı kollarının yükseklikleri tekerlekli sandalye kullanıcısının ölçüleri göz önüne alınarak tasarlanmalı ve mümkünse eşik yapılmamalıdır. Eğer eşik varsa yüksekliğine göre rampa yapılmalıdır. Yaylı, çarpma ve döner kapılar engelliler için kullanıma uygun olmadığından ve çok büyük tehlikeler oluşturacağından dolayı tercih edilmemelidir. Bu konudaki gerekli ölçü ve standartlar TS 9111 de şu şekilde bahsedilmiştir;

Şekil 41. Kapı Geçiş Genişliği ve Derinliği (TS 9111)

Tekerlekli sandalye kullanıcısının kapıları kolay bir şekilde açılabilmesi için, koridor eksenine dik açılır şekilde konumlandırılmalıdır. Camdan yapılmış veya cam takılmış kapılarda ise, göz seviyesinin biraz altında renkli bir bant yada çerçeve yer almalıdır.

Kapı kolu, kilitler, anahtar ve diğer kapı aksamları tek elle kullanılacak şekilde tasarlanmalı ve ellerini kullanamayanlar için kavrama gerektirmeden işleyebilecek şekilde yapılmalıdır. Uygulanması istenen tasarım şekli; U biçimli kulplar ve itmeli kollu kapı kulplarıdır. Kapı kolunun yerden yüksekliği 90 cm ile 110 cm arasında yapılmalıdır. Kapı her iki taraftan da kullanılabilir.

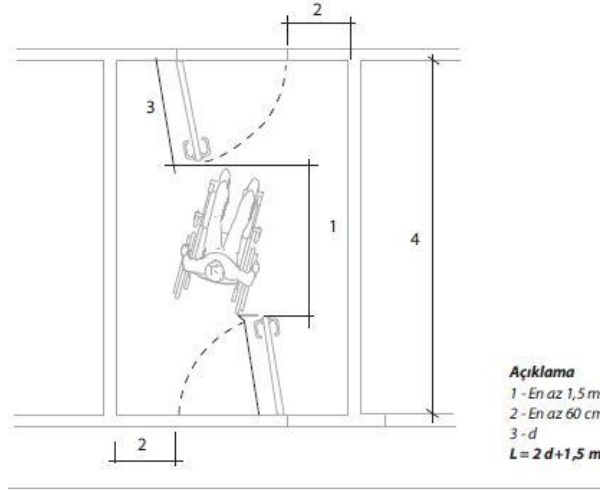
Kapı üzerinde tekerlekli sandalye kullanıcısının çarpmasına karşılık koruyucu plaka olması kapının korunması için önerilmektedir.

Şekil 42. Kapı Kolu Yerden Yükseklikleri (TS 9111)

Otomatik kapılar dışındaki kapılarda, kapının kendi kendine kapanma mekanizması bulunmaması tavsiye edilir, bu mekanizma yapılacaksa kapanmayı geciktiren tipte olması gerekmektedir.

Kapıların açılıp kapanması için maksimum 22,2 N'dan kuvvet gerekmektedir.

Şekil 43. Kapı Önlerinde Uygun Manevra Alanı Ölçüleri (TS 9111)

4.4.Bina İçi Dolaşım

4.4.1. Bina İçi Yatay Dolaşım

Yapıların iç mekânlarında kat içi yatay düzenlemelerde koridor hol, oda genişliklerinin ölçüleri engelsiz ulaşılabilirlik adına çok önemlidir. Koridorlarda tekerlekli sandalye ölçülerine göre düzenlenen geçiş mesafeleri, kapı önlerinde ve dolaşım alanlarındaki tekerlekli sandalye kullanıcıları için bırakılması gereken yeterli manevra alanlarının ölçüleri TS 9111 standardında belirtilmiştir. Bina içlerinde verilen bu ölçüler uygulandığı anda engelsiz ulaşılabilirliği tam anlamıyla sağlanmış olunacaktır.

4.4.2. Dolaşım Alanları-Koridorlar, Holler

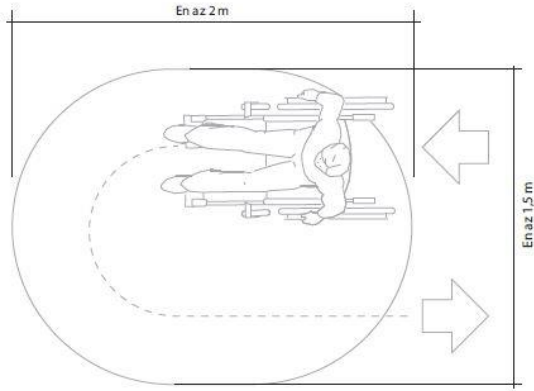
Giriş hollerinde ve bina girişlerinden asansöre erişimde sırasında kot farklarından kesinlikle kaçınılmalıdır. Kot farkı mevcutsa uygun rampa tasarlanmalıdır (TS 9111).

Bina içindeki koridorların tekerlekli sandalye kullanıcısı için net açıklığı en az 90 cm, kat arası yüksekliği ise en az 220 cm olmalıdır. Bu alan geçişi zorlaştıracak herhangi bir engel bir engel bulunmamalıdır. Bu yükseklik hol üzerinde bulunan merdiven altları için de uygulanmalıdır (TS 9111).

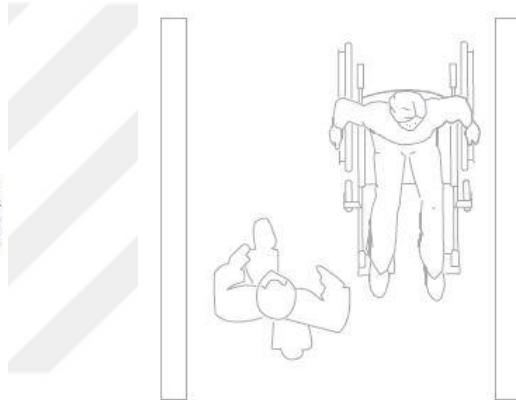
Yapı içlerindeki koridorlarda, odalarda bina içi kot farklılıklarında mutlaka ulaşılabilir güzergâh genişliği sağlanmalıdır ve kapılar önünde yeterli manevra genişlikleri ile ortak kullanılan telefon, ATM gibi cihazların seviyeleri tekerlekli sandalye kullanımının ölçüleri düşünülerek tasarlanmalıdır (ADA,1994).

Standart olarak rahat geçiş için 81,5 cm' lik bir genişlik gereklidir. 81,5 cm'e her iki taraftan kolun sallanma açıklığı olan 5,1 cm ve objelerle veya diğ er yürüy enlerle uygun açıklık mesafesi olan 2,5 cm her iki taraftan dâhildir. Tekerlekli sandalye kullananlarla yürütme cihazı kullananlar için kısa mesafelerde 81,5 cm' lik genişlik yeterli ise de, bu en az 91,5 cm olmalıdır. Eğ er iki yönlü geçiş varsa rahat bir ulaşım için 1,625 m gereklidir. Böyle yerlerde genişlik en az 1,525 m olmalıdır. 1,525 m' den daha dar olan yerlerde iki tekerlekli sandalye yan yana geçemeyebilir. Yürüyebilen bir kişinin yürüyemeyen veya kısmen yürüyebilen bir kişi ile yan yana geçebilmesi için en az 1,22 m genişlik gereklidir (TS 9111) .

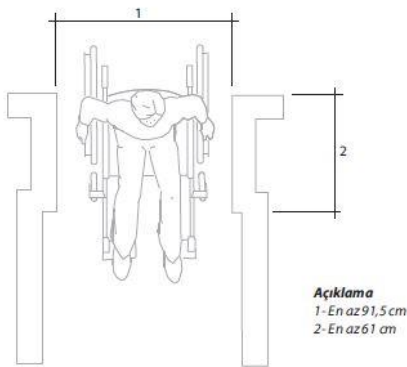
Tekerlekli sandalyenin 180° dönüşü için gerekli genişlik en az 1,5 m. dir Duran veya hareket eden bir tekerlekli sandalye için gerekli net zemin veya döşeme alanı 76 cm x 1,22 m. dir.

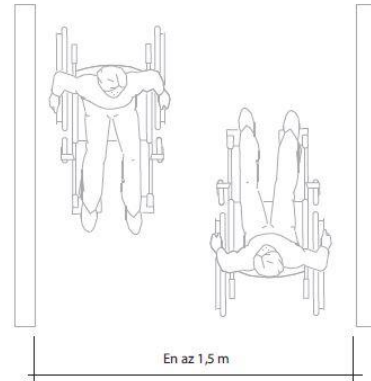
Şekil 46. Tekerlekli Sandalyenin 'U' Dönüşü Yapabilmesi İçin Gerekli Manevra Alanı(TS9111)

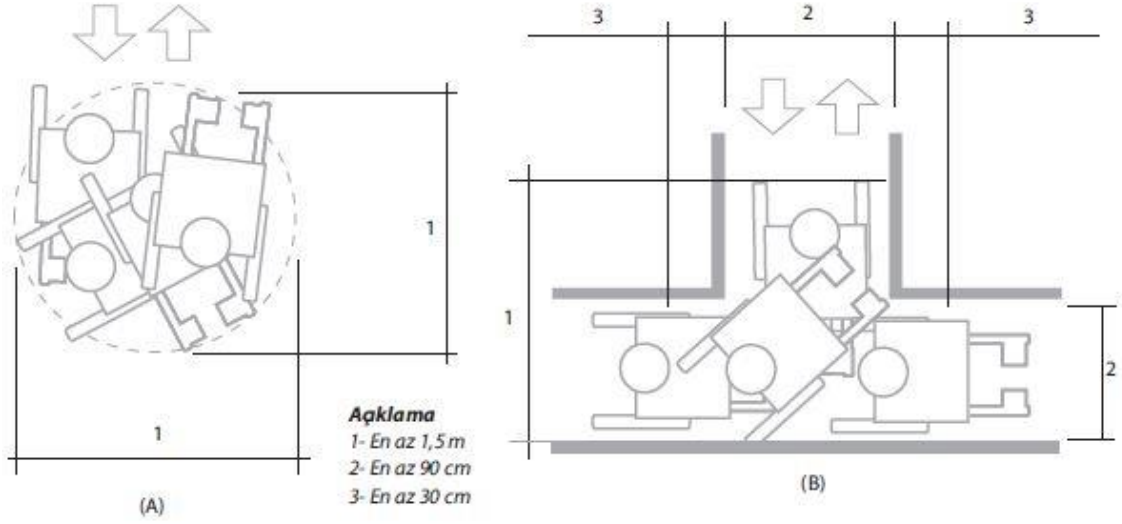
Şekil 45. Tekerlekli Sandalye ve Bir Yürüyen Birey için En Az Net Genişlik(TS9111)

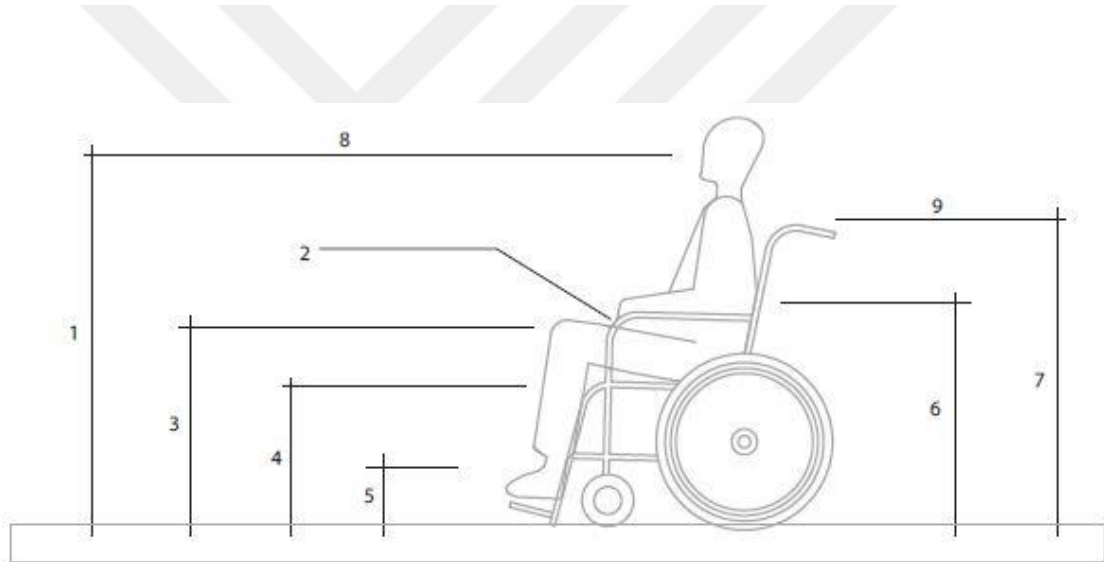
Şekil 47. Bir Tekerlekli Sandalye için En Az Net Genişlik(TS9111)

Şekil 44. İki Tekerlekli Sandalye için En Az Net Genişlik(TS9111)

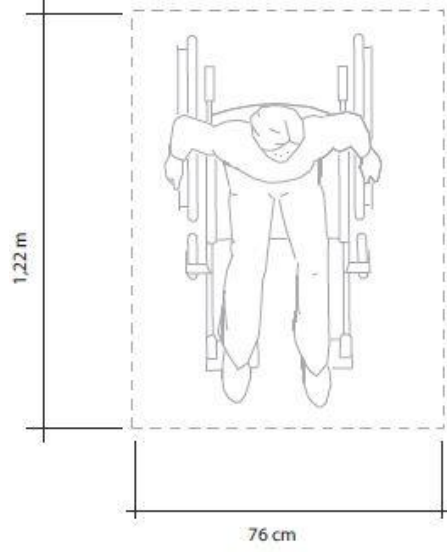

Şekil 48. Tekerlekli Sandalyenin 'U' ve 90 derece Dönüşü Yapabilmesi İçin Gerekli Manevra Alanı(TS9111)

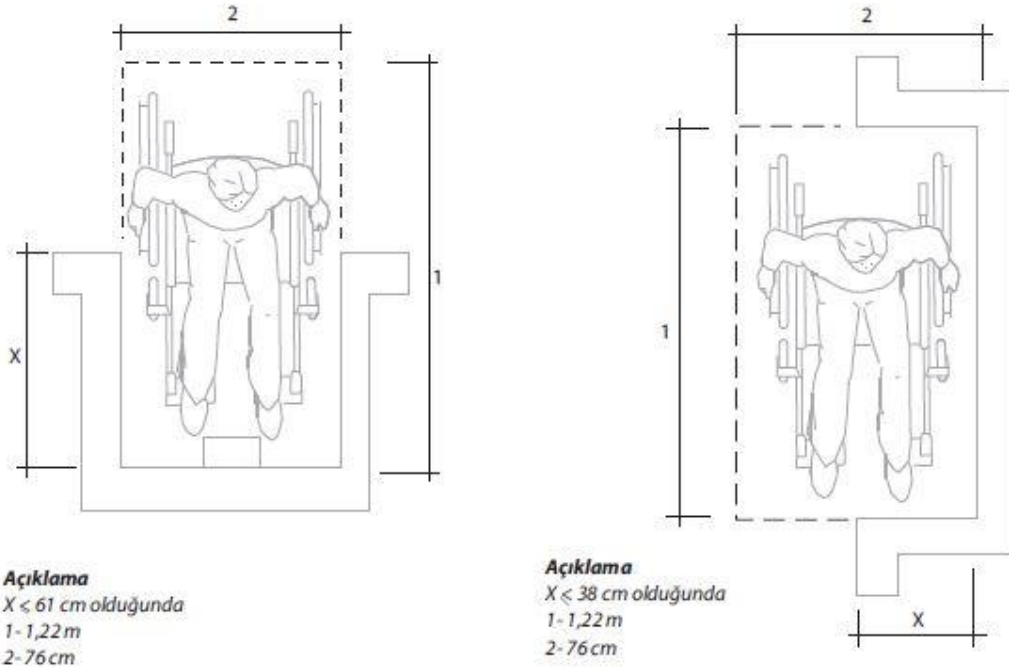
- Açıklama**
- 1 - Göz seviyesi 1,1-1,3 m
2 - Tekerlekli sandalye kolu
3 - Diz yüksekliği 68,5 cm
4 - Oturma yüksekliği 48,5 cm
5 - Ayak 20 cm
6 - 76 cm
7 - İtme kolu 90 cm
8 - Göz seviyesi
9 - Tutamak

Şekil 49. Tekerlekli Sandalyenin 'U' ve 90 derece Dönüşü Yapabilmesi İçin Gerekli Alanı(TS9111)

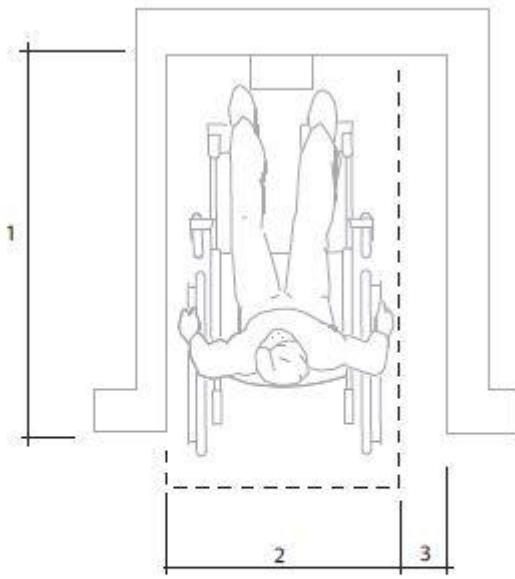

Şekil 51. Tekerlekli Sandalyenin Net Zemin veya Döşeme Alanı(ADA)

Net döşeme alanı bir niş içinde sınırlanmışsa yada tekerlekli sandalyeyi tamamen veya kısmen içine alacak şekilde üç taraftan sınırlanmışsa manevra açıklığına yapılacak ilaveler aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (şekil 50).

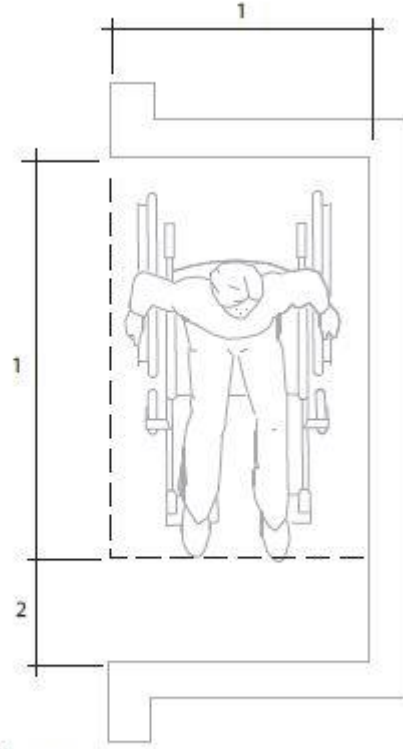

Şekil 50. Niş İçi Yaklaşma Mesafeleri Ölçüleri(ADA)

Açıklama

- 1- $1 > 61$ cm ise net manevra alanına şekilde gösterildiği gibi 15 cm daha eklenir.
 2- 76 cm
 3- 15 cm cm.dir. (El kitabı)

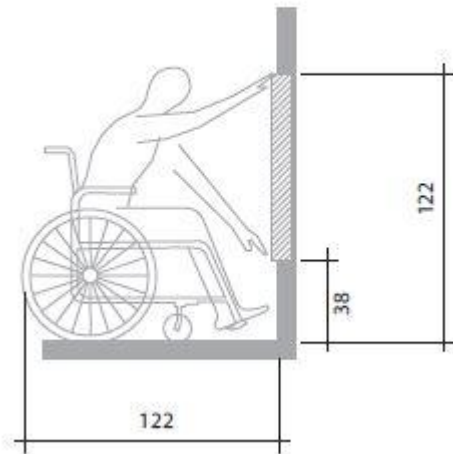
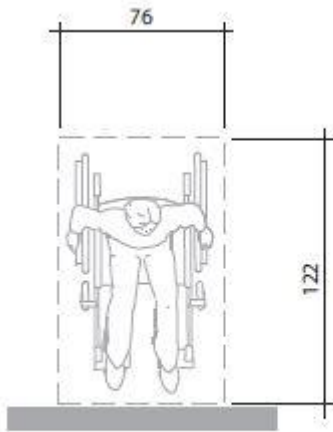

Açıklama

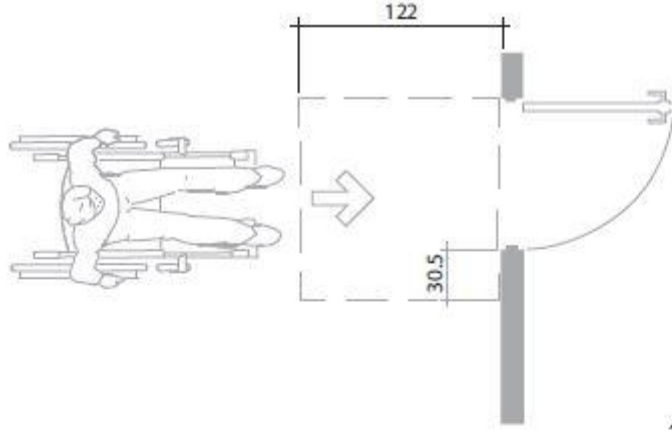
- 1- $1 > 38$ cm ise net manevra alanına şekilde gösterildiği gibi 30,5 cm daha eklenir.
 2- 30,5 cm

Şekil 50- Devamı. Niş İçi Yanaşma Mesafeleri Ölçüleri

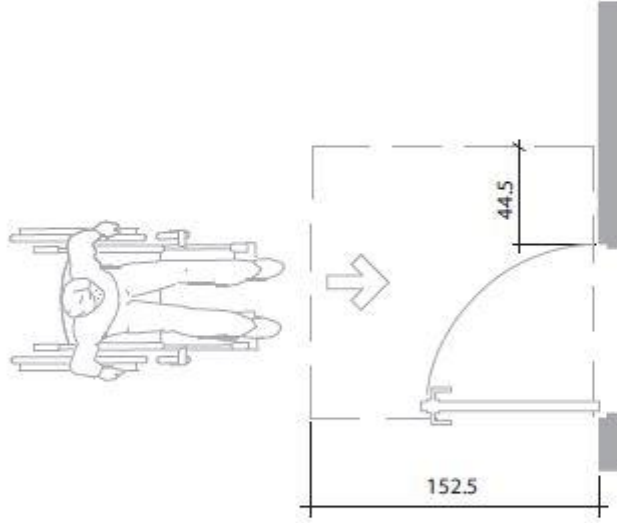
Net döşeme mesafesi nesnelere sadece önden yaklaşıma izin verdiğinde önden yaklaşım için yükseklik en fazla 1,22 m, en az 38 cm olmalıdır (TS 9111) .

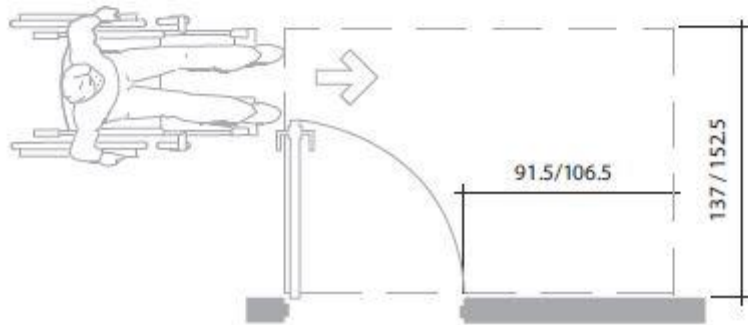
Şekil 52. Önden Yanaşma Mesafeleri(ADA) .Ölçüler cm cinsindedir.

(A)

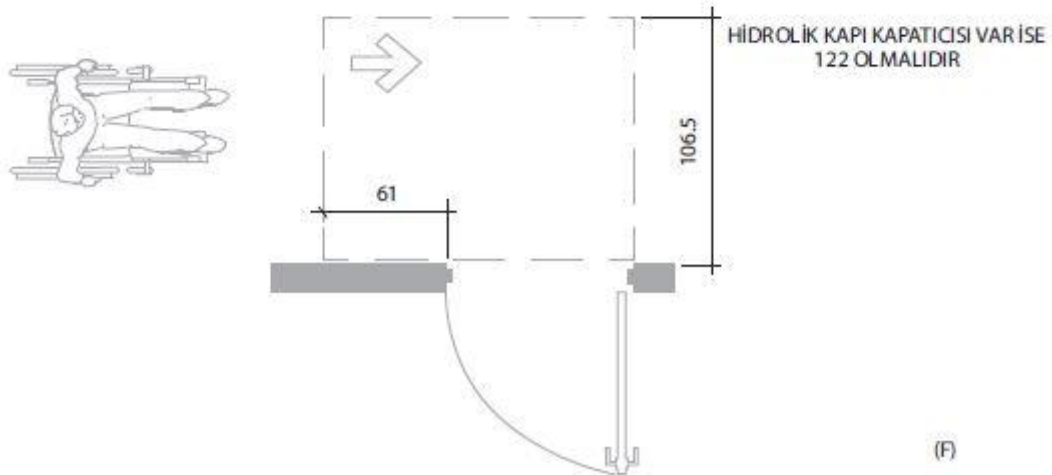
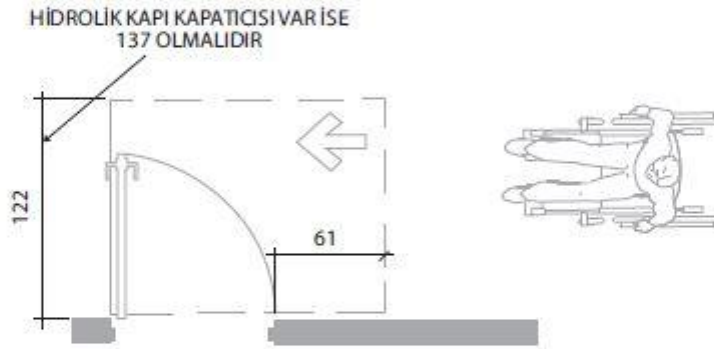
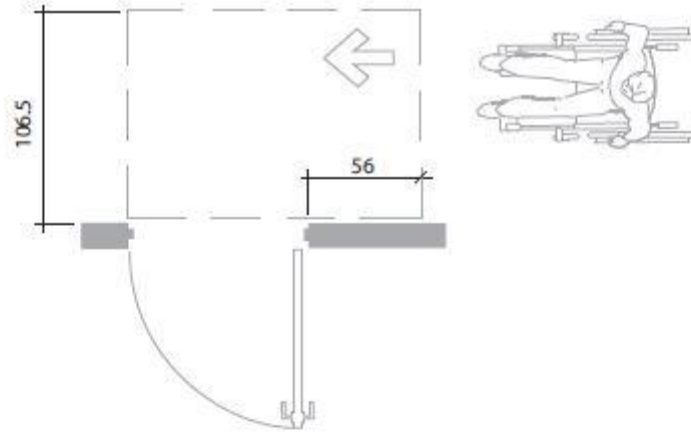

(B)

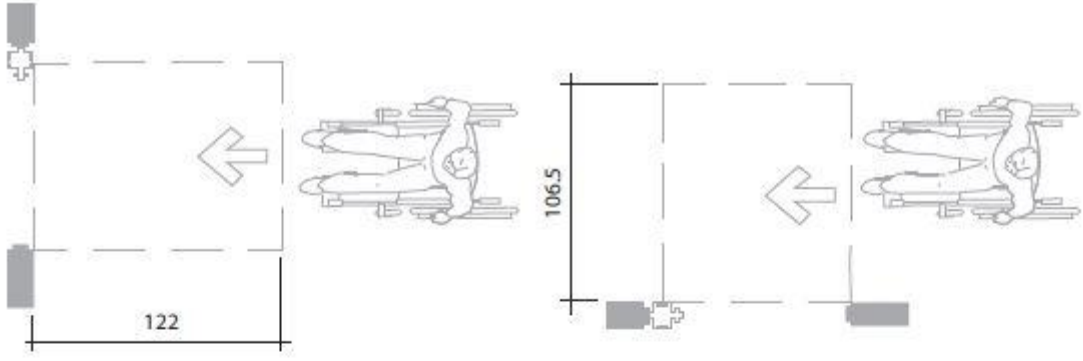

(C)

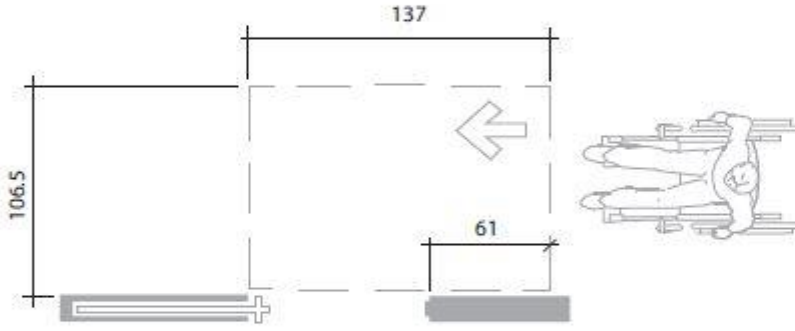
Şekil 53. Yapı İçerisindeki Engelsiz Koridora Ölçüler(ADA)i. Ölçüler cm cinsindedir.

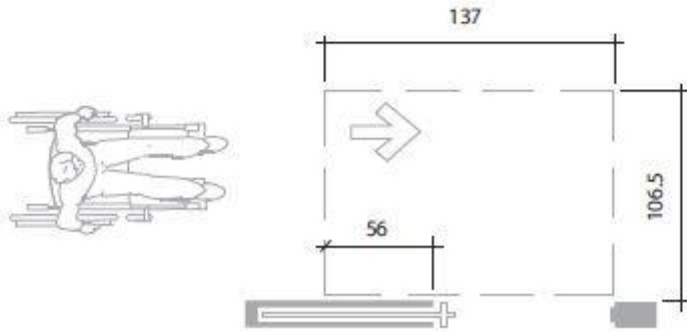
Şekil 53- Devamı Yapı İçerisindeki Engelsiz Koridora Ölçüleri. Ölçüler cm cinsindedir.

(G)

(H)

(I)

Şekil 53- Devamı. Yapı İçerisindeki Engelsiz Koridora Ölçüleri. Ölçüler cm cinsindedir(ADA)

4.4.3.Bina İçi Düşey Dolaşım

Tekerlekli sandalye kullanıcıları, yaşlılar ve hareket kısıtlılığı yaşayan kişiler ise düşey dolaşımında daha rahat bir ulaşılabilirlik için katlar arası düşey dolaşımı sağlayan rampa, asansör ve merdivenler için belirtilen belirli ölçüler ve standartlar vardır. Bu standartlara uyulmadığı takdirde yapı içerisindeki hiçbir etkinliğe ulaşılammış olunacaktır; yapılar tam manasıyla herkes için ulaşılabilir olmayacaktır. Asansörler, merdivenler ve merdiven asansörleri de bu kapsamda TS 9111'de yapılması gerekli görülen alanlara göre tasarlanmalıdır.

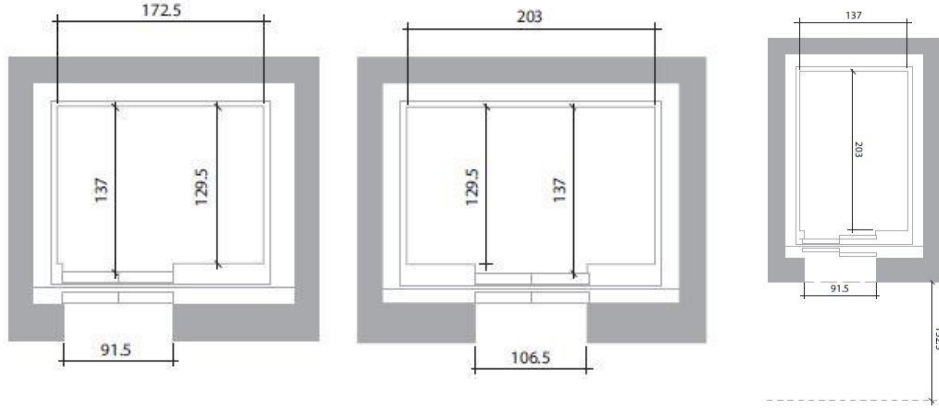
4.4.4. Asansörler

Asansörlere bina girişinden itibaren ulaşılabilir yapmak için engelsiz bir ulaşım güzergâhı sağlanmalıdır. Bu güzergâhta bulunan seviye farkları varsa düzenlenerek rampa eklenmelidir. Ayrıca asansör önlerinde tekerlekli sandalye kullanıcının hareket edeceği şekilde uygun sahanlık alanları yapılmalıdır. Asansörler önden ve yandan erişim mesafelerine uygun olmalıdır.

Asansörlerin TS9111 standartlarında verilen kabin ölçüleri dışındaki diğer özellikleri TS EN 81-70 standardının belirlediği kurallara uygun şekilde olmalıdır.

Asansör kabiniinin asgarî boyutları 120 cm (genişlik) x 150 cm (derinlik)'dir. Çağırma ve kontrol düğmeleri yükseklikleri 90 cm ile tercihen 110 cm. arasında , maksimum 137 cm yüksekliğinde yapılmalıdır. Ayrıca kontrol düğmeleri rahat erişilebilirlik ve belirtilen ölçülerin dışına çıkmadan levhaya yan yana dizilmiş olmalıdırlar. Düğmelerin üzerinde yazan rakamlar büyük kabartma harflerle ve aynı zamanda da Braille Alfabeti ile yazılmalıdır.

Tam ulaşılabilirliği sağlamak için tek kat veya yarım kat yüksekliğinde, güvenliliğin sağlanması zorunluluğunu yerine getirmekle birlikte açık asansörler kullanılabilir. Asansörlerin inşasının mümkün olmadığı, bilhassa tamamen korunmuş tarihî yapılarla bazı yapılarda ve ulaşım sistemlerinde merdiven asansörleri de kullanılabilir. Bu asansörlerin en az net 90 cm x 130 cm boyutlarındaki bir taşıma platformuna ve en az 400 kg'lık bir ağırlık taşıma kapasitesine sahip olması gerekmektedir.

Şekil 54. Asansörlere ait çeşitli ölçüler .Ölçüler cm cinsindedir(ADA önerisi).

Asansör tipi	Asgari kabin boyutları	Erişilebilirlik seviyesi
1	450 kg Serbest giriş açıklığı: 800 mm Kabin genişliği: 1000 mm Kabin derinliği: 1250 mm	Kabin sadece bir tek tekerlekli sandalye kullanıcıını alabiliyor.
2	630 kg Serbest giriş açıklığı: 900 mm Kabin genişliği: 1100 mm Kabin derinliği: 1400 mm	Kabin bir tek tekerlekli sandalye kullanıcıını ve refakatçisini alabiliyor.
3	1275 kg Serbest giriş açıklığı: 1100 mm Kabin genişliği: 2000 mm Kabin derinliği: 1400 mm	Kabin bir tek tekerlekli sandalye kullanıcıını ve birkaç yolcuyu alabiliyor. Ayrıca tekerlekli sandalyenin kabin içerisinde dönmesine imkân veriyor.

Tablo 5. Tek Girişli veya Çift Yönlü Asansör Kabinleri İçin Asgari Serbest Giriş Açıklığı ve Kabin Boyutları (TS 81-70)

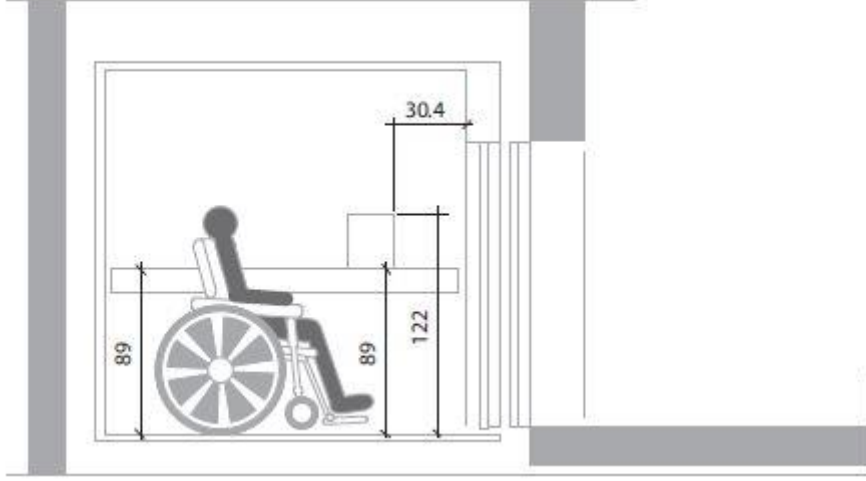
Asansörler için serbest giriş açıklığı en az 800 mm olarak saptanmıştır ancak değişik kabin türleri daha büyük ölçüler uygulanır(Tablo 5). “Kabin ve durak kapıları otomatik makina gücü ile çalışan yatay kayar kapı olarak imal edilmelidir” ve “mümkün olan bütün katlarda, durak katlarına engelsiz olarak erişilebilmelidir” (TS 81-70). Kapıların açıklık süresi, panodan değiştirilebilmelidir.

- Kabin Önü

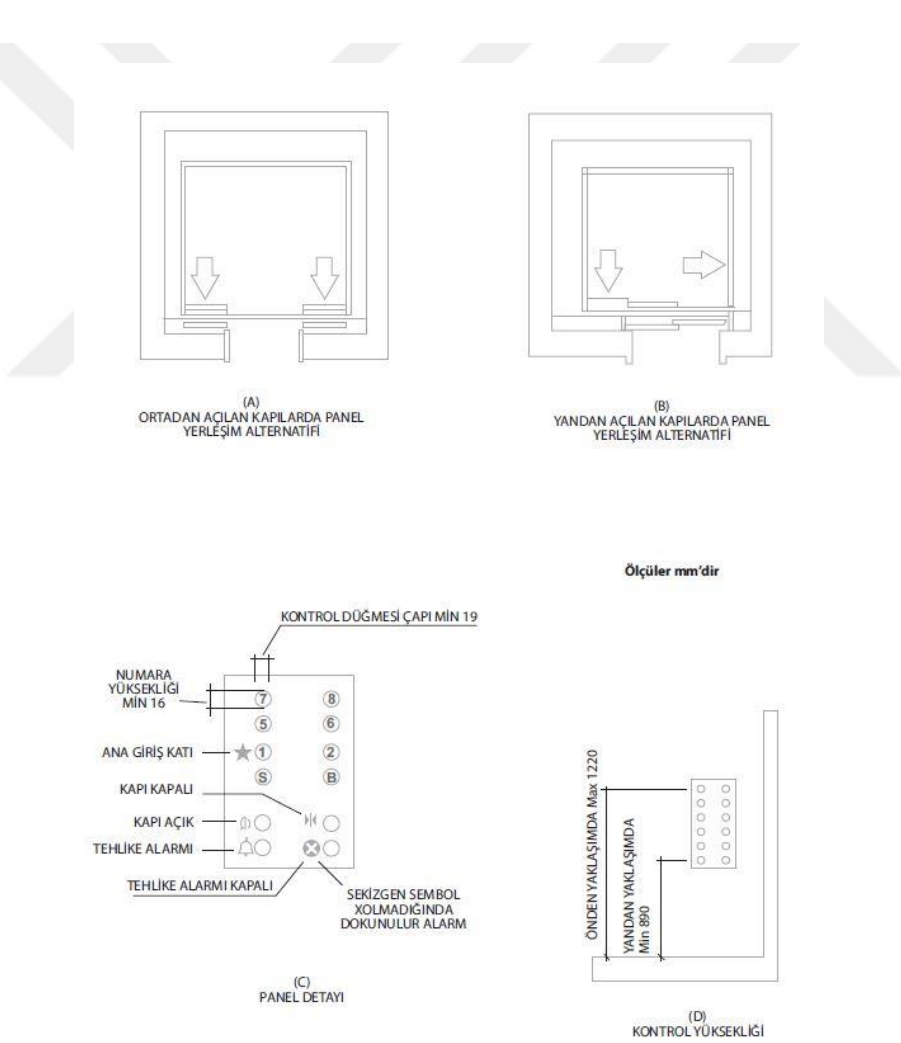
Asansör kabinlerinin önünde, tekerlekli sandalye kullanıcıının manevra ölçülerine göre yeterli ölçülerde bırakılmalıdır (Örneğin, 8 kişi alan asansör önünde minimum 1,525 m x 1,525 m’lik bir alan bırakılmalıdır).

- Kabin İçi

Tekerlekli sandalye geçişlerine uygun ölçülerde, kontrol tuşlarına rahat bir şekilde erişebilmek için manevra yapabilecek şekilde olmalıdır. Kabin içinde, yerden 85 cm - 90 cm yükseklikte tutunma barları bulunmalıdır. Kabinin zemininde halı kaplama yapılmamalıdır. Kabin içinde acil durumlar için telefon bulundurulması ve açılır-kapanır küçük bir oturma yeri bulundurulması tavsiye edilir.

Şekil 56. Kabin İçi Ölçüler (El Kitabı)

Şekil 55. Asansörlerle İlgili Özellikler (TS 9111)

4.4.4.1 Platform Tip Merdiven Asansörleri

Platform tipi merdiven asansörleri hem dışarda hem de iç mekânlarda rahatlıkla kullanılabilir özelliktedir. (Düz – Dönüştü – Sahanlıklı) Merdiven uzunluğunca monte edilen ray sistemi üzerinde ilerleyerek çalışır. Merdivenlerde çok büyük yer işgal etmez. İsteğe bağlı olarak sunulan katlanır oturma özelliği sayesinde, sadece tekerlekli sandalye kullanıcıları için değil, yürüme güçlüğü çeken kişiler için de erişebilirlik çözümü elde edilir

Şekil 57. Platform Tip Merdiven Asansörü(<http://www.engelsizurunler.com.tr>)

4.4.4.2.Koltuk Tipi Merdiven Asansörleri

Koltuk tipi merdiven asansörleri dönüştü ve düz merdivenlere de uygulanabilen sistemleri mevcuttur farklı modelleri mevcut olup diğer merdiven asansörlerine göre maliyeti daha uygundur. Ancak, asansörün kendi koltuğu üzerinde olduğu için tekerlekli sandalye kullanıcıları için çok iyi bir çözüm değildir dolayısıyla kamusal alanlarda kullanımı önerilmez.

Düz Tip

Dönüştü Tip

Şekil 58. Koltuk Tip Merdiven Asansörü Çeşitleri(<http://www.engelsizurunler.com.tr>)

4.4.4.3. Dikey Tip Engelli Asansörleri

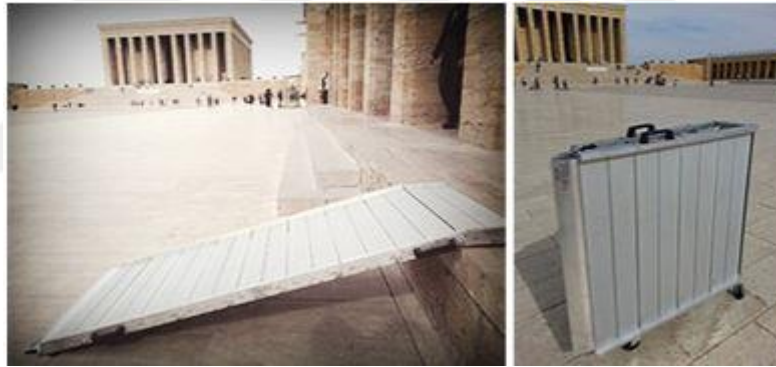
Dikey tip engelli asansörleri, sunduğu bir çok kolaylık nedeniyle her türlü mekâna uygulanabilir özelliktedir. Asansör kuyusuz yapıldığı için yapılara fazla müdahale edilmez; iç ve dış alanlarda rahatlıkla uygulama yapılabilir. Dikey platform asansör, özellikle bina girişlerinde ve bina içlerinde bulunan merdivenlerde yan tarafında kullanılabilen tekerlekli sandalye kullanıcıları için çok büyük kolaylık sağlamaktadır ayrıca ekonomik bir sistem olduğu için çokça çözümlenelerde tercih edilmektedir. Zemin seviyesinden 7,5 metre yüksekliğe çıkış sağlanabilmektedir. Binaların dikey ulaşılabilirlikleri asansör sayesinde erişim sorunu ortadan kaldırmaktadır. Asansörün dikey platformunun elektrostatik boyalı ve paslanmaz seçenekleri olduğu için dış mekânlarda da rahatlıkla kullanılabilir. Bu asansörlerde güvenlik açısından her türlü önlemler alınmıştır. Tekerlekli sandalye kullanıcıları için tüm mekânlarda tam ulaşılabilirliği sağlamaya yönelik bir asansördür, dolayısıyla kamusal alanlar için rahatlıkla tercih edilebilir. Asansör, merdiven kenarındaki boş alana yerleştirilerek veya basamaklar kırılarak merdiven içine, ya da katlar arasındaki merdiven boşluğuna monte edebilir. Evler, müzeler, okullar, eski binalar, kamusal binalar gibi her türlü alanda tercih edilebilir. Beton kuyu ve kuyu dibi gerektirmeyen yapısı sayesinde hiçbir ön hazırlığa gerek kalmaksızın kolaylıkla uygulanabilir. Cam, boyalı sac, paslanmaz, ahşap gibi malzeme seçenekleri ile bulunduğu mekâna uyum sağlar.

Şekil 59. Dikey Tip Engelli(<http://www.engelsizurunler.com.tr>)

4.4.5. Portatif Engelli Rampası

Rahatlıkla katlanıp rulo olabilen taşınabilir engelli rampası ve katlanabilen modüler engelli rampası olarak iki modelden oluşmaktadır. Özellikle az basamaklı yapılarda ,dar mekanlarda ve tarihi binalar için basit ve hızlı bir erişim çözümdür. Tüm alanlar için uygun katlanabilen portatif rampalar, tekerlekli sandalye kullanıcıları ve yürüme zorluğu çekenler için bina ve araçlara erişimi kolaylaştırır. Kamu binalarında ve tarihi yapılarda engelli erişimine uygun olarak yeniden düzenlenmesinde pratik bir çözümdür. Tadilat ve montaj gerektirmeyen portatif yapısı ile yüksek maliyetleri ortadan kaldırır. İhtiyaç durumunda rampa yalnızca merdivenler üzerine açılarak kullanılabilir, kullanılmadığı zamanlarda ise katlanıp az yer kaplayacak şekilde saklanabilir. Yapıları, engelli erişimine uygun hale getirmek için en kolay çözümlerden biridir. Özel kaydırmaz yüzeyi ve taban yapısı ile basamaklar üzerine tam oturur, sarsıntısız erişim sağlar. 260 cm'den uzun rampalar için portatif ve boy ayarlı özel destek ayakları ile birlikte yaptırılabilir.

Şekil 60. Katlanabilir Modüler Rampa(<http://www.engelsizurunler.com.tr>)

Şekil 61. Rulo Katlanır Rampa(<http://www.engelsizurunler.com.tr>)

4.4.6. Akülü Portatif Merdiven Tırmanıcıları İle Engelli Erişimi

Asansörü olmayan ve rampa uygulanamayacak dik merdivenlerde tekerlekli sandalye kullanıcılarının erişimi için rahatlıkla kullanılabilir bir araçtır. Müdahale yapılmasına izin verilmeyen tarihi binalar için tercih edilebilir. Portatif olması sebebiyle, bireysel kullanımların yanı sıra, birden fazla merdivene sahip bina ve tesisler için uygun ve ekonomik bir erişilebilirlik çözümüdür. Aynı mekânda birden çok merdivende kullanabilir avantajı vardır. Merdiven tırmanışının akülü sistemi sayesinde kullanan kişi ekstra güç harcamaz kullanan kişi araca sadece yön verir. Kişinin transferinin tekerlekli sandalyesi ile birlikte yapıldığı tekerlekli ve paletli tip modeller ile kendinden koltuklu modelleri mevcuttur. Parçalara ayrılarak demonte edilebilir özelliğindedir; taşınması kolaydır. Hiçbir montaj işlemi gerektirmeden koruma altındaki tarihi yapıları erişilebilir kılar. 35 ° (%70) eğimli tırmanma açısına sahip tüm merdivenlerde kullanılabilir.

Şekil 62. Akülü portatif Merdiven Tırmanıcısının Uygulama Örneği(<http://www.engelsizurunler.com.tr>)

Şekil 63. Akülü portatif Merdiven (A-Düz Merdiven İçin Paletli Sistem, B-Dar ve Spiral Merdivenler İçin Tekerlekli Sistem) (<http://www.engelsizurunler.com.tr>)

4.4.7. Merdivenler

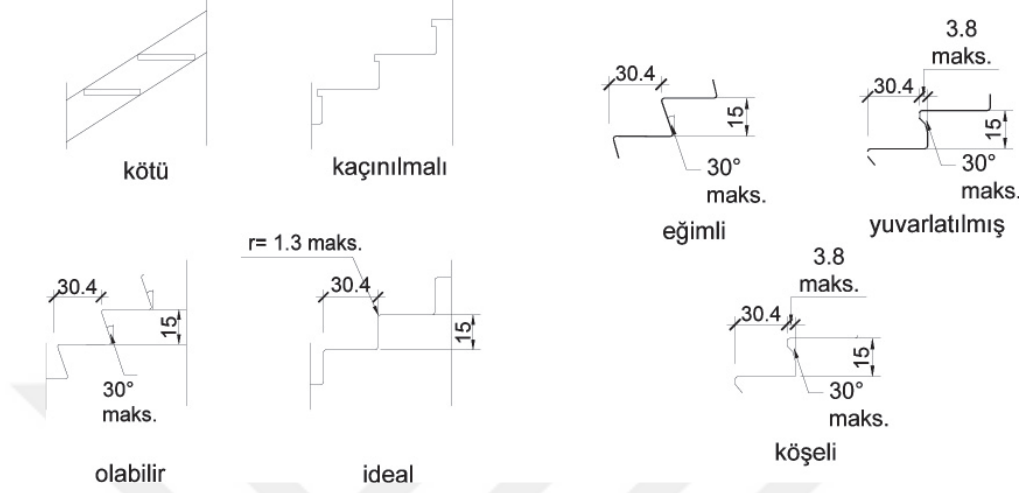
Dış mekândaki merdiven düzenlemesi ile iç mekân merdiven standartları arasında bazı farklılıklar vardır; küpeşte ve korkuluklarının merdivenlerin son basamağından sonra minimum 45 cm uzun olarak uygulanmalıdır. Dış mekânda, küpeşte ve korkuluklar merdivenin zemininden 80-90 cm yükseklikte uygulanması önerilir. Dış alanlarda merdivenlerinde her iki tarafa da tırabzan düzenlemesi yapılmalı ve her bir tırabzan ve küpeşte arası maksimum 1,8 m olarak uygulanmalıdır. Su tahliye olukları, merdivenlerin yanlarında muhakkak bulunmalıdır (TS 12576).

Merdivenlerin bir çıkış kolunun 1,8 m uzunluğunda bir yüksekliğe ulaşmasından sonra minimum 200 m uzunluğunda bir sahanlıkla konumlandırılmalı ve sahanlıklarda yön değişimi söz konusu ise 1,80 x 1,80 cm boyutlarında alan bırakılması önerilmektedir. (TS 12576).

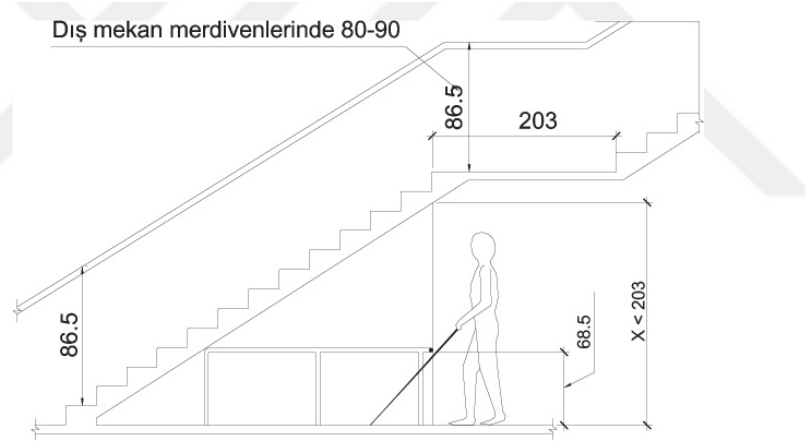
TS 9111 standardında merdivenler, rampaların veya asansörlerin yanında kesinlikle bulundurulmalıdır.

Merdiven basamakları ve merdiven tasarımında genişlik ve yükseklik olarak uygun olması önerilmiştir ve formül şu şekilde belirtilmiştir; (1 genişlik + 2 rıht = 600 mm). Basamak genişlikleri yaklaşık 300 mm olmalı rıhtlar ise 150 mm'den yüksek olmamalıdır. Basamaklarda düşme tehlikesini en aza indirmek için açık ve çıkıntı uçlu basamak tasarımlarının yapılmaması önerilmektedir. Basamak uçları yuvarlatılırsa yarıçapı 13mm'den büyük olmamalıdır. Basamak yükseklikleri eğimli uygulandığı takdirde eğimin alt tarafı yatay yüzeyle en az 60°'lik açı yapılması önerilmektedir. Eğim çıkıntısı ise 38 mm'den fazla yapılmamalıdır. (TS 9111)

Sahanlıklar uzun ve dik merdivenlerde 8-10 basamakta bir sahanlıkla kesilmesi önerilmektedir.(TS 9111)

Şekil 65. Basamaklarla ilgili özellikler(TS 9111). Ölçüler cm' dir.

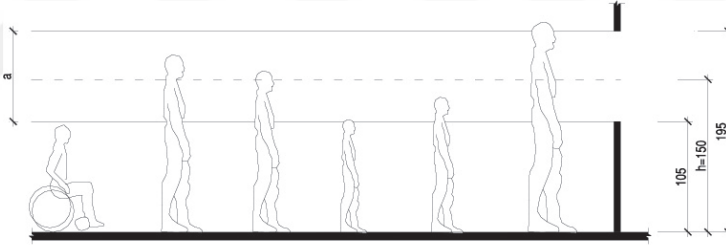
Şekil 64. Merdivenlerle ilgili özellikler(TS 9111). Ölçüler cm' dir.

Tırabzanlar merdivenin her iki yanında bulunmalıdır. Duvar ile korkuluk arası mesafesinin 38 mm olması önerilir. Korkuluk girinti içerisine yerleştirildiği takdirde girinti derinliği en fazla 75mm olmalı ve korkuluk üzerinden maksimum 455 mm devam etmelidir. Küpeştenin sürekli devam etmesi önerilir. Süreklilik tırabzan babası veya başka engellerle kesilmemelidir. Tırabzanların çapları veya genişlikleri 32mm-38 mm arasında olması önerilmiştir. Küpeştenin en üst noktasının zeminden 1000 mm, basamak üzerinden ise 850 mm yükseklikte olmalıdır. Tırabzan ve duvar ve tırabzana bitişik diğer yüzeylerde çıkıntı ve

7248 ISO 3864) yani emniyet ve güvenlik için yeşil-beyaz, uyarı-tehlike için sarı-siyah, yasaklama, durma, tehlike ve acil için kırmızı-beyaz, bilgilendirme için ise mavi-beyaz renk kullanılması önerilmiştir. İşaretlemelerin kolay bir şekilde görünür olması ve yeterli şekilde aydınlatılması önemlidir (TS 12576).

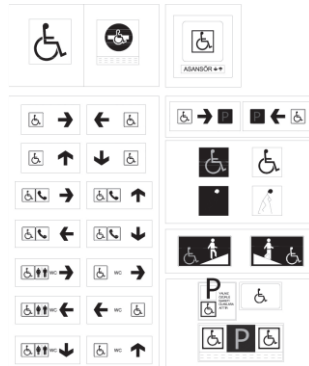
Engelli kişiler için (TS 9111):

- Araba park alanlarında (park yerleri, garajlar),
- Binalarda merdivensiz erişim ve girişlerde erişilebilirlik yoksa ve ana girişten farklı girişler bulunuyorsa,
- Ulaşılabilir acil çıkışları belirtmek için,
- Ulaşılabilir danışma bankoları, yardım noktaları,
- Ulaşılabilir asansör, platform liftleri ve benzer araçlara yol göstermek için ,
- Tekerlekli sandalye için dinlenme alanları ve ulaşılabilir oturabilecekleri alanları,
- Erişilebilirlik için mekanik kaldırma araçları olan alanlarda işaretlemeler konulmalıdır.
- Görme açısı içerisinde ki işaretlemelerin okuma uzaklığı ve yazı büyüklüğü belirtilen değerlere uyması gerekmektedir.

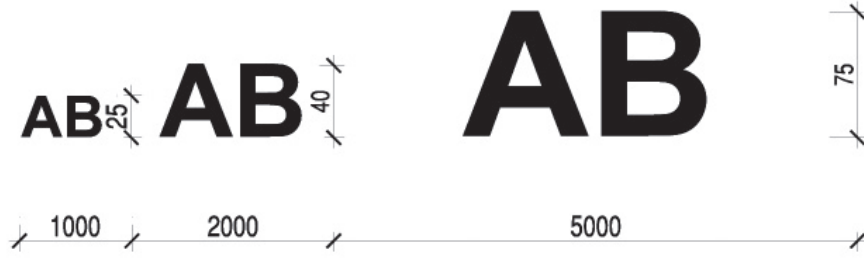

a: Ayakta Açık Görüş Hattı
h: Okuma için Ortalama Yükseklik

Şekil 68. Görüş Hattı (TS 12576)

Şekil 67.Engellilere ait işaretler (TS 12576)

Şekil 69. Görme Uzaklıklarında İstenen Yazı Büyüklüğü (TS 12576). Ölçüler cm dir.

Bilgilendirme sembollerinde, sembollerin tasarımlar en basit şekilde tasarlanmalı ve mesajın anlamı ile doğrudan ilgili olmayan ayrıntılara yer verilmemesi önerilmektedir. Bilgi sembolleri göz hizasında olmalıdır ve sembollerde, harf yerine resimler kullanılmalıdır.

4.5. Islak Hacim Engelli Tuvalet Yerleşimi

Mevcut alanı 1000 m²'yi geçen yapılarda kadın ve erkek için birer engelli tuvaleti, zorunlu durumlarda ise bir adet herkesin kullanabileceği engelli tuvaleti düzenlenmelidir. Tekerlekli sandalye kullanıcıları için düzenlenmiş tuvalet kabinlerinin ön alanlarında yeterli manevra alanları bırakılmalıdır.

Tuvalet tasarımları engelliler için özel olarak, bilinçli kişilerce yapılmalıdır. Gerekli ölçü ve standartlara kesinlikle uyulmalıdır. TS 9111 standardında tüm gerekli bilgiler şu şekilde verilmiştir;

- Tuvaletler ulaşılabilir bir güzergâhta yer almalıdır.
- Tuvalet kapısı, dışa doğru açılan kapı ya da öncelik olarak sürme kapı olarak ve kapı ölçüsünün minimum 85 cm olarak düzenlenmelidir.
- Kapıyı içerden rahat bir şekilde kapatılabilmek için uygun ölçülerde yani menteşelerden 10 cm uzaklıkta ve yerden 100 cm yükseklikte, düşey ve yatay olabilen bir kapı kolu yapılmalıdır.
- Kapı üzerinde engelli işareti ile kapı kilidi dışarıdan açılacak şekilde olmalıdır.
- Kapı yanında bulunan bir buton sayesinde tuvaletin girilmez veya boş olduğunu belirten yazılı, ışıklı bir işaret gösteren levha kapı üzerinde görülebilir yerde konumlandırılmalıdır. (TS 9111)

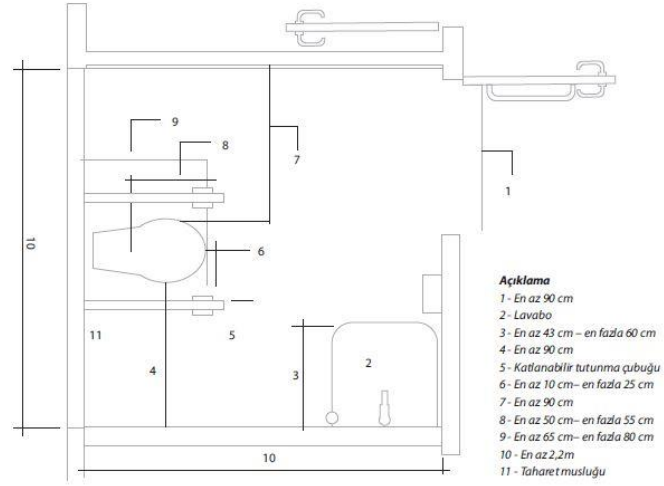
Tuvalet yerleşiminde öncelikle yeterli manevra alanı olacak şekilde tasarlanmalıdır. Tam bir 180 derecelik dönüş için orta alanda 150 cm çapında manevra alanı bırakılmalıdır. Klozet uzun eksenini duvara paralel olarak yer alacak ve klozetin duvara en yakın noktasının

duvardan uzaklığı 25 cm olacak şekilde yerleştirilmelidir. Klozetin önünün arkadaki duvardan uzaklığı 70 cm olmalıdır. Klozetin yanındaki duvara sabit tutunma kolu -3 - 4 cm çapında bir yuvarlak boru-konacaktır. Birbirine eşit 70 cm'lik iki kolu olan L biçiminde bir elemandır. Yatay kısmı yerden 75 cm yüksekliktedir, klozetin en öndeki noktasını da 25 cm geçer. Düşey tutunma kısmı yukarı doğrudur. Klozetin duvardan uzakta olan tarafına da duvara doğru kaldırılabilen tutunma kolu konulabilecektir (zorunlu değildir). Klozetlerin oturma yerinin yerden yüksekliği 43 cm ile 48 cm arasında olmalıdır. Oturma yüksekliğinin ayarlanabilmesi için klozetin adaptör takılabilir tipte olması tavsiye edilir. Klozet, tekerlekli sandalyeden klozete transfere imkân verecek biçimde yerleştirilmelidir. Yuvarlak kenarlı, darbelere dayanıklı klozet kapakları kullanılmalıdır. Bütün engelli tuvaletlerinde kolaylıkla ulaşılabilen ve kullanılabilen bir yardım çağrı veya acil durum butonu bulunmalıdır (TS 9111).

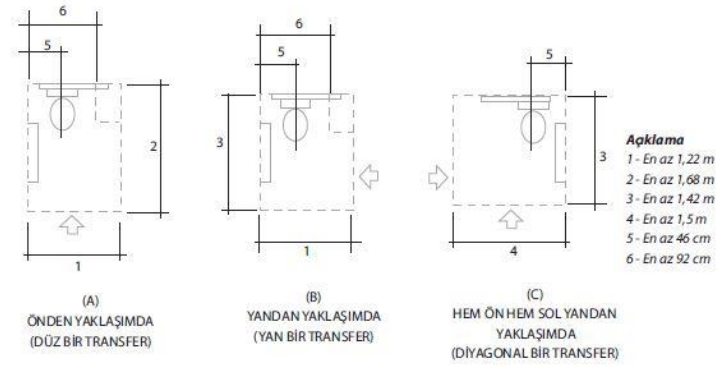
Lavabo altlarında tekerlekli sandalyelerin rahatlıkla manevra yapabilesine olanak sağlayacak yükseklikte boşluk bırakılmalıdır. Lavaboların kenarları yuvarlak hatlı olmalıdır. Lavabonun derinliği minimum 43 cm maksimum ise 49 cm olması gerekmektedir. Lavaboya önden yaklaşımda lavabonun ön alanında 76 cm x 122 cm'lik net bir şekilde rahat manevra alanı boşluğu bulunmalıdır. Bu net döşeme yüzeyinin maksimum 49 cm'si lavabo altına doğru uzatılabilir. Musluk kolları, itmeli tipte, fotoselli veya elektronik kontrol mekanizmalı tercih edilmelidir. Armatür seçiminde dikkat edilecek husus, el yıkama esnasında el ile lavabo arasındaki ölçünün rahat bir şekilde kullanılabilir olmasıdır. Fotoselli musluklarda suyun açık kalma süresi minimum 10 sn ye olmalıdır ve tercih edilen musluk itmeli tipte ise maksimum 22,2 N kuvvet uygulanmalıdır (TS 9111).

Yerden itibaren 90 cm'den başlayan duvara monte edilmiş 40 cmx100 cm boyutlarındaki bir ayna yeteri derecede işlevseldir. Aynanın hizalaması çok iyi yapılmalı en üst seviyesi maksimum 190 cm'i geçmemelidir. Tekerlekli sandalye kullanıcıları ve kısa boylular için hareketli, yüksekliği ayarlanabilen aynalar tercih edilmeli ve ayna eğer sabit ise ön tarafa doğru 10°-15°'leri arasında eğim verilmelidir. Havluluk, el kurutma makinası ve sıvı sabunluk yerden yüksekliği maksimum 80-110 cm. olarak ayarlanmalıdır (TS 9111)

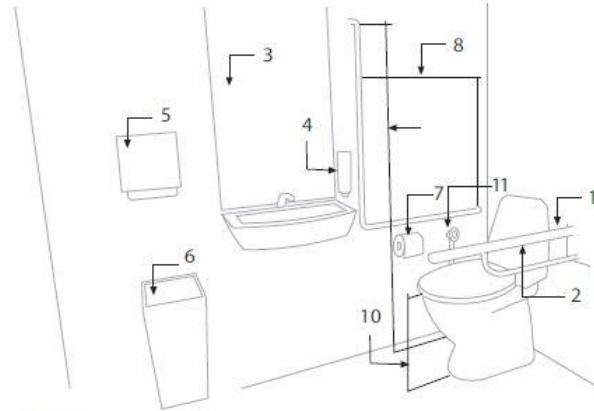
Sifon kollarının fotoselli tercih edileceği gibi el ile kumandalı veya otomatik sifonlarda tercih edilebilir. Sifon kolu yerden maksimum 112 cm yüksek seviyesinde olmalıdır. Taharet muslukları tek elle kolayca kullanılabilir ve erişim uzaklığı zorlamayan ölçü aralıklarında olmalıdır (TS 9111).

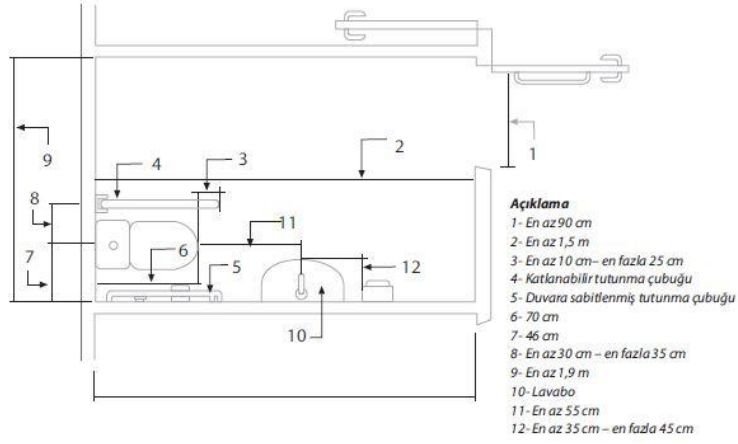
Şekil 71. Tuvalet Ölçüleri (TS 9111)

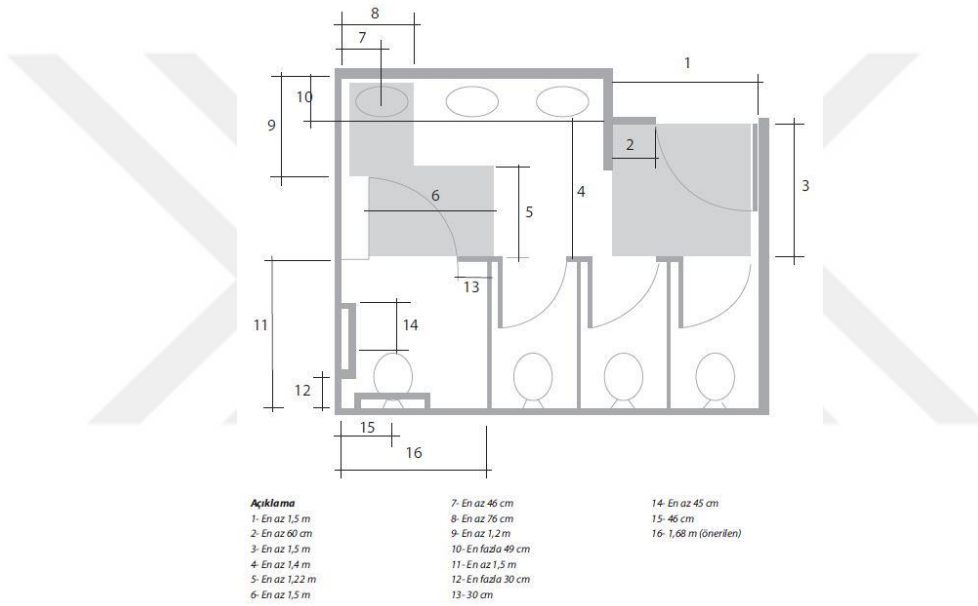
Şekil 72. Klozete her iki taraftan yatay transfer örneği (TS 9111)

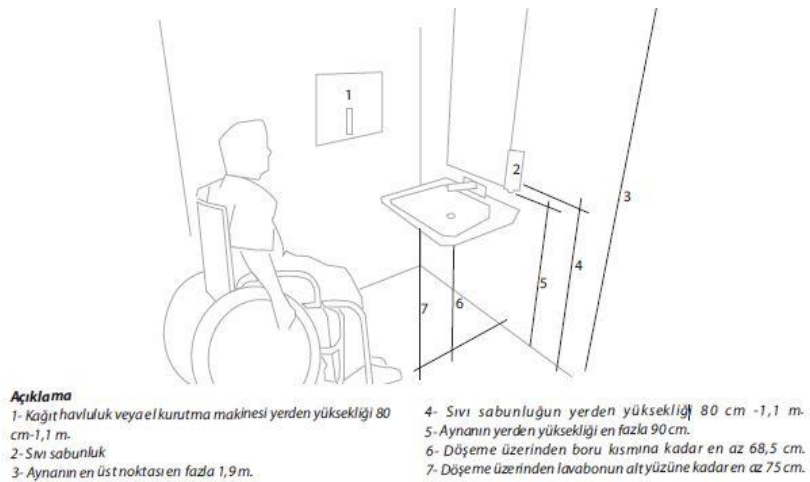
Şekil 70. Tuvalet örneği (TS 9111)

Şekil 75. Klozetlere tek taraftan yatay transfer ölçüleri (Dar Tuvaletler İçin) (TS 9111)

Şekil 74 Çok Kabinli Umumi Tuvalet Planı ve Ölçüleri (TS 9111)

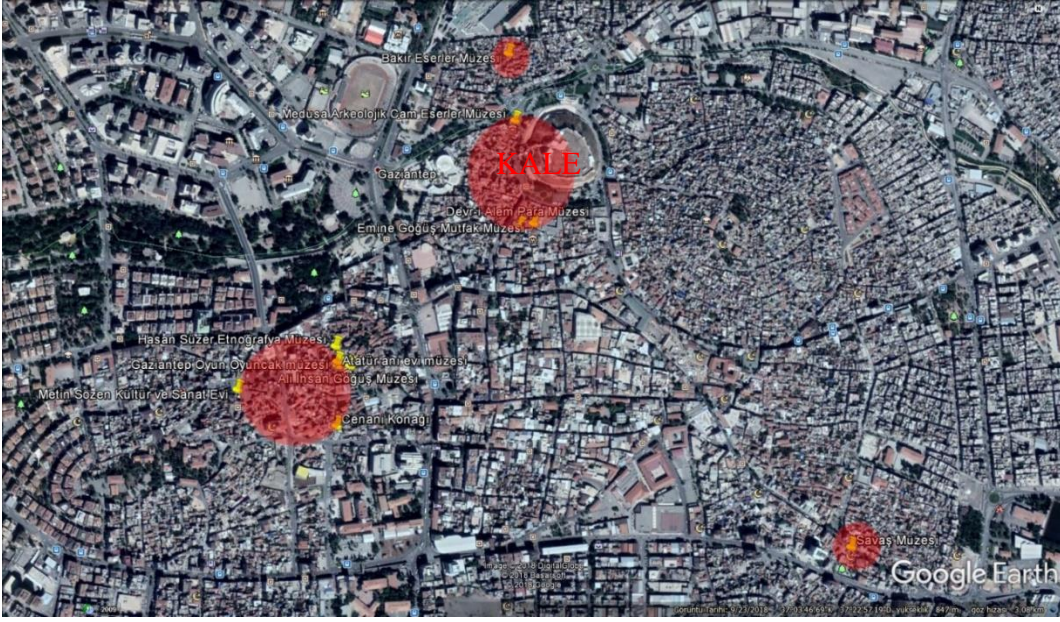

Şekil 73. Lavabo Ölçüleri (TS 9111)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ALAN ÇALIŞMASI

Alan çalışmasında Gaziantep'in kale çevresinde bulunan eski mahalleleri Karagöz Mahallesi, Bey Mahallesi, Yaprak Mahallesi, Seferpaşa Mahallesi, Tepebaşı Mahallesi, Eyüpoğlu Mahallesi ve Suyabatmaz Mahallesiindeki kültürel yapı olarak kullanılan (müze, kültür merkezi, sanat merkezi gibi) eski evler belirlenmiş ve tekerlekli sandalye kullanıcılarının ulaşılabilirlik koşullarının incelenmesi yapılmıştır. Seçilen yapılar bir abak oluşturularak incelenmeye alınmıştır ve eksikliklerin nasıl giderilebileceği konusunda öneriler sunulmuştur.

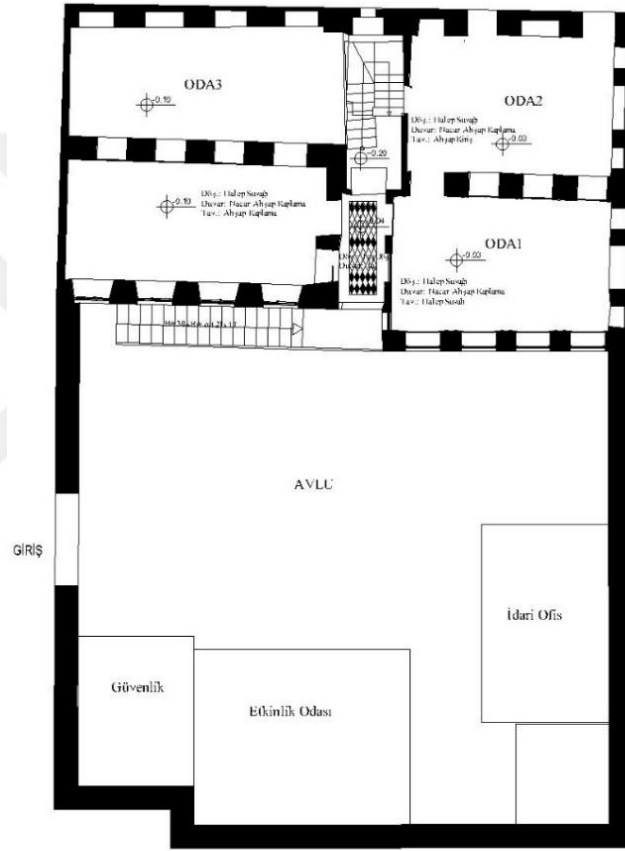
Şekil 76. Seçilen Yapıların Bölgesel Gösterimi Uydu Görüntüsü(Orijinal 2018)

5.1. Seçilen Örnek Projeler

5.1.1. Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi

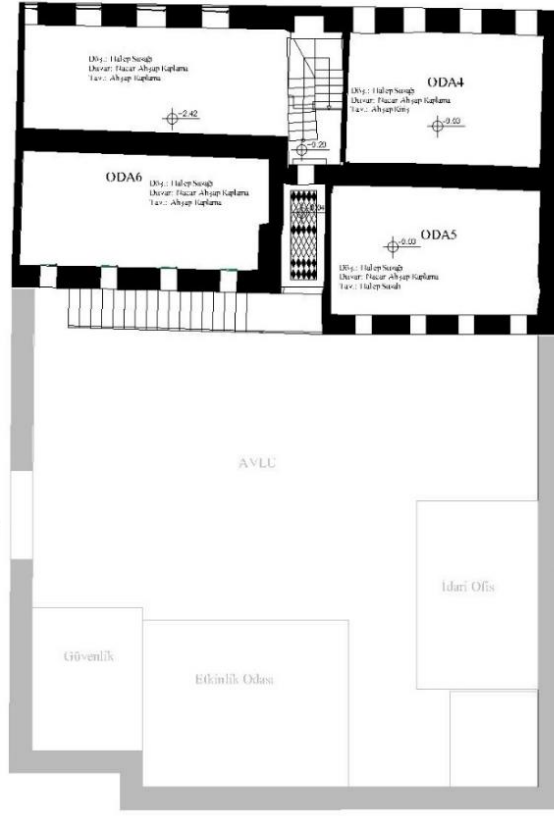
Yapı 18. yüzyılın sonlarında kesme taştan üç katlı L planlı okul binası olarak yapılmıştır. 1990 li yıllarda Fatih Sultan Mehmet İlkokulu olarak hizmet vermiştir; şu anda ise Oyun Oyuncak Müzesi olarak hizmet vermektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yapıyı kamulaştırmış ve 2010-2011 yılı arasında restorasyonu yapılmıştır. Kuruluşunda en büyük katkısı bulunan yazar ve şair Sunay Akın'ın koordinatörlüğünde 6 Nisan 2013 yılında açılmıştır. Müze açıldığı zaman Türkiye'nin 4. oyun oyuncak müzesi olma özelliğini taşımaktaydı. Tek avlulu ve 3 katlı ve 2 katlı mağarası olan bir Antep evidir. Müzenin toplam teşhiri; 565 metrekare de yer alır. Müzenin, giriş katında 4 farklı temada, orta katında 3 farklı temada, çatı katında 1 ve 2 katlı mağara 1 farklı tema düzenlenmiştir. Ancak 2018'de mağara

bölümü tadilatla olduğu için girilememektedir. Müzenin barındırdığı koleksiyonda 1700-1990 yıllarında yaklaşık 600 oyuncak teşhir edilmektedir. Müzede zaman zaman oyuncak yapım atölyeleri ve çeşitli yöresel çocuk oyunları atölyeleri yapılmaktadır. Geleneksel oyunlar çocuklara öğretilerek, oynatılmaktadır. Müze, sürdürülebilirlik stratejisi olarak temelde klasik müzecilikten çok çağdaş müzeciliği hedeflemektedir. Bu süreçte geleneksel sanat atölyeleri, kukla yapım atölyeleri, bebek yapım atölyeleri gibi sık sık etkinlikler oluşturmaktadır. Müzenin tüm odaları sergi için kullanılmaktadır.

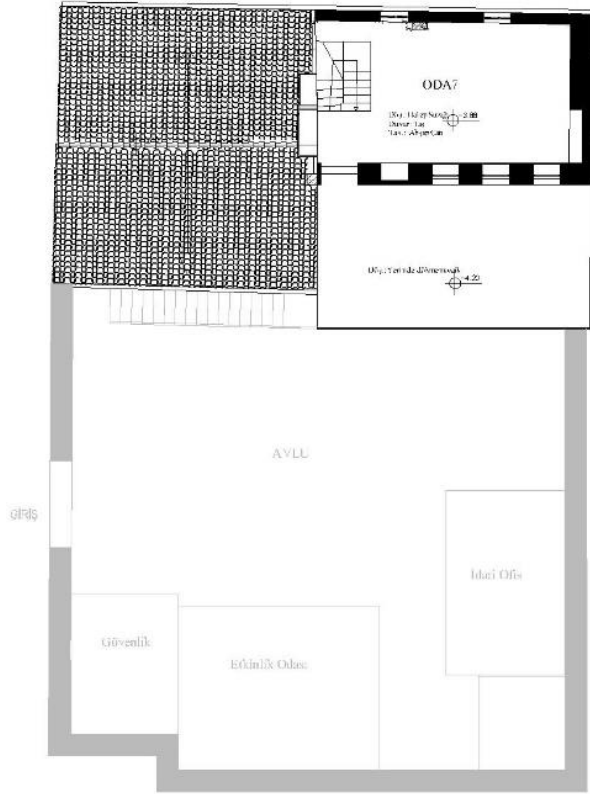

ZEMİN KAT

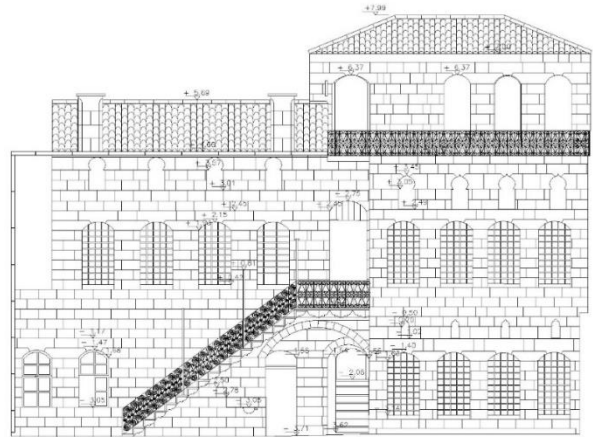
Şekil 77. Oyun Oyuncak Müzesi Zemin Kat(Orijinal 2018)

Şekil 78. Oyun Oyuncak Müzesi Birinci Kat (Orijinal 2018)

ÇATI KATI

Şekil 79. Avludan Görünüş(Orijinal 2018)

Yapının Ulaşılabilirliği

Yapı Bey mahallesinde ara bir sokakta olduğu için ana caddeden yapının konumuna doğru olan istikamette bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Öncelikle yapıya otomobil ile ulaşım sağlanamamaktadır; yapıya en yakın otopark mesafesi yaklaşık 300 m dir. Yapıya ulaşılırken yokuş çıkarak ulaşım sağlanmaktadır. Bir tekerlekli sandalye kullanıcısının tek başına ulaşması zordur; ayrıca zemin pürüzlü bazalt taşından yapıldığı için ulaşımda aksamalar yaşanması olasıdır.

Şekil 80. Oyun Oyuncak Müzesi Gidiş Güzergâhı(Orijinal 2018)

Yapı komplike bir yapı olduğu için ilk giriş alanına Kudép binasının yan tarafındaki avludan girilmektedir. İlk karşılaşılan sorun girişteki eşiktir ve eşiğı aşmak için herhangi bir rampa bulunmamaktadır. Sonra karşılaşılan engel hemen girişteki merdivendir. Merdivende herhangi bir rampa, merdiven asansörü ya da akülü portatif merdiven tırmanıcıları yoktur.

Şekil 82. Oyun Oyuncak Müzesi Avlu Girişi(Orijinal 2018)

Hâlbuki bu tür kolay birkaç yöntemle ulaşılabilirlik sorununu ortadan kalkması mümkündür. Aynı şekilde eşikteki yükseklik farkı portatif rampalarla çözülebilecek niteliktedir.

Şekil 81 .Oyun Oyuncak Müzesi Güzergâhında Kot Farkı Engeli(Orijinal 2018)

Bu şekilde devam ederken karşımıza kot farkı olan bir engel daha çıkmaktadır. Bu engelde de maalesef herhangi rampa yapılmamış olup, portatif rampa da bulunmamaktadır.

Yapının avlusuna geldiğimizde sonradan eklenen iki alan bulunmaktadır. Alanlardan birincisi idari oda olarak kullanılırken ikincisi etkinlik alanı kullanılmaktadır. Oyuncak müzesinde sık sık etkinlikler düzenlenmektedir. Etkinliklere tekerlekli sandalye kullanıcısının ulaşması olasıdır fakat daha önce bahsedilen problemler engel teşkil etmektedir.

Şekil 83. Oyun Oyuncak Müzesi Avludaki Ek Alanlar (Orijinal 2018)

Yapı içerisinde ise zemin katta kapı eşikleri rampa olmadığı için engel teşkil etmektedir. Müze portatif rampa bulundurmadığı için engel ortadan kalkmamıştır. Ayrıca zemin katta bir diğer engel de bir numaralı odadan ikiye geçiş çok dar olduğu için tekerlekli sandalye geçişine uygun değildir. Şu anda zemin katta içerde bulunan merdiven kullanılmamaktadır. Onun yerine

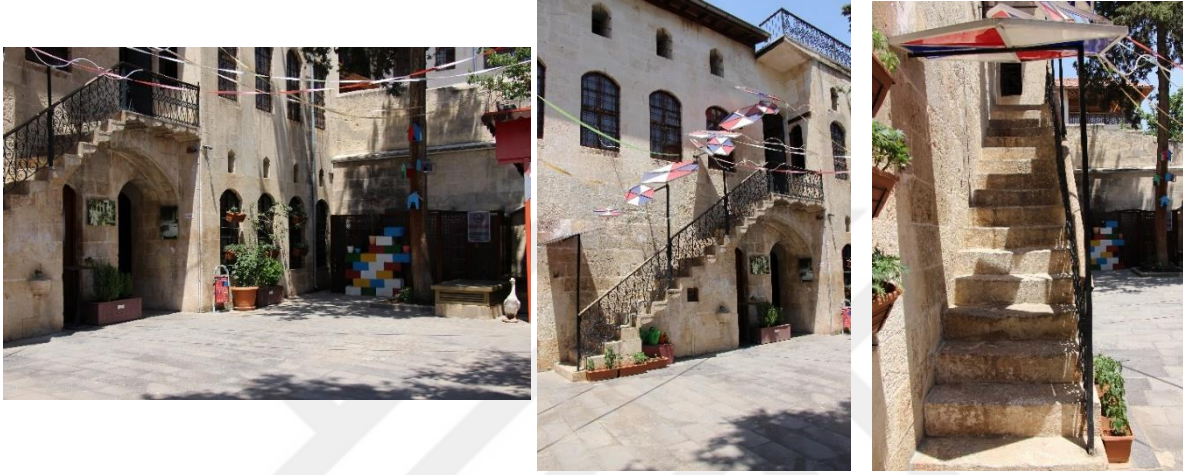

Şekil 85 .Oyun Oyuncak Müzesi Zemin kat Girişi Kapı Eşik Sorunu (Orijinal 2018)

Şekil 84. Oda Bir'den oda ikiye Geçiş Sorunu (Orijinal 2018)

Birinci kata geçiş için avludaki merdiven kullanımdadır. Avludaki merdiven tekerlekli sandalye kullanıcısı için çok büyük engel teşkil etmektedir. Merdiven çok dar olduğu için merdiven asansörü yapılamamaktadır. Dolayısıyla merdiven sahanlığına denk gelecek şekilde 130×130 cm lik engelli asansörü ile ulaşılabilirlik sağlanabilir. Bir başka çözüm ise zemin katta içerde olan merdiven sürekli olarak kullanıma sunulmadığı için içerdeki merdiveni sadece engelli kullanımına sunarak merdiven asansörü kullanımı yapılabilir niteliktedir.

Şekil 86. Oyun Oyuncak Müzesi Avludan Birinci Kata Çıkış Merdiveni(Orijinal 2018)

Birinci kata geldiğimizde aynı şekilde sahanlıkta ve odalara geçiş esnasında bir eşik problemi ile karşılaşmışır. Buradaki alan darlığından dolayı rampa veya portatif rampaların kullanımı mümkün olmamaktadır. Bu alanda akülü portatif merdiven tırmanıcıları kullanılabilir.

Şekil 87. 1.Kat Soldan Sağa Avlu Merdiveni Sahanlık Eşiği, Oda Beş ve Altı Eşik Sorunu(Orijinal 2018)

Şekil 88. Oyun Oyuncak Müzesi Birinci Kat Oda Eşik Detayı(Orijinal 2018)

Bu alandan sonra sonraki istikamet çatı katına çıkmaktadır. Ancak çatı katına çıkan merdiven ulaşılabilirlikte büyük sorundur. Zorlukla çıkılan dar bir merdivenle karşılaşılmaktadır. Yaşlı, bebek arabası ve tekerlekli sandalye kullanıcısının çıkması mümkün değildir. Alan darlığından dolayı merdiven asansörü veya engelli asansörü gibi çözümler uygulanamamaktadır. Uygulanması gereken çözüm çatı katı bir müze sergileme alanı olarak kullanılmamasıdır. Gerekirse çatı katını idari alan çevirmek mantıklı bir çözüm olabilir

Yapıya ait iki katlı mağara bulunmaktadır. Ancak mağara tadilatı olduğu için girilememiştir.

Şekil 89. Oyun Oyuncak Müzesi Çatı Katına Çıkış Merdiveni(Orijinal 2018)

Sonuç olarak yapı hiçbir şekilde engelliler için erişilebilir değildir. Ayrıca yapının erişilebilir olması için de hiçbir çaba gösterilmemektedir. Yapıyı erişilebilir kullanmak için birçok kolay yöntem vardır fakat bu konuda hiçbir çalışma olmadığı için ve restorasyon aşamasında erişilebilirlik hiç düşünülmediği için yapı bu konuda yetersizdir.

Yapının önüne araçla gidilememesi ve yürüme güzergâhında yol zeminin pürüzlü ve yokuş olması tekerlekli sandalye kullanıcısı açısından büyük bir engeldir. Müzede portatif rampa ve akülü merdiven tırmanıcının olmaması müze için büyük bir eksikliklerdir. Müzenin ana girişinde merdiven olması müzenin ulaşılabilirliğinde engel bir durumdur. Müzenin odalarındaki eşiklerde hiçbir şekilde tedbir alınmamıştır ve yapıda rampa ve portatif rampa bulunmamaktadır. Müzenin oda arası geçişleri tekerlekli sandalye kullanıcısı için geçişlerinde zorlayıcıdır. Yapının özelliği gereği kapı genişlikleri bazı alanlarda çok dardır. Kapı genişliklerinden tekerlekli sandalye kullanıcısı zorla geçebilmektedir. Ancak merdiven sahanlıkları gibi alanlar çok dar olduğundan manevra yapılamamaktadır. Avlu geçişleri kesinlikle tekerlekli sandalye kullanıcısı açısından tam ulaşılabilir değildir. Koridor ve holler tekerlekli sandalye kullanıcısı için yeterli alanına sahip değildir. Yapıda yatay ulaşımda ulaşılabilirliğin olduğu söylenemez. Yapının düşey ulaşılabilirliğinde kullanılan merdivenler dar ve diktir. Yapıda engelli asansörü içi avluda merdiven sahanlığına denk gelecek şekilde yapıla bilinir diğer bir seçenek zemin katta kullanılmayan merdivene merdiven asansörü yerleştirilmesidir. Çatı katına çıkış tekerlekli sandalye kullanıcıları için mümkün değildir. Yapının düşey ulaşılabilirliği kesinlikle yoktur denilebilir. Müzede yapılan etkinlikler avluda yapıldığı için tekerlekli sandalye kullanıcısı katılabilir. Ancak ana girişteki merdiven nedeniyle müzeye geçiş sorunludur. Yapıda sabit duran donatı elemanları hareket sınırlılığına sebep olmamaktadır. Müzede engelli tuvaleti bulunmamaktadır.

Oyun Oyuncak Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

GENEL BİLGİLER

Envanter No: 43
Bina Ada/Parsel No:1076/18
Binanın Adresi: Bey Mahallesi Ali Özalgan Sokak No:9
Yapıldığı Yıl: 18 yy. sonları
Yapının Özgün Fonksiyonu: Konut
Yapının Şu Anki Kullanımı: Müze

BİNAYA ULAŞIM

Binaya tekerlekli sandalye ile rahat ulaşım var mı?

Evet Hayır

Motorlu taşıt ile ulaşım var mı?

Evet Hayır

Yol zemin pürüzlülüğü var mı?

Evet Hayır

Yol hasar durumu ulaşılabilirliğe engel mi?

Evet Hayır

Uygun otopark alanı var mı?

Evet Hayır

Kaldırımlarda rampa var mı?

Evet Hayır

Kaldırımda rampalar standartlara uygun mu?

Evet Hayır

AVLU GİRİŞİ

Avlu var mı?

Evet Hayır

Bina girişi engelli kullanımına uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Eşikler tekerlekli sandalye geçişine uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Rampalar var mı?

Evet Hayır

Avlu Geçişleri tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

BİNA İÇİ ULAŞIM

Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Koridor-Hollerin tekerlekli sandalye genişliğine uygun mu?

Evet Hayır

Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Tekerlekli sandalye kullanıcıları etkinliklere katılabiliyor mu?

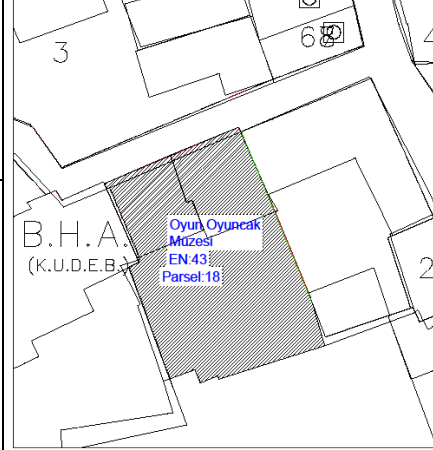
Evet Hayır

Alan içi donatı elemanları engellilerin hareketini kısıtlıyor mu?

Evet Hayır

Engellilerin kullanımına uygun tuvalet var mı?

Evet Hayır

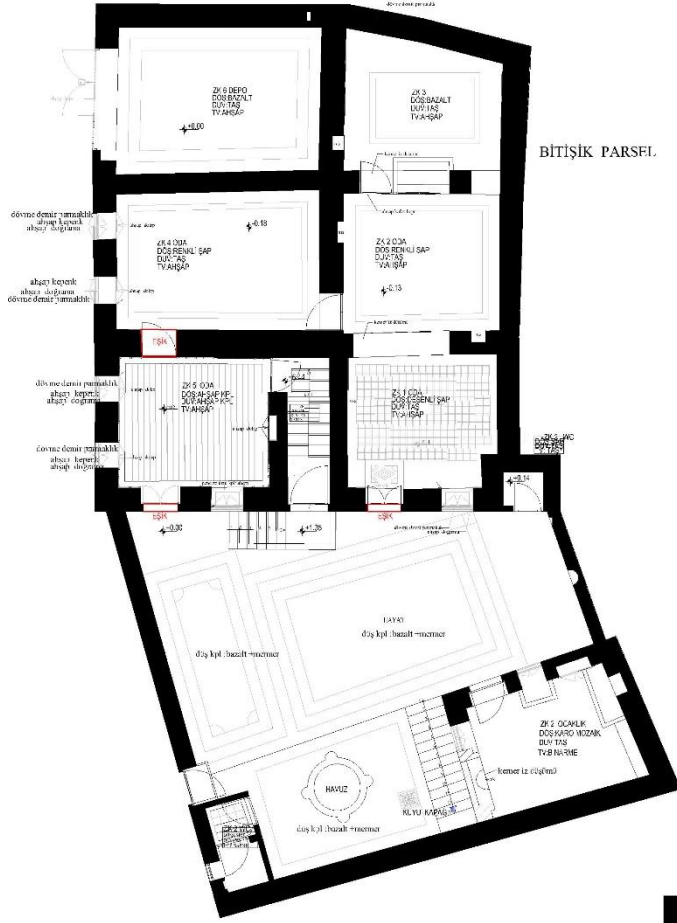
Tablo 6. Oyun Oyuncak Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

5.1.2. Emine Gögüş Mutfak Müzesi

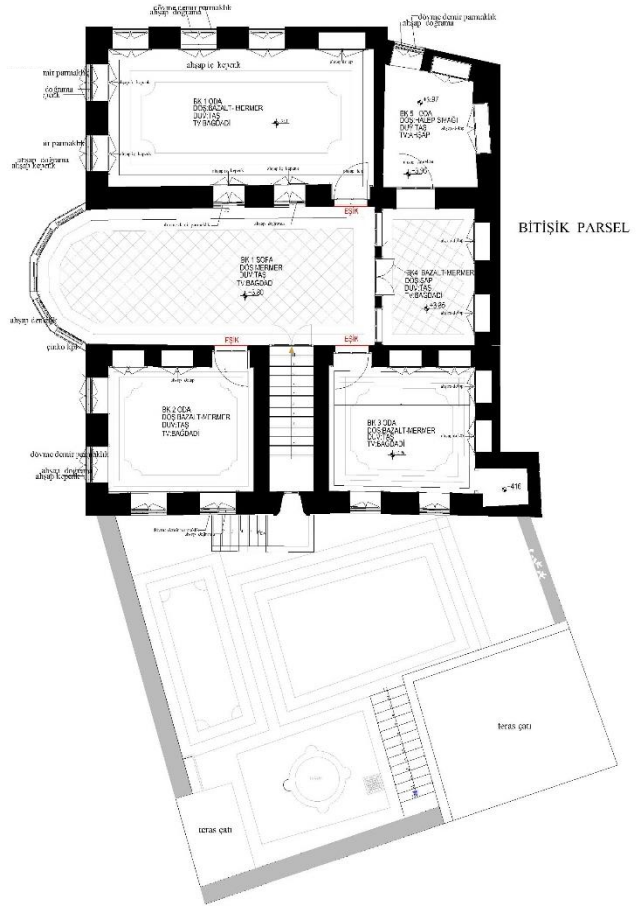
Gaziantep Kalesi'nin güney kısmında yer alan Emine Gögüş Mutfak Müzesi, tarihi alanda kitabesinden anlaşıldığı üzere 1904 yılında Kethüdazade Gögüş İbrahim Efendi tarafından yapılmıştır ve Türkiye'nin ilk turizm ve tanıtma bakanlarından Ali İhsan Gögüş'ün doğduğu evdir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, binasının restorasyonunu yapılarak 2008 yılında açmıştır. Gastronomi şehri olan Gaziantep'in mutfak kültürünü en iyi şekilde tanıtan Emine Gögüş Mutfak Müzesi, ayrıca Gaziantep mutfağında sıkça kullanılan malzemelerin, kazanların, mahmillerin ve çeşitli bakırdan yapılan mutfak eşyalarının teşhir edilip anlatıldığı bir müzedir. Türkiye'de kurulan ilk mutfak müzesi özelliğini taşımaktadır. Kesme taştan yapılmış iki katlı Antep evinin, sokağa bakan cephesinde dairesel bir çıkması bulunmaktadır. Evin avluya bakan ön cephesinde ve sokağa bakan kısmında profilli üçgen alınlık, bunun üstünde ise söve profilli ve yuvarlak kemerli ender rastlanan pencere yer almaktadır. Evin iç mekânlarına açılan kapılar, düz atkıdır. Evin iç mekânında, duvarlarda ahşap gömme dolaplar ve ahşap kaplama nişler yer almaktadır. Mekânlar, ahşap kaplama tavan, teneke kaplama tavan ve sıvalı tekne tavanlarla örtülüdür. Birinci kat odalarında resimli tavan dekorasyonu vardır. Tepe pencerelerin olmaması iç merdiveniyle ender tipler arasındadır. Yapı restorasyondan(2008) önce büyük bir kısmının yıkıldığı bilinmektedir. Ancak büyük bir restorasyon sonrası tekrar müze olarak kullanıma sunulmuştur.

Şekil 90. Emine Gögüş Mutfak Müzesi Dış Cephe Görünüşü(Orijinal 2018)

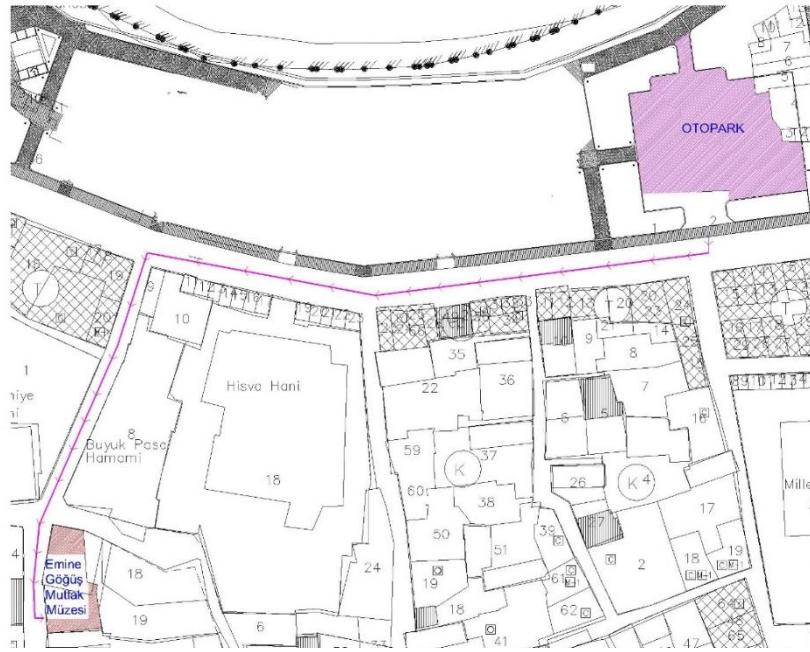
Şekil 92. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Zemin Kat Planı(Orijinal 2018)

Şekil 91. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Birinci Kat Plan(Orijinal 2018)

Yapının Ulaşılabilirliği

Yapı konum olarak Hışvahan'ın arkasında yer almaktadır.Yapının önüne kadar arabayla gidilebilmektedir.Araç park yeri ise yaklaşık 200 m. uzaklıktadır.Yapıya giden yol tek şeritli dar bir yol olup kaldırım bulunmamaktadır. Yolda araç gelmesi durumunda sıkışıklık meydana gelebilmektedir.Ayrıca yol güzergahında zemin düz olduğu için tekerlekli sandalye kullanımına uygundur. Yapı girişinde herhangi bir engele rastlanmamıştır. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının rahatlıkla geçebileceği bir yükseklik mevcuttur avluda ise herhangi bir engele rastlanmamıştır.

Şekil 93. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Otopark Mesafesi(Orijinal 2018)

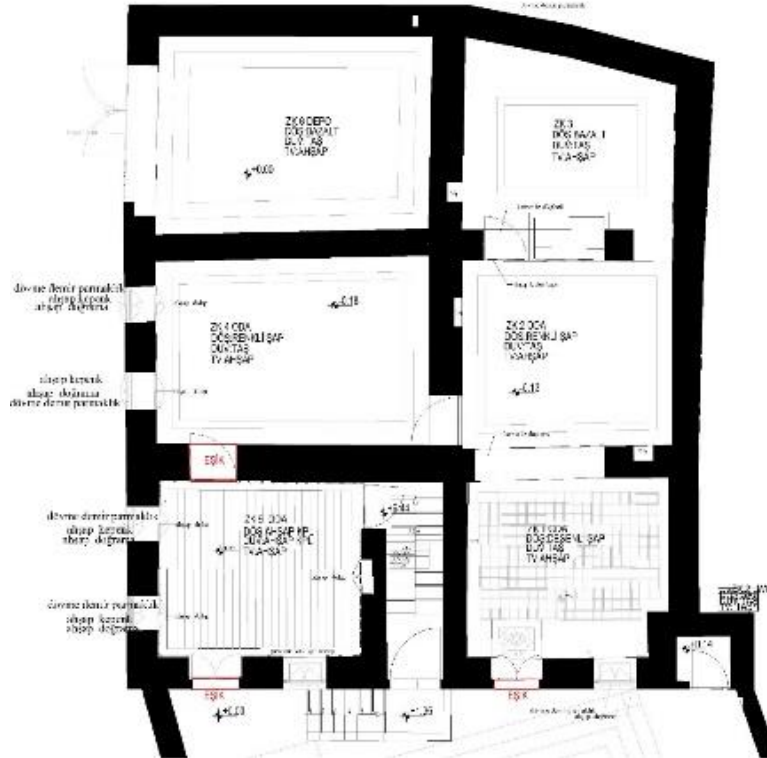

Şekil 94. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Gidiş Güzergâhında Zemin(Orijinal 2018)

Şekil 96. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Girişi(Orijinal 2018)

Avluya girildikten sonra zemin katta iki gezinme alanı bulunmaktadır. Alanların her ikisinde de girişte eşik problemi vardır. Burada önerilen çözüm portatif rampalardır. Müzedeki yetkiliyle konuşulduğunda problemi şu şekilde anlattı "Zemin katta bizim yardımımızla rahatlıkla geziyorlar. Onların Müzeden mahrum kalmaması için tüm fedakarlıkları yapmaya hazırız. Zemin katta ki bütün alanları gezebiliyorlar. Tüm personel bu konuda çok dikkatli ve etkinliklere de rahat bir şekilde katılabiliyorlar. Ne var ki birinci kata çıkamıyorlar bunun en büyük nedenlerinden biri koruma kurulunun yapının tescilli olmasından dolayı herhangi bir müdahaleye izin vermemesidir. Yukarıya çıkamadıkları için resimlerle veya kamera görüntüleriyle mekanları görmelerini sağlıyoruz." Odaların eşikleri yardım edilince aşılamayacak bir sorun değil ancak en kolay çözüm müzede portatif rampaların olmasıdır.

Şekil 95. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Avlu Gezi Alanları Giriş Kapıları(Orijinal 2018)

Şekil 97. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Zemin Kat Eşik Problemleri Olan Alanlar(Orijinal 2018)

Şekil 99. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Oda Beşten oda Dörde geçerken eşik problemi(Orijinal 2018)

Şekil 98. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Oda Bir Girişi(Orijinal 2018)

Zemin kattan birinci kata çıkışta iki adet merdiven sorunuyla karşılaşılmaktadır. Avludaki merdiven ve birinci kata çıkan merdiven için alan darlığı nedeniyle akülü merdiven tırmanıcısı önerilebilir.

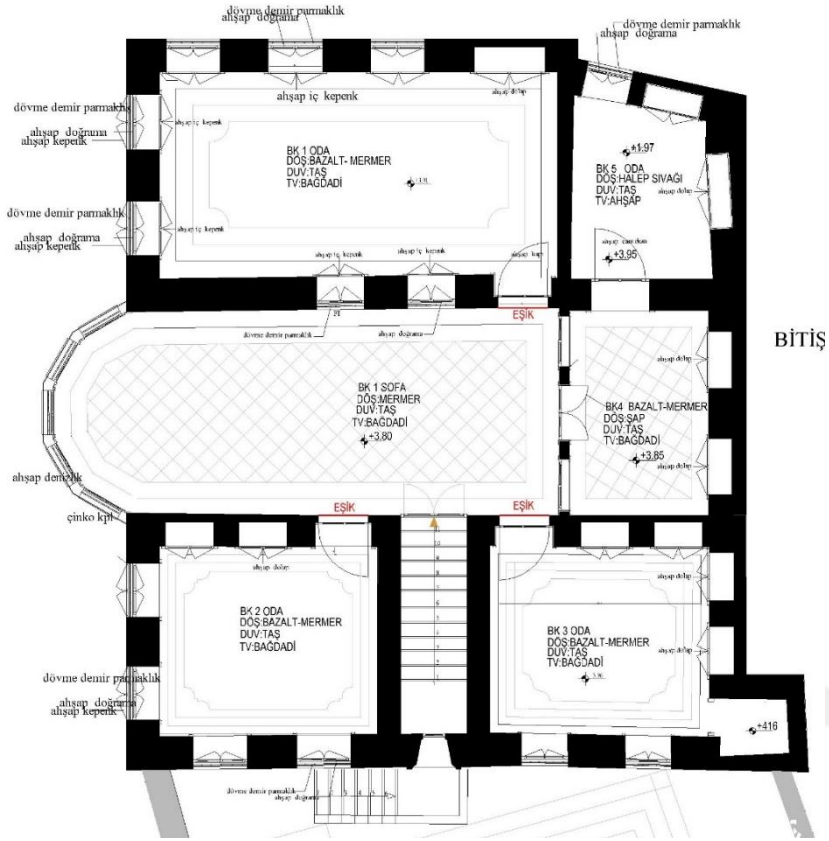

Şekil 100. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Birinci Kata Çıkan Avlu Merdiveni(Orijinal 2018)

Şekil 101. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Birinci Kata çıkarken avlu merdiveni sahanlığındaki eşik ve İç Merdiven(Orijinal 2018)

Birinci kata ulaşıldığında birinci oda, ikinci oda ve üçüncü odanın girişinde eşikler bulunmaktadır. Bu tür engellerin haricinde başka bir engele rastlanmamıştır. Eşiklerde portatif rampalarla rahatlıkla çözümlenebilmektedir. Zemin ve tefrişler dolaşım alanları için uygundur.

Şekil 103. Emine Gögüş Mutfak Müzesi Birinci Kat Ulaşılabilirlikte Karşılaşılan Sorunlar(Orijinal 2018)

Şekil 102. Emine Gögüş Mutfak Müzesi Zemin Kat Bir,İki,Üç ve Dört Numaralı Odalar Arasında Geçişler(Orijinal 2018)

Sonuç olarak yapı aslında tekerlekli sandalyelilerin gezip en çok eser gördüğü müzedir. Yapı tescilli olduğu için koruma kurulu birçok açıdan sorun çıkarmaktadır. Şu durumda bile engelliler zemin katını yardımlar sayesinde rahatlıkla gezebilmektedir. Emine Göğüş Mutfak müzesi tam ulaşılabilir bir müze değildir. Müzenin önüne araçla gelinebilmesi ve otopark mesafesinin 200 metre uzaklıkta olması ayrıca yürüme mesafesinde yol zemin düzgünlüğü müzenin ulaşılabilirliği açısından avantajdır. Müze girişi tekerlekli sandalye kullanıcısı için rahat bir geçiş sunmaktadır. Müze içinde portatif rampa ve akülü merdiven tırmanışının olmaması bir müze için eksikliklerdir. Müzenin odalarındaki eşiklerde hiçbir şekilde tedbir alınmamıştır ve yapıda bir tane bile rampa bulunmamaktadır. Ancak zemin kattaki eşikler kolayca aşılabilecek türdendir. Koridorlar ve holler tekerlekli sandalye kullanıcısı için yeterli alanına sahiptir. Müzede yatay ulaşımında birkaç eşik dışında sorunu yoktur. Yapının düşey ulaşılabilirliğinde kullanılan merdivenler ulaşılabilir değildir. Müzede engelli asansörü yapılacak alan bulunmamaktadır. Ancak akülü merdiven tırmanıcısı ile birinci kata ulaşım sağlanabilir. Yapının düşey ulaşılabilirliği neredeyse yoktur. Müzede etkinlikler yapılmaktadır. Ancak etkinlikler müze binasında değil yan parselde yapılmış tarihi bir bina olmayan tesiste yer almaktadır. Bu tesiste ulaşılabilirlik tam sağlanmaktadır. Müzenin sabit donatı elemanları tekerlekli sandalye kullanıcıları için engel teşkil etmemektedir; mekânlar rahatlıkla dolaşılabilir durumdadır. Müzede engelli tuvaleti bulunmamaktadır.

Şekil 104. 1. Kat Sırasıyla İkinci Oda, Birinci Oda ve Üçüncü Oda Girişleri(Orijinal 2018)

Şekil 105. Birinci Kat Sofa ve Dördüncü Odaya Geçiş(Orijinal 2018)

Emine Göğüş Mutfak Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

GENEL BİLGİLER

Envanter No: 79
Bina Ada/Parsel No:595 /13
Binanın Adresi: Karagöz Mahallesi Sadık Dai Sokak No:16
Yapıldığı Yıl: 1904
Yapının Özgün Fonksiyonu: Konut
Yapının Şu Anki Kullanımı: Müze

BİNAYA ULAŞIM

Binaya tekerlekli sandalye ile rahat ulaşım var mı?

Evet Hayır

Motorlu taşıt ile ulaşım var mı?

Evet Hayır

Yol zemin pürüzlülüğü var mı?

Evet Hayır

Yol hasar durumu ulaşılabilirliğe engel mi?

Evet Hayır

Uygun otopark alanı var mı?

Evet Hayır

Kaldırımlarda rampa var mı?

Evet Hayır

Kaldırımda rampalar standartlara uygun mu?

Evet Hayır

AVLU GİRİŞİ

Avlu var mı?

Evet Hayır

Bina girişi engelli kullanımına uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Eşikler tekerlekli sandalye geçişine uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Rampalar var mı?

Evet Hayır

Avlu Geçişleri tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

BİNA İÇİ ULAŞIM

Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Koridor-Hollerin tekerlekli sandalye genişliğine uygun mu?

Evet Hayır

Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Tekerlekli sandalye kullanıcısı etkinliklere katılabiliyor mu?

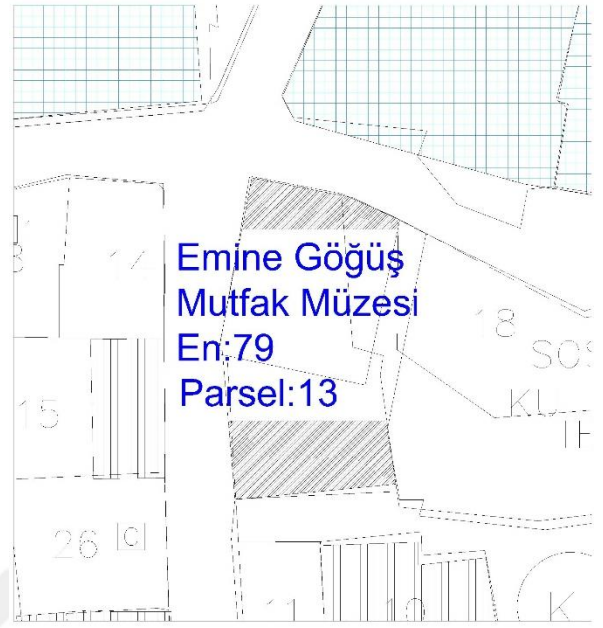
Evet Hayır

Alan içi donatı elemanları engellilerin hareketini kısıtlıyor mu?

Evet Hayır

Engellilerin kullanımına uygun tuvalet var mı?

Evet Hayır

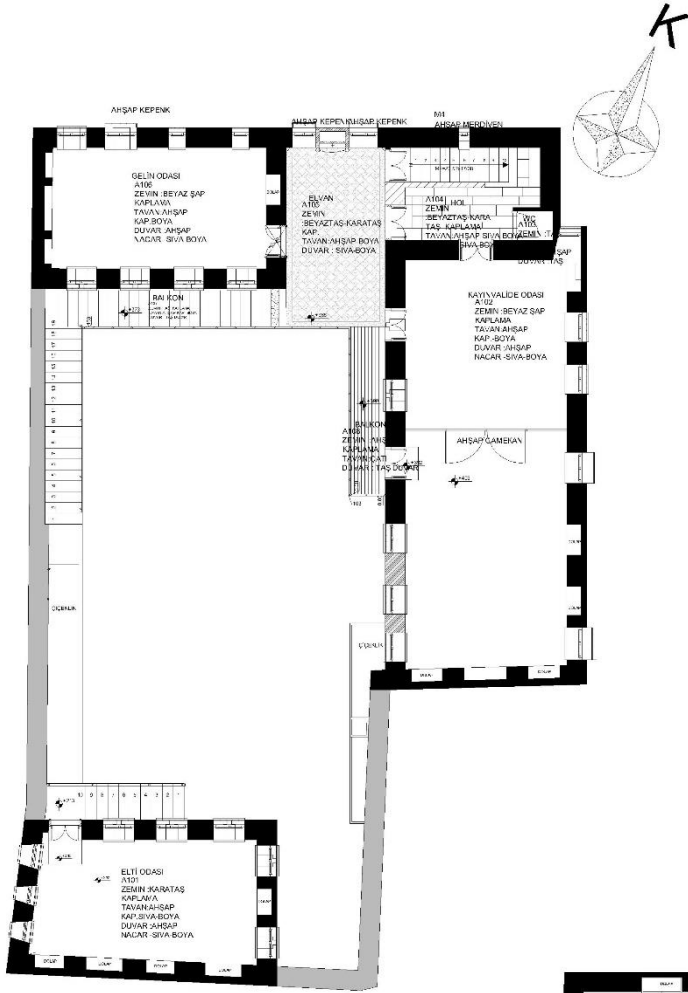
Tablo 7. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

5.1.3. Hasan Süzer Etnografya Müzesi

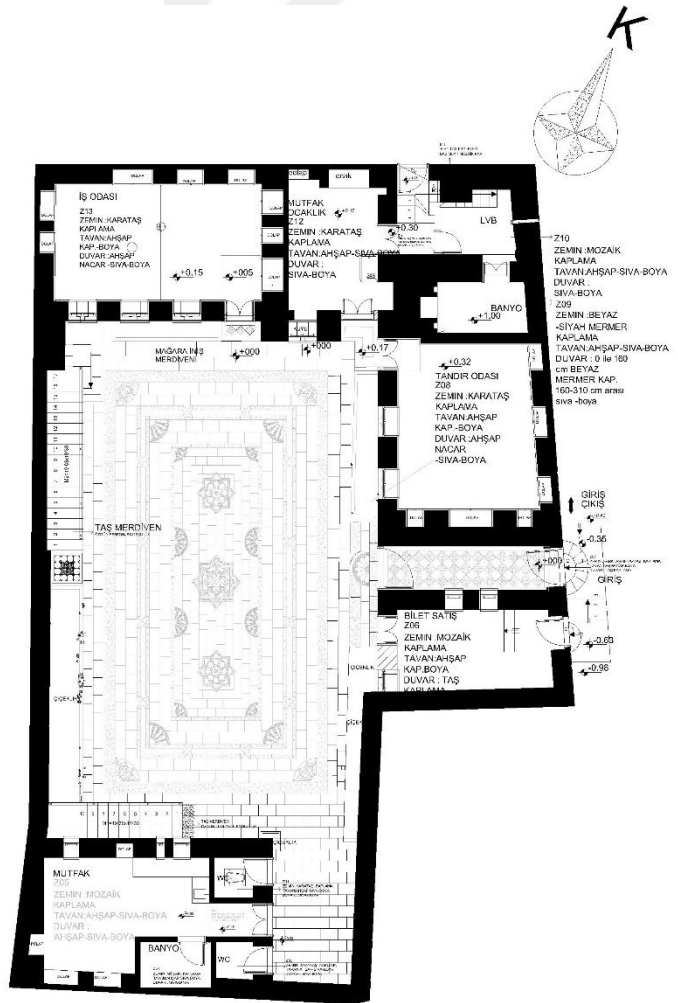
Gaziantep Bey Mahallesi'nde, Hanifoğlu sokakta bulunan müze, 19.yüzyılın başlarında yapılmıştır. Kesme taştan, L planlı, altta bodrum olan üç katlı Antep evidir. Aynı parsel üzerinde yer alan ve 66 kapı numaralı binanın içinden geçilerek ulaşılan küçük bina bu binayla birlikte düşünülmektedir. Evin sokağa bakan cephesinde çok sayıda demir kafesli, kemerli pencere ve düz atkılı pencere yer almaktadır. Söz konusu evin ön cephesinde ise kemerli pencereler kaş kemerli tepe pencereleri ve kuş ta'aları(pencereleri) görülmektedir. Bina bazı özelliklerinden dolayı ayrıksı bir karaktere sahiptir. Avluda, merdiven altında bir gane(çeşme) bulunmaktadır. Avludaki ganenin(çeşmenin) aynası ve yalağı taş dekorasyonludur ve kiremitli kırma çatısı olan geleneksel bir Gaziantep evidir.1985 yılında harap bir durumda olan bina işadamı Hasan Süzer tarafından satın alınarak, ' Hasan Süzer Etnografya Müzesi' olarak kullanılmak şartıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağışlanmıştır. Gaziantep Müzesi'nde bulunan etnografya bölümü de bu binaya taşınmıştır ve konak-müze olarak düzenlenmiştir. Müze eskiden Gaziantep' te yaşayan insanların kullandıkları eşyaları ve yaşam tarzlarını iyi bir şekilde anlatmaktadır. Bina içinde yer alan bölümler günlük yaşamdaki fonksiyonlarına göre yörenin eşyaları yerleştirilerek, mankenlerle görsel olarak gerçeğe uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Müze geçici bir süre için ziyarete kapalıdır. Müzenin kapalı olmasının sebebi ise yapının bir dizi setine kiralanmış ve bunun sonucunda büyük hasarlar almasından dolayı yapılan yenilemedir. Şu anda yapının restorasyon işi bitmiştir ancak teşhir tanzimi yapılmamıştır.

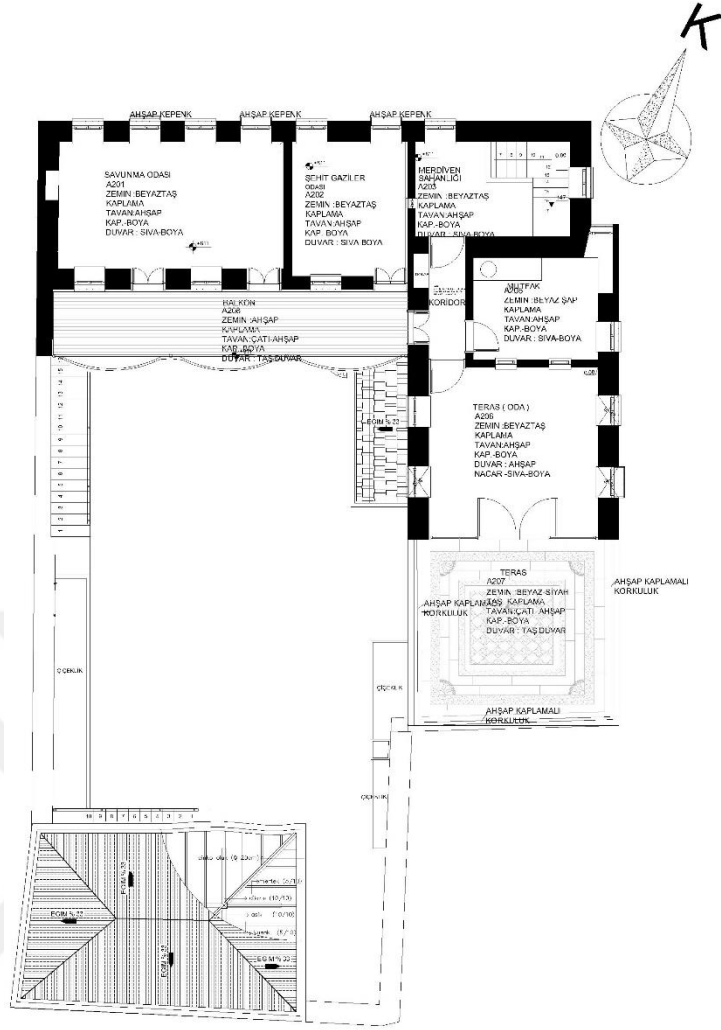
Şekil 106. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Restorasyon Öncesi(<http://gazianteproloveveaniltar.gov.tr>)

Şekil 108. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Zemin Kat Planı (Orjinal 2018)

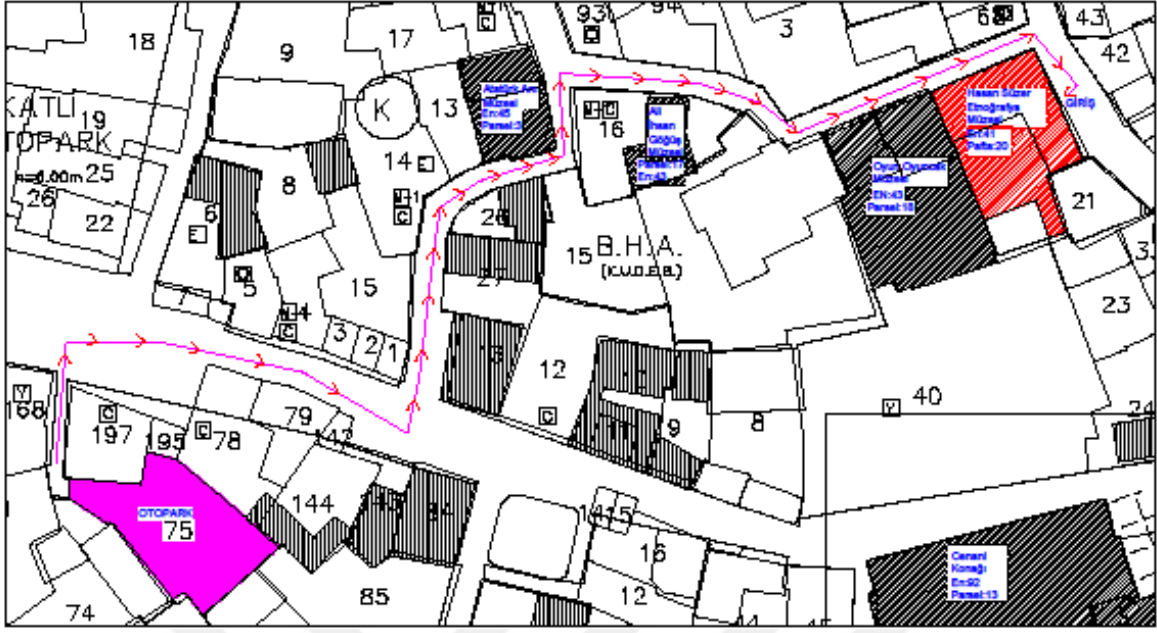
Şekil 107. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Birinci Kat Planı (Orjinal 2018)

Şekil 109. Hasan Süzer Etnografya Müzesi 2. Kat Planı(Orijinal 2018)

Yapının Ulaşılabilirliği

Yapıya en yakın otopark alanına 500 metre uzaklıktadır. Yapının önüne araçla gidilebilir. Akülü tekerlekli sandalyeyle ya da herhangi bir küçük motorlu araçla gidilebilir durumdadır; fakat zemin pürüzlü olduğu için akülü tekerlekli sandalye kullanıcısının yanın bir refakatçi bulunmalıdır. Ancak müzeye yaya gelmek sıkıntılı bir durumdur. Manuel bir tekerlekli sandalye kullanıcısının yanında refakatçisi olmadan müzeye ulaşması zordur. Çünkü yollar hem yokuştur hem de zemin döşemesi dengesiz olduğundan ulaşımında sıkıntılar yaşanabilmektedir. Müzeye bu manada ulaşılabilirlik sıkıntılıdır.

Şekil 110. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Otopark Güzergâhı(Orijinal 2018)

Yapının girişinde ilk engelle karşılaşılmaktadır. Yapı sokaktaki eğim nedeniyle sokak kotundan yüksektedir ve 3 basamaklı bir merdivenle erişim sağlanmaktadır. Ancak rampa bulunmamaktadır. Yapı yeni restorasyondan geçmiş olmasına rağmen rampa ve portatif rampa gibi erişimi kolaylaştıran bir araç kullanılmamıştır.

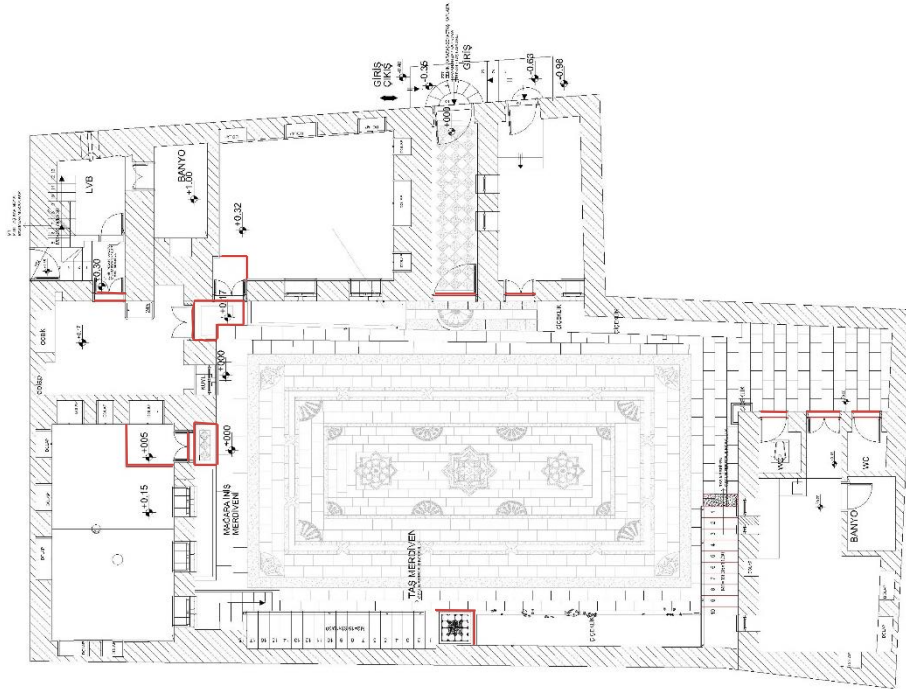

Şekil 111. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Cephesi ve Giriş Kapısı(Orijinal 2018)

Yapıdan içeriye girildiği zaman biraz ilerlendiğinde karşımıza yine bir yükseklik çıkmaktadır burayada aynı şekilde portatif taşınabilir rampalarla kolayca çözümlenebilecek seviyededir.

Şekil 112. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Girişinde Karşılaşılan Eşik Sorunu(Orijinal 2018)

Şekil 113. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Zemin Kat Eşik Problemleri(Orijinal 2018)

Müzenin zemin katında tüm odalarda girişte eşik problemleri vardır. Özellikle iş odası ve tandır odasına girişte ikinci bir eşik(ayakkabılık) olan bölümler ayrıca bir sorundur. Bu alanlarda iki eşik mesafesi bir alınıp ölçüye uygun rampa eğimi özel olarak hazırlanan portatif rampa yaptırılmalıdır.

Şekil 115. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Zemin Kat Mutfak, Tandır Odası ve İş Odası Girişleri(Orijinal 2018)

Şekil 114. Hasan Süzer Etnografya Müzesi İş Odası (<http://gazianteproloveveanitlar.gov.tr>)

Hasan Süzer Etnografya Müzesi restorasyonda olduğundan üst katlara çıkılmasına izin verilmemiştir var olan iç oda resimleri internetten alınmıştır.

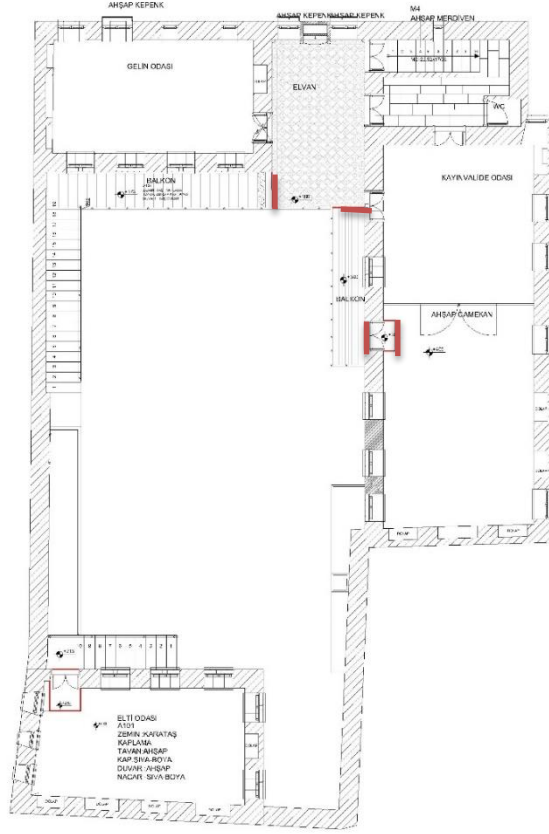

Şekil 116. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Elti Odasına Çıkış(Orijinal 2018)

Elti odasına çıkışta merdiven bulunmaktadır. Merdivenin sahanlığına denk gelecek şekilde engelli asansörü yapılamamaktadır. Nedeni merdivenin altında bulunan yapıyı diğer yapılardan özellikli kılan işlemeli çeşmenin bulunmasıdır. Merdiven asansörü de merdiven dibindeki pencereye denk geleceğinden burada uygulanabilecek çözüm müzenin bulundurması gereken akülü merdiven tırmanıcısıdır.

Şekil 117. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Avludan Bakış(Orijinal 2018)

Şekil 118. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Birinci Kat Engeller(Orijinal 2018)

Şekil 119. Zemin Kat Soldan sağa Tuvalet girişi ve Mağaraya İniş Merdiveni(Orijinal 2018)

Birinci kata çıkışta avluda diğer geçiş alanlarını olumsuz etkileyeceği için engelli asansörü kullanılması uygun olmayacağından tekerlekli sandalye kullanıcılarına özel arka içerdeki merdiven kullanılabilir. Ancak arka merdivene geçiş izni verilmediğinden dolayı önerme yapılamamaktadır.

Birinci katta balkondan eyvana geçişte ve kayınvalide odasından balkona geçişte eşikler bulunmaktadır. Portatif rampalarla çözüme ulaşılabilir. Eşikler haricinde tekerlekli sandalye kullanıcısı için başka bir engel tespit edilememiştir. Ayrıca elti odasında da engel yaratacak eşikler mevcuttur.

Şekil 120. Birinci Kat soldan sağa Kayınvalide odası ve Gelin Odası(<http://gazianteprolovevanitlar.gov.tr>)

Yapının birinci katı ile ikinci katında yapılan restorasyon nedeniyle gezi izni alınmadığından değerlendirme dışı bırakılmıştır. Yapının birinci katı plan üzerinden değerlendirmeye alınmıştır. İkinci katta plan üzerinde herhangi bir engel tespit edilememiş olup birinci ve ikinci katta çıkan merdiven bilinmediğinden yorum yapılamamıştır.

Sonuç olarak yapı yeni bir restorasyon geçirmesine rağmen ulaşılabilirlik konusunda hiçbir çaba gösterilmemiştir. Hasan Süzer Etnografya Müzesi ulaşılabilir bir yapı değildir. Yapının önüne araçla gelinebilmesi avantajdır. Ancak yolun pürüzlü olması ve yürüme mesafesinde yolların yokuşlu olması sıkıntılar yaratmaktadır. Uygun otopark alanınının 300 metre uzaklıkta olması avantajdır ancak zeminin düzgün olmaması ve yokuşlu olması avantajı dezavantaja dönüştürmektedir. Müze içinde portatif rampa ve akülü merdiven tırmanışının olamaması bir müze için eksikliklerdir. Müzenin odalarındaki eşiklerde hiçbir şekilde tedbir alınmamıştır ve yapıda bir tane bile rampa bulunmamaktadır. Koridorlar ve holler tekerlekli sandalye kullanıcısı için yeterli alanına sahiptir ancak bazı alanlarda mesafeler daraldığı için yeterli manevra alanı mevcut değildir. Yapıda yatay ulaşımda çok büyük engel olmasa da tam bir ulaşılabilirliğin olduğu söylenemez. Yapının düşey ulaşılabilirliğinde kullanılan merdivenler ulaşılabilir değildir. Müzede engelli asansörü yapılacak alan bulunmamaktadır. Yapıda tam bir keşif yapılamamasından dolayı tam bir önerme yapılamamaktadır. Ancak akülü merdiven tırmanıcısı ve merdiven asansörlerinin kullanılacağı alan mevcuttur ama tam bir önerme yapılamaz. Yapının düşey ulaşılabilirliği yoktur denilebilir. Müzede etkinlik yapılamamaktadır. Müzenin sabit duran donatı elemanları henüz yapılmadığı için bilinmemektedir. Müzede engelli tuvaleti bulunmamaktadır

Hasan Süzer Etnografya Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

GENEL BİLGİLER

Envanter No: 41
Bina Ada/Parsel No: 1076/20
Binanın Adresi: Bey Mahallesi Hanıfioğlu Sokak No:64
Yapıldığı Yıl: 19.yy. başlarında
Yapının Özgün Fonksiyonu: Konut
Yapının Şu Anki Kullanımı: Müze

BİNAYA ULAŞIM

Binaya tekerlekli sandalye ile rahat ulaşım var mı?

Evet Hayır

Motorlu taşıt ile ulaşım var mı?

Evet Hayır

Yol zemin pürüzlülüğü var mı?

Evet Hayır

Yol hasar durumu ulaşılabilirliğe engel mi?

Evet Hayır

Uygun otopark alanı var mı?

Evet Hayır

Kaldırımlarda rampa var mı?

Evet Hayır

Kaldırımda rampalar standartlara uygun mu?

Evet Hayır

AVLU GİRİŞİ

Avlu var mı?

Evet Hayır

Bina girişi engelli kullanımına uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Eşikler tekerlekli sandalye geçişine uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Rampalar var mı?

Evet Hayır

Avlu Geçişleri tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

BİNA İÇİ ULAŞIM

Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Koridor-Hollerin tekerlekli sandalye genişliğine uygun mu?

Evet Hayır

Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Tekerlekli sandalye kullanıcıları etkinliklere katılabiliyor mu?⁴

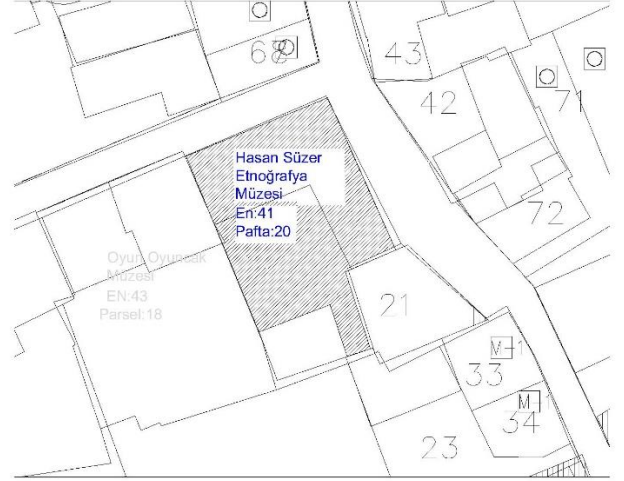
Evet Hayır

Alan içi donatı elemanları engellilerin hareketini kısıtlıyor mu?⁵

Evet Hayır

Engellilerin kullanımına uygun tuvalet var mı?

Evet Hayır

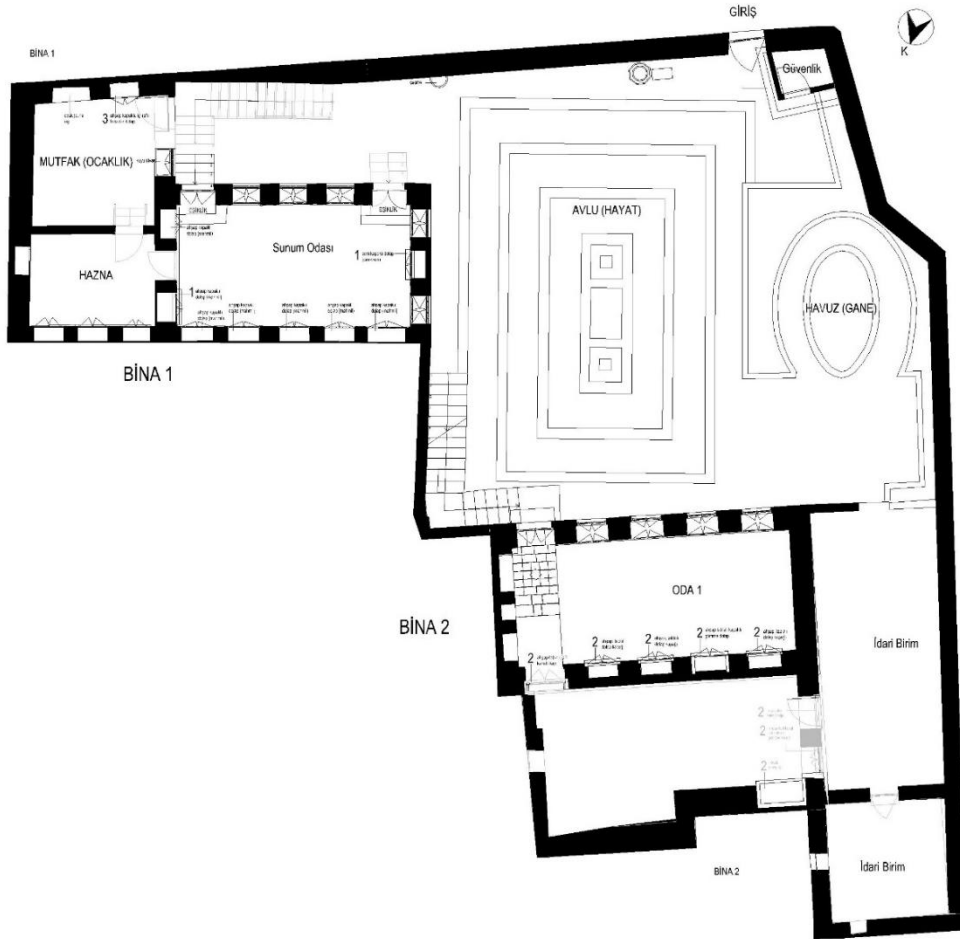
Tablo 8. Hasan Süzer Etnografya Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

⁴ Müzede etkinlik yapılmamaktadır.

⁵ Müze yeni restore edildiğinden dolayı teşhir tanzimi yapılmamıştır.

5.1.4. Atatürk Anı Evi Müzesi

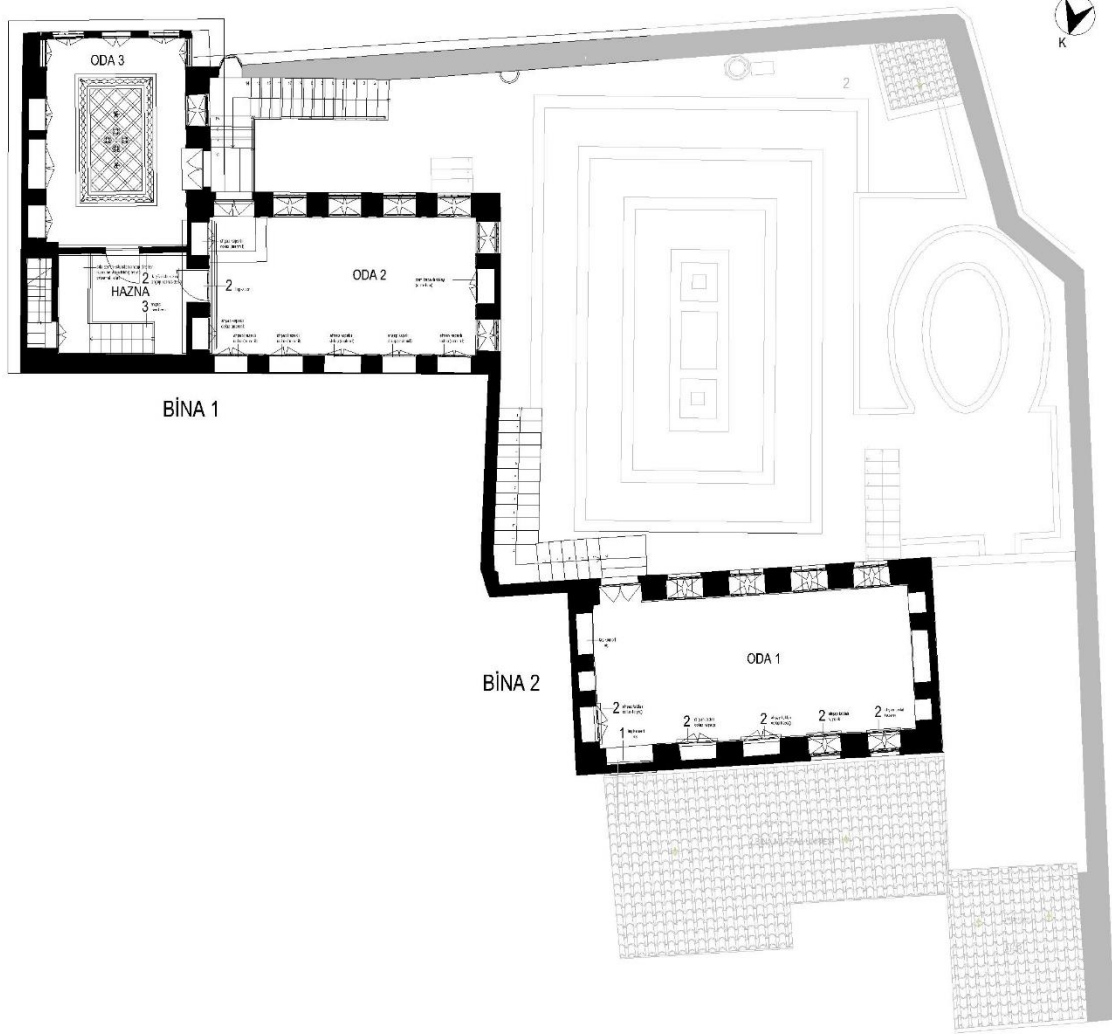
Tarihi Bey Mahallesi'nde yer alan müze Adil Sani Konukoğlu'na ait geleneksel Antep Evi iken, müze yapılmak üzere Büyükşehir Belediyesi'ne bağışlanmıştır. Binanın özgün yapısı esas alınarak başlayan çalışmalar ile cephe düzenlemesi, mimarının ortaya çıkarılması ve geleneksel motiflerin canlandırılması sağlanmıştır. Ortak avluya bakan iki ve üç katlı binalardan oluşan yapı; Atatürk Anı Evi olarak faaliyet göstermektedir. Yapının Atatürk Anı Evi olmasının nedeni 26 Ocak 1933 tarihinde Gaziantep'i ziyaret eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Gaziantep'e gösterdiği ilgi, övgü dolu sözleri ve desteğine karşı olarak dönemin Valisi Lütfi Bey ve Belediye Başkanı Hamdi Kutlar'ın kararı ile Atatürk'e fahri hem şehirlilik beratı verilmiş olmasıdır. Selanik doğumlu olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak Gaziantep ili, Bey mahallesi nüfusuna kaydedilmiştir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün hatıralarını yaşatmak üzere nüfusa kayıtlı olduğu Bey Mahallesi'nde 2013 yılında tarihi bir Antep evinde "**Atatürk Anı Müzesi**" hizmete açılmıştır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, Gaziantep'i ziyareti sırasında kullandığı eşyalar ile dönemin Gaziantep'i, hem eserlerle hem de görsel sunumlarla teşhir edilmektedir. Bununla

Şekil 121. Atatürk Anı Evi Müzesi Zemin Kat Planı(Orijinal 2018)

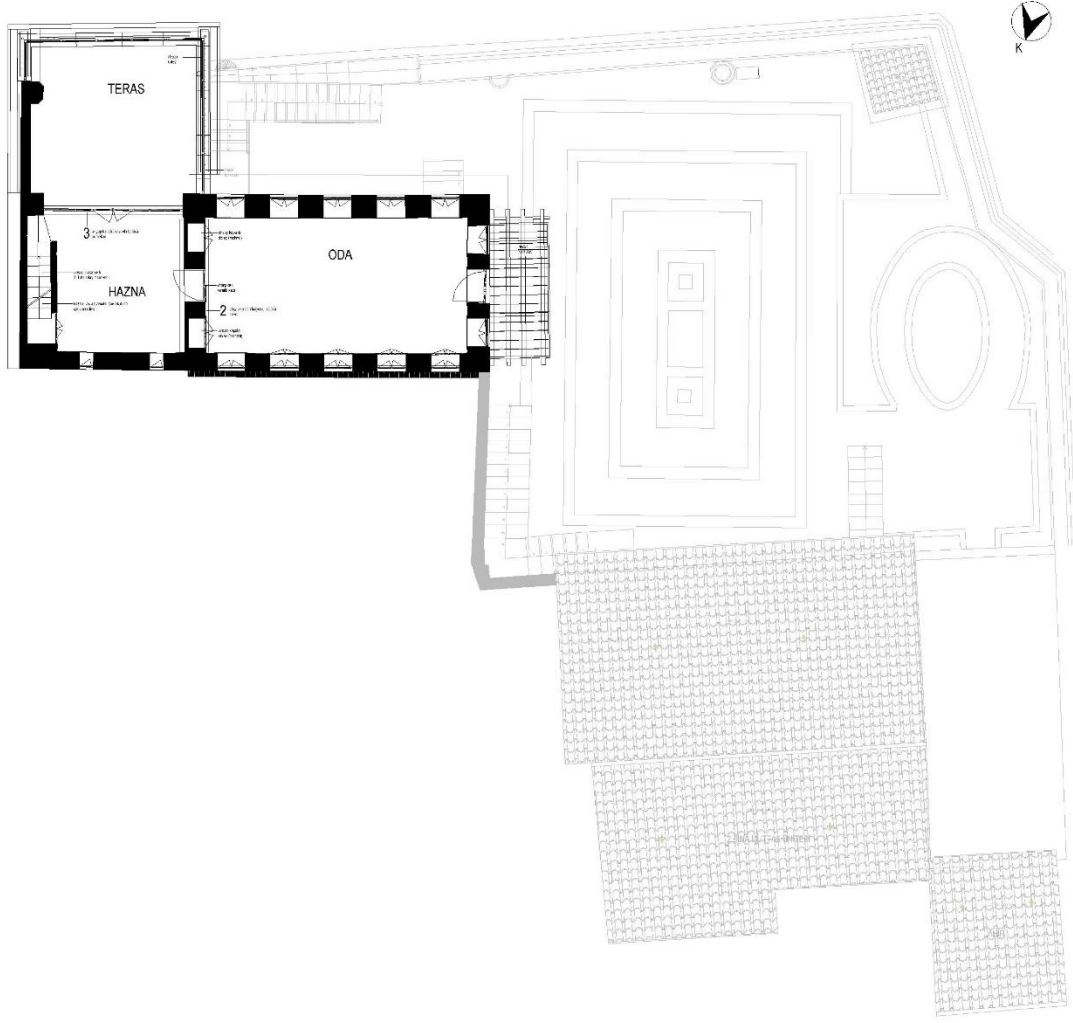
birlikte geniş araştırma imkânı sunan zengin içeriğe sahip Atatürk Araştırma Kitaplığı ve Atatürk temalı hediyelik eşya bölümü bulunmaktadır.

Yapının zemin katında sadece bir numaralı oda herkese açıktır. İdari birim, mutfak bölümü ve hazna sadece personele ait bölümdür. Sunum odası ise sadece gerekli zamanlarda kullanılmaktadır. Yapıda sürekli olarak etkinlik yapılmamaktadır. Görevliler etkinlik yapılma sıklığını yılda bir kez olarak belirtmiştir.

Şekil 122. Atatürk Anı Evi Müzesi Birinci Kat Planı(Orijinal 2018)

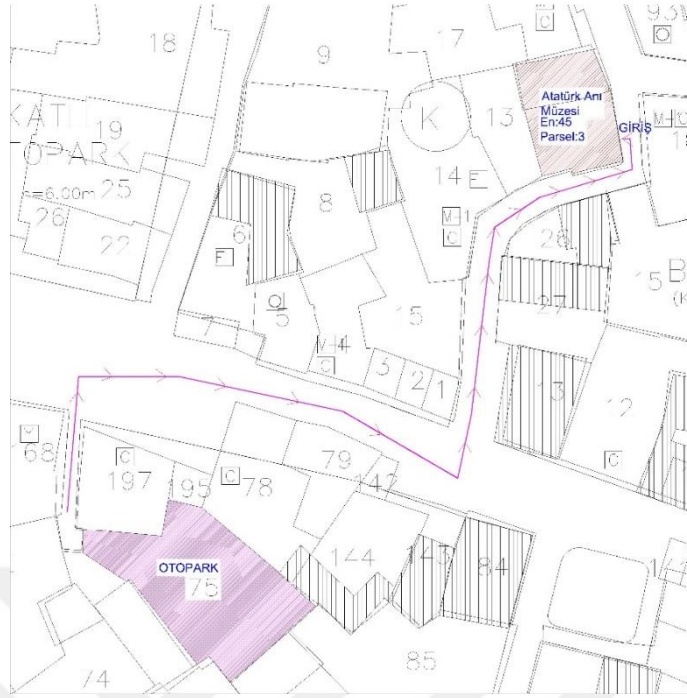
Yapının ikinci katındaki tüm odalar herkese açıktır. Bir numaralı oda kütüphane olarak kullanılmaktadır. Oda üç ve oda iki ise Atatürk ve Gaziantep konulu sergi eşyaları vardır. İkinci katta ise döneme ait eşyalar sergilenmektedir.

Şekil 123. Atatürk Anı Evi Müzesi İkinci Kat Planı(Orijinal 2018)

Yapının Ulaşılabilirliği

Yapıya en yakın otopark yaklaşık 200 metre uzaklıktadır. Yapının önüne araçla gidilememektedir. Yapıya dar sokaklardan pürüzlü zeminden geçerek ve hafif yokuşlar çıkılarak ulaşılmaktadır. Yapıya tek başına tekerlekli sandalye kullanıcısının ulaşması zordur. Yapıya gelirken yanında refakatçisi olan tekerlekli sandalye kullanıcısının hem zeminin pürüzlülüğünden hem de yokuşlardan dolayı refakatçi de tek başına zorlanabilir. Yapıya küçük motorlu taşıtlarla ulaşılabilir. Akülü tekerlekli sandalye kullanıcısı ise zemin pürüzlülüğünden dolayı zorlanabilir. Atatürk Anı Müzesi, Oyun oyuncak müzesi ile yan yana olduğu için ulaşım sıkıntıları Şekil 81 de açıkça gözükmemektedir.

Şekil 124. Atatürk Anı Evi Müzesi Otopark Güzergâhı(Orijinal 2018)

Yapının giriş kısmı ulaşılabilirlik açısından uygun değildir. Yapını girişinde sokakta hemen bir su oluğu mevcuttur ve bu engeli aşmak için herhangi bir gereç bulunmamaktadır. Ayrıca sokaktan yapıya girişte eşik bulunmaktadır. Eşik bir refakatçinin veya müze görevlilerinin yardımıyla aşılabilecektir ancak müzede portatif rampa bulunması daha sorunsuz bir ulaşılabilirliği sağlayacaktır.

Şekil 125. Atatürk Anı Evi Müzesi Avlu Giriş Kapısı(Orijinal 2018)

Şekil 126. Atatürk Anı Evi Müzesi Zemin Kat Oda Bir (Orijinal 2018)

Şekil 127. Atatürk Anı Evi Müzesi Zemin Kat Oda Bir(Orijinal 2018)

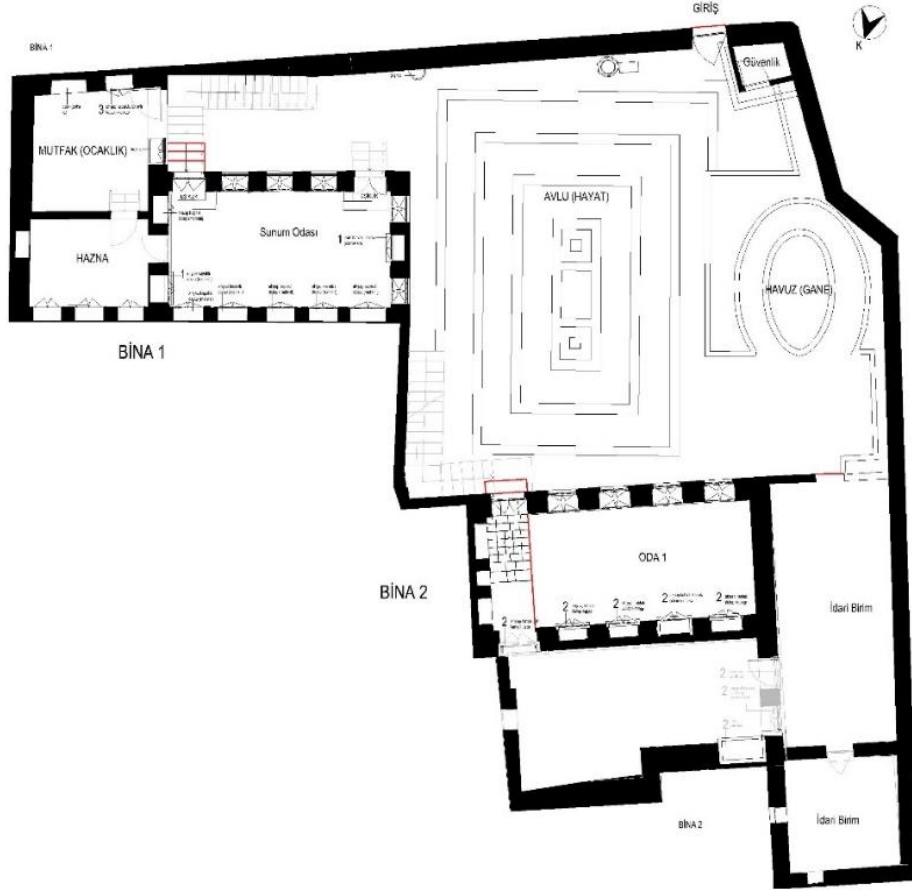
Yapıya girildiğinde düz bir avluyla karşılaşılmaktadır. Avluda ulaşılabilirliğe engel bir durum gözlemlenmemiştir ancak odalara giriş büyük sorundur. Avluda yani zemin katta herkese açık iki oda vardır. Bir numaralı oda ikinci binada olup yardımla gezilebilir durumdadır. İkinci oda da birinci binada yer almaktadır herhangi bir tefriş yoktur bazı etkinlikler için kullanılacak sunum odası şeklinde kullanılmaktadır. Odaya üç basamakla çıkılmaktadır ve alan dar olduğu için rampa yerine akülü merdiven tırmanıcı kullanılması daha uygundur. Avluda yer olan bir diğer bölüm idari alan ve mutfaktır bu bölümlere personel harici girilmemektedir.

İkinci binanın birinci katına avludan çıkılan bir merdiven ile ulaşılmaktadır. Bu oda kütüphane olarak kullanılmaktadır. Odaya ulaşım için sahanlığa denk gelecek şekilde engelli asansörü yapılmalıdır.

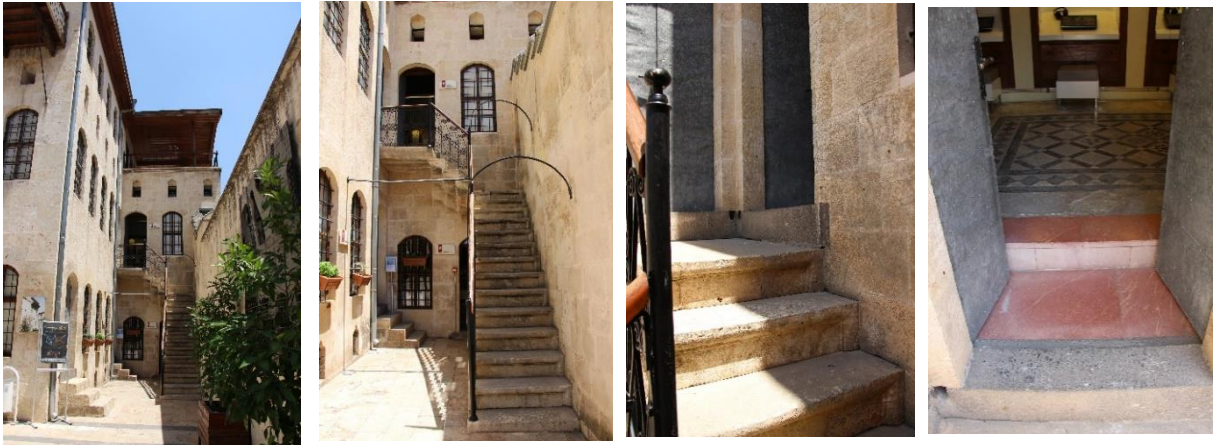

Şekil 128. Atatürk Anı Evi Müzesi İkinci Bina Birinci Kat Kütüphane Bölümü(Orijinal 2018)

Oda girildiğinde ayrıca eşik ile karşılaşmaktadır. Bu alanda bir portatif bir rampa veya akülü merdiven tırmanıcısıyla aşılabılır olabilir. Bir diğer önerme ise böylesi önemli bir alanı hem bilgiye ulaşılabilirliği hem de mekânsal ulaşılabilirliği daha iyi bir şekilde sağlamak için yapının zemin katında bulunan idari alanı bir bölümünü kütüphane bölümü olarak kullanılabilir durumda ve büyüklüktedir.

Şekil 130. Atatürk Anı Evi Müzesi Zemin Kat Ulaşılabilirlikte Problemler(Orijinal 2018)

Şekil 129. Atatürk Anı Evi Müzesi Birinci Bina Birinci Kat Çıkışı ve Oda Girişi(Orijinal 2018)

Birinci binanın birinci katına avludan merdivenle ulaşılmaktadır. Çıkılan merdiven dik ve basamak yükseklikleri fazla olduğundan dolayı akülü merdiven tırmanıcısının kullanımı

zordur. Mekân darlığı nedeni ile engelli asansörü aşağıdaki odaları giriş çıkış engelleyeceğinden dolayı yapılamamaktadır. Bu bölümde merdivenlere merdiven asansörü veya akülü merdiven tırmanıcısı uygulanabilir durumdadır.

Birinci kata ulaştığımızda karşımıza oda girişinde eşiklik çıkmaktadır. Bu bölüme rampa uygulamak yeterli manevra alanlarının olamamasından dolayı zordur. Tekerlekli sandalye kullanıcısının yanında refakatçisi veya bir müze görevlisi olması zorunludur.

Birinci kata gelindiğinde iki oda tefrişi vardır. Odaların birbirine geçişte herhangi bir ulaşılabilirlik sorunu görülmemiştir. Asıl sorun ikinci kata çıkıştır. İkinci kata çıkan merdiven hiçbir şekilde engellilerin ulaşamayacağı şekildedir.

İkinci katın bir müze tefrişine uygun olmadığı ve katta sergilenen eşyaların zemin katta idari bölümle yer değiştirilmesi gerekmektedir. Böylelikle tekerlekli sandalye kullanıcılarının sorun yaşamadan rahatlıkla gezebileceği bir kamusal alan oluşturulmuş olunacaktır.

Şekil 131. Atatürk Anı Evi Müzesi Birinci Bina Birinci Kat ve İkinci kata Çıkış Merdiveni(Orijinal 2018)

Sonuç olarak Atatürk Anı Müzesi ulaşılabilir bir müze değildir. Yapının önüne araçla gidilememesi ve yürüme güzergâhında yol zeminin pürüzlü ve yokuş olması tekerlekli sandalye kullanıcısı açısından büyük bir engeldir. Müzede portatif rampa ve akülü merdiven tırmanıcısının olamaması müze için büyük bir eksikliklerdir. Müzenin odalarında ki eşiklerde hiçbir şekilde tedbir alınmamıştır ve yapıda rampa ve portatif rampa bulunmamaktadır. Müzenin oda arası geçişleri tekerlekli sandalye kullanıcısı için yeterli geçiş alanına sahiptir. Ancak merdiven sahanlıkları gibi alanlar çok dar olduğundan manevra yapılamamaktadır. Müzenin yatay ulaşımında iki yapı olduğu için ve yapılar arasında geçiş olmayıp birbirinden bağımsız olduğundan yatay ulaşılabilirlik çok zor olmaktadır. Yapının düşey ulaşılabilirliğinde

kullanılan merdivenler dar ve diktir. Yapıda engelli asansörü ve merdiven asansörü uygulanacak alan bulunmamaktadır. Tek çözüm portatif olan akülü merdiven tırmanışıdır. Ancak akülü merdiven tırmanıcısı müzede bulunmamaktadır. Yapının düşey ulaşılabilirliği kesinlikle yoktur denilebilir. Yapıda etkinlik yapılmamaktadır. Yapıda sabit duran donatı elemanları tekerlekli sandalye kullanıcılarının ölçüleri düşünülmeden yapılmıştır. Özellikle kütüphane bölümü içim manevra alanları ve dolaşım sıkıntı olabilir. Müzede engelli tuvaleti bulunmamaktadır. Yapıda yanlış tefriş yapıldığı düşünülmektedir. Çünkü Müzede en rahat ulaşılabilir olan idari ofis alanı aslında hem merdivenle çıkılan kütüphane bölümünü hem de birinci Binada ikinci katta sunulan eşyaları sığdıracak genişliktedir. Böylelikle bu iki bölüm idari alanda olsaydı tekerlekli sandalye kullanıcıları için rahatça hem fiziksel ulaşılabilirliği olan hem de rahat bir bilgiye erişim söz konusu olabilirdi.

Şekil 132. . Atatürk Anı Evi Müzesi Birinci Bina Birinci Kat ve İkinci kat (Orijinal 2018)

Atatürk Anı Evi Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

GENEL BİLGİLER

Envanter No: 45
Bina Ada/Parsel No: 1074/3
Binanın Adresi: Bey Mahallesi Ali Özalgan Sokak No:4
Yapıldığı Yıl: Bilinmiyor
Yapının Özgün Fonksiyonu: Konut
Yapının Şu Anki Kullanımı: Müze

BİNAYA ULAŞIM

Binaya tekerlekli sandalye ile rahat ulaşım var mı?

Evet Hayır

Motorlu taşıt ile ulaşım var mı?

Evet Hayır

Yol zemin pürüzlülüğü var mı?

Evet Hayır

Yol hasar durumu ulaşılabilirliğe engel mi?

Evet Hayır

Uygun otopark alanı var mı?

Evet Hayır

Kaldırımlarda rampa var mı?

Evet Hayır

Kaldırımda rampalar standartlara uygun mu?

Evet Hayır

AVLU GİRİŞİ

Avlu var mı?

Evet Hayır

Bina girişi engelli kullanımına uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Eşikler tekerlekli sandalye geçişine uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Rampalar var mı?

Evet Hayır

Avlu Geçişleri tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

BİNA İÇİ ULAŞIM

Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Koridor-Hollerin tekerlekli sandalye genişliğine uygun mu?

Evet Hayır

Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Tekerlekli sandalye kullanıcısı etkinliklere katılabiliyor mu?

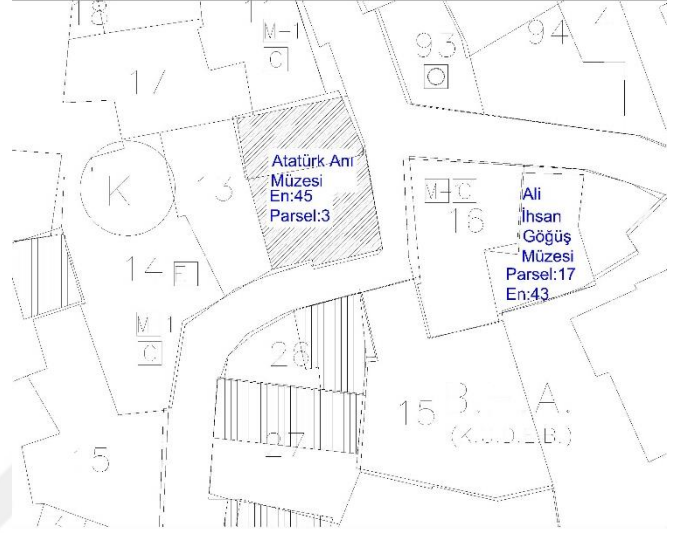
Evet Hayır

Alan içi donatı elemanları engellilerin hareketini kısıtlıyor mu?

Evet Hayır

Engellilerin kullanımına uygun tuvalet var mı?

Evet Hayır

Tablo 9. Atatürk Anı Evi Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

5.2. Diğer Kültürel Yapılar

5.2.1. Cenani Konağı Kültür Sanat Merkezi

Gaziantep'in Bey Mahallesi'nin hemen yanındaki Eyüpoğlu mahallesinde yer alan Cenani Konağı, kitabesi bulunmamakla birlikte kullanılan mimari plastik öğeler ve üslup açısından 1912- 1915 tarihleri arasında yapılmış olabileceği düşünülmektedir. Yapı kesme taştan yapılmış, iki katlı Antep evinin sokağa bakan cephesinde üçgen alınlıklı ve profilli düz atkılı pencereler sıralanmaktadır. Binanın zemin katında, kemerli açıklıklar altında dükkânlar yer almaktadır. Taş ve dekoratif kasetlerden oluşan parapet duvarın altında bide aslan dişi friz bulunmaktadır. Evin avlusuna dışa taşkın dekoratif bir kilit taşına sahip yuvarlak kemerli kapıdan girilmektedir.

Bina üçgen alınlıklı ve profilli cephe pencereleriyle yöresel olmayan dekoratif özellikleri yansıtmaktadır. Parapet duvarı üzerine cephe boyunca 5 adet baca bulunmaktadır. Bina iki avludan ve dört yapıdan oluşmaktadır yapı Gaziantep mimarisinde ayrı bir yere sahiptir.

Cenani Konağı'nın zemin katında kemerli açıklıklar altında dükkânlar konumlandırılmıştır. Yuvarlak kemerli bir kapı, Konağın avlusuna açılır. Bu geniş avlu içerisinde meyve ağaçları bulunmaktadır.10.03.1997 yılında tescillenmiş olup, 31.07.2007 yılında; Cenani ailesi tarafından iki konak, yönetim kurulu toplantı kararı ile Gaziantep Üniversitesine bağışlanmıştır. Gaziantep Üniversitesi tarafından restorasyonu tamamlanan konak, 30 Eylül 2011 tarihinde kültür ve sanat merkezi olarak hizmete açılmış olup, düzenlenen sergilerle, kültürel ve sanatsal etkinliklerle şehrin merkezinde önemli bir yere sahiptir.

Sanat galerisi dört oda şeklinde olup,75 adet tablo asma aparatı kaide ve şövalelerle sergi alanına uygundur. Merkezimizde konferans, paneller, seminerler, çeşitli kurslar, resital, folklor müzayede, sergi ve kermes gibi etkinlikler yapılmaktadır.

Şekil 133. Cenani Konağı Otoparktan Ulaşım Güzergâhı(Orijinal 2018)

Yapının Ulaşılabilirliği

Cenani konağın en yakın otopark yaklaşık 100 metre ilerdedir ayrıca konağın önüne kadar araçla gelebilmektedir. Yol zemininde herhangi bir pürüz yoktur. Yolda kaldırımlar mevcuttur. Kaldırım yükseklikleri caddeyle bir olduğundan rampaya gerek yoktur.

Şekil 134. Cenani Konağı Ana Girişi (Orijinal 2018)

Konağın girişinde çok yüksek olmayan bir eşik bulunmaktadır. Portatif rampa uygulanabilir durumdadır ve giriş eşliğini geçtikten sonra ufak bir yükseklik daha bulunmaktadır. Bu yükseklik tekerli sandalye kullanıcısının geçebileceği hafif bir yüksekliktir. Giriş kabaltısından geçilerek bir sofaya ulaşılmaktadır. Sofada üst kata ulaşan taş bir merdiven bulunmaktadır. Aynı sofadan ulaşılan idari ofis sofanın solunda yer almaktadır. Sofanın sağ tarafında ayrı bir personel odası yer almaktadır. İki odaya girişte eşiklikler yer almaktadır ancak bu alanlar personel harici girilmemektedir.

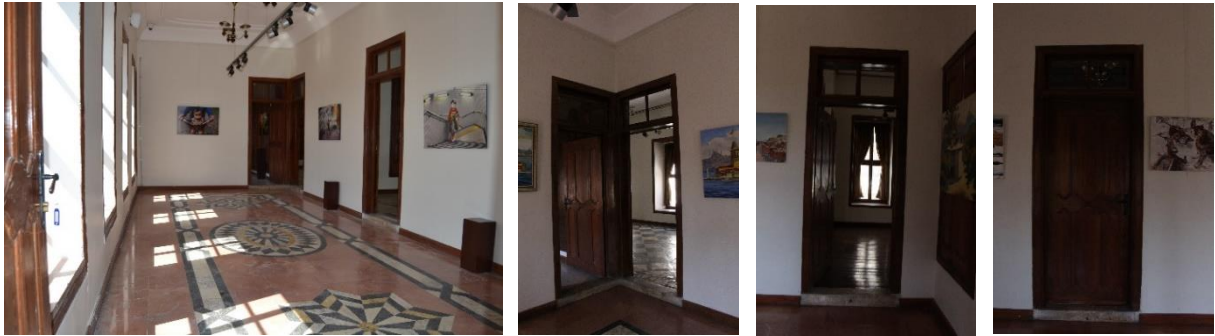

Şekil 135. Cenani Konağı Giriş Sofa (Orijinal 2018)

Şekil 137. Cenani Konağı Birinci Kat Çıkışı (Orijinal 2018)

Sofadan yukarıya çıkan merdiven, tekerlekli sandalye kullanıcısı için büyük bir engeldir. Alanda yer olmadığı için engelli asansörü yapılamamaktadır. Merdiven darlığından dolayı merdiven asansörü de olmamaktadır. Tek çözüm akülü merdiven tırmanıcısı ile yukarıya çıkılmalıdır. Müzede mutlaka portatif rampa ve akülü merdiven tırmanıcısı bulundurulması lazımdır. Yukarıya çıkıldığında sağ tarafa sofaya geçiş vardır. Geçişte eşik olduğu için akülü merdiven tırmanıcısı burada da kullanılacaktır alan rampa yapılmayacak kadar dardır. Merdivenin sol tarafında ise bir odayla karşılaşılmaktadır. Oda genellikle toplantı odası olarak kullanılmakta olduğu için herkese açık değildir. Genellikle merdivenden sol tarafta olan sofa ve etrafındaki dört oda sergi alanı ve başka etkinlikler için kullanılmaktadır. Sofa etrafındaki Odalara girişte hep eşik bulunmaktadır. Bu engelleri aşmak için portatif rampalar kullanılabilir.

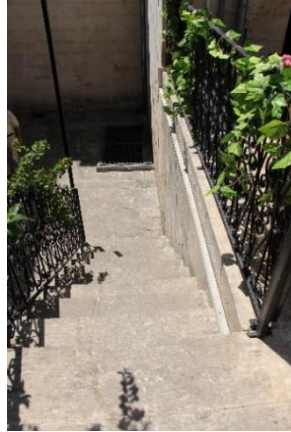
Şekil 136. Birinci Kat Sofa ve Odalara Giriş (Orijinal 2018)

Zemin kattan avluya çıkıldığında meyve ağaçlarının olduğu alanla karşılaşmaktadır. Genellikle yazın kullanılan avlu çeşitli kokteyl ve etkinliklerde kullanılmakta ayrıca günlük içecek servis ikramları da yapılmaktadır. Avluda ulaşılabilirliği engelleyecek herhangi bir sıkıntıyla karşılaşılma|mıştır.

Şekil 138. Cenani Konağı Birinci Yapı Avlu (Cenani Konağı Arşiv)

Cenani konağı iki yapıdan oluşmaktadır. Birinci yapıdan ikinci yapıya geçilmektedir. İkinci yapının ayrı bir girişi bulunmaktadır fakat o giriş kullanılmamaktadır. İki yapının birbirine geçiş tekerlekli sandalye kullanıcısı için zordur çünkü birçok merdivenle geçilmektedir. Tekerlekli sandalye kullanıcıları için ikinci yapının giriş yapılması daha iyi bir seçenek olmaktadır. İkinci yapının bütün odaları herkese açık değildir. Yapıda Gaziantep Üniversitesi Rektörünün odası bulunmaktadır. İkinci yapının daha çok açık hava sineması için avlusu kullanılmaktadır sık sık avluda etkinlikler düzenlenmektedir.

Şekil 139. Birinci Yapıdan İkinci Yapıya Geçiş(Orijinal 2018)

İkinci yapının ana girişine rampa yapılarak veya akülü merdiven tırmanıcısı ile tekerlekli sandalye kullanıcılarını direkt olarak etkinlik alanına çıkartmak birinci Yapıdan geçip gelmektense daha kolay bir yoldur.

Şekil 140. İkinci Yapı Avlu(Orijinal 2018)

Şekil 141. İkinci Yapı Kullanılmayan Ana Girişi(Orijinal 2018)

Sonuç olarak Cenani konağı şu anda ulaşılabilir bir yapı değildir. Yapının önüne araçla gelinebilmesi, ulaşılan yolun düzgünlüğü ve otopark yakınlığı yapıya ulaşılabilirlik açısından avantajlar katmıştır. Yapının içinde portatif rampa ve akülü merdiven tırmanışının olmaması yapı için eksikliklerdir. Konağın odalarında ki eşiklerde hiçbir şekilde tedbir alınmamıştır ve yapıda bir tane bile rampa bulunmamaktadır. Avlu geçişleri kesinlikle tekerlekli sandalye kullanıcısı açısından ulaşılabilir değil zorlayıcıdır. Koridorlar ve holler tekerlekli sandalye kullanıcısı için yeterli geçiş alanına sahiptir. Ancak merdiven sahanlıkları gibi alanlar çok dar olduğundan zorlayıcıdır. Yapıda yatay ulaşımında çok büyük engel olmasa da tam bir ulaşılabilirliğin olduğu söylenemez. Yapının düşey ulaşılabilirliğinde kullanılan merdivenler dar ve diktir. Ayrıca keskin dönüşleri olan yarım döner merdiven bulunmaktadır. Yapıda engelli asansörü ve merdiven asansörü uygulanacak alan bulunmamaktadır. Tek çözüm portatif olan akülü merdiven tırmanışıdır. Ancak akülü merdiven tırmanıcısı konakta bulunmamaktadır. Yapının düşey ulaşılabilirliği kesinlikle yoktur denilebilir. Yapıda yapılan etkinliklere tekerlekli sandalye kullanıcısı birinci yapıda avluda olan etkinliklere katılabilir. Ancak birinci yapının birinci katındaki etkinliklere ve ikinci yapıdaki etkinliklere katılamamaktadır. Yapıda sabit duran donatı elemanları olmadığı için sergi ve etkinlik alanlarında tekerlekli sandalye kullanıcısı için herhangi bir hareket kısıtlılığı mevcut değildir. İki yapıda da engelli tuvaleti bulunmamaktadır.

Cenani Konağı Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

GENEL BİLGİLER

Envanter No: 92
Bina Ada/Parsel No:1084(106) / 13
Binanın Adresi: Eyüpoğlu Mahallesi Eyüpoğlu Caddesi No:5
Yapıldığı Yıl: 1890
Yapının Özgün Fonksiyonu: Konut
Yapının şu Anki Kullanımı: Kültür Merkezi

BİNAYA ULAşIM

Binaya tekerlekli sandalye ile rahat ulaşım var mı?

Evet Hayır

Motorlu taşıt ile ulaşım var mı?

Evet Hayır

Yol zemin pürüzlülüğü var mı?

Evet Hayır

Yol hasar durumu ulaşılabilirliğe engel mi?

Evet Hayır

Uygun otopark alanı var mı?

Evet Hayır

Kaldırımlarda rampa var mı?

Evet Hayır

Kaldırımda rampalar standartlara uygun mu?

Evet Hayır

AVLU GİRİşİ

Avlu var mı?

Evet Hayır

Bina girişi engelli kullanımına uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Eşikler tekerlekli sandalye geçişine uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Rampalar var mı?

Evet Hayır

Avlu Geçişleri tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

BİNA İÇİ ULAşIM

Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Koridor-Hollerin tekerlekli sandalye genişliğine uygun mu?

Evet Hayır

Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Tekerlekli sandalye kullanıcısı etkinliklere katılabiliyor mu?

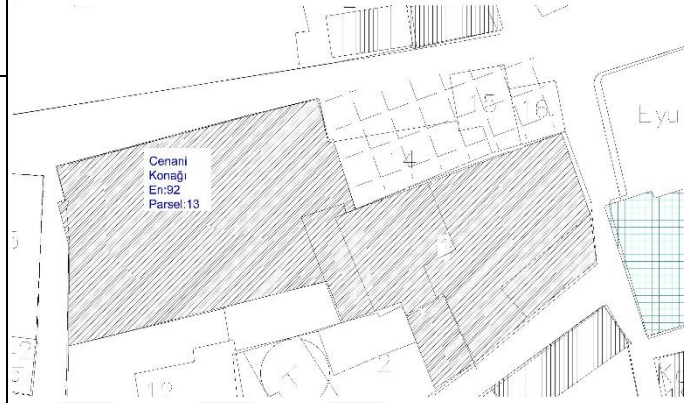
Evet Hayır

Alan içi donatı elemanları engellilerin hareketini kısıtlıyor mu?

Evet Hayır

Engellilerin kullanımına uygun tuvalet var mı?

Evet Hayır

Tablo 10. Cenani Konağı Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

5.2.2. Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırmaları Merkezi

Gaziantep'in en eski yerleşim yerlerinden biri olan tarihi Bey Mahallesi'nde eski bir geleneksel Antep evi olan bina Türkiye'nin ilk Turizm ve Tanıtma Bakanı olan Ali İhsan Göğüş'ün kızı Gazeteci–Yazar Zeynep Göğüş tarafından satın alınmış ve bina Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı ve KUDEB ekibi tarafından restore edilmiştir. Müze Kudeb binasının girişinde yer almaktadır. Oyun Oyuncak müzesi ile aynı açık alanı paylaşmaktadır. Tek avlulu olan bina iki katlıdır. Müze teşhir alanı açık alanda 41 metrekare, kapalı alanda ise 70 metrekaredir. Ali İhsan Göğüş adını yaşatmak ve tüm ailelerin kendi kişisel tarihleri ile bir bağ kurmalarını sağlamak adına yerelden başlayarak Türkiye'ye bir örnek teşkil etmek amacıyla açılmıştır.

Binanın giriş katındaki odalarda Ali İhsan Göğüş'e ait kişisel eşyalar bulunmaktadır. Müze'nin birinci odası, Ali İhsan Bey'in siyasi yaşamını anlatan ve kendisine ait özel eşyaların yer aldığı bir bölümdür. Müzenin ikinci odasında Ali İhsan Göğüş'ün aile yaşantısı, askerlik hayatı ve eşi Nezahat Alemdar'la tanışma hikâyelerinin yer aldığı fotoğraflı bilgi panoları bulunmaktadır. Müzenin üçüncü odasında ise, Ali İhsan Göğüş'ün Turizm Bakanı olduğu dönemde (1964-65) kiracı olarak oturdukları evin 24 metrekarelik salonu orijinal mobilya ve aksesuarlarıyla canlandırılmıştır. Nezahat-Ali İhsan Göğüş çiftinin salon oturma grubu mobilyaları Cumhuriyet Dönemi Türk mobilyacılığının ünlü ismi Kemal Yılmaz ürünleridir. Ayrıca Kemal Yılmaz Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayındaki odasının mobilyalarını ve dekorasyonunu yapan kişidir. Odada ayrıca Eşi Nezahat ve Kızı Zeynep Göğüş'ün 19.ve 20. yüzyıla ait Anadolu'nun çeşitli yerlerinden toplanmış Oyalı Yemeni koleksiyonu yer almaktadır.

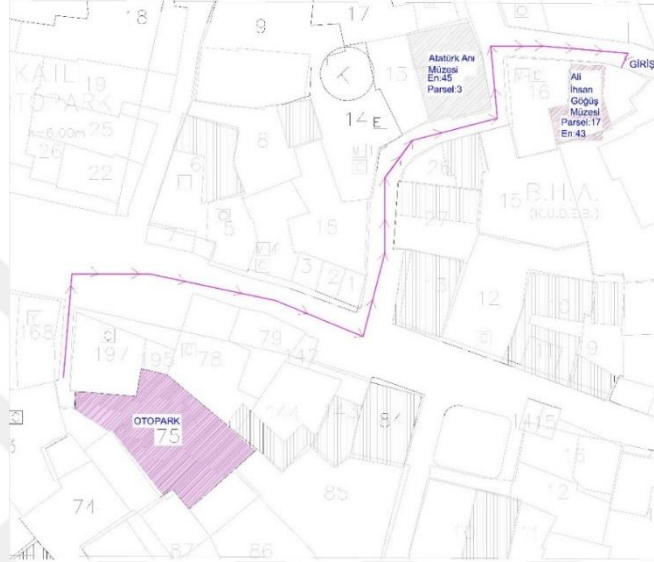
Müzenin üst katında ise müzeden ayrı olarak Gaziantep Araştırmaları Merkezi yer almaktadır. Araştırma Merkezinde Ali İhsan Göğüş'ün kendi kütüphanesinden alınan kitaplar yer almaktadır.

İkinci katta Eşi Nezahat ve Kızı Zeynep Göğüş'e ait, Kadın Sanatçılar Özel Koleksiyonunun bulunduğu çeşitli tablolar yer almaktadır. Üst kattaki bir diğer odada yine Ali İhsan Göğüş'e ait, çeşitli kurum ve kuruluşlardan aldığı plaketler, Bakanlık dönemine ait özel dosyalar, plak koleksiyonları, pikapları ve çeşitli özel eşyaları sergilenmektedir.

Binanın en üst teras katı “Piyano Kafe” olarak faaliyet göstermektedir; Ali İhsan Göğüş'e ait bir de piyano bulunmaktadır.

Yapının Ulaşılabilirliği

Yapı Oyun oyuncak müzesiyle aynı konumda olduğu için ulaşımda aynı problemlerle karşılaşmaktadır. Yapıya arabayla ulaşım sağlanamamaktadır yapıya en yakın otopark mesafesi yaklaşık 300 m dir. Yapıya ulaşılırken yokuş çıkarak ulaşım sağlanmaktadır bir tekerlekli sandalye kullanıcısının tek başına ulaşması zordur ayrıca zemin pürüzlü bazalt taşından yapıldığı için ulaşımda aksamalar yaşanması olasıdır.

Şekil 142. Ali İhsan Göğüş Müzesi Otoparktan Ulaşım Güzergâhı(Orijinal 2018)

Şekil 143. Ali İhsan Göğüş Müzesi(Orijinal 2018)

Şekil 145. Ali İhsan Gögüş Müzesi Avlu Girişi ve Avlusu(Orijinal 2018)

Yapıya sokaktan girişte engel yoktur ancak müzenin avlusunda üç basamak bulunmaktadır. Bu basamaklar için rampa yapılmamıştır. Ulaşılabilirliği sağlamak için rampa yapılacak alan vardır ancak portatif rampada kullanılabilir.

Şekil 144. Ali İhsan Gögüş Müzesi Zemin Kat Oda 3(Orijinal 2018)

Yapının zemin kattaki üçüncü odasında Ali İhsan Gögüş'ün oturduğu orijinal mobilya ve aksesuarlarıyla canlandırılmıştır. Odanın girişinde kapıda çok fazla yüksekliği olmayan eşik bulunmaktadır. Eşik bir refakatçi yardımıyla rahatlıkla geçebilecek türdendir. Odada başka bir engel bulunmamaktadır.

Şekil 146. Ali İhsan Göğüş Müzesi Zemin Kat Oda İki (Orijinal 2018)

Zemin katta bir diğer oda Ali İhsan Göğüş'ün aile yaşantısı, askerlik hayatı ve eşi Nezahat Alemdar'la tanışma hikâyelerinin yer aldığı fotoğraflı bilgi panoları bulunmaktadır. Bu oda girişinde ise hem eşiklik hem de dik bir merdiven bulunmaktadır. Oda kapısı genişliği dar olduğu için engelli girişine uygun değildir. Bu oda sergime alını için uygun değildir.

Zemin katta ki birinci oda ise Ali İhsan Göğüş'ün özel eşyalarının sergilendiği odadır. Odanın girişinde eşik bulunmaktadır. Eşik için rampa olması zorunludur. Odanın içerisinde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Şekil 147. Ali İhsan Göğüş Müzesi Zemin Kat Oda Üç(Orijinal 2018)

Müzedeki birinci kata çıkış ahşap yarım dönerli merdiven ile yapılmaktadır. Avlu etrafında engelli asansörü yapılacak alan yoktur. Çıkışta akülü merdiven tırmanıcısını kullanmak en kolay yöntemdir.

Birinci katta kütüphane bölümü bulunmaktadır. Odanın girişinde eşik bulunmaktadır. Eşikte portatif rampa kullanılması gerekmektedir. Kütüphane odasının ayrı bir kapısı olduğu gibi teras katına çıkan merdivenin olduğu bölümden de giriş yapılabilmektedir.

Şekil 150. Ali İhsan Göğüş Müzesi 1. Kata Çıkan Ahşap Merdiven(Orijinal 2018)

Şekil 149. Terasa Çıkılan Merdiven Holü Holden Girilen Kütüphane(Orijinal 2018)

Şekil 148. Kütüphanenin Hol Kapısı(Orijinal 2018)

Şekil 151. Müzenin Teras Katına Çıkan Merdiven ve Teras Katı(Orijinal 2018)

Müzenin teras katına çıkılan ahşap yarım dönerli merdiven akülü merdiven tırmanıcı ile çıkabilecek durumdadır.

Müzenin teras katında tekerlekli sandalye kullanıcısı için herhangi bir engel bulunmamaktadır. Teras katında Ali İhsan Göğüş'e ait piyano bulunmaktadır.

Sonuç olarak Ali İhsan Göğüş Müzesi ulaşılabilir bir müze değildir. Müzenin önüne araçla gelinememesi ve yürüyüş mesafesindeki bölümün zemin pürüzlülüğü ve yokuş çıkma müzenin ulaşılabilirliğine sekte vurmaktadır. Yapının içinde portatif rampa ve akülü merdiven tırmanışının yoktur. Müzenin odalarında ki eşiklerde hiçbir şekilde tedbir alınmamıştır ve yapıda bir tane bile rampa bulunmamaktadır. Ayrıca müzede kullanıma uygun olmayan bir oda mevcuttur. Avlu geçişi tekerlekli sandalye kullanıcısı açısından ulaşılabilir değildir. Koridorlar ve holler tekerlekli sandalye kullanıcısı için yeterli geçiş alanına sahiptir ancak yeterli manevra alanı mevcut değildir. Yapıda yatay ulaşımda çok büyük engel olmasa da tam bir ulaşılabilirliğin olduğu söylenemez. Yapının düşey ulaşılabilirliğinde kullanılan merdivenler ancak akülü merdiven tırmanıcısı ile çıkılabilir durumdadır. Yapıda engelli asansörü ve merdiven asansörü uygulanacak alan bulunmamaktadır. Ancak akülü merdiven tırmanıcısı konakta bulunmamaktadır. Yapının düşey ulaşılabilirliği kesinlikle yoktur denilebilir Yapıda etkinlik yapılamamaktadır. Aktif kullanılan kafesi mevcuttur. Yapıda sabit duran donatı elemanları tekerlekli sandalye kullanıcısı için engel teşkil etmemektedir. Müzede engelli wc si bulunmamaktadır.

Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırma Merkezi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

GENEL BİLGİLER

Envanter No: 43
Bina Ada/Parsel No:1076/17
Binanın Adresi: Bey Mahallesi Ali Özalgan Sokak No:9
Yapıldığı Yıl: 18. Yy
Yapının Özgün Fonksiyonu: Konut
Yapının Şu Anki Kullanımı: Araştırma Merkezi- Müze

BİNAYA ULAŞIM

Binaya tekerlekli sandalye ile rahat ulaşım var mı?

Evet Hayır

Motorlu taşıt ile ulaşım var mı?

Evet Hayır

Yol zemin pürüzlülüğü var mı?

Evet Hayır

Yol hasar durumu ulaşılabilirliğe engel mi?

Evet Hayır

Uygun otopark alanı var mı?

Evet Hayır

Kaldırımlarda rampa var mı?

Evet Hayır

Kaldırımda rampalar standartlara uygun mu?

Evet Hayır

AVLU GİRİŞİ

Avlu var mı?

Evet Hayır

Bina girişi engelli kullanımına uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Eşikler tekerlekli sandalye geçişine uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Rampalar var mı?

Evet Hayır

Avlu Geçişleri tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

BİNA İÇİ ULAŞIM

Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Koridor-Hollerin tekerlekli sandalye genişliğine uygun mu?

Evet Hayır

Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Tekerlekli sandalye kullanıcısı etkinliklere katılabiliyor mu?

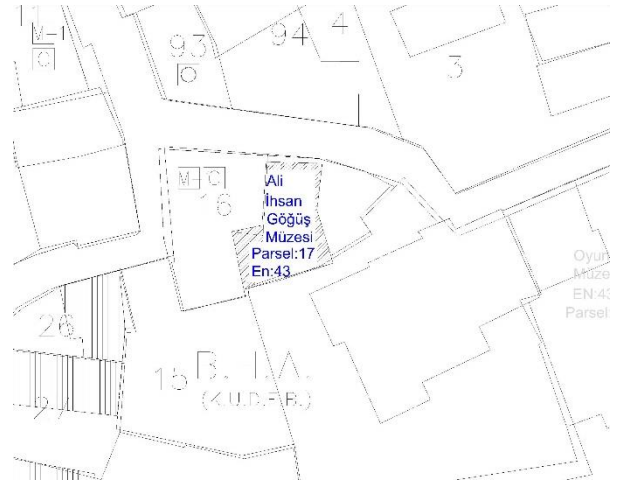
Evet Hayır

Alan içi donatı elemanları engellilerin hareketini kısıtlıyor mu?

Evet Hayır

Engellilerin kullanımına uygun tuvalet var mı?

Evet Hayır

Tablo 11. Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırma Merkezi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

5.2.3. Gorgo Medusa Cam Eserleri Arkeoloji Müzesi

Müze Seferpaşa mahallesinde kalenin çok yakınında bir ara sokakta üç Antep evinin birleşimiyle yapılmıştır. Müze Türkiye'nin ilk özel cam eserler müzesi olma özelliğini taşımaktadır. Müzede eski Tunç Çağına ait bronz figürünler, Roma dönemine ait çeşitli bronz eserler, altın takılar, kil mühür baskıları, İslami döneme ait altın sikkeler ve yaklaşık 150000 yıl öncesine ait tam fosilleşmemiş bir mamuta ait sağ alt bukkal (çene kemiği) ve vertebrası (omur kemiği) bulunmaktadır. Müzenin cam alanında ise Roma ve İslami döneme ait cam şişeler, parfüm ve gözyaşı şişeleri, cam ve pişmiş toprak amforalar, Fenike dönemi renkli cam amforalar, Roma dönemine ait cam bardaklar, cam bilezikler, pişmiş toprak kandiller sergilenmektedir. Roma ve İslami döneme ait cam ve taştan yapılmış kolyeler, çeşitli takılar, Roma dönemine ait cam bardaklar, kulplu ve kulpsuz çeşitli amaçlarla kullanılmış sıvı kapları sergilenmektedir. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesinde yaklaşık 4000'e yakın eser bulunmaktadır. Bu eser grubunun % 70'ini cam eserler,% 20 'sini bronz ve pişmiş toprak eserler,% 10'u ise Roma ve İslami döneme ait altın ve bronz sikkeler, altın takılar oluşturmaktadır. Müzenin alanında üç yapı bulunmaktadır. Eserlerin sergilendiği yapı altı odadan oluşmaktadır. Odalardan beş tanesi sergi salonu olarak, birisi ise eserlerin kopyalarının yapıp ziyaretçiye sunulduğu mekân olarak değerlendirilmiştir. Diğer iki yapı ise aktiviteler ve kafe bölümü olarak ayrılmıştır. Yapı tescilli olmadığından dolayı her türlü istenilen müdahale rahatlıkla yapılabilmektedir.

Yapının Ulaşılabilirliği

Yapı kalenin dibinde bir ara sokakta bulunmaktadır.Otopark müzeye yaklaşık 150 m uzaklıktadır.Müzeye giden yolda kaldırımlar neredeyse yol ile aynı seviyededir.Zemin

Şekil 152. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Otopark Güzergâhı(Orijinal 2018)

tekerlekli sandalye kullanıcısı için düzgündür.Rahatlıkla ulaşım sağlanabilir.Müzenin önüne kadar araçla gidilememektedir.Yaya gidilmesi zorunludur.

Şekil 153. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Ana Girişi(Orijinal 2018)

Yapının giriş kısmında iki engel bulunmaktadır. Girişteki engellere rampa yapılması gerekmektedir. Rampanın yapılması gereken alan için öncelikle girişteki ahşap kafes kaldırılmalıdır.

Avluya girildiğinde avlunun sol tarafındaki yapı müze olarak kullanılmaktadır. Sağ taraftaki yapı ise hediyelik eşyaların satıldığı ve mutfağın olduğu yapıdır. Hediyelik eşya dükkânı şu anda kapalı durumdadır yani sağ taraftaki yapı aktif olarak kullanılmamaktadır.

Şekil 154. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Zemin Kat Birinci Oda(Orijinal 2018)

Avludan düz gidince bir yapı daha bulunmaktadır. Birinci odası olan yapıda cam atölyeleri düzenlenmektedir.

Müze binasının zemin katta iki odası bulunmaktadır. Odalardan biri idari ofis diğer oda ise eserlerin sergilendiği odadır. Oda girişinde eşik karşılaşılmaktadır. Burada portatif rampa kullanılabilir. Oda içinde tekerlekli sandalye kullanıcısı için dar manevra alanları mevcuttur. Müzede yetkili kişi ile konuşulduğunda gelen tekerlekli sandalye kullanıcılarının sadece bu odayı gezebildiklerini diğer bölümleri gezemediklerini belirtmiştir.

Müzenin diğer eserleri yapının birinci ve ikinci katında yer almaktadır. Birinci kata çıkış merdivenine rampa yapılması veya portatif rampa uygulanması mümkün değildir. Hem basamak yüksekliği standarttan yüksektir, hem de dik bir merdiven vardır.

Şekil 155. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi 1. Kata Çıkış(Orijinal 2018)

Yukarıya çıkış merdiveni ise dar ve diktir. Merdivenin darlığından dolayı merdiven asansörü yapılamamaktadır. Ulaşılabilirliği sağlamak için birinci kata engelli asansörü yapılmalıdır. Yapı tescilli olmadığı için asansörün yapılması uygundur.

Birinci kata çıkıldığında sağ ve sol tarafta eserlerin sergilendiği iki oda bulunmaktadır. Oda eşiklikleri olması ve merdiven sahanlığının çok dar olmasından kesinlikle tekerlekli sandalye kullanımına uygun manevra alanı bulunmamaktadır. İki odada donatı elemanları tekerlekli sandalye kullanıcısı için bazı alanlarda sıkıntı yaratabilir düzeydedir. Merdivenin sağında kalan odadan ikinci kata çıkış merdiveni bulunmaktadır.

Şekil 157. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Birinci Kat(Orijinal 2018)

İkinci kata çıkan merdiven kesinlikle tekerlekli sandalye kullanıcısının çıkabileceği türden değildir. İkinci katta eserlerin sergilenmesi herkesin ulaşılabilirliğine olanak sağlamadığından doğru değildir.

Şekil 156. Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi Çatı Katı(Orijinal 2018)

Önerilen durum çatı kattaki eserlerin avludaki sol tarafta bulunan yapının depo katının restore edilerek sergilenmesi ulaşılabilirlik açısından daha kolay olacaktır.

Şekil 158. Çatı Kat Eserleri İçin Önerilen Alan(Orijinal 2018)

Önerilen bölüme merdiven asansörü ile rahatlıkla inilip gezilebilme olanağı vardır. Müze sahibi deponun fotoğraf çekimine izin vermediği için görüntü alınamamıştır. Müzede etkinlik olarak genellikle cam atölyeleri yapılmaktadır. Müze sahibi etkinliklerin şu sıralar yapılmadığını önceden talep olursa yaptıklarını belirttiler. Müzede yapılan etkinliklere tekerlekli sandalye kullanıcıları katılamamaktadır.

Şekil 159. Müzede Etkinliklerin Yapıldığı Odanın Girişi (Orijinal 2018)

Sonuç olarak Gorgo Medusa Cam Eserleri Müzesi ulaşılabilir bir müze değildir. Müzenin önüne araçla gelinememektedir. Ancak otopark alanından müzeye yaya gelişte yol zemininde, kaldırımlarda herhangi sorun taşıyacak bir engelle rastlanmamıştır. Bu müze için bina ulaşılabilir diyebiliriz. Müzeye geldimizde müzenin girişi ulaşılabilir değildir girişte birçok engel bulunmaktadır. Müzede portatif rampa ve akülü merdiven tırmanışının yoktur. Müzenin odalarında ki eşiklerde hiçbir şekilde tedbir alınmamıştır ve yapıda bir tane bile rampa bulunmamaktadır. Ayrıca müzede kullanıma uygun olmayan bir oda mevcuttur. Avlu geçişi tekerlekli sandalye kullanıcısı açısından ulaşılabilir değildir. Koridorlar ve holler tekerlekli sandalye kullanıcısı için yeterli geçiş alanına sahip değildir ve yeterli manevra alanı mevcut değildir. Yapıda yatay ulaşımında ulaşılabilirliğin olduğu söylenemez. Yapının düşey ulaşılabilirliğini sağlamak için engelli asansörü ve merdiven asansörü uygulanacak alan bulunmaktadır. Fakat müze sahibi bunun için yeterli bütçesi olmadığını belirtmiştir. Yapının düşey ulaşılabilirliği kesinlikle yoktur denilebilir. Yapıda etkinlik nadir de olsa yapılmaktadır ve etkinliklere tekerlekli sandalye kullanıcısı katılamamaktadır. Aktif kullanılan kafesi mevcuttur. Yapıda sabit duran donatı elemanları tekerlekli sandalye kullanıcısı için engel teşkil etmektedir. Müzede engelli tuvaleti bulunmamaktadır.

Gorgo Medusa Cam Eserleri Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

GENEL BİLGİLER

Envanter No: Bilinmiyor
Bina Ada/Parsel No: 629/18
Binanın Adresi: Seferpaşa Mahallesi Şakir Sokak No:9
Yapıldığı Yıl: Bilinmiyor
Yapının Özgün Fonksiyonu: Konut
Yapının Şu Anki Kullanımı: Kültür Merkezi

BİNAYA ULAŞIM

Binaya tekerlekli sandalye ile rahat ulaşım var mı?

Evet Hayır

Motorlu taşıt ile ulaşım var mı?

Evet Hayır

Yol zemin pürüzlülüğü var mı?

Evet Hayır

Yol hasar durumu ulaşılabilirliğe engel mi?

Evet Hayır

Uygun otopark alanı var mı?

Evet Hayır

Kaldırımlarda rampa var mı?

Evet Hayır

Kaldırımda rampalar standartlara uygun mu?

Evet Hayır

AVLU GİRİŞİ

Avlu var mı?

Evet Hayır

Bina girişi engelli kullanımına uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Eşikler tekerlekli sandalye geçişine uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Rampalar var mı?

Evet Hayır

Avlu Geçişleri tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

BİNA İÇİ ULAŞIM

Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Koridor-Hollerin tekerlekli sandalye genişliğine uygun mu?

Evet Hayır

Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Tekerlekli sandalye kullanıcısı etkinliklere katılabiliyor mu?

Evet Hayır

Alan içi donatı elemanları engellilerin hareketini kısıtlıyor mu?

Evet Hayır

Engellilerin kullanımına uygun tuvalet var mı?

Evet Hayır

Tablo 12. Gorgo Medusa Cam Eserleri Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

5.2.4. Milli Mücadele ve Savunma Müzesi

Milli mücadele müzesi Şahinbey Belediyesi tarafından 2007 yılında Gaziantep’te kentin ilk ‘Savaş Müzesi’ olarak açılmıştır. Daha sonra Savaş Müzesi tekrar restore edilerek Millî Mücadele Müzesi olarak taçılmıştır. Müzede Gaziantep’in Millî Mücadele dönemindeki şanlı direnişi ziyaretçilerle birlikte buluşturulmuştur.

Gaziantep Savaş Müzesinin şu anki konumunda olma sebebi ise 1935 yılında Çınarlı Şehitler Abidesine nakledilen gazi şehitlerimizin ilk defnettikleri yer olan İhsanbey (Esenbek) Camii avlusundaki şehitliğin tespiti üzerine alanda kamulaştırma ve projelendirme çalışmalarına başlanmış ve şehitliğin bitişiğindeki Antep evinin uygun bulunması üzerine restorasyon çalışmalarına başlanılmıştır.

Kültürel ve sosyal amaçla kullanılmak üzere 12 odalı tarihi Antep evi zaman içinde deha da geliştirilmek amaçlı müze binasının batı cephesindeki tescilli bir yapının müze alanına dahil edilmesine karar verilerek parsel kamulaştırılmıştır.2014 yılında başlayan restorasyon, müzenin altında bulunan ve daha önce taş ocağı, zeytin işliği, sabunhane olarak kullanılan mağara restorasyona dahil edilmiştir.

Mevcut müze binasının altında bulunan mağaranın komşu parsellerin altına kadar uzandığı, fakat komşu parsellerin üzerine inşa edilen kaçak yapılardan dolayı mağara kabuğunun oldukça hasar gördüğünün tespiti yapılarak müzenin güney cephesinde bulunan üç katlı bir yapı yıkılarak müze alanına katılmıştır.

2013 yılında başlayan araştırmalar insan eliyle farklı dönemlerde oluşturulan mağaraların çeşitli kollarda uzantılarının olduğu, ancak zaman içinde hafriyat atıklarıyla doldurulduğu anlaşılmıştır. Hafriyat temizliğine başlanan mağaranın 2014 yılında müze binasının altında bulunan mağarayla bağlanan ikinci bir mağaranı izine rastlandı 1.500 m3 hafriyat çıkarılan mağaranın temizleme çalışmaları 2014 ün sonunda sona erdi.

Çağdaş bir müzecilik anlayışıyla yeniden düzenlenen müzede 2017 yılının temmuz ayında tüm çalışmalar sona ermiştir.

Şahinbey Millî Mücadele Müzesi’nin tasarım projesi, 12 odalı tarihi iki yapıyı ve altındaki mağaraları kapsamaktadır. Müzenin girişinden itibaren tarihi yapının ev yaşamının geçtiği avlusu (hayatı) ile ilk sergi alanına ulaşılmakta, içerik akışı müze güzergâhı çerçevesinde kronolojik olarak İngiliz ve Fransızlara karşı yürüten mücadeleyi ve Gaziantep’te gerçekleşen önemli olaylar anlatılmaktadır. Millî Mücadele Müzesi bodrum katında bulunan İhsan Bey Kasteli”ne uzanan mağara hattında eşsiz yer altı yapıları kastel ve livasların görülebildiği, doğal mağaralar ile tonozlu bağlantı galerileri toplam 1.100 m2 mağara alanı ile

gezi güzergahında müzenin sergilenme alanı olarak gezilebilecektir. Son olarak yakın dönemin yaşanan ülke ve toplum tarihimiz açısından bir milat noktası, 15 Temmuz darbe girişimi ve yaşanan destansı halk direnişinin sembolü, Ömer Halisdemir'in kahramanlık öyküsü anlatılmaktadır.

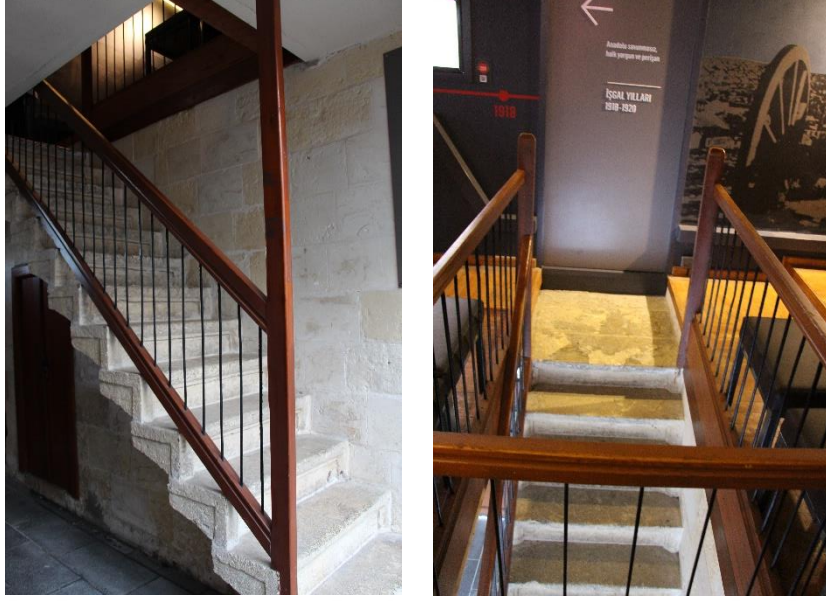
Yapının Ulaşılabilirliği

Yapı Şahinbey belediyesinde Suyabatmaz mahallesinde bulunmaktadır. Yapının önüne araç ile gidilebilmektedir. Araçlar için özel bir park yeri yoktur. Yol üstündeki park alanlarına park edilmektedir.

Şekil 160. Şahinbey Milli Mücadele Müzesi Girişi (Orijinal 2018)

Yapının ana girişinde üç basamaklı merdiven bulunmaktadır. Merdiven rampa yapılması için çok uygun olmasına rağmen rampa yapılmamıştır. Yapıdan içeriye girildiğinde ise tekrar avluya girişte merdiven vardır ve merdivende rampa bulunmamaktadır. Avludan gezi planı olarak birinci yapıdan başlamaktadır. Yapıya girildiğinde sol tarafta bulunan odaya girilmektedir. Odaya girişte herhangi bir engel bulunmamaktadır. Yapıya girildiğinde birinci kata çıkan merdivenle karşılaşmaktadır. Merdiven akülü merdiven tırmanıcısıyla rahatlıkla çıkılabilecek durumdadır. Müzede akülü merdiven tırmanıcısı bulunmamaktadır. Merdivenden çıktıktan sonra hemen eşikle karşılaşmaktadır. Eşiği aynı şekil akülü merdiven tırmanıcısıyla aşılabılır durumdadır.

Şekil 162. Milli Mücadele Müzesi Birinci Yapı Birinci Kata çıkış merdiveni ve Eşik(Orijinal 2018)

Birinci katın ilk bölümünü gezerken herhangi bir engel yoktur ancak bu alandan orta alana geçişte dik bir merdiven bulunmaktadır.

Şekil 161. Milli Mücadele Müzesi Birinci Yapı Birinci Kat(Orijinal 2018)

Orta alana geçen merdiven için portatif rampa bulundurulması lazımdır. Orta alana geçildiğinde sağ tarafta çatı katına çıkan dar bir merdiven bulunmaktadır. Bu merdivenden bir tekerlekli sandalye kullanıcısı için çıkmak imkânsız denilenebilir. Çatı katına herkesin erişebilirliğini sağlamadığı için bölümün kullanılmaması önerilmektedir.

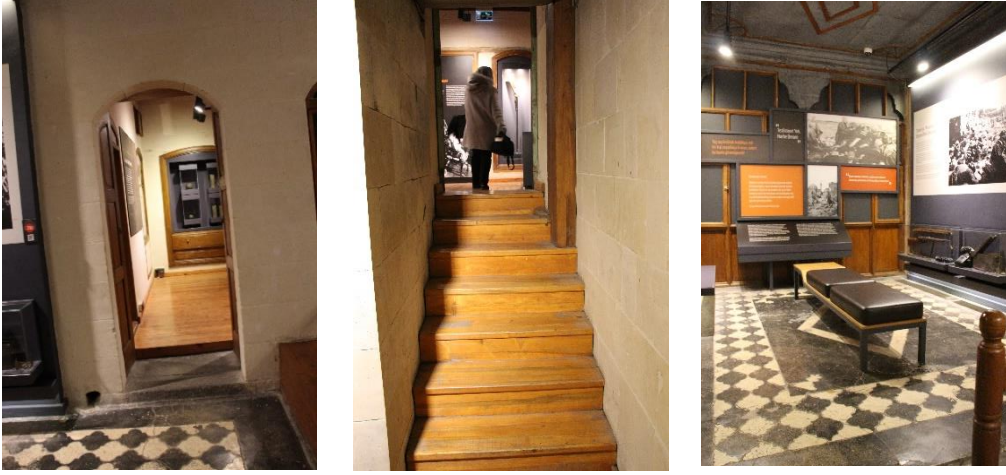

Şekil 164. Milli Mücadele Müzesi Birinci Yapı Çatı Katına Çıkan Merdiven(Orijinal 2018)

Şekil 163. Milli Mücadele Müzesi Çatı Katı(Orijinal 2018)

Çatı katına çıkılan merdivenin tam karşısında ikinci yapıya geçen merdiven bulunmaktadır. Bu alanda ikinci yapının sofasına çıkılmaktadır. Geçiş alanında yedi basamaklı merdiven bulunmaktadır. Merdiveni akülü merdiven tırmanıcısı ile çıkabilmek mümkündür.

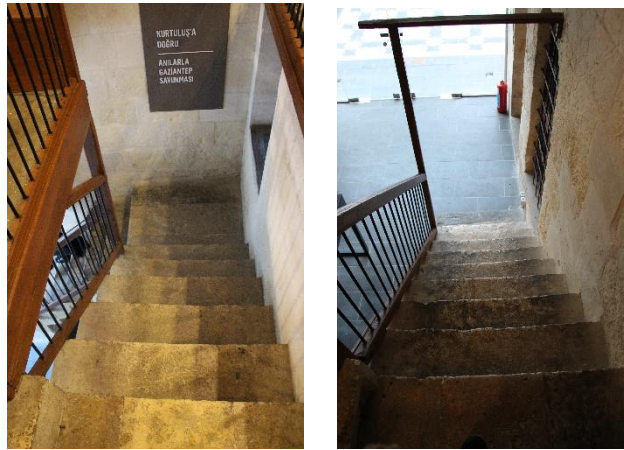

Şekil 165. Milli Mücadele Müzesi Birinci Yapıdan İkinci Yapıya Geçiş(Orijinal 2018)

Sofa etrafındaki odaların girişinde eşikler bulunmaktadır. Eşikler çok yüksek değildir fakat erişilebilirliği tam sağlamak için portatif rampa kullanılabilir düzeydedir. Sofa bölümünden aşağıya geçilmektedir. İkinci yapının zemin katında iki oda bulunmaktadır

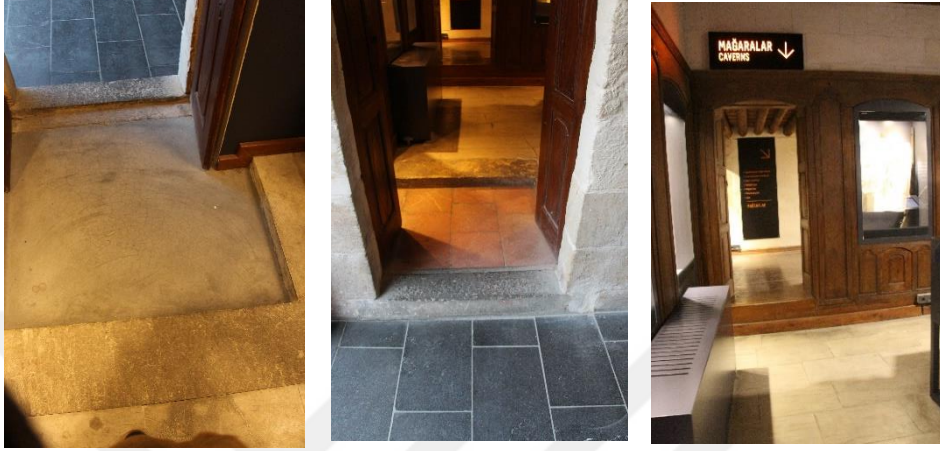

Şekil 166. İkinci Yapı Sofa Etrafı Oda Eşik Problemi (Orijinal 2018)

Şekil 167. İkinci Yapı Zemin Kata İniş (Orijinal 2018)

İkinci kattan zemine iniş merdiveninde akülü merdiven tırmacısı kullanılabilir. Zemin katta iki tarafta da bulunana odaların ikisinde de eşikler bulunmaktadır. Eşikler için portatif rampa bulundurulması gerekmektedir. Sol taraftaki odalardan aşağı mağaraya iniş bulunmaktadır. Mağaraya geçiş bölümünde yüksek bir eşik bulunmaktadır yüksekliğe uygun şekilde portatif rampa düzenlenmelidir.

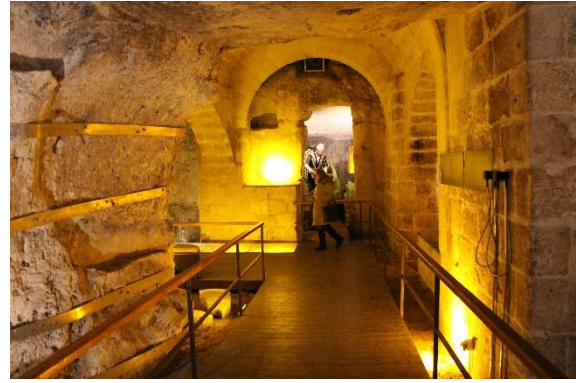

Şekil 168. İkinci Yapı Zemin Kat Odalar ve Mağaraya İniş Bölümü(Orijinal 2018)

Mağaraya iniş bölümünde merdivenler normal standartlara göre yapıldığı için ilk bölüm merdivende akülü merdiven tırmacısıyla inmek olasıdır. İki bölüm merdivende ise genişlik fazla olduğu için merdiven asansörü rahatlıkla yapılabilir durumdadır. Mağara bölümünde tekerlekli sandalye kullanıcısı çoğu yeri rahat bir şekilde gezebilmektedir. Ancak mağaranın bazı bölümlerine kesinlikle tekerlekli sandalye ile geçilmemektedir.

Şekil 169. Mağaraya İniş Merdiveni(Orijinal 2018)

Şekil 170. Milli Mücadele Müzesi Mağara Bölümü (Orijinal 2018)

Tekerlekli sandalye kullanıcısı mağazanın çoğu yerini rahatlıkla gezebilir. Ancak kastel tarafına geçilememektedir.

Sonuç olarak müze ulaşılabilir bir güzergâhtadır. Ancak Yol üstüne park etme yol darlığından dolayı tekerlekli sandalye kullanıcısı için inip binme konusunda sıkıntı yaşayabilir. Yol güzergâhında zemin düzgündür ancak kaldırımlarda rampa yoktur. Müze girişinde rampa olmaması müze için eksiklidir. Bina girişi engelli kullanımına uygun değildir. Oda eşikleri tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun değildir ve avlu geçişlerinde de basamaklardan dolayı sıkıntı yaşanmaktadır. Bina içi yatay dolaşım engelliler için çok büyük bir sıkıntı durumundadır. Her alanda merdiven basamakları mevcuttur. Koridorlar ve hollerde geçiş sıkıntısı yaşanacak bir durum gözlemlemiştir. Yapını düşey ulaşılabilirliğinde de sıkıntılar mevcuttur. Mağaraya iniş tekerlekli sandalye kullanıcısı için şu durumda mümkün değildir. Müzedeki alan içi donatı mesafeleri geçiş için uygundur. Müzede engelli tuvaleti bulunmamaktadır. Müze çok yeni tarihte restore edilmene rağmen engelli ulaşılabilirliği adına hiçbir çalışma yapılmamıştır.

Milli Mücadele Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

GENEL BİLGİLER

Envanter No: 48
Bina Ada/Parsel No:481/29
Binanın Adresi: Suyabatmaz Mahallesi Şehitler Caddesi 27400
Yapıldığı Yıl:
Yapının Özgün Fonksiyonu: Konut
Yapının Şu Anki Kullanımı: Müze

BİNAYA ULAŞIM

Binaya tekerlekli sandalye ile rahat ulaşım var mı?

Evet Hayır

Motorlu taşıt ile ulaşım var mı?

Evet Hayır

Yol zemin pürüzlülüğü var mı?

Evet Hayır

Yol hasar durumu ulaşılabilirliğe engel mi?

Evet Hayır

Uygun otopark alanı var mı?

Evet Hayır

Kaldırımlarda rampa var mı?

Evet Hayır

Kaldırımında rampalar standartlara uygun mu?

Evet Hayır

AVLU GİRİŞİ

Avlu var mı?

Evet Hayır

Bina girişi engelli kullanımına uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Eşikler tekerlekli sandalye geçişine uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Rampalar var mı?

Evet Hayır

Avlu Geçişleri tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

BİNA İÇİ ULAŞIM

Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Koridor-Hollerin tekerlekli sandalye genişliğine uygun mu?

Evet Hayır

Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Tekerlekli sandalye kullanıcıları etkinliklere katılabiliyor mu?⁶

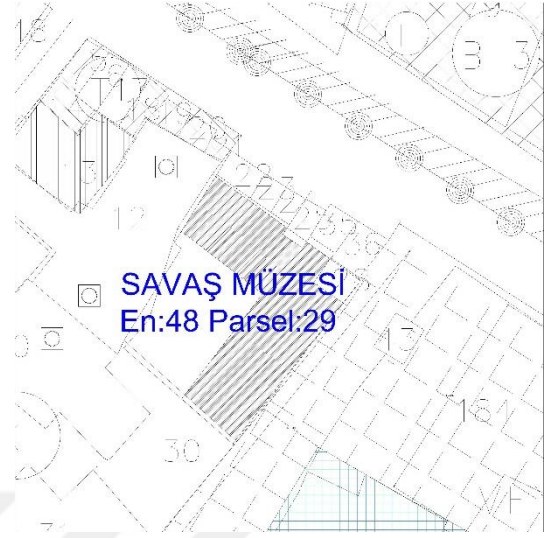
Evet Hayır

Alan içi donatı elemanları engellilerin hareketini kısıtlıyor mu?

Evet Hayır

Engellilerin kullanımına uygun tuvalet var mı?

Evet Hayır

Tablo 13. Şahinbey Milli Mücadele Müzesi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

⁶ Müzede etkinlik yapılmamaktadır.

5.2.5. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Merkezi

19. yüzyılın sonlarında iki oda ve bir mutfaktan oluşan eski Antep evi, 1920'lerin başında jandarma karakolu olarak kullanılmıştır. Bu dönemde ana binanın alt katında, girişin solundaki oda gözaltında tutuluların konulduğu mekân, binanın mağarası da atların barınağı olmuştur. Karakoldan sonra yapı Ocak Ailesi'nin kullanımına geçmiştir. 1960 yılında ise canlı koyun ticareti ve kasaplık yapan Mehmet Ali Çaprak tarafından satın alınmıştır. Giriş katın karşı bölümünde yer alan iki oda günlük kullanım ve yemek yenilen yer, yola bakan yükselteli oda mutfak ve banyo; üst katta, yol cephesine ve iç avluya balkonla bakan cumbalı oda ortak yaşam alanı, büyük oda misafir odası olarak kullanılmıştır. Bu odanın penceresinden birkaç basımlı ahşap merdivenle camla kapatılmış mutfağa geçilmektedir. Yine bu odadaki üst sekinin yatak odası olduğu oda kotundaki hazna ise banyo ve şire odası olarak kullanılmıştır. Yapı şuan ÇEKÜL vakfı tarafından kullanılmaktadır. Belediye tarafından restorasyonu yapılan yapı 14 Ocak 2012 de hizmete açılmıştır.

Yapının Ulaşılabilirliği

Yapı Suyabatmaz mahallesinde yer almaktadır. Yapı bir yokuş üzerindedir. Vakfın önüne araçla gidilebilmektedir. Tekerlekli sandalye kullanıcısının tek başına yapıya ulaşması yokuştan dolayı mümkün değildir. Yakınlarda özel otopark tespit edilmemiştir. Otopark sıkıntılıdır denebilir. En yakın otopark konumu 500 metredir.

Şekil 171. Metin Sözen Eğitim Ve Kültür Vakfı Binası (Orijinal 2018)

Yapının girişinde kaldırımla eşikte kot farkı bulunmaktadır. Portatif rampa ile çözülebilecek durumdadır.

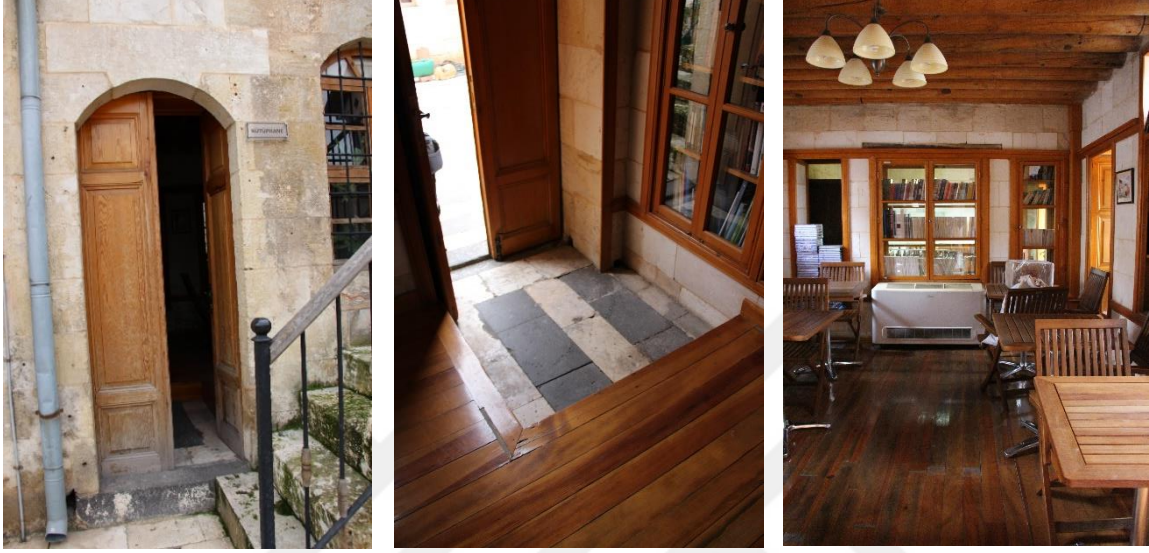
Şekil 172. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Vakfı Ana Girişi(Orijinal 2018)

Yapının genellikle zemin kat odaları kullanılmaktadır. Üst katlar idari ofis olarak kullanılmakta olduğu için fotoğraf çekimi o bölgelerde yapılmamıştır. Kütüphane bölümü, şark odası, mağara bölümü ve toplantı odası herkese açık durumdadır. Değerlendirme herkese açık olan alanlar için yapılmıştır. Öncelikle yapıya girildikten sonra avlu bölümünde sol taraftan 2. oda toplantı odası olarak kullanılmaktadır. Oda girmeden önce yüksek dik bir merdiven ile karşılaşmaktadır. Merdiven basamak yüksekliği standartın üstünde olduğu için merdivene önerilme yapılamamıştır. Oda herkes için ulaşılabilir konumda değildir.

Şekil 173. Toplantı Odasına Çıkış(Orijinal 2018)

Toplantı odasının yan tarafında kütüphane odası bulunmaktadır. Kütüphane odası girişi yukarıya çıkan merdivenle kesişmektedir; dolayısıyla mekânı erişilebilir kılmak zordur. Alana özel yapılan portatif rampa alanı ulaşılabilir kılabilir. Ayrıca oda girişinde eşik(ayakkabılık) bulunmaktadır. Portatif rampa yapılırken bu mesafede göz önünde bulundurulmalıdır.

Şekil 174. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Vakfı Kütüphane Odası Giriş(Orijinal 2018)

Kütüphane alanından sonra avluda herkes tarafından kullanılan avlunun sol tarafında olan ve şark köşesi olarak kullanılan odadır. Odaya çıkış dört basamaklı merdiven ile ulaşılmaktadır. Merdiven için akülü merdiven tırmanıcısı önerilmektedir.

Şekil 175. Metin Sözen Kültür ve Eğitim Vakfı Şark Odası ve Girişi(Orijinal 2018)

Yapının diğere odaları herkese açık değıldir. Avluda genellikle yazın çeşitli sergiler ve aktiviteler yapılmaktadır.

Şekil 177. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Vakfı Avlu Genel Görüntüsü(Orijinal 2018)

Şekil 176. Metin Sözen Eğitim Ve Kültür Vakfı Tuvalet Girişi(Orijinal 2018)

Sonuç olarak yapı herkes için ulaşılabilir değıldir. Binaya ulaşımında yokuş olduğu için tekerlekli sandalye ile ulaşım zordur. Yapının önüne araçla gelebilmek bu bakımdan avantajdır. Yol zemini düzgündür herhangi pürüzlülük bulunmamaktadır. Uygun otopark alanının uzakta olması sorun teşkil etmektedir. Çünkü yapıya yaya olarak ulaşmak zorlayıcıdır. Kaldırımlarda rampa gerekmemektedir çünkü yol ve kaldırım aynı seviyede denilebilir. Yapı girişi engelli kullanımına uygun olarak tasarlanmamıştır. Eşiklerin hiç biri tekerlekli sandalye kullanıcısı için uygun değıldir. Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun değıldir. Hiçbir odada birbirine geçiş yoktur. Her odaya ayrı ayrı avludan giriş yapılmaktadır ve her odada ulaşılabilirlik için büyük problemlerle karşılaşmaktadır. Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun değıldir. Herhangi merdiven asansörü, engelli asansörü veya akülü merdiven tırmanıcısı bulunmamaktadır. Alan içi donatı elemanları hareketi kısıtlamamaktadır. Engelli tuvaleti bulunmamaktadır.

Metin Sözen Eğitim ve Kültür Merkezi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

GENEL BİLGİLER

Envanter No: 86
Bina Ada/Parsel No:1964/102
Binanın Adresi: Tepebaşı Mahallesi Dr. Metin Sözen Caddesi No:4
Yapıldığı Yıl:
Yapının Özgün Fonksiyonu: Konut
Yapının Şu Anki Kullanımı: Kültür Merkezi

BİNAYA ULAŞIM

Binaya tekerlekli sandalye ile rahat ulaşım var mı?

Evet Hayır

Motorlu taşıt ile ulaşım var mı?

Evet Hayır

Yol zemin pürüzlülüğü var mı?

Evet Hayır

Yol hasar durumu ulaşılabilirliğe engel mi?

Evet Hayır

Uygun otopark alanı var mı?

Evet Hayır

Kaldırımlarda rampa var mı?

Evet Hayır

Kaldırımında rampalar standartlara uygun mu?

Evet Hayır

AVLU GİRİŞİ

Avlu var mı?

Evet Hayır

Bina girişi engelli kullanımına uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Eşikler tekerlekli sandalye geçişine uygun yapılmış mı?

Evet Hayır

Rampalar var mı?

Evet Hayır

Avlu Geçişleri tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

BİNA İÇİ ULAŞIM

Bina içi yatay dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Koridor-Hollerin tekerlekli sandalye genişliğine uygun mu?

Evet Hayır

Bina içi düşey dolaşım tekerlekli sandalye kullanımına uygun mu?

Evet Hayır

Tekerlekli sandalye kullanıcıları etkinliklere katılabiliyor mu?

Evet Hayır

Alan içi donatı elemanları engellilerin hareketini kısıtlıyor mu?

Evet Hayır

Engellilerin kullanımına uygun tuvalet var mı?

Evet Hayır

Tablo 14. Metin Sözen Eğitim ve Kültür Merkezi Ulaşılabilirlik Tespit Abağı

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ

Günümüzde inşa edilmiş çevrelerin herkes için erişilebilir olması bir gerekliliktir. Engelli bireylerin sosyal çevrenin içinde rahatlıkla bulunabilmesi, bilgiye erişim sağlayabilmesi ve her türlü hizmetten faydalanabilmesi için, toplumsal bilinç önemlidir. Diğer yandan sosyal devlet anlayışının getirdiği en büyük gereklilik; engellilerin sosyal yaşama daha fazla katılabilmeleri için ulaşabilir çevreler oluşturmaktır.

Bu çalışma ile eski evlerden dönüştürülen kültürel yapıların ulaşılabilirlik engellerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Nitekim ev olarak yapılmış binaların daha sonra başka bir işleve hizmet etmek için dönüştürülmesi, yapının korunmasında büyük rol üstlenmektedir. Ancak dönüştürülen yapının önceki ve yeni kazandırılan işlevi çok farklı olabilmektedir. Dolayısıyla dönüştürülen yapıların her yönüyle düşünülmesi ve kazandırılan yeni işlevin amacına uygun hizmet etmesi sağlanmalıdır. Gaziantep'te bulunan birçok eski ev günümüzde ya butik otel ya da kültürel yapı olarak yeniden kullanılmaktadır. Butik otelleri seçmekte insanlar özgürdür, istedikleri yerde konaklayabilirler. Engelli bireyler de seçimlerini yaparken karşılaşılabilecekleri zorlukların farkındalığı ile seçim yaparlar. Buna karşılık kültürel yapılar kamusal alan oldukları ve kamu yararına hizmet etmeleri gerektiği için herkes için ulaşılabilirlik gerekliliklerini sağlamak zorundadır. Bu yapıların kamusal alan olduğu bilinci ile restorasyonu yapılmalıdır.

Çoğu tescilli olan bu yapılara izinsiz müdahale edilmesi yasaktır; dolayısıyla yapıyı engelsiz yapmak için gerekli ulaşım araçları olan engelli asansörü, rampa ve merdiven asansörüne yapının orijinal dokusuna zarar verileceği düşüncesi ile bölge koruma kurulları tarafından izin verilmemektedir. Günümüz şartlarında bu tür eski yapıların engelsiz ulaşılabilirliğini sağlamak için eskiye kıyasla daha çok seçenek varken, yapıların izin sürecinde bu tür engellerle karşılaşılması engelli bireylerin kamu hizmetlerinden faydalanmasını kısıtlamaktadır.

Antep evlerinden kamusal alana dönüştürülen kültürel yapılar, taşınmaz kültür varlıkları oldukları için yapılacak fiziki müdahaleler için izin ve denetim yetkileri Turizm ve Kültür Bakanlığı'na yerel yönetimler ve koruma bölge kurullarına bırakılmıştır. Ancak bu kurumların erişilebilirlik konusunda uygulayabilecekleri yasal bir düzenleme veya yaptırımın olmaması sebebi ile bu konuda açıklık meydana gelmektedir. Taşınmaz kültür varlıklarında

erişilebilirliğin tam manasıyla sağlanabilmesi için mevzuatın yeniden düzenlenmesi ve ulaşılabilirlik alanında yapılacak müdahalelere olanak tanıyacak çalışmaların başlatılması gerekir.

Düzenli bir akreditasyon sistemi kurulmalı, akreditasyon kıstasları uluslararası standartlara göre belirlenmeli ve değerlendirilmelidir. Bu konu ile ilgilenen farklı bakanlıkların aynı çatı altında toplanması ve bir komisyon kurulması önerilebilir. Ulaşılabilirlik konusuyla ilgilenen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, taşınmaz kültür varlıkları konusu ile ilgilenen Kültür ve Turizm Bakanlığı, imar ve uygulamaları inceleyen Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türk Standartları Enstitüsünün de yer aldığı bir komisyon ile restore edilen eski evlerin ulaşılabilirliği hakkında yeni bir akreditasyon sisteminin kurulması mevcut açıkların kapanmasına hizmet edebilir.

Türkiye’de yapılacak olan tüm yenileme uygulamalarının erişilebilirlikleri açısından kalite değerlendirilmesinde uygulanacak olan akreditasyon ile herkes için tasarım ilkeleri karşılanmış olacaktır.

Değerlendirmeye alınan sekiz yapı; "Herkes için Tasarım İlkeleri" olan eşit, esnek, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgi, hata toleransı, düşük fiziksel güç, yaklaşım ve kullanım için yeterli alan, bireyin çevreden hoşnutluğu, işlevsel ve estetik uyum ve sosyal uyum ve katılım (Evcil A.2014:43) açısından tekerlekli sandalye kullanıcıları için değerlendirildiğinde yapıların hiç biri ilkelerle eşleşmemektedir.

Eşit kullanım açısından yapılarda engelliler için herhangi bir rampa, asansör veya portatif ürün düşünülmemiş, sadece toplumun çoğunluk kısmı temel alınarak tasarımlar yapılmıştır. Eşit kullanımda hiçbir ziyaretçiyi ayır etmemek, sergilenen eserlere, aktivitelere ve bilgiye tüm ziyaretçiler için aynı şekilde, kolayca ve rahat erişilebilirlik sağlanması beklenmektedir ancak incelenen yapılarda bu ya mümkün olmamakta ya da sınırlı kalmaktadır.

Kullanımda esneklikten beklentimiz kullanıcıya farklı seçenekler ve tercih olanaklarının sunulmasıdır. İncelenen yapılara bu açıdan bakıldığında maalesef hiçbir yapıda ziyaretçiler için farklı bir seçenek bulunmamaktadır. Tekerekli sandalye kullanıcıları için bazı müzelerde ayrı bir merdiven tercih hakkı sunulabilir olmasına rağmen böyle bir kullanım seçeneği bu yapılarda düşünülmemiştir.

Basit sezgisel kullanım açısından yapılarda yön gösterici tabelalara rastlanılmamıştır. Özellikle müzelerde yönlendirici hiçbir işaretlemenin yapılmamış olması dikkate değerdir. Emine Göğüş Mutfak Müzesi’nde ve Milli Mücadele Müzesi’nde yapının geçmişi ve

sergilenen eserler ile ilgili bilgilendirmeler mevcut olmakla birlikte diğerlerinde böyle bir hizmet gözlenmemiştir.

Algılanabilir bilgilendirme açısından; Milli Mücadele Müzesi'nde resimli, sesli ve görsel canlandırmalar yapılarak ziyaretçiler için farklı anlatım şekilleri sunulmuştur. Emine Göğüş Mutfak Müzesi'nde ise videolu anlatımlar ve görsel canlandırmalara yer verilirken, Atatürk Anı Evi'nde de benzer şekilde görsel anlatımlar mevcuttur. Diğer müzelerde böyle bir uygulama gözlenmemiştir. Ancak tekerlekli sandalye kullanıcıları verilen çoğu hizmetten faydalanamamaktadır.

Hata tolerans ilkesinde belirtildiği gibi tasarımda tehlikeler ve kazalar en aza indirilmeli, kötü sonuçların doğabileceği olaylar için gereken her türlü önlemin alınması gerekmektedir. Araştırmaya dâhil olan yapılarda da, tedbir alınması gereken yerlerde, düşme tehlikesini azaltmak için eşik bölgeleri iyi belirtilmiş olmalıdır. Teşhir ürünlerinin sergilendiği masaların kenarlarının köşeli olmaması da bir önlem olabilir. Hata toleransı için alınacak bir başka tedbir ise birinci katlarda avluya bakan tırabzanlara çok yaklaşılması ve düşme tehlikesinin olabileceğine dair işaretlemelerin bulunmasıdır. Ancak bu tedbirlerin hiçbiri araştırma mekânlarında gözlemlenmemiştir.

Düşük fiziksel güç ilkesinin gereği, fiziksel çabayı en aza indirmek ve tekrar edilen hareketlerden kaçınarak mekânları konforlu bir şekilde gezinebilmektir. Araştırılan yapılarda merdivenler ile sıklıkla karşılaşılması, merdivenlerin dar, dik ve bazı alanlarda rıhtırların standartlardan yüksek olması zorlayıcı olabilmektedir.

Yaklaşım ve kullanıcı için yeterli alan ilkesinde beklenti; oturan ve ayakta duran ziyaretçinin kullanım öğelerini görebilmesi, engelsiz bakış açısının sağlanması, tüm kullanılacak öğelere tüm ziyaretçilerin eşit erişilebilirliğinin sağlanmasıdır. Ancak incelenen yapılarda erişilebilirlik nedeni ile tekerlekli sandalye kullanıcıları herkes gibi aynı şartlarda erişime sahip değildir.

Bireylerin çevreden hoşnutluğu; ziyaretçilerin mekânla iletişim içinde olması, o mekânı diğerlerinden ayıran ve oraya özgü imgelerle yaşanabilirlik duygusu vermesine bağlıdır. Araştırma çerçevesinde eski Antep evlerinin dönüştürülerek kültür yapıları olması, geleneklere sahip çıkma, şehrin varoluş hikâyesinin başlangıç noktalarındaki bu yapılara tekrar şans tanınması ve bu yönden çekiciliğinin artırılması ve milli değerlerine sahip çıkılması bu ilkeyi desteklemektir. Bu sebeple tekerlekli sandalye kullanıcıları için bu değerleri keşfedebilecekleri rahat, erişilebilir alanlar oluşturmak önemlidir.

İşlevsel ve estetik uyum ilkesinde yapılarda hem teknik olarak planın doğru işlemesi, hem de güzellik anlayışının birlikte olması istenmektedir. Bu bağlamda engelliler için

yapılacak olan rampa, merdiven asansörünün ya da engelli asansörünün, yapının görüntüsü ve orijinalliğini bozabileceği düşüncesi tamamıyla bu ilkeye aykırı bir önyargıdır.

Sosyal uyum ve katılım ilkesinde beklenen yapının sadece fiziksel açıdan ulaşılabilirliğini sorgulamak değil yapının sosyal manada da herkesin için eşit ulaşılabilirliğin olması önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında ki yapılarda ne yazık ki yapının her tarafında eşit ulaşılabilirlik söz konusu olmadığı için eşit sosyal uyum ve katılımı bahsedilememektedir.

Yeniden düzenlenen standartlar, yasalar, mevzuat ve akreditasyon sistemleri her ne kadar düzenli bir şekilde sunulsa da tüm bu düzenlemeler toplumda ulaşılabilirlik kültürü oluşturulmadığı sürece yetersiz kalacaktır. Ulaşılabilirliğin temelini, amacını, nedenini, ne olduğunu bilmeden yapılacak her uygulama amacına hizmet etmeden sadece yapılmış kalacaktır. Ulaşılabilirlik kültürü ile ilgili farkındalığın oluşması birincil hedeflerdendir ve bireylerin tüm gelişim evrelerinde karşılaştıkları bir kültür kazanımı olmalıdır.

Yapılacak uygulamalarla ilgili ölçüler standartlarda net bir şekilde belirtilmiş olmasına rağmen uygulama esnasında yapılan birçok hatanın sebebi uygulamayı yapan kişinin bu bilinçle eğitim almaması ve neyi neden yaptığı hakkında bilgi sahibi olmadığı için yetersiz kalmasıdır. Bu bağlamda ulaşılabilirlik kültürünü bir felsefe olarak yaymak ve ulaşılabilirliğin önemini tasarımcıdan uygulayıcı kadar herkes tarafından bilinmesi önemlidir. Bilgi bilince dönüşmediği sürece maalesef eylemede dönüşmemektedir.

KAYNAKÇA

ADA(Americans With Disabilities Act (Özürlü Amerikalılar Yasası) (2010), *Standards for Accesible Design Department of Justice* ,(http://www.ada.gov). (Erişim tarihi: 10.06.2018)

Arkitara,2014,*Erişilebilirlik mi Dediniz?* <http://www.arkitera.com/haber/19622/2> (Erişim Tarihi:29.12.2018)

Atıcı, İ., 2007 “*Fiziksel Engelliler ve Kentsel Mekânın Kullanımı*”, Master Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı, s.117

Belir, Ö.(2009), *Mimari Erişilebilirlik Kılavuzu*, Özürlüler Vakfı Yayınları, İstanbul.

Befort, Stephen F. - Holly Lindquist Thomas, “*The ADA in Turmoil: Judicial Dissonance, the Supreme Court’s Response, and the Future of Disability Discrimination Law*”, Oregon Law Review (Vol. 78,1999), ss. 34.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu(United Nations-UN), *Uluslararası Özürlü Hakları Sözleşmesi* (Convention on the Rights of Persons with Disabilities), Madde 2, TBMM Arşivi, 2006.

Çağlar, S. (2012)"*Engellilerin Erişebilirlik Hakkı ve Türkiye’de Erişebilirlikleri*", Right of Accessibility for Persons with Disabilities and Accessibility in Turkey, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 61(2) (541-598).

Dinçer, Z.K. (1988). “*Belgeli Konaklama Tesisi Gereksinimlerinin Karşılaştırılmasında Otel Olarak Yeniden Kullanılacak Eski Yapıların Seçimi İçin Bir Yöntem Önerisi*”, Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Dünya Engelliler Vakfı (World Disability Foundation), Dünya Engelliler Birliği (World Disability Union), *Erişilebilir Şehir Yönetmeliği (Taslak) Proje*, İstanbul, 2011. (Erişim tarihi: 8.09.2018)

“**Erişilebilirlik İzleme Ve Denetleme Yönetmeliği**” Resmi Gazete, 23713; 20 Temmuz 2013, (Erişim tarihi: 4.08.2018)

Evcil, A.E. (2014). *Herkes İçin Tasarım Evrensel Tasarım* (ss. 43-44). İstanbul: Boğaziçi Yayınları

Fitch, J. M. (1998). “ *Historic Preservation, Curatorial Management of the Built World*”, University Press of Virginia, , ss. 39.

İskender, E.(2015). " *Mimari Tasarımda Ulaşılabilirlik Kavramının Tekerlekli Sandalye Kullanıcıları Açısından İrdelenmesi*", İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. (Erişim tarihi: 4.06.2018)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü

Kuban, D. (2000). , “*Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu: Kuram ve Uygulama*”, İstanbul: YEM Yayın,

ÖZİDA (T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı), “*Herkes İçin Ulaşılabilirliğin İyileştirilmesi-Örnek Uygulama Rehberi*”, Ankara, (2008), (Erişim tarihi: 4.06.2018)

Özkul A.E., (2011), Türkiye’de Engelli Öğrenciler ve Yüksek Öğretim, “*Herkes İçin Tasarım*” Müfredatı Geliştirme Çalıştayı, Eskişehir, (1-19)

TBMM, “*Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*”, 1982,(Erişim tarihi: 9.07.2018)

TBMM, 5378 sayılı “*Engelliler Hakkında Kanun*”, 2005, (Erişim tarihi: 2.07.2018)

T.C.Anayasası 6462 sayılı Kanun ve Kanun hükmünde Kararnamelerde Yer Alan engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değiştirilmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Daire Kanun (<http://www.resmigazete.gov.tr>), (Erişim Tarihi:03.05.2018).

TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, “*Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı*”2011, (Erişim tarihi: 4.8.2018)

TDK (Türk Dil Kurumu), “*Büyük Türkçe Sözlük*”, <http://tdkterim.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 08 Temmuz 2018)

Ünver, H. R.Yamaçlı, R.Tokman, L.(2014)“*Mimari Tasarımda Restorasyon ve Ulaşılabilirlik: Akreditasyon İhtiyacı*”, Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi, 2 (295-306), (Erişim tarihi: 4.10.2018)

Ünver,H. , R.Yamaçlı. (2016). “*Ulaşılabilirliğin Akreditasyon Sürecinde Değerlendirilmesi ve Taşınmaz Kültür Varlıkları*”, Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi, Araştırma Makalesi, 4 ,(Erişim tarihi: 4.10.2018)

Ünver, H., R.Yamaçlı. (2014). “*Ulaşılabilirlik Kültürü*”, Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi, Derleme Makalesi, 2(215-226), (Erişim tarihi: 4.10.2018)

Weber, M. C. , “*Reciprocal Lessons Of The ADA And European Disability Law*”, ASIL Proceedings 1999, Am Soc’y Int’l L. Proc. , ss. 338-339.

WHO (World Health Organisation), “*International Classification of Functioning, Disability and Health*”, 2001.

22841 sayılı “*Özürlüler İdaresi Başkanlığı Kurulmasına ve Özürlülerin Durumları ile İlgili Çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Yetki Kanunu*” Kanun , Resmi Gazete 22841; 8 Aralık 1996. (Erişim tarihi: 25.12.2018)

3194 sayılı “*İmar Kanunu*” kanun, Resmi Gazete 18749; 9 Mayıs 1985, (Erişim tarihi: 25.12.2018)

5378 sayılı “*Engelliler Ve Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında*” Kanun, Resmi Gazete 25868; 07 Temmuz 2005, (Erişim tarihi: 25.12.2018)

TSE Standartları;

TS 9111/ Kasım 2011: Engelliler Ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere (Bu standart iptal edilen TS 9111-Nisan 1991 standardı yerine çıkartılmıştır.)

TS 12576/Haziran 2012 “Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemlerin Tasarım Kuralları”

TS EN 81-70 /2003: “Engelliler Dâhil Yolcu Asansörleri İçin Erişilebilirlik”